

Διπλωματική Εργασία

Στρατηγική για την βιώσιμη ανάπτυξη μιας μεσαίας πόλης: Η περίπτωση της Λεμεσού

Βόλος, Ιούνιος 2016

Επιμέλεια: Πιρικκή Αγγελίνα

Επιβλέπων Καθηγητής: Πολύζος Σεραφείμ

Λεμεσός, μια πόλη γεμάτη αισθήματα ...

Σύντομη Περίληψη

Η αστική ανάπτυξη και ο πολεοδομικός σχεδιασμός αποτελούν έννοιες αλληλένδετες. Αστική ανάπτυξη χωρίς κατάλληλο σχεδιασμό οδηγούν σε προβλήματα, δυσλειτουργίες και άναρχη δόμηση με αποτέλεσμα η πόλη να μην εξυπηρετεί τις ανάγκες των κατοίκων της.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία γίνεται μια προσπάθεια διαμόρφωσης ενός στρατηγικού σχεδίου. Διερευνάται η περίπτωση μιας μεσαίου μεγέθους πόλης της Κύπρου, της Λεμεσού. Για την επίτευξη της έρευνας, απαραίτητη είναι η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην πόλη και των δυνατοτήτων της, καθώς και η εμπειρική διερεύνηση των απόψεων των κατοίκων της πόλης και των επιθυμιών τους. Μέσω συνεντεύξεων και ερωτηματολογίων αναλύεται η κατάσταση της πόλης όπως οι κάτοικοι και οι αρχές την αντιλαμβάνονται ενώ ταυτόχρονα καταγράφονται οι ανάγκες και οι προτάσεις τους. Έτσι, διαμορφώνονται προτάσεις που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες τις πόλεις.

Λέξεις κλειδιά: πόλη, αστική ανάπτυξη, βιώσιμη ανάπτυξη, στρατηγικό σχέδιο, πολεοδομικός σχεδιασμός

Abstract

Urban development and urban planning are concepts interrelated. Urbanization without proper planning lead to problems, malfunctions and urban sprawl, as a result the city does not serve the needs of its residents.

The current dissertation is an effort to develop a strategic plan. It investigates the case of a medium-sized city in Cyprus, Limassol. To achieve the research, it is necessary to record the current situation in the city and its capabilities, as well as the empirical investigation of the views of the city's inhabitants and their desires. Through interviews and questionnaires the city's situation is analyzed as it is perceived by the residents and authorities and the same time their needs and suggestions are recorded. Thus, proposals that meet the real needs of cities are formulated.

Key words: city, urban development, sustainable development, strategic plan, urban planning

Περιεχόμενα

Κατάλογος Πινάκων	6
Κατάλογος Γραφημάτων.....	6
Κατάλογος Εικόνων	8
Κατάλογος Χαρτών.....	8
Κεφάλαιο 1 ^ο : Σκοπός και στόχος της Εργασίας	10
Κεφάλαιο 2 ^ο : Πόλη και αστική ανάπτυξη	12
2.1. Γενικά.....	12
2.2. Προβλήματα αστικής ανάπτυξης	14
2.3. Ανάπτυξη μεσαίων πόλεων.....	15
2.4. Βιώσιμη ανάπτυξη	16
2.5. Νησιωτικές περιοχές και βιώσιμη ανάπτυξη	18
2.6. Πολεοδομία και χρήσεις γης	19
2.7. Στρατηγικός σχεδιασμός	21
2.8. Βιώσιμη αστική κινητικότητα.....	25
Κεφάλαιο 3 ^ο : Πολεοδομικός σχεδιασμός: Νομοθετικό πλαίσιο	27
3.1. Κυβερνητική δομή και διοικητική διαίρεση	27
3.2. Βασική πολεοδομική νομοθεσία.....	28
3.2.1. Ιστορική αναδρομή	28
3.2.2. Νόμοι	29
3.2.3. Κανονισμοί	29
3.2.4. Διατάγματα	29
3.3. Επίπεδα σχεδιασμού και κατηγορίες σχεδίων	30
3.4. Κατηγορίες σχεδίων στη Λεμεσό.....	32
3.4.1. Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού.....	32
3.4.2. Σχέδιο Περιοχής Κέντρου Λεμεσού	32
Κεφάλαιο 4 ^ο : Υφιστάμενη κατάσταση πόλης Λεμεσού	33
4.1. Γενική περιγραφή πόλης	33
4.2. Ιστορική εξέλιξη πόλης.....	35
4.3. Φυσικά δεδομένα	37
4.3.1. Ανάγλυφο και υδρογραφικά στοιχεία.....	37
4.3.2. Γεωλογική Αναγνώριση και Σεισμικότητα.....	39
4.3.3. Ατμόσφαιρα	40

4.4.	Πληθυσμιακά στοιχεία	41
4.4.1.	Γεωγραφική κατανομή.....	41
4.4.2.	Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	43
4.4.3.	Κοινωνικά χαρακτηριστικά	45
4.5.	Οικονομικά στοιχεία	47
4.5.1.	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	47
4.5.2.	Απασχόληση	50
4.5.3.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)	52
4.6.	Πολεοδομική οργάνωση	53
4.6.1.	Όροι δόμησης.....	53
4.6.2.	Πολεοδομικές αιτήσεις	62
4.6.3.	Μεταφορική υποδομή	63
4.6.4.	Ποδηλατοδρόμοι.....	66
4.6.5.	Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.....	67
4.6.6.	Λιμάνια και θαλάσσιες μεταφορές	68
4.6.7.	Μαρίνα Λεμεσού	70
4.6.8.	Αεροδρόμια.....	72
4.6.9.	Κοινόχρηστοι χώροι	72
4.6.10.	Άλλα αναπτυξιακά έργα	76
4.7.	Πολιτιστική κληρονομιά	78
4.7.1.	Πολιτιστικές στέγες	78
4.7.2.	Πολιτιστικές εκδηλώσεις.....	79
4.7.3.	Μουσεία – αρχαιολογικοί χώροι	80
4.7.4.	Παλιά κτήρια Λεμεσού.....	82
4.7.5.	Οι πρωτιές την Λεμεσού.....	89
	Κεφάλαιο 5 ^ο : Ανάλυση SWOT.....	91
	Κεφάλαιο 6 ^ο : Μελέτη εξάπλωσης της αστικής περιοχής της Λεμεσού μέσω νυχτερινών δορυφορικών εικόνων.....	96
	Κεφάλαιο 7 ^ο : Έρευνα πεδίου με την χρήση ερωτηματολογίου	100
7.1.	Στατιστικά στοιχεία ερωτηθέντων	102
7.1.1.	Δημογραφικά στοιχεία.....	102
7.1.2.	Πολεοδομικά στοιχεία	105
7.1.3.	Αστική κινητικότητα.....	109
7.1.4.	Βιώσιμη ανάπτυξη	112

7.2. Περιγραφικά στοιχεία μεταβλητών.....	115
7.2.1. Συχνότητες (Frequencies).....	116
7.2.2. Περιγραφικά στατιστικά (Descriptives statistics).....	116
7.2.3. Εξέταση της σχέσης δυο μεταβλητών (crosstabs).....	118
7.2.4. Έλεγχος Συσχετίσεων.....	131
7.2.5. Θηκογράμματα.....	134
7.3. Παραγοντική ανάλυση (Factor Analysis – FA).....	157
7.4. Ανάλυση σε συστάδες (Cluster Analysis – CA).....	159
7.5. Παλινδρόμηση.....	160
7.6. Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών (Multiple correspondence analysis).....	163
7.7. Συμπεράσματα έρευνας πεδίου.....	170
Κεφάλαιο 8 ^ο : Στρατηγική και Αναπτυξιακές Προτεραιότητες.....	172
8.1. Το όραμα της πόλης.....	172
8.2. Χρηματοδοτικά Εργαλεία.....	175
8.2.1. Ανταγωνιστικά Προγράμματα ΕΕ.....	175
8.2.2. Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα ΕΕ.....	176
8.2.3. Μηχανισμοί ΕΟΧ/Νορβηγίας και Ελβετίας.....	176
8.2.4. Εθνικά Σχέδια Κινήτρων.....	177
8.3. Οι άξονες και τα μέτρα του Στρατηγικού Σχεδίου.....	177
8.4. Καθορισμός Γενικών Στόχων.....	179
Άξονας Προτεραιότητας 1: Πολεοδομική Οργάνωση και Λειτουργικότητα.....	180
Άξονας Προτεραιότητας 2: Κυκλοφοριακή οργάνωση.....	183
Άξονας Προτεραιότητας 3: Περιβάλλον και ποιότητα ζωής.....	192
Άξονας προτεραιότητας 4: Τουρισμός, Πολιτισμός, Αθλητισμός.....	194
Άξονας Προτεραιότητας 5: Τοπική κοινωνία και απασχόληση.....	198
Κεφάλαιο 9 ^ο : Συμπεράσματα.....	200
Παράρτημα.....	203
Βιβλιογραφία.....	212

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 4.1: Πολεοδομικές ζώνες.....	55
Πίνακας 4.2: Χρήσεις γης.....	58
Πίνακας 4.3: Χρήσεις γης – βιομηχανικές ζώνες	61
Πίνακας 4.4: Χρήσεις γης - τουριστική ανάπτυξη	61
Πίνακας 4.5: Χρήσεις γης - αγροτικές ζώνες	62
Πίνακας 4.6: Χρήσεις γης - κτηνοτορφική ζώνη.....	62
Πίνακας 4.7: Πολεοδομικές αιτήσεις και αδειες	63
Πίνακας 5.1: Ανάλυση SWOT	92
Πίνακας 6.1: Ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη SoL για τα έτη 1992-2012	97
Πίνακας 7.1: Περιγραφικά Στοιχεία Μεταβλητών	117
Πίνακας 7.2: Crosstabs Ηλικία - Υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου	120
Πίνακας 7.3: Crosstabs Ηλικία - Χρήση MMM.....	121
Πίνακας 7.4: Crosstabs Ηλικία - Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων.....	122
Πίνακας 7.5: Crosstabs Τόπος κατοικίας - Ύψη κτιρίων στην πόλη	123
Πίνακας 7.6: Crosstabs Τόπος κατοικίας - Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ	124
Πίνακας 7.7: Crosstabs Τόπος κατοικίας - Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη.....	125
Πίνακας 7.8: Crosstabs Τόπος κατοικίας - Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)	126
Πίνακας 7.9: Crosstabs Επίπεδο Εκπαίδευσης - Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα.....	127
Πίνακας 7.10: Crosstabs Επίπεδο Εκπαίδευσης - Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη	128
Πίνακας 7.11: Crosstabs Επίπεδο Εκπαίδευσης - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί.....	129
Πίνακας 7.12: Crosstabs Επίπεδο Εκπαίδευσης - Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης	130
Πίνακας 7.13: Crosstabs Απασχόληση - Κυκλοφοριακό Πρόβλημα (directional measures)	131
Πίνακας 7.14: Έλεγχος Συσχετίσεων	133
Πίνακας 7.15: Παλινδρόμηση.....	162
Πίνακας 7.16: Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών 1	165
Πίνακας 7.17: Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών 2	168

Κατάλογος Γραφημάτων

Διάγραμμα 2.1: Το περιεχόμενο της έννοιας της πόλης.....	13
Διάγραμμα 2.2: Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και οι παράμετροι της.....	18
Διάγραμμα 2.3: Κατηγορίες αστικού χώρου και χώρου γύρω από αυτόν.....	20
Διάγραμμα 2.4: Παράμετροι σχεδιασμού.....	22
Διάγραμμα 2.5: Ανάλυση στρατηγικού σχεδιασμού	23
Διάγραμμα 2.6: Στάδια στρατηγικού σχεδιασμού	24
Διάγραμμα 2.7: Ο κύκλος στρατηγικού σχεδιασμού και της μέτρησης της αποτελεσματικότητας του.....	24
Διάγραμμα 4.1: Θερμοκρασία	40

Διάγραμμα 4.2: Βροχόπτωση	41
Διάγραμμα 4.3: Πληθυσμός τέλος του χρόνου.....	42
Διάγραμμα 4.4: Ετήσιο ποσοστό αύξησης πληθυσμού	42
Διάγραμμα 4.5: Πληθυσμιακές πυραμίδες	43
Διάγραμμα 4.6: Ποσοστά γονιμότητας και θνησιμότητας	44
Διάγραμμα 4.7: Ποσοστό φυσικής αύξησης και καθαρή μετανάστευση	45
Διάγραμμα 4.8: Συνολικός δείκτης εξάρτησης.....	45
Διάγραμμα 4.9: Κατοικίες συνήθους διαμονής και κενές κατοικίες	46
Διάγραμμα 4.10: Μέσος αριθμός προσώπων ανά νοικοκυριό	47
Διάγραμμα 4.11: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός.....	48
Διάγραμμα 4.12: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανά Δήμο/ Κοινότητα.....	49
Διάγραμμα 4.13: Οικονομική δραστηριότητα εργαζομένων ανά Δήμο/ Κοινότητα.....	49
Διάγραμμα 4.14: Απασχόληση κατά οικονομική δραστηριότητα.....	51
Διάγραμμα 4.15: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε τιμές αγοράς.....	52
Διάγραμμα 4.16: Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης	53
Διάγραμμα 4.17: Διακίνηση επιβατών λιμένα Λεμεσού	69
Διάγραμμα 4.18: Διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων λιμένα Λεμεσού.....	70
Διάγραμμα 7.1: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Δημογραφικά στοιχεία.....	103
Διάγραμμα 7.2: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Δημογραφικά στοιχεία.....	104
Διάγραμμα 7.3: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Δημογραφικά στοιχεία.....	105
Διάγραμμα 7.4: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία	105
Διάγραμμα 7.5: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία	106
Διάγραμμα 7.6: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία	107
Διάγραμμα 7.7: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία	108
Διάγραμμα 7.8: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία	109
Διάγραμμα 7.9: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα.....	109
Διάγραμμα 7.10: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα.....	110
Διάγραμμα 7.11: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα.....	111
Διάγραμμα 7.12: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα.....	112
Διάγραμμα 7.13: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα.....	112
Διάγραμμα 7.14: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Βιώσιμη ανάπτυξη	113
Διάγραμμα 7.15: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Βιώσιμη ανάπτυξη	114
Διάγραμμα 7.16: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Βιώσιμη ανάπτυξη	114
Διάγραμμα 7.17: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Βιώσιμη ανάπτυξη	115
Διάγραμμα 7.18: Θηκογράμματα	134
Διάγραμμα 7.19: Θηκόγραμμα Ηλικία – Χρήση χώρων πρασίνου.....	136
Διάγραμμα 7.20: Θηκόγραμμα Ηλικία - Χρήση ΜΜΜ.....	137
Διάγραμμα 7.21: Θηκόγραμμα Ηλικία - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας.....	139
Διάγραμμα 7.22: Θηκόγραμμα Τόπος κατοικίας - Κυκλοφοριακή συμφόρηση.....	140
Διάγραμμα 7.23: Θηκόγραμμα Επίπεδο εκπαίδευσης - Χρήση χώρων πρασίνου	142
Διάγραμμα 7.24: Θηκόγραμμα Επίπεδο εκπαίδευσης - Χρήση ΜΜΜ	144
Διάγραμμα 7.25: Θηκόγραμμα Επίπεδο εκπαίδευσης - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας.....	147
Διάγραμμα 7.26: Θηκόγραμμα Απασχόληση - Κυκλοφοριακή συμφόρηση	150

Διάγραμμα 7.27: Θηκόγραμμα Απασχόληση - Χρήση MMM.....	153
Διάγραμμα 7.28: Θηκόγραμμα Απασχόληση - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας	157
Διάγραμμα 7.29: Παραγοντική ανάλυση (Factor Analysis – FA).....	158
Διάγραμμα 7.30: Ανάλυση σε συστάδες	160
Διάγραμμα 7.31: Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών 1	166
Διάγραμμα 7.32: Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών 2	169
Διάγραμμα 8.1: Κατευθυντήριες αρχές οράματος.....	174
Διάγραμμα 8.2: Η διάρθρωση των Αξόνων Προτεραιότητας και των Μέτρων.....	179

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 4.1: Λεμεσός στις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα	37
Εικόνα 4.2: Ποδηλατικές διαδρομές.....	67
Εικόνα 4.3: Διαδρομές αστικών λεωφορείων	68
Εικόνα 4.4: Μαρίνα Λεμεσού.....	71
Εικόνα 4.5: Ακτή Ολυμπίων και επίχωση	73
Εικόνα 4.6: Γραμμικό πάρκο Γαρύλλη Προτεινόμενο vs Υλοποιημένο.....	74
Εικόνα 4.7: Παραθαλάσσιο πολυλειτουργικό πάρκο	77
Εικόνα 4.8: Μεσαιωνικό Μουσείο Κύπρου, Εικόνα 0.9: Αρχαία πόλη Αμαθούντας....	81
Εικόνα 4.10: Παλιά κτήρια Λεμεσού	82
Εικόνα 4.11: Οικία Μέλπως Πηλαβάκη, Εικόνα 4.12:Οικία Κουδουνάρη.....	83
Εικόνα 4.13: Οικία Πολεμίτη, Εικόνα 4.14: Οικία Πολυξένης Λοιζιάδος.....	84
Εικόνα 4.15: Ξενοδοχείο Ελλάς, Εικόνα 4.16:Το Μεγάλο Τζαμί Djami Kebir.....	85
Εικόνα 4.17: Οικία Χρυσταλλίας Παυλίδη, Εικόνα 4.18: Δημαρχείο Λεμεσού.....	87
Εικόνα 4.19: Σχολή Τερρα Σάντα, Εικόνα 4.20: Δημοτική Βιβλιοθήκη.....	88
Εικόνα 4.21: Ξενοδοχείο Κοντινεντάλ, Εικόνα 4.22: Λέσχη «Ένωσις».....	89
Εικόνα 8.1: Υποβαθμισμένες δυτικές συνοικίες	181
Εικόνα 8.2: Υφιστάμενη Πλατεία Ειρήνης.....	182
Εικόνα 8.3: Προγραμματισμένη Ακταία Οδός και γύρω περιοχή	185
Εικόνα 8.4: Κρεμαστοί κήποι σε οδογέφυρα.....	190
Εικόνα 8.5: Γκράφιτι στη Λεμεσό	191

Κατάλογος Χαρτών

Χάρτης 4.1: Θέση της Λεμεσού και οι Δήμοι/ Κοινότητες της.....	34
Χάρτης 4.2: Ανάγλυφο και υδρογραφικά στοιχεία	38
Χάρτης 4.3: Σεισμικότητα και Σεισμικές Ζώνες της Κύπρου	39
Χάρτης 4.4: Πολεοδομικές ζώνες.....	56
Χάρτης 4.5: Καλύψεις γης Corine 2012	57
Χάρτης 4.6: Οδικό δίκτυο και δίκτυο ποδηλατοδρόμων.....	66
Χάρτης 4.7: Χώροι πρασίνου Δήμου Λεμεσού	75
Χάρτης 6.1: Ποσοστιαία μεταβολή στη φωτεινότητα για τα έτη 1992-2012.....	98
Χάρτης 6.2: Μέσος όρος του νυχτερινού φωτισμού για τα έτη 1992-2012.....	98

Αυτή η διπλωματική εργασία αποτελεί έργο μιας πορείας που έφτασε στο τέλος της. Στο έργο αυτό οι πρωταγωνιστές ήταν πολλοί και χωρίς αυτούς δεν θα μπορούσα ποτέ να φτάσω σε αυτό το αποτέλεσμα. Για αυτό οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους καθηγητές μου που μου μετέδωσαν τόσες γνώσεις και τόσες εμπειρίες όλα αυτά τα χρόνια. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στο Τμήμα μου που με δίδαξε και με ωρίμασε για να εκπροσωπήσω άξια το αντικείμενο μου.

Το μεγαλύτερο ευχαριστώ όμως το οφείλω στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Πολύζο Σεραφείμ που με καθοδήγησε, με συμβούλευσε, με ανέχτηκε και πάνω από όλα με δίδαξε. Επιπλέον, στην οικογένεια μου που με στήριξε και πίστεψε σε εμένα ακόμα και όταν εγώ η ίδια δεν μπορούσα...

Σας ευχαριστώ όλους.

Κεφάλαιο 1^ο:

Σκοπός και στόχος της Εργασίας

Το φαινόμενο της αστικοποίησης που έχει διογκωθεί τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργήσει προβλήματα κοινωνικής πόλωσης στις πόλεις. Οι γρήγοροι ρυθμοί ανάπτυξης των πόλεων έχουν δημιουργήσει μεγάλα κενά στον αστικό σχεδιασμό και στον τρόπο ζωής των κατοίκων τους. Έτσι, και η Λεμεσός αντιμετωπίζει προβλήματα σχεδιασμού αλλά και λειτουργικότητας που περιορίζουν τις δυνατότητες και την ποιότητα ζωής των κατοίκων της. Η πόλη έχει ανάγκη από ορθολογικό πολεοδομικό σχεδιασμό και βελτίωση.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας εστιάζει στην διαμόρφωση ολοκληρωμένης στρατηγικής για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης στην πόλη της Λεμεσού. Αφού γίνει ανάλυση και αξιολόγηση των δυνατοτήτων και προβλημάτων της πόλης θα διαμορφωθούν προτάσεις που θεωρείται ότι θα συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου.

Για την βέλτιστη ολοκλήρωση του σκοπού και την διαμόρφωση εύστοχων προτάσεων πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Οι απόψεις των τοπικών αρχών
- Οι απόψεις των δημοτών
- Η υφιστάμενες δυνατότητες της πόλης
- Η συνέχιση της αναπτυξιακής της πορείας

Η εφαρμογή ενός Στρατηγικού Σχεδίου στην πόλη θα εστιάζει στην παραγωγή ενός οράματος που θα περιλαμβάνει την βιώσιμη ανάπτυξη της με διάφορα έργα, δράσεις και πολιτικές αλλά και στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση τους. Η εκπόνηση του απαιτεί τη συμμετοχή όλων των Δήμων που βρίσκονται εντός Τοπικού

Σχεδίου της πόλης και της τοπικής κοινωνίας για να γίνει ο σκοπός ρεαλιστικός και να εφαρμοστούν οι προτεινόμενες παρεμβάσεις.

Οι στόχοι της παρούσας εργασίας που συμπληρώνουν τον σκοπό της είναι:

- Ανάπτυξη υποβαθμισμένων περιοχών
- Πολεοδομική οργάνωση
- Επίλυση πολεοδομικών και κυκλοφοριακών προβλημάτων
- Εκμετάλλευση πολιτιστικών δυνατοτήτων
- Προώθηση της εξωστρέφειας της πόλης
- Διαμόρφωση συγκεκριμένης τουριστικής ταυτότητας
- Ενίσχυση τουριστικού προϊόντος
- Προσέλκυση επενδύσεων

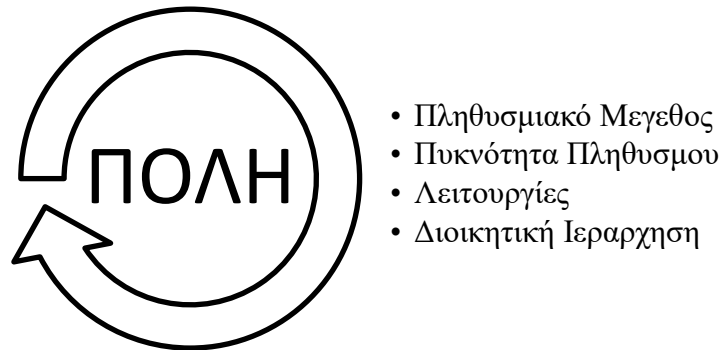
Κεφάλαιο 2^ο:

Πόλη και αστική ανάπτυξη

2.1. Γενικά

Ερευνώντας στην παγκοσμία ιστορία θα συναντούσαμε συνεχώς πόλεις και ποτέ κράτη. Παραδείγματα όπως η Αθήνα, η Κόρινθος, η Μασσαλία, η Γένοβα, η Βενετία, το Λονδίνο αλλά και πολλές άλλες ιστορικές πόλεις εξομοιώνονται κατά την διάρκεια των αιώνων με την ισχύ, τον πλούτο και ταυτόχρονα την ευημερία των πολιτών τους. Ως περιοχή κατοικίας εμφανίζεται η «άστυ» στην Αρχαία Ελλάδα, ενώ η «χώρα» χαρακτηρίζεται από ύπαιθρο και ακατοίκητο χώρο.

Η γενική έννοια του οικισμού περιλαμβάνει την έννοια της πόλης, μιας συγκεκριμένης χωρικής οντότητας. Η έννοια της πόλης αναφέρεται σε κατοικημένη περιοχή με ικανοποιητικό μέγεθος μόνιμου πληθυσμού και θεσμοθετημένη οριοθέτηση. Οι χρήσεις της καθορίζουν τη λειτουργικότητα και το ρόλο που διαδραματίζει στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Περιλαμβάνει κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους και υπηρεσίες που εξυπηρετούν το σύνολο του πληθυσμού της. Μια πόλη χαρακτηρίζεται από ορισμένες ιδιότητες, κάποιες από τις οποίες είναι η γεωγραφική της θέση, η πληθυσμιακή και οικονομική της εξέλιξη, η διάρθρωση της οικονομίας, οι υποδομές της και η πολιτιστική της ταυτότητα. Το βασικότερο γνώρισμα μιας πόλης όμως είναι η υψηλή πληθυσμιακή συγκέντρωση η οποία πρέπει να ανέρχεται σε τουλάχιστον 10.000 κατοίκους (Πολύζος, 2015).

Διάγραμμα 2.1: Το περιεχόμενο της έννοιας της πόλης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Έντονη ανάπτυξη των πόλεων παρατηρείται κυρίως τους τελευταίους τρεις αιώνες. Προβλήματα αστικής κινητικότητας, μεγάλες πυκνότητες και οικονομικές συγκεντρώσεις αποτελούν μόνο μερικά από τα χαρακτηριστικά των σύγχρονων αναπτυγμένων πόλεων. (Ανδρικοπούλου κ.α., 2007). Αστική ανάπτυξη πέρα από την πληθυσμιακή αύξηση περιλαμβάνει και την κοινωνική, οικονομική και φυσική διαμόρφωση των πόλεων. Συγκριμένα η άνοδος του βιοτικού επιπέδου με επένδυση στην αναψυχή, το περιβάλλον και την κινητικότητα οδηγούν σε ανάπτυξη (Τσακνάκης, 2010). Εξετάζοντας προσεκτικά αυτές τις συνιστώσες μια σύγχρονη πόλη θα καταστεί ικανή να αντιμετωπίσει τις σημερινές προκλήσεις όπως φτώχεια, μετανάστευση, περιβαλλοντική υποβάθμιση και οικονομική αστάθεια. «Ολοκληρωμένη προβλήματα απαιτούν ολοκληρωμένες λύσεις». Ταυτόχρονα οι λύσεις πρέπει να είναι βιώσιμες έτσι ώστε να συμβάλουν στην ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη αλλά και να εξασφαλίζουν την κάλυψη των αναγκών των γενεών του μέλλοντος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Η παγκοσμιοποίηση του σήμερα δημιουργήσε στις πόλεις την ανάγκη να ικανοποιήσουν τόσο τις τοπικές όσο τις διεθνείς κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες. Πλέον εισροές από το παγκόσμιο περιβάλλον επηρεάζουν την αστική ανάπτυξη και έμμεσα επιβάλλουν συγκριμένο πολεοδομικό σχεδιασμό. Περισσότερο από ποτέ, είναι αναγκαία η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για μια ολοκληρωμένη και βιώσιμη αστική ανάπτυξη (Τριανταφυλλόπουλος, 2011).

Η προώθηση της αστικής ανάπτυξης στην εποχή της παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δραστηριότητας πραγματοποιείται με τέσσερις κατευθύνσεις (Ανδρικοπούλου κ.α., 2007):

- i. Με την στήριξη της ανάπτυξης στην αξιοποίηση του φυσικού της πλούτου για οικονομική μεγέθυνση στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών
- ii. Με την δημιουργία ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, επένδυση στην εξωστρέφεια, το τουρισμό και τον πολιτισμό
- iii. Με αντιμετώπιση της φτώχειας και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των δημοτών
- iv. Με δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για υποδοχή και εγκατάσταση παγκόσμιων οργανισμών

Η ανάπτυξη των αστικών περιοχών εμφανίζεται υπερβολικά αυξημένη τις τελευταίες δεκαετίες. Οι σημερινές πόλεις στεγάζουν το 75% του πληθυσμού της ΕΕ με αποτέλεσμα η κατανάλωση της ενέργειας σε αυτές να φτάνει το 80% και το ΑΕΠ που συγκεντρώνουν το 85% του συνόλου της Ευρώπης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013 συνολικά 2.1 δισεκατομμύρια επενδύθηκαν στις ευρωπαϊκές πόλεις για επίτευξη βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Οι αστικές συγκοινωνίες, η περιβαλλοντική αναβάθμιση και η αγροτική ανάπτυξη αποτέλεσαν τις προτεραιότητες της ΕΕ. Με την νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020 οι στόχοι αναδιαρθρώνονται. Για επίτευξη ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης η ΕΕ επενδυθεί στην βιώσιμη αστική κινητικότητα, την αναζωογόνηση υποβαθμισμένων περιοχών, την έρευνα και καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και την δικτύωση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

2.2. Προβλήματα αστικής ανάπτυξης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στις μέρες μας καλείται να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις που αφορούν την ραγδαία ανάπτυξη των πόλεων. Ενώ ψάχνει τρόπους να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της προσπαθεί ταυτόχρονα να καλύψει κοινωνικές και περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Παρά την έντονη οικονομική δραστηριότητα και την καινοτομία οι σύγχρονες πόλεις καλούνται να αντιμετωπίσουν σημαντικές προκλήσεις. Η αστική εξάπλωση σε συνδυασμό με την διάχυση της ανάπτυξης δημιουργούν σύνθετα προβλήματα και ανάγκες κατά τον σχεδιασμό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Η έντονη τάση επέκτασης των προαστίων δημιουργεί αυξανόμενη κυκλοφοριακή συμφόρηση, μεγάλες ενεργειακές απαιτήσεις και ανακατανομή των χρήσεων γης τα οποία συγκρούονται με τα ζητήματα περιβάλλοντος. Η ανάπτυξη αστικών

δραστηριοτήτων στα προάστια όμως, όπως εμπορικά κέντρα και ζώνες αναψυχής, μειώνουν την κίνηση στα κέντρα των πόλεων που πλέον χάνουν την εμπορική και πολιτιστική αξία τους. Έτσι, στις αστικές περιοχές συσσωρεύονται φτώχεια και ανεργία με αποτέλεσμα να μειώνεται η ελκυστικότητα τους και να οδηγούνται στην υποβάθμιση (Ανδρικοπούλου κ.α., 2007).

Για την επίλυση των προβλημάτων αυτών χρειάζεται η δημιουργία ολοκληρωμένων πολιτικών που στοχεύουν στην κάλυψη των τοπικών αναγκών και βελτίωση όλων των υποδομών. Οι τομείς των μεταφορών, της στέγασης, της επιμόρφωσης και της εκπαίδευσης αποτελούν κρίσιμα θέματα τα οποία πρέπει να λυθούν με συνεργασία των οργανισμών διοίκησης. Εδώ εμφανίζεται άλλο ένα πρόβλημα της έντονης αστικής ανάπτυξης. Οι μεγάλες δυσκολίες συνεργασίας ανάμεσα στα διαφορετικά επίπεδα διοίκησης, των κέντρων των πόλεων και των προαστίων, οδηγούν σε λήψη λανθασμένων αποφάσεων (Ανδρικοπούλου κ.α., 2007 · Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

2.3. Ανάπτυξη μεσαίων πόλεων

Η ανάπτυξη μια πόλης εξαρτάται από την δυνατότητα της να έλκει παραγωγικές δραστηριότητες προκειμένου να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας και στη συνέχεια να αυξηθεί ο μόνιμος πληθυσμός της. Αυτό όμως επηρεάζεται και από την αντίστοιχη ικανότητα των γύρω πόλεων οι οποίες διεκδικούν τις ίδιες παραγωγικές δραστηριότητες. Η ελκυστικότητα μιας πόλης για προσέλκυση υποδομών και επιχειρήσεων επηρεάζεται από το μέγεθος της. Το μέγεθος επηρεάζει επίσης τις σχέσεις που αναπτύσσει η πόλη όσον αφορά την διάθεση προϊόντων, τις ημερήσιες μετακινήσεις και την ακτίνα εξυπηρέτησης. Άμεση είναι η σχέση της αλληλεξάρτησης των πόλεων με την χωρική τους κατανομή και την ταξινόμηση τους ως προς το μέγεθος (Πολύζος, Αστική Ανάπτυξη, 2015).

Οι πόλεις εμφανίζονται σε διάφορα μεγέθη, υπάρχουν μητροπόλεις με εκατομμύρια κατοίκους ή μικρές με μονοψήφιο αριθμό χιλιάδων κατοίκων. Στατιστικά όμως οι μεγαλύτερες πόλεις είναι πολύ λιγότερες από τις μικρές. Στις μεσαίες πόλεις συναντάται τι 65% του παγκόσμιου πληθυσμού και λόγω του πληθυσμιακού τους μεγέθους είναι οι καταλληλότερες για εφαρμογή ολοκληρωμένου περιβαλλοντικού σχεδιασμού. Αποτελούν «προνομιούχους χώρους» και μπορούν να δημιουργήσουν ιδανικό περιβάλλον και βέλτιστη ποιότητα ζωής (Δελτίο Τύπου TEE, 2008).

Η παγκοσμιοποίηση και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αναγκάζει τις πόλεις να ξεκινήσουν ένα αγώνα ελκυστικότητας και ανάπτυξης. Κυρίως οι μεσαίες πόλεις προσπαθούν συνεχώς να φτάσουν στο αναπτυξιακό επίπεδο των μεγαλύτερων πόλεων. Συνεχώς προσπαθούν να προσελκύσουν επενδυτές και κεφάλαιο δημιουργώντας συνθήκες ανταγωνιστικότητας. Με κατασκευή σύγχρονων υποδομών, ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής επιζητούν ευρωπαϊκή ή και παγκόσμια αναγνώριση.

Το Μπιλμπάο αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας μεσαίας πόλης η οποία στήριξε το στρατηγικό της σχέδιο στο πολιτισμό. Η πόλη αναπτύχθηκε και μετατράπηκε από βιομηχανική πόλη σε κρίση σε μητροπολιτικό κέντρο τεχνών, υπηρεσιών και επικοινωνιών. Άλλες πόλεις κατάφεραν να κερδίσουν αναγνώριση και ταυτόχρονα να ενταχθούν σε τροχιά ανάπτυξης διεκδικώντας παγκοσμίους φήμης ειδικά γεγονότα. Για παράδειγμα η Βαρκελώνη διοργάνωσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1992, το Μάντσεστερ τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1996 και του 2000 ενώ η Γλασκόβη αποτέλεσε Πολιτιστική Πρωτεύουσα Ευρώπης το 1990. Η διοργανώσεις αυτές οδήγησαν τις πόλεις αναδιοργάνωση, αναπλάσεις και ανάπτυξη (Γοσποδίνη, 2006).

2.4. Βιώσιμη ανάπτυξη

Ο ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης διατυπώθηκε για πρώτη φορά στην έκθεση Brundtland το 1987. Σύμφωνα με την έκθεση *«βιώσιμη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να διακυβεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες»*. Ο ορισμός αυτός, αν και επικρατεί μέχρι και σήμερα, δεν αντανακλά πλήρως το νοηματικό περιεχόμενο της βιώσιμης ανάπτυξης και ταυτόχρονα περιορίζεται στην περιβαλλοντική διάσταση της (Παπακωνσταντίνου, 2005).

Ωστόσο, η έννοια της αειφορίας δεν αναφέρθηκε τότε για πρώτη φορά. Ο δασολόγος Χ. φον Κάρλοβιτς πρώτος το 1713 χρησιμοποίησε την λέξη «αειφόρος» στην ακόλουθη φράση: *«Η τέχνη, η επιστήμη και το καθεστώς αυτής της χώρας βασίζεται στη δυνατότητα διατήρησης και ανάπτυξης του ξυλώδους κεφαλαίου με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί μια σταθερή, μόνιμη και αειφορική εκμετάλλευση του, διότι αυτό είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση χωρίς την οποία δεν μπορεί η χώρα να υπάρξει»*. Το 1980 γίνεται αναφορά, κατά πρώτη Παγκόσμια Στρατηγική για την Διατήρηση, σε μια

βιώσιμη ανάπτυξη η οποία θα διαφυλάττει την βιοποικιλότητα και τους φυσικούς πόρους.

Το 1991 έρχονται να συμπληρώσουν τον ορισμό της βιώσιμης ανάπτυξης η Παγκόσμια Ένωση Προστασίας, το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση τα οποία την ορίζουν ως τη «*βελτίωση της ποιότητας ζωής στο πλαίσιο της φέρουσας ικανότητας των υποστηρικτικών οικοσυστημάτων*». Ο ορισμός αυτός καταρρίπτει την αποκλειστικότητα της περιβαλλοντικής διάστασης της βιώσιμης ανάπτυξης. Πλέον η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνει την ποιότητα ζωής, την ισότητα ανάμεσα στις γενεές του σήμερα και του μέλλοντος και γενικότερα την ανθρώπινη ευημερία (Ανδρικοπούλου κ.α., 2007).

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης επισύρει και κάποιους περιορισμούς, κάποια όρια, όχι απόλυτα αλλά αναγκαία αφού η αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων καταντά την βιόσφαιρα ανίκανη να απορροφήσει τα παράγωγα της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η τεχνολογία και η κοινωνική οργάνωση μπορούν να είναι είτε ολέθριες είτε απαραίτητες για την επίτευξη της οικονομικής μεγέθυνσης. Η κάλυψη των αναγκών που θα οδηγήσουν στη ισότητα απαιτεί υιοθέτηση τρόπου ζωής σύμφωνα με τα περιβαλλοντικά μέσα που προσφέρει ο πλανήτης. Οι εντατικοί ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού συνεπάγονται αυξανόμενη χρήση των διαθέσιμων πόρων και καθυστέρηση στην επίτευξη της ισότητας και της ανθρώπινης ευημερίας. Συνεπώς, η βιώσιμη ανάπτυξη θα είναι υλοποιήσιμη όταν το μέγεθος του πληθυσμού και της οικονομικής μεγέθυνσης βρίσκονται σε ισορροπία με τους οικολογικούς πόρους που παράγονται.

Εξ' ορισμού η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί την σύγκλιση τριών βασικών παραμέτρων: της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Η εύρεση σημείου ισορροπίας των συνιστωσών αυτών είναι αναγκαία και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στις μελλοντικές παρεμβάσεις. Για την κάλυψη των αναγκών των μελλοντικών γενεών δεν αρκεί η περιβαλλοντική προστασία, χρειάζεται επίσης η οικονομική εμπειρία και η κοινωνική αλληλεγγύη. Ταυτόχρονα η βελτίωση της ποιότητας ζωής σε τριτοκοσμικές χώρες, και όχι μόνο, απαιτεί δομική αλλαγή των οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων αλλά και σωστή κατανομή των οικολογικών πόρων.

Διάγραμμα 2.2: Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και οι παράμετροι της

Πηγή: Λαμπρινός, 2015

2.5. Νησιωτικές περιοχές και βιώσιμη ανάπτυξη

Οι νησιωτικές περιοχές εμφανίζουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και απαιτούν διαφορετική προσέγγιση ανάπτυξης. Συνήθως, τα μικρά νησιά εμφανίζουν μεγάλη οικολογική αξία λόγω εκτεταμένων ακτών, μικρής έκτασης και έλλειψης πόρων. Η δόμηση τις περισσότερες φορές είναι εναρμονισμένη με το φυσικό περιβάλλον λόγω των ιδιαιτέρων κλιματικών και γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών τους. Οπότεν σε ένα τέτοιο ισορροπημένο περιβάλλον ο σχεδιασμός πρέπει να στηρίζεται στη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και την αποφυγή ολέθριων παρεμβάσεων. Οι κλειστές και αυτόνομες οικονομίες που δημιουργούνται σε ένα νησιωτικό χώρο, η στήριξη της οικονομικής τους ανάπτυξης στον τουρισμό και η δυσκολία στην επικοινωνία αποτελούν προβλήματα κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα που καλείται να αντιμετωπίσει ο στρατηγικός σχεδιασμός (Παπακωνσταντίνου, 2005).

Απαραίτητη είναι η δημιουργία ενός μοντέλου ανάπτυξης που θα αξιοποιήσει όλες τις παραπάνω ιδιαιτερότητες και θα τις μετατρέψει σε συγκριτικά πλεονεκτήματα. Τα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα των νησιωτικών περιοχών όμως εντείνεται από την γεωγραφική απομόνωση τους. Τα προβλήματα συγκοινωνίας λόγω έλλειψης απαραίτητων υποδομών δυσκολεύουν τόσο την λειτουργία του κράτους όσο και την ζωή των κατοίκων. Η έλλειψη συμπληρωματικότητας οικονομικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων και χωρικής συνοχής που δημιουργούνται λόγω απόστασης από γειτονικά νησιά ή χώρες δεν ευνοούν την προσέκλυση κεφαλαίων και επενδύσεων.

Για τη επίλυση των προβλημάτων που εμφανίζονται απαραίτητη είναι η συνεργασία για δημιουργία πολιτικής με «διαμορφωμένη νησιωτική διάσταση». Η συνεργασία των τοπικών φορέων κρίνεται απαραίτητη για διαμόρφωση κατάλληλου θεσμικού πλαισίου και δεικτών βιώσιμης ανάπτυξης νησιωτικού χώρου, κατασκευή απαραίτητων υποστηρικτικών υποδομών, ικανοποίηση αναγκών από απόσταση και ευαισθητοποίηση μέσω προγραμμάτων ανάπτυξης. Σημαντικός είναι και ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που στόχο έχουν την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών σε κάθε επίπεδο σχεδιασμού (Χρυσόγελος, 2005).

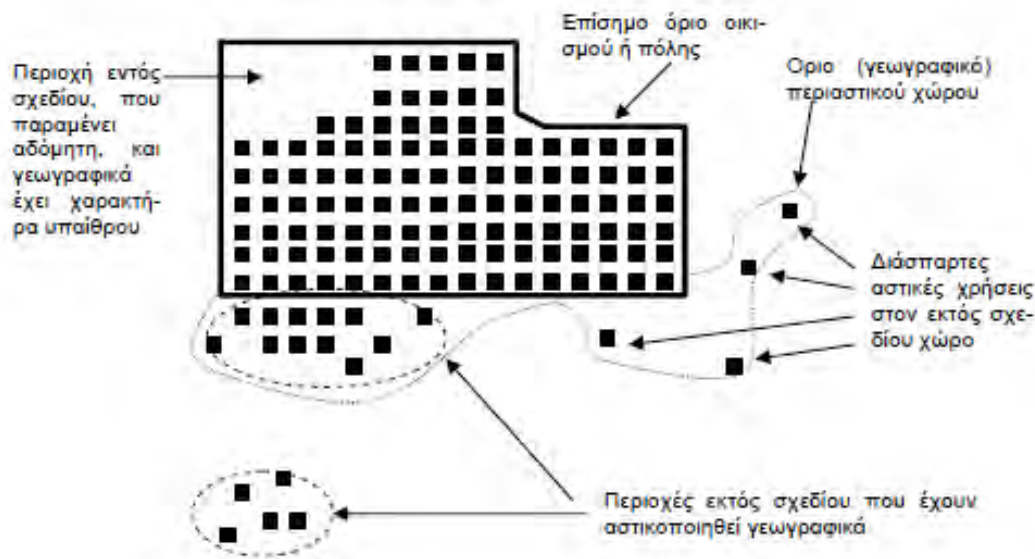
2.6. Πολεοδομία και χρήσεις γης

Πολεοδομία είναι η επιστήμη που έχει ως αντικείμενο την δόμηση κυρίως εντός αστικών περιοχών. Περιλαμβάνει την πολεοδομική οργάνωση και λειτουργία την πολεοδομική θεωρία και την πολεοδομική πολιτική. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός και οι πολεοδομικές παρεμβάσεις αποτελούν κομμάτια της πολεοδομικής πολιτικής τα οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την φυσικό χώρο (Οικονόμου, 2011).

Η πολεοδομία εμφανίστηκε πριν από 4 περίπου χιλιετίες, με την ανοικοδόμηση νέων πόλεων οι οποίες στηρίχθηκαν σε ρυμοτομικά σχέδια και οργανωμένη κατανομή των βασικών κοινωφελών χώρων. Πριν από 2 με 2,5 χιλιετίες δημιουργούνται οι πρώτοι κανονισμοί που αφορούν την δόμηση των κτηρίων μέσα στην πόλη, οι οποίοι ενισχύονται τα τελευταία 800 χρόνια. Κατά τα τελευταία 400 χρόνια υποστηρίζεται η μέθοδος της απαλλοτρίωσης για διάνοιξη νέων δρόμων και πλατειών προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του πολεοδομικού χώρου και κατά τα τελευταία 250 χρόνια θεσπίζεται η υποχρεωτική αδειοδότηση. Ο σχεδιασμός ως αντικείμενο της πολεοδομικής πολιτικής εισήχθη από τα τέλη του 19ου αιώνα. Τότε καθορίστηκαν οι αρμόδιοι φορείς για αυτόν και ο τρόπος εφαρμογής του. Λίγο πιο μετά εμφανίζεται η

ανάγκη για σχεδιασμό των χρήσεων γης τόσο στον περιαστικό όσο και στον εξωαστικό χώρο. Η ανάγκη για στρατηγικό σχεδιασμό εντοπίζεται κυρίως κατά την μεταπολεμική περίοδο όπου ο πολεοδομικός ιστός χρειάζεται αναπλάσεις και αναδιαμορφώσεις. Στην σύγχρονη εποχή ο σχεδιασμός επικεντρώνεται στην οικονομική ανάπτυξη των πόλεων και στην προβολή τους (Οικονόμου, 2011).

Διάγραμμα 2.3: Κατηγορίες αστικού χώρου και χώρου γύρω από αυτόν

Πηγή: Οικονόμου, 2011

Πολλές φορές υπάρχει σύγχυση ανάμεσα στο planning και στο design, δυο διαφορετικές μορφές σχεδιασμού. Το design αναφέρεται στη σύνθεση, δηλαδή στο χωρικό σχεδιασμό που ασχολείται με λεπτομερή στοιχεία σε χαμηλή κλίμακα. Το urban design, που μεταφράζεται ως αστική σύνθεση, αναφέρεται στην πολεοδομία. Το planning εστιάζει στο σχεδιασμό του φυσικού χώρου με περίπλοκα συστήματα. Ασχολείται με την πόλη στο σύνολο της, με τις χρήσεις γης, τα δίκτυα και γενικότερα την δομή της πόλης. Μπορεί να συνδυαστεί με πολλές μορφές *μη-φυσικού σχεδιασμού* στην πόλη όπως ο οικονομικός σχεδιασμός και ο κοινωνικός σχεδιασμός (Οικονόμου, 2011).

Ο όρος «χρήση γης» αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται κάθε σημείο του εδάφους. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός οφείλει να προσδιορίζει τις χρήσεις γης δηλαδή την χωροθέτηση των απαραίτητων δραστηριοτήτων της πόλης (Οικονόμου,

2011). Σκοπός του καθορισμού αυτού είναι να υπάρχει έλεγχος στον τρόπο δόμησης της πόλης και να καθοριστούν κάποια όρια για καλύτερη διαβίωση των κατοίκων (Αραβαντινός, 2007). Παρά την προσπάθεια ελέγχου όμως των χρήσεων γης πολλές φορές υπάρχει απόκλιση της θεσμοθετημένης χρήσης από την υπάρχουσα. Αυτό συμβαίνει κυρίως όταν ένα νέο σχέδιο προβλέπει δεσμευτικές χρήσεις που δεν συνάδουν με τις ήδη υπάρχουσες. Ο πολεοδόμος οφείλει να εξετάσει τις περιπτώσεις σταδιακής απομάκρυνσης των μη συμβατών χρήσεων ή παραμονής τους (Οικονόμου, 2011).

Η αστική ανάπτυξη συνδέεται με τον τρόπο σχεδιασμού των χρήσεων γης. Η πορεία ανάπτυξης που ακολουθεί η πόλη επηρεάζει την οργάνωση της. Οι χώροι εργασίας και κυρίως η στέγαση των υπηρεσιών πρέπει να διαχωρίζονται από τους χώρους κατοικία για λόγους υγιεινής και ηρεμίας (Μέλισσας, 2010).

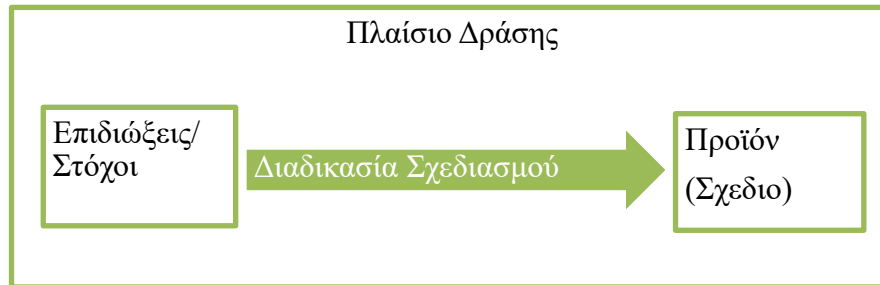
Ακόμα οι χρήσεις γης είναι άμεσα συνδεδεμένες με τον τρόπο λειτουργίας της πόλης. Όταν υπάρχει έλεγχος των χρήσεων γης με σωστό σχεδιασμό τότε και η λειτουργία της πόλης γίνεται πιο οργανωμένα. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός καλείται να ελέγξει των ανταγωνισμό που δημιουργείται ανάμεσα στις χρήσεις γης, δηλαδή την οικονομική και κοινωνική απήχηση τους. Μια χρήση γης ή ο συνδυασμός χρήσεων γης σε μια περιοχή δημιουργεί μια διαδικασία εισροής και εκροής πληθυσμού και προϊόντων. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η συγκέντρωση κίνησης τόσο μεγαλύτερο είναι και το οικονομικό αντίκτυπο της συγκεκριμένης λειτουργίας στον ανταγωνισμό των χρήσεων γης. Αυτό οδηγεί ταυτόχρονα στην δημιουργία της γαιοπροσόδου (Μέλισσας, 2010).

2.7. Στρατηγικός σχεδιασμός

Ο σχεδιασμός αποτελεί το προϊόν της μελέτης που νομιμοποιείται και γίνεται θεσμός. Είναι το καταλυτικό στοιχείο για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη με ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος. Δημιουργώντας ενιαίο χωρικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό επιτυγχάνεται μια ποιοτική διάσταση της ανάπτυξης. Ο χωρικός σχεδιασμός αποτελεί μια ευσυνείδητη αλλαγή/τροποποίηση του χώρου μετά από συνεργασία ιδιωτικών και δημοσίων φορέων και συντονισμένες ενέργειες για βιώσιμη ανάπτυξη. Στοχεύει στην προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος, στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και στην πρόβλεψη πιθανών μελλοντικών συνθηκών (Μπεριάτος και Παπαγεωργίου, 2013).

Η διαδικασία του σχεδιασμού περιλαμβάνει τρεις βασικές παραμέτρους : τους στόχους, το πλαίσιο δράσης και παραγόμενο προϊόν.

Διάγραμμα 2.4: Παράμετροι σχεδιασμού

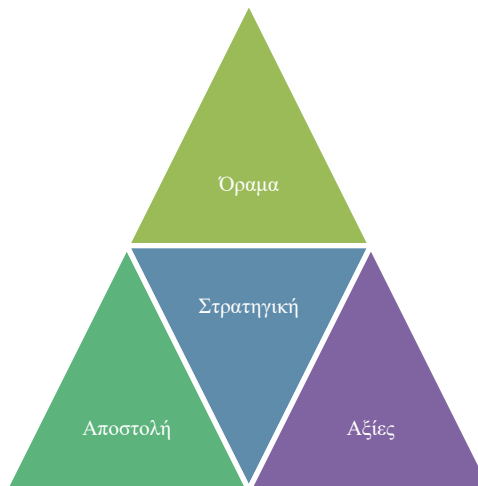

Πηγή: Αραβαντινός, 2007, Ιδία επεξεργασία

Κάθε μορφή σχεδιασμού αποτελείται από δύο κομμάτια: την ανάλυση και την σύνθεση. Στο πρώτο μέρος, την ανάλυση, ο μελετητής καλείται να αναγνωρίσει την περιοχή μελέτης, να εντοπίσει τα προβλήματα της και να καθορίσει τους βασικούς στόχους του. Στο δεύτερο κομμάτι, την σύνθεση, περιλαμβάνεται μια πρόταση για αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίστηκαν η οποία θα επιφέρει βιώσιμη ανάπτυξη (Αραβαντινός, 2007).

Ο στρατηγικός σχεδιασμός ξεκίνησε ως μια παραλλαγή του σχεδιασμού αποσπασματικών μικροβελτιώσεων με αφορμή τον ορθολογικό σχεδιασμό. Χρησιμοποιείτο αρχικά σε στρατιωτικές μονάδες και στη συνέχεια σε επιχειρήσεις (Λαλένης και Μεταξάς, 2006). Ο όρος στρατηγικός σχεδιασμός (strategic plan) ειπώθηκε για πρώτη φορά το 1825 στην Αγγλία, προέρχεται όμως από την ελληνική λέξη «στρατηγός». Αποτελείται από το όραμα που θέλει να επιτύχει κάποιος φορέας στηριζόμενο σε συγκεκριμένους στόχους και αξίες. Με τον στρατηγικό σχεδιασμό καθορίζεται η στρατηγική την οποία θέλει να υλοποιήσει ο φορέας. Στοχεύει στην πραγματοποίηση του σκοπού ή οράματος μετά από σωστή κατεύθυνση και λήψη κατάλληλων αποφάσεων για ορθολογική κατανομή των πόρων. Αποτελεί μια προσπάθεια πρόβλεψης της μελλοντικής πορείας και ένα μέσο εξασφάλισης της βιώσιμης ανάπτυξης. Με την εκπόνηση στρατηγικού σχεδίου ο φορέας καθορίζει τους στόχους του και πως σκοπεύει να τους επιτύχει.

Διάγραμμα 2.5: Ανάλυση στρατηγικού σχεδιασμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Μέχρι να πάρει την σημερινή του μορφή πέρασε από διάφορες φάσεις. Κατά τα 1950 έως 1970 ο στρατηγικός σχεδιασμός είχε σκοπό την αναζωογόνηση των πόλεων μετά τον πόλεμο με δημιουργία μεγάλων έργων. Στη συνέχεια κατά τη δεκαετία του 90' αλλάζει ριζικά και επενδύει στις παραγωγικές δραστηριότητες και το περιβάλλον αλλά μόνο με μεμονωμένες παρεμβάσεις. Στον 21^ο αιώνα αντιμέτωπος με την παγκοσμιοποίηση αναζητεί τρόπους για προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ανδρικοπούλου κ.α., 2007).

Ο σχεδιασμός μπορεί να είναι τομεακός, παράλληλος ή καθολικός. Ο τομεακός σχεδιασμός ασχολείται με μόνο τομέα σε κάθε σχέδιο που εκπονείται με εμπειρική διαδικασία σχεδιασμού. Παράλληλος σχεδιασμός είναι αυτός που αναλύει και αξιολογεί κάθε μια από τις συνιστώσες ενός οικισμού. Στη συνέχεια διατυπώνει πρόταση και ουσιαστικά αποτελεί πολλούς τομεακούς σχεδιασμούς. Εξέλιξη του αποτελεί ο καθολικός σχεδιασμός ο οποίος αντιμετωπίζει τον οικισμό σαν μια ενότητα και εξετάζει τις σχέσεις μεταξύ των συνιστωσών του (Αραβαντίνος, 2007).

Ο χρονικός περιορισμός αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του στρατηγικού σχεδιασμού. Για την επίτευξη των στόχων που θέτει, σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, αναπτύσσει συγκεκριμένες δραστηριότητες και μοντέλα ανάλυσης δυνατοτήτων όπως η ανάλυση SWOT. Ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι ευέλικτος και μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί και να εξυπηρετήσει διαφορετικές ιδεολογικές αντιλήψεις (Λαλένης και Μεταξάς, 2006).

Διάγραμμα 2.6: Στάδια στρατηγικού σχεδιασμού

Πηγή: Λαλένης και Μεταξάς, 2006, Ιδία επεξεργασία

Η αποτελεσματικότητα ενός στρατηγικού σχεδίου αφορά την επίτευξη των στόχων και του οράματος που θέτει. Εάν δεν επιτύχει τους στόχους του τότε δεν είναι αποτελεσματικό. Η σχέση ανάμεσα στη στρατηγική και την απόδοση είναι αμφίδρομη (Λαλένης και Μεταξάς, 2006).

Διάγραμμα 2.7: Ο κύκλος στρατηγικού σχεδιασμού και της μέτρησης της αποτελεσματικότητας του

Πηγή: Λαλένης και Μεταξάς, 2006, Ιδία επεξεργασία

2.8. Βιώσιμη αστική κινητικότητα

Η μετακίνηση αποτελεί μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες του πολεοδομικού και κυκλοφοριακού σχεδιασμού. Δεν αποτελεί όμως μόνο μια ενδιάμεση λειτουργία της πόλης, μια λειτουργία που απλά ξοδεύει τον χρόνο των κατοίκων, αποτελεί και μια αξία, μια ανάγκη των ανθρώπων για απόλαυση (Βλαστός και Μηλάκης, 2011).

Οι σύγχρονες πόλεις καλούνται να αντιμετωπίσουν σημαντικά προβλήματα που πηγάζουν από την εκτεταμένη χρήση του αυτοκινήτου. Η ποιότητα του αστικού χώρου, η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αλλά και η προσβασιμότητα πεζών και ποδηλατών αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες στην ανάπτυξη και την εξωστρέφεια μιας πόλης. Η κινητικότητα γενικότερα συνεισφέρει στην ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητα μιας πόλης προσελκύοντας επιχειρήσεις και οικονομικές δραστηριότητες (Πολύζος, 2015). Για αυτό οι πόλεις σήμερα αγωνίζονται να βελτιώσουν τον κυκλοφοριακό τους σχεδιασμό με στόχο την επίτευξη της βιώσιμης κινητικότητας.

Η βιώσιμη κινητικότητα, μια ανθρωποκεντρική έννοια, καταφέρνει να ικανοποιήσει και τις τρεις παραμέτρους της βιώσιμης ανάπτυξης βελτιώνοντας τόσο την εικόνα όσο και την ανάπτυξη της πόλης

Ο Οργανισμός World Business Council ορίζει την βιώσιμη κινητικότητα ως:

«... η κινητικότητα που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας να διακινείται ελεύθερα, να ενισχύει την προσβασιμότητα, να επικοινωνεί, να επιχειρεί και να αναπτύσσει σχέσεις χωρίς να θυσιάζει άλλες βασικές ανθρώπινες και οικολογικές απαιτήσεις σήμερα και στο μέλλον».

Σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης κινητικότητας προτεραιότητα στο σχεδιασμό πρέπει πάντα να έχει ο πεζός. Στη συνέχεια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ποδηλάτες και τα ΜΜΜ, ενώ τα ιδιωτικά οχήματα είναι τα τελευταία. Ο βασικός στόχος της είναι να μειωθεί ο χώρος που καταναλώνεται από τα αυτοκίνητα και να δοθεί στους ανθρώπους έτσι ώστε να αξιοποιείται ορθολογικά.

Εφαρμόζοντας τις αρχές της βιώσιμης αστικής κινητικότητας τα οφέλη που προκύπτουν είναι πολλά (Λαμπρινός, 2015):

- Ελκυστικοί υπαίθριοι δημόσιοι χώροι

- Αναβαθμισμένη οδική ασφάλεια
- Λιγότερες εκπομπές ρύπων
- Πιο υγιής πληθυσμός
- Αυξημένη κινητικότητα & προσβασιμότητα
- Αναβάθμιση της εικόνας της πόλης
- Καλύτερη πληροφόρηση

Κεφάλαιο 3^ο:

Πολεοδομικός σχεδιασμός: Νομοθετικό πλαίσιο

3.1. Κυβερνητική δομή και διοικητική διαίρεση

Το 1979 στο νησί δημιουργείται το Πολεοδομικό Συμβούλιο μετά από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Το Πολεοδομικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για τον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό στο νησί. Ο υπουργός εσωτερικών ορίζεται ως η κύρια πολεοδομική αρχή και δίνει την δυνατότητα στο Πολεοδομικό Συμβούλιο να εκπονεί και να τροποποιεί τα Τοπικά Σχέδια. Ωστόσο, το Σχέδιο για τη Νήσο σύμφωνα με τον νόμο είναι αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών λόγω της οικονομικής του διάστασης. Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών και αρμόδιος για κάθε απόφαση του είναι ο Υπουργός Εσωτερικών (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, 2015).

Το 1990 όμως, ο διευθυντής του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως κατακερματίζει τις εξουσίες της πολεοδομικής αρχής και τις χωρίζει στα επαρχιακά γραφεία του τμήματος σε Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα, Αμμόχωστο και Πάφο. Όσων αφορά τις πολεοδομικές άδειες πλέον εκδίδονται από τα Δημοτικά Συμβούλια Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου. Η κίνηση αυτή συμβάλει στην αποκέντρωση του πολεοδομικού συστήματος (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, 2015).

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Κύπρο, λόγω του μικρού μεγάλου του νησιού υπάρχει μια ταύτιση πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού.

Όλα τα σχέδια πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού εγκρίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο (Ν. 90/1972).

Αρμόδια Υπουργεία:

- Υπουργείο Εσωτερικών
  - Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως
- Υπουργείο Οικονομικών

Πολεοδομικές Αρχές, με βάση την Εντολή του Υπουργού Εσωτερικών, είναι:

- Ο Διευθυντής Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως
- Τα Δημοτικά Συμβούλια, Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου.
- Επαρχιακοί Λειτουργοί του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως:
  - Λευκωσίας
  - Λεμεσού
  - Λάρνακας
  - Πάφου
  - Αμμοχώστου

3.2. Βασική πολεοδομική νομοθεσία

3.2.1. Ιστορική αναδρομή

Ο πολεοδομικός / χωροταξικός σχεδιασμός στην Κύπρο ξεκίνησε κιόλας από τα μέσα της δεκαετίας του 1940. Τότε το νησί βρισκόταν ακόμα υπό βρετανική κατοχή. Η Βρετανική Αποικιακή Κυβέρνηση δημιουργεί το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως το οποίο λειτουργεί βάση των Περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμών με διευθυντή Βρετανό Γεωγράφο / Πολεοδόμο. Το τμήμα στηριζόμενο στους Περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμούς καθοδηγούσε τις Τοπικές Αρχές στον καθορισμό ζωνών και στην εφαρμογή του Κανονισμού αν και ρόλος του ήταν απλά συμβουλευτικός. Το 1957 εφαρμόζεται το Νομοσχέδιο περί Πολεοδομίας. Μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου το 1960 αποφασίστηκε η αναθεώρηση του Νομοσχεδίου περί Πολεοδομίας. Αν και η αναθεώρηση είχε πραγματοποιηθεί από την βρετανική κυβέρνηση, δεν εφαρμόστηκε ποτέ λόγω της εθνικής εναντίωσης στις βρετανικές βάσεις που βρίσκονται στο νησί. Η κυπριακή κυβέρνηση όμως, παρακολουθώντας την έντονη αστικοποίηση και την αλματώδη ανάπτυξη τόσο του δευτερογενή όσο και του τριτογενή τομέα, αποφασίζει να συντάξει νέο νομοσχέδιο. Έτσι, το 1967 ολοκληρώνεται η πρώτη πολεοδομική μελέτη σε στρατηγικό επίπεδο και το 1968 το προγραμματισμένο νομοσχέδιο. Το 1972 το νομοσχέδιο ψηφίζεται επίσημα σε νόμο, τον γνωστό νόμο «Περί Πολεοδομίας και

Χωροταξίας». Ο νόμος αυτός είχε σκοπό να καλύψει τις ανάγκες της χώρας για πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό σε όλα τα επίπεδα (Σχέδιο για τη Νήσο, Τοπικά Σχέδια και Σχέδια Περιοχής). Η ενεργοποίηση του νόμου όμως άρχισε 2 μήνες πριν την τουρκική εισβολή του 1974 με αποτέλεσμα τα γεγονότα και η περίοδος αστάθειας να καταστήσουν αδύνατη την εφαρμογή του. Ο νόμος ξεκινά να εφαρμόζεται τελικά το 1990, δηλαδή 18 χρόνια μετά τη ψήφισή του. Από το 2002 μέχρι σήμερα έχει τροποποιηθεί συνολικά 16 φορές (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, 2015).

3.2.2. Νόμοι

- Νομοσχέδιο περί Πολεοδομίας του 1957 (Δεν ισχύει πλέον)
- Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος του 1972 (Ν. 90/1972)
- Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος του 2011 (Ν. 33(I)/2012)

3.2.3. Κανονισμοί

- ΚΔΠ 163_73 (Πολεοδομικό Συμβούλιο) & (τροπ) ΚΔΠ 884 2003
- ΚΔΠ 119_76 (Τέλη Βελτίωσης)
- ΚΔΠ 55_1990 (Αιτήσεις και Ιεραρχικές Προσφυγές)
- ΚΔΠ 56_90 (Οι περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Αποζημίωση) Κανονισμοί του 1990)
- ΚΔΠ 56_90 (Αίτηση για Αποζημίωση)
- ΚΔΠ 309_99 (παρέκκλιση)_& Τροπ ΚΔΠ 120_2005
- ΚΔΠ 759_2003 (Ατυχήματα Σχετιζόμενα Με Επικίνδυνες Ουσίες)
- ΚΔΠ 399_2008 Τροπ (Ατυχήματα Σχετιζόμενα Με Επικίνδυνες Ουσίες)
- Οι περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Δικαιώματα) Κανονισμοί του 2013-2015

3.2.4. Διατάγματα

- Γενικό Διάταγμα Ανάπτυξης 2003-2014
- ΕΔΑ-ΚΔΠ 358_1990 (Κυβερνητικές Κτηνοτροφικές Περιοχές) (Μέγεθος Αρχείου: 153,94Kb)
- ΚΔΠ 420_2005 & τροπ, ΚΔΠ 397_2008 (Υφιστάμενες Μονάδες Αιγοπροβατοτροφίας)
- ΕΚΧΩΡΗΣΗ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΔΠ 454_2007
- ΕΔΑ-ΚΔΠ 334_2009 - 27_2014(ΕΝΠ) (Κυβερνητικές Βιομηχανικές Περιοχές)
- ΕΔΑ-ΚΔΠ 246_2012 (Υφιστάμενο Θερμοκήπιο)

- ΕΔΑ-ΚΔΠ 247_2012 (Ανέγερση Νέου Θερμοκηπίου)
- ΚΔΠ 102 2012 (Διατηρητέες Οικοδομές Μεταφορά ΣΔ)
- ΚΔΠ 325_2011 (Αμνηστία - Αξία Συντελεστή Δόμησης & Πινακες)
- ΕΔΑ-ΚΔΠ 462_2013 (Οικιστική Ανάπτυξη σε Οικόπεδα και Υποδημιουργία Οικόπεδα)
- ΕΔΑ-ΚΔΠ 463-2014 (Χωριά - ΚΑΤΑΡΓΗΤΙΚΟ)

3.3. Επίπεδα σχεδιασμού και κατηγορίες σχεδίων

Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος του 1972 και οι τροποποιήσεις του προβλέπουν την σύνταξη χωροταξικών και πολεοδομικών σχεδίων για ολόκληρο το νησί, για ύπαιθρο χώρο και για κάθε αστική περιοχή ή για υποπεριοχές αστικών περιοχών με στόχο τη ορθολογική προαγωγή και έλεγχο της ανάπτυξης (Μπαμπαλίκης, 2013).

«**Σχέδιο Ανάπτυξης για τη Νήσο**» το οποίο είναι αντίστοιχο με το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Το Σχέδιο για την Νήσο σύμφωνα με τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο οφείλει να καλύπτει όλη την έκταση του νησιού καθορίζοντας τη βασική χωροταξική πολιτική που είναι αναγκαία για την βιώσιμη ανάπτυξη (Μπαμπαλίκης, 2013). Το Σχέδιο ρυθμίζει τον τρόπο ανάπτυξης των καλύψεων γης, την κατανομή του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων, τις περιοχές προστασίας και διατήρησης αλλά και θέματα ευρύτερης και τοπικής σημασίας. Καθοδηγεί όλα τα υποκείμενα σχέδια προς ενοποιημένη και οργανωμένη ανάπτυξη και προς τον το στρατηγικό σχεδιασμό. Το ίδιο, ως στρατηγικό σχέδιο, καθορίζει τους στόχους του κράτους σε επίπεδο χωροταξικό. Παρά την μεγάλη σημασία του το Σχέδιο Ανάπτυξης για την Νήσο δεν εφαρμόζεται λόγω της κατοχής του μεγάλου μέρους του νησιού με αποτέλεσμα την αδύνατη άσκηση ελέγχου (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, 2015).

«**Δήλωση πολιτικής**» είναι η γενική πολιτική που προσπαθεί να ελέγξει την ανάπτυξη σε περιφερειακό επίπεδο ως ενιαίο και ολοκληρωμένο πλαίσιο Αποτελεί την σημαντικότερη πολιτική για τη ρύθμιση και τον έλεγχο της ανάπτυξης και της προστασία του περιβάλλοντος στην ύπαιθρο και στα χωριά. Στόχοι της είναι ο προγραμματισμός της ανάπτυξης στον εξωαστικό χώρο, ο σχεδιασμός του ύπαιθρου χώρου και η λήψη μέτρων ανάπτυξης σε αυτόν, καθώς και η προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος (Μπαμπαλίκης, 2013). Ορίζει επίσης, μεταξύ άλλων, τα

μέτρα για την προστασία των περιοχών φυσικού κάλλους και των αξιολογών παραδοσιακών οικισμών. Εφαρμόζεται στις ελεύθερες περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία (έκτος αγγλικών βάσεων και κατεχόμενης περιοχής) και δεν ισχύει κάποιο από τα Τοπικά Σχεδία. Συνοδεύεται από επεξηγηματικούς χάρτες και διαγράμματα οι οποίοι περιλαμβάνουν τον τύπο ανάπτυξης κάθε θεματικής ενότητας. Σε χρονικά διαστήματα, όχι μεγαλύτερα από πέντε έτη, η πολιτική πρέπει να αναθεωρείται.

Η Δήλωση Πολιτικής Διοίκησης Βρετανικών Βάσεων αποτελεί ένα συμφωνημένο έγγραφο, μεταξύ των δύο κυβερνήσεων, για τον καθορισμό χωροταξικής πολιτικής και πολεοδομικών ζωνών εντός των περιοχών βρετανικών βάσεων. Σχεδιάζεται με βάση την νομοθεσία διοίκησης των βρετανικών βάσεων αλλά περιλαμβάνει όσο το δυνατό περισσότερες πρόνοιες του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου.

Όταν συνταχθεί ένα Τοπικό Σχέδιο ή Σχέδιο Περιοχής σε περιοχή που ισχύει η Δήλωση Πολιτικής τότε αυτό υποκαθιστά τις πρόνοιες της Δήλωσης Πολιτικής. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι του ισχύοντος Σχεδίου για τη Νήσο. Στόχος της ο ορθολογικός σχεδιασμός με ταυτόχρονη ικανοποίηση των στρατιωτικών αναγκών.

«**Τοπικά Σχέδια**» τα οποία οργανωθούν τόσο τις χρήσεις γης όσο και τον πολεοδομικό σχεδιασμό κυρίως στις αστικές και περιαστικές περιοχές. Αναφέρονται στα δίκτυα υποδομής και τα επιτρεπόμενα μεγέθη της ανάπτυξης. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία πρέπει να γίνονται για ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές που λειτουργούν ως ενιαία σύνολα στο χώρο. Συνοδεύονται με χάρτες χρήσεων γης και πολεοδομικών ζωνών, σε κλίμακα 1:10.000.

«**Σχέδια Περιοχής**» που περιέχουν πολεοδομικό σχεδιασμό λεπτομερή για υποπεριοχές αστικών περιοχών, Τοπικών Σχεδίων (Πολεοδομικές Μελέτες)

«**Ρυθμιστικά Σχέδια**» τα οποία γίνονται για διάνοιξη οδών στις προς πολεοδόμηση περιοχές και εξειδικεύουν τα Σχέδια Περιοχής (Πράξεις Εφαρμογής)

Επιπλέον, το νησί συμμετέχει σε Ευρωπαϊκά προγράμματα, δραστηριότητες και δίκτυα τα οποία αποσκοπούν στην επίλυση προβλημάτων ανάπτυξης και στην ορθολογική διαχείριση των δυνατοτήτων κάθε χώρας (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, 2015).

1. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Χωρικής Ανάπτυξης και Εδαφικής Συνοχής (ESPON)
2. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γνώσης για τον Αστικό Χώρο (EUKN)
3. Στρατηγικό Πλαίσιο Έρευνας για την Αστική Αειφορία (URBAN-NET)
4. Πρόγραμμα - Πλαίσιο COST
5. EUROMED HERITAGE II
6. EUROMED HERITAGE III

3.4. Κατηγορίες σχεδίων στη Λεμεσό

3.4.1. Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού

Το Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού αποτελεί το σημαντικότερο σχέδιο ανάπτυξης που αφορά την αστική περιοχή της Λεμεσού και ορίζεται σύμφωνα με τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο.

Το πρώτο Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού εκπονήθηκε το 1990 και από τότε έως σήμερα έχει τροποποιηθεί πέντε (5) φορές. Στόχος του είναι ο έλεγχος και η ρύθμιση της ανάπτυξης και συγκεκριμένα προάγει την ορθολογική και βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία του πληθυσμού.

Ανάμεσα σε άλλα το σχέδιο ορίζει την κυκλοφορική πολιτική, τους συντελεστές ανάπτυξης και τις χρήσεις γης στην πόλη ενώ ταυτόχρονα στοχεύει στην προστασία του περιβάλλοντος και της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

3.4.2. Σχέδιο Περιοχής Κέντρου Λεμεσού

Το Σχέδιο Περιοχής Κέντρου Λεμεσού εκπονήθηκε στις 8 Νοεμβρίου 2002 λόγω όμως των πολλών ενστάσεων και των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν το Σχέδιο οριστικοποιήθηκε το 2006. Σύμφωνα με τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο το σχέδιο πρέπει να αναθεωρείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα που δεν υπερβαίνουν τα πέντε (5) χρόνια. Από την οριστικοποίηση του έως σήμερα αναθεωρήθηκε δύο (2) φορές, το 2010 και το 2011.

Το σχέδιο τονίζει την ανάγκη για προστασία του ιστορικού κέντρου την πόλης λόγω της μεγάλης του αξίας αλλά και λόγω του σημαντικού του ρόλου στην λειτουργία της υπόλοιπης πόλης. Ορίζει τις χρήσεις γης, την κυκλοφορία, του συντελεστές ανάπτυξης κ.α. και στοχεύει στην ανάδειξη της περιοχής.

Κεφάλαιο 4^ο:

Υφιστάμενη κατάσταση πόλης Λεμεσού

4.1. Γενική περιγραφή πόλης

Η Επαρχία Λεμεσού εκτείνεται στο νότιο παραλιακό μέτωπο του νησιού σε λωρίδα έκτασης 25 Km² ανατολικά και 35 Km² δυτικά της πόλης της Λεμεσού, ενώ βορειοδυτικά σε μία έκταση 40 Km².

Η Λεμεσός αποτελεί την νοτιότερη πόλη της Κύπρου αλλά και της Ευρώπης ενώ αποτελεί σταυροδρόμι και τριών ηπείρων, Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής. Βρίσκεται στην ομώνυμη Επαρχία που αποτελεί μια από τις έξι (6) Επαρχίες της Κύπρου. Είναι η τέταρτη σε μέγεθος μετά τις Επαρχίες Λευκωσίας, Αμμοχώστου και Πάφου. Με την Επαρχία Πάφου συνορεύει δυτικά, με την Επαρχία Λευκωσίας βόρεια και ανατολικά με την Επαρχία Λάρνακας. Οι δύο σημαντικότεροι κόλποι της Επαρχίας, Επισκοπής και Ακρωτηρίου, βρίσκονται δυτικά και πολύ κοντά στην πόλη.

Η πόλη της Λεμεσού είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Κύπρου με έκταση 13.800 εκτάρια και με πληθυσμό που τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει αυξητική τάση. Αποτελεί την συνέχεια των αρχαίων πολιτισμών της Αμαθούντας και του Κουρίου, όμως παρά τα ίχνη κατοίκησης από τα αρχαία χρόνια, η σύγχρονη πόλη της Λεμεσού αποτελεί σχετικά νεότερη πόλη. Παρά τις διάφορες ιστορικές παρακμές και τα έντονα προβλήματα η πόλη κατάφερε σήμερα να αποτελεί αξιόλογο τουριστικό θέρετρο και μεγάλο επιχειρηματικό κέντρο. Πλέον αποτελεί μια σύγχρονη πόλη με σημαντικά έργα υποδομής και ανάπτυξης.

Η πόλη είναι κτισμένη με βάση το "ακτινωτό" πρότυπο, με ακτινωτούς δρόμους και περιφερειακούς δακτυλίους, ξεκινώντας από το ιστορικό κέντρο, γύρω από το παλιό

λιμάνι και το κάστρο. Αρχικά η πόλη επεκτάθηκε κατά μήκος της παραλίας ανατολικά και στο βόρεια μέχρι την οδό Ανεξαρτησίας (κεντρικός εμπορικός δρόμος). Οι υπόλοιπες περιοχές που βρίσκονται ανάμεσα στους ακτινωτούς δρόμους αναπτύχθηκαν μεταγενέστερα με αργούς ρυθμούς. Η πόλη περιβάλλεται από αμμώδεις παραλίες ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι εξαπλώνεται κυρίως προς τα ανατολικά του κόλπου Ακρωτηρίου, και κατά μήκος του παραλιακού μετώπου, λόγω ύπαρξης των Βρετανικών Στρατιωτικών Βάσεων στα δυτικά.

Η Επαρχία Λεμεσού χωρίζεται διοικητικά σε 5 Δήμους και 107 Κοινοτικά Συμβούλια ενώ στο Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού (Σχέδιο Πόλης) περιλαμβάνονται οι περιοχές των Δήμων Λεμεσού, Μέσα Γειτονιάς, Αγίου Αθανασίου, Κάτω Πολεμιδιών και Γερμασόγειας, τμήματα της περιοχής των Κοινοτικών Συμβουλίων Αγίου Τύχωνα, Παρεκκλησιάς και Πύργου, Μουτταγιάκας, Μονής και Μοναγρουλίου και οι περιοχές των Κοινοτικών Συμβουλίων Ύψωνα, Πάνω Πολεμιδιών και Τσερκές Τσιφλίκι.

Χάρτης 4.1: Θέση της Λεμεσού και οι Δήμοι/ Κοινότητες της

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η πόλη γνώρισε μεγάλη και απρόσμενη ανάπτυξη κυρίως μετά το 1974 και έγινε γνωστή για την πολιτιστική της παράδοση αλλά και τους άφθονους χώρους ψυχαγωγίας. Παράλληλα περιλαμβάνει το μεγαλύτερο εξαγωγικό λιμάνι του νησιού και ένα από τα μεγαλύτερα της Ανατολικής Μεσογείου που βρίσκεται σε δυτικά της πόλης και εξυπηρετεί όλη την χώρα. Αυτό την καθιστά σημαντικό εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο. Η Λεμεσός σήμερα αποτελεί έδρα για περισσότερες από 60 ναυτιλιακές εταιρίες, κυρίως λόγω του ευνοϊκού φορολογικού περιβάλλοντος, καθιστώντας την

πόλη ως το μεγαλύτερο κέντρο ναυτιλιακής διαχείρισης στην Ευρώπη. Παράλληλα με το «Νέο» λιμάνι Λεμεσού λειτουργεί επίσης και το «Παλιό» λιμάνι της πόλης το οποίο σήμερα χρησιμοποιείται ως αλιευτικό καταφύγιο αλλά και καινούρια Μαρίνα που εγκαινιάστηκε το 2014 και μπορεί να φιλοξενήσει τετραψήφιο αριθμό σκαφών.

Η παραγωγή και εξαγωγή ποιοτικού οίνου αποτελεί σημαντικό κομμάτι του δευτερογενούς τομέα αφού η πόλη παράγει εξαιρετικής ποιότητας κρασιά και κονιάκ από τα οποία είναι η «Κουμανδαρία», τοπικό κρασί που έχει βραβευθεί σε διεθνές εκθέσεις. Στην πόλη το 1969 καθιερώθηκε η Γιορτή Του Κρασιού που πραγματοποιείται κάθε Σεπτέμβριο και προσελκύει επισκέπτες από εσωτερικό και εξωτερικό. Επιπλέον, θεωρείται το βιομηχανικό κέντρο του νησιού, στεγάζει πάνω από 350 βιομηχανικές μονάδες που παράγουν έπιπλα, υποδήματα, μεταλλικά είδη, ηλεκτρικές συσκευές πλαστικά κ.α.

Αξιοσημείωτη είναι η κατασκευή του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕ.ΠΑ.Κ.) στο κέντρο της πόλης. Το ίδρυμα εγκαινιάστηκε το 2007 και άλλαξε την ιστορία της πόλης στον τομέα της εκπαίδευσης.

4.2. Ιστορική εξέλιξη πόλης

Ήδη από το 2000 π.Χ. φαίνεται ότι η περιοχή, που βρίσκεται σήμερα η πόλη της Λεμεσού, ήταν κατοικημένη. Στη θέση της βρισκόταν ένα μικρός οικισμός που εν τέλει δεν αναδείχτηκε. Η δημιουργία της πόλης ξεκίνησε κατά τους προχριστιανικούς χρόνους και ονομάστηκε Νέμεσος και κράτησε αυτό το όνομα μέχρι το 10^ο αιώνα. Αν και η ύπαρξη της πόλης δεν εμφανίζεται στα αρχαία γραπτά σύμφωνα με τη Σύνοδο του 451 π.Χ., ο Επίσκοπος της Θεοδοσιανής συνέβαλε στην ανοικοδόμηση της.

Η πόλη αυτή, η Νέμεσος, βρισκόταν ανάμεσα στις αρχαίες πόλεις της Αμαθούντας και του Κουρίου. Θεωρείται ότι η πόλη όπως την γνωρίζουμε σήμερα κτίστηκε μετά την καταστροφή της πόλης της Αμαθούντας το 1191 από τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο. Ο γάμος του Ριχάρδου καθώς και η στέψη της Βερεγγαρίας, που έγιναν στο κάστρο της Λεμεσού, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στον χαρακτήρα της πόλης. Κατά την Φραγκοκρατία η πόλη βρισκόταν υπό την κατοχή των Σταυροφόρων που δημιούργησαν το αρχηγείο τους στα δυτικά της Λεμεσού, κατασκευάζοντας το Μεσαιωνικό Κάστρο Κολοσσίου.

Τα εύφορα κτήματα και τους αμπελώνες της πόλης την έκαναν ευρέως γνωστή και αυτό οδήγησε στην μαζική παραγωγή κρασιού και συγκεκριμένα στην παραγωγή Κουμανταρίας, κρασί που φέρει το αρχαιότερο όνομα κρασιού στον κόσμο. Επίσης, κατά μήκος της ακτογραμμής της υπήρχαν αξιόλογες φυτείες ζαχαροκάλαμου ενώ αποτελούσε και ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια των Φράγκων, κάτι που συνέβαλε σημαντικά στην οικονομική και πολιτιστική της ανάπτυξη. Την περίοδο αυτή στην πόλη εγκαταστάθηκαν πολλοί έμποροι, φεουδάρχες και ιπότες, όπως οι Ναΐτες και οι Ιωαννίτες. Αν και μέχρι το 1489 η πόλη γνώρισε σημαντική άνθιση, οι επιθέσεις που δεχόταν παράλληλα είχαν ως αποτέλεσμα η πόλη να μην καταφέρει να ξεπεράσει τα προβλήματα της και να αναπτυχτεί.

Όταν το 1489 το νησί πέρασε στην εξουσία των Βενετών, η πόλη χαρακτηριζόταν ως «νεκρή πόλη» με μερικές εκατοντάδες κατοίκους. Αυτό συνέβαινε παρόλο που στην περιοχή υπήρχε μεγάλη παραγωγή και εξαγωγή χαρουπιών και καλλιέργειες από βαμβάκι. Οι Βενετοί άφησαν πίσω τους αξιόλογα γεφύρια και κτίσματα που διατηρούνται μέχρι και σήμερα

Τα τούρκικα στρατεύματα μπήκαν στην πόλη το 1570 και την λεηλάτησαν. Λίγα χρόνια αργότερα ένας σημαντικός σεισμός προκάλεσε κι άλλες καταστροφές ενώ οι σφαγές του 1821 σε συνδυασμό με τις δημεύσεις και αρπαγές περιουσιών, λεηλασίες εκκλησιών, μοναστηριών και σπιτιών από τον τουρκικό στρατό οδήγησαν σε ολική παρακμή.

Για την εκπαίδευση των κατοίκων και την διατήρηση της ελληνικής του ταυτότητας χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια από την εκκλησία αλλά και η δημιουργία νέων σχολείων στα οποία έλληνες διανοούμενοι δίδασκαν ελληνική ιστορία, τουρκικά και γαλλικά. Στην Λεμεσό δημιουργήθηκαν και λειτούργησαν το Ελληνικό Σχολείο το οποίο ιδρύθηκε το 1819, το πρώτο δημόσιο σχολείο το οποίο ιδρύθηκε το 1841 και το Σχολείο Θηλέων το οποίο ιδρύθηκε το 1861.

Μετά από 307 χρόνια τουρκοκρατίας η πόλη, όπως και όλο το νησί, παραδόθηκε στους άγγλους. Στις 28 Ιουνίου 1878 αποβιβάζεται στο λιμάνι της Λεμεσού ο αγγλικός ζυγός που παραλαμβάνει το κάστρο της πόλης από τους τούρκους. Οι κάτοικοι είχαν μεγάλες προσδοκίες και θεωρούσαν ότι θα ακολουθήσει μεγάλη ανάπτυξη. Ήδη από τα πρώτα χρόνια παραμονής των άγγλων στην πόλη παρατηρείται αλματώδης αύξηση του πληθυσμού που αγγίζει το 70% ενώ εμφανίζεται ταυτόχρονα και οικονομική ανάπτυξη

με την αστική μεσαία τάξη να διευρύνεται. Η πολιτιστική ζωή των κατοίκων άλλαξε, δημιουργήθηκαν σχολεία, θέατρα, γκαλερί τέχνης, μουσικές αίθουσες και ποδοσφαιρικά σωματεία. Το 1880 λειτουργεί στην πόλη το πρώτο τυπογραφείο.

Το κάστρο και το παλιό λιμάνι που βρίσκονται στο ιστορικό κέντρο της πόλης ουσιαστικά κατεύθυναν την ανάπτυξη γύρω τους τα τελευταία 100 χρόνια. Εκεί βρίσκεται ο «συμπαγής οικισμός» και ο «πυρήνας της πόλης», περιοχή που συμπίπτει με την έκταση της πόλης μέχρι και πριν τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο.

Με τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ που ξεκίνησε το 1955 και έληξε το 1959 η αγγλοκρατία φτάνει στο τέλος της. Το νησί ανεξαρτητοποιείται την 1^η Οκτωβρίου 1960. Η πόλη της Λεμεσού αναπτύχθηκε απότομα μετά την εισβολή του 1974 αφού πλέον αποτελούσε το μοναδικό λιμάνι του νησιού. Οι επιτακτική ανάγκη για στέγαση πληθυσμού αλλά και για ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα οδήγησε σε μεγάλες κατασκευές αλματώδεις άνθιση της πόλης κυρίως στο εμπόριο και τον τουρισμό. Αυτό όμως οδήγησε σε άναρχη δόμηση δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα στην αστική οργάνωση και σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Μετά την τουρκική εισβολή οι μειονότητες των τουρκοκύπριων εγκατέλειψε την πόλη αφήνοντας πίσω του εγκαταλελειμμένες κατοικίες και περιουσίες κυρίως γύρω από το κέντρο της πόλης.

Εικόνα 4.1: Λεμεσός στις αρχές του 20^{ου} αιώνα

Πηγή: Κολώτας, 2013

4.3. Φυσικά δεδομένα

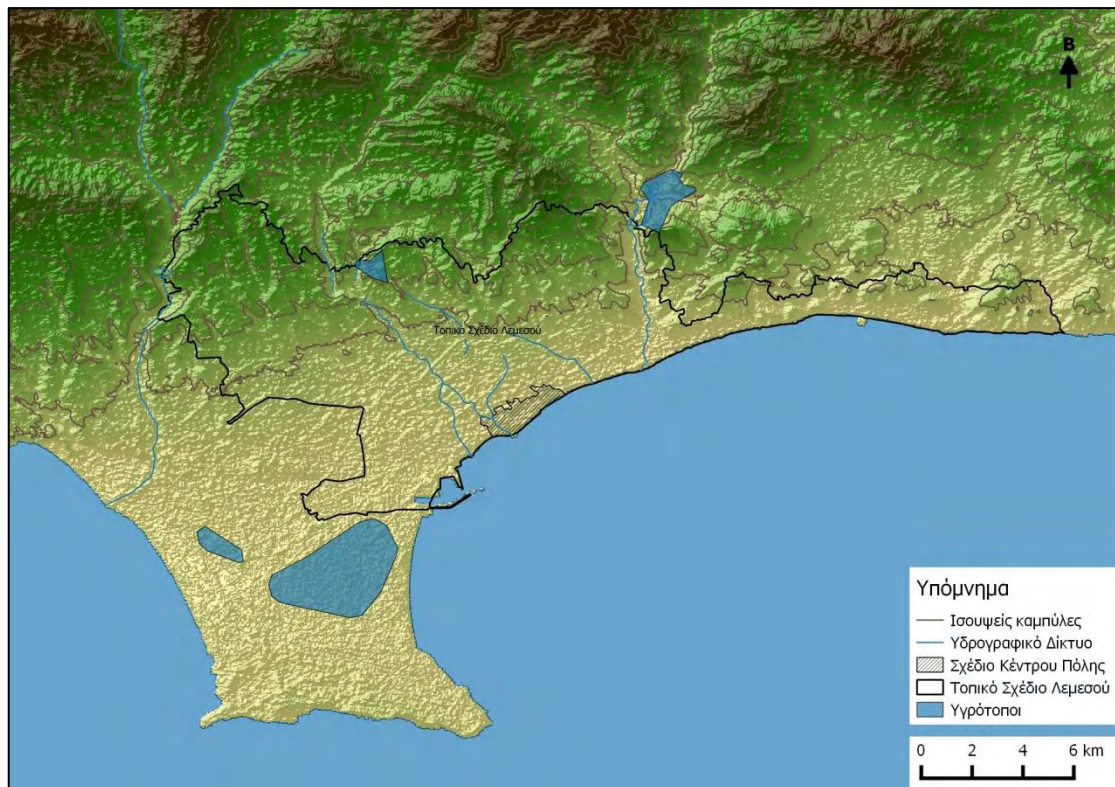
4.3.1. Ανάγλυφο και υδρογραφικά στοιχεία

Η περιοχή της Λεμεσού αποτελεί μια από της πέντε παράκτιες πεδιάδες του νησιού. Συγκεκριμένα η πόλη βρίσκεται σε στενή παράκτια πεδιάδα με θαλάσσιες αναβαθμίδες.

Η πεδιάδα εκτείνεται ανατολικά μέχρι την αρχαία πόλη της Αμαθούντας και δυτικά μέχρι το Κούριον. Το μήκος της είναι γύρω στα 30 χιλιομέτρων και το πλάτος της φτάνει έως τα 15. Το υψόμετρο εντός της πόλης δεν ξεπερνά το 100 μέτρα και είναι κτισμένη πάνω σε πρόσφατες αλλουβιακές αποθέσεις (Τελική Τεχνική Προμελέτη Ο.Ε.Δ.Α Λεμεσού, 2012). Δύο σημαντικά ποτάμια διασχίζουν την πόλη, το ποτάμι Γερμασόγειας και ο Γαρύλλης. Και τα δυο ποτάμια χύνονται στον κόλπο του Ακρωτηρίου.

Στα βόρεια της πόλης υπάρχουν λοφώδεις και ημιορεινές περιοχές οι οποίες περιορίζουν τη κατασκευαστική δραστηριότητα δημιουργώντας προβλήματα στην ανάπτυξη της πόλης.

Χάρτης 4.2: Ανάγλυφο και υδρογραφικά στοιχεία

Πηγή: Εθνική Διαδικτυακή Πύλη Ανοικτών Δεδομένων, Ιδία επεξεργασία

Η αλυκή Λεμεσού, μια έκταση με πολύ σημαντικά ενδιαιτήματα χλωρίδας και πανίδας, βρίσκεται στα δυτικά της πόλης και δίνει μια διαφορετική οπτική στην εικόνα της πόλης.

Λόγω της εκτεταμένης ακτογραμμής και της εντατικής τουριστικής δραστηριότητας στην πόλη έχουν γίνει σημαντικά παράκτια έργα. Συγκεκριμένα υπάρχουν 450 μέτρα

παράκτιων κατασκευών σε ακτογραμμή μήκους 12 χλμ. τα έργα περιλαμβάνουν κυματοθραύστες, προβόλους, αλιευτικά καταφύγια και άλλα μικρότερα έργα (Λοϊζίδου, 2008).

4.3.2. Γεωλογική Αναγνώριση και Σεισμικότητα

Το νησί βρίσκεται στη μεσογειακή ζώνη διάρρηξης ανάμεσα στις δύο κύριες λιθοσφαιρικές πλάκες, την Ευρασιατική και την Αφρικανική Πλάκα. Η πλάκα της Αφρικής κινείται προς το βορρά σπρώχνοντας την Ευρασιατική δημιουργώντας ισχυρές συγκρούσεις. Ταυτόχρονα το νησί βρίσκεται πολύ κοντά στο σημείο επαφής της Αφρικανικής πλάκας, των μικροπλακών της Αραβίας και της Ανατολίας. Συγκεκριμένα την περιοχή διασχίζουν το Ανατολικό Ρήγμα της Ανατολίας, το Ρήγμα της Νεκράς Θάλασσας και το Κυπριακό Τόξο.

Χάρτης 4.3: Σεισμικότητα και Σεισμικές Ζώνες της Κύπρου

Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης

Το Κυπριακό Τόξο χωρίζεται σε δυτικό, κεντρικό και ανατολικό τμήμα. Το μεγαλύτερο τμήμα της Λεμεσού βρίσκεται κοντά στο κεντρικό τμήμα του Κυπριακού Τόξου το οποίο εμφανίζει έντονη σεισμική δραστηριότητα. Επιπλέον, κάτω από την επιφάνεια της πόλης υπάρχουν νεοτεκτονικά ρήγματα τα οποία όμως δεν είναι τόσο ισχυρά (Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, 2016).

Ισχυρός σεισμός σημειώθηκε στην περιοχή της Λεμεσού τον Αύγουστο του 1999 προκαλώντας σοβαρές ζημιές και αφήνοντας πίσω του αρκετούς τραυματίες.

4.3.3. Ατμόσφαιρα

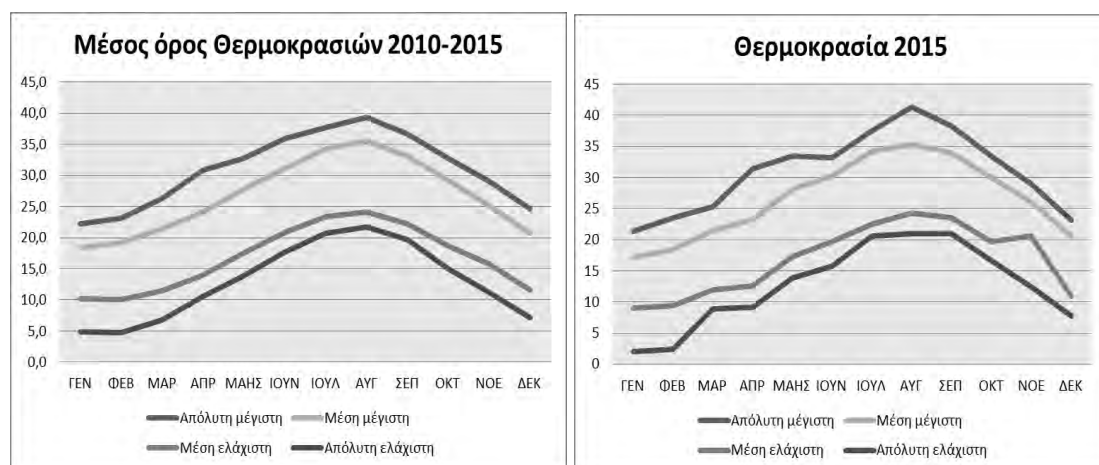
Λόγω της θέσης της η πόλη εμφανίζει έντονα τα στοιχεία του μεσογειακού κλίματος. Χαρακτηρίζεται από ζεστό και ξηρό καλοκαίρι και ήπιο χειμώνα. Το καλοκαίρι διαρκεί πολύ περισσότερο από τον χειμώνα ξεκινώντας από τον Μάιο και συνεχίζοντας μέχρι και τον Σεπτέμβριο. Η άνοιξη και το φθινόπωρο αποτελούν περιόδους με αρκετά καλό καιρό. Συνήθως ο ουρανός είναι καθαρός με έντονη ηλιοφάνεια.

Το θαλασσινό νερό έχει θερμοκρασία που κυμαίνεται από περίπου 15.50 βαθμούς κελσίου το χειμώνα και 24.0 βαθμούς κελσίου τους τελευταίους μήνες του καλοκαιριού. Αυτό ευνοεί την κολύμβηση και τον τουρισμό ολόχρονα.

Η θερμοκρασία το καλοκαίρι κυμαίνεται από 20 έως και 40 βαθμούς κελσίου, ενώ το χειμώνα κυμαίνεται μεταξύ 2 και 23 βαθμούς κελσίου ανάλογα με το εάν είναι μέρα ή νύκτα. Ως ο πιο ζεστός μήνας θεωρείται ο Αύγουστος ενώ ο πιο κρύος είναι ο Ιανουάριος.

Από τα πιο κάτω διαγράμματα παρατηρούμε ότι οι θερμοκρασίες κατά το 2015 διαφοροποιούνται ελαφρά από τον μέσο όρο θερμοκρασιών που παρατηρηθήκαν την τελευταία πενταετία. Οι μέγιστες θερμοκρασίες (απόλυτη μέγιστη, μέση μέγιστη) είναι υψηλότερες από τον μέσο όρο ενώ οι ελάχιστες (μέση ελάχιστη, απόλυτη ελάχιστη) είναι χαμηλότερες.

Διάγραμμα 4.1: Θερμοκρασία

Πηγή: Τμήμα Μετεωρολογίας και ίδια επεξεργασία

Η βροχόπτωση στην πόλη ξεκινά από τον Οκτώβριο και σταματά γύρω στα μέσα Απριλίου. Ο μήνας με την μεγαλύτερη βροχόπτωση είναι ο Ιανουάριος ενώ από τον Μάιο έως τον Σεπτέμβριο η βροχόπτωση είναι μηδενική. Η πόλη αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα λειψυδρίας με αποτέλεσμα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες το νερό να μην αρκεί για να ικανοποιήσει τις βασικές ανάγκες των κατοίκων.

Διάγραμμα 4.2: Βροχόπτωση

Πηγή: Τμήμα Μετεωρολογίας και ίδια επεξεργασία

4.4. Πληθυσμιακά στοιχεία

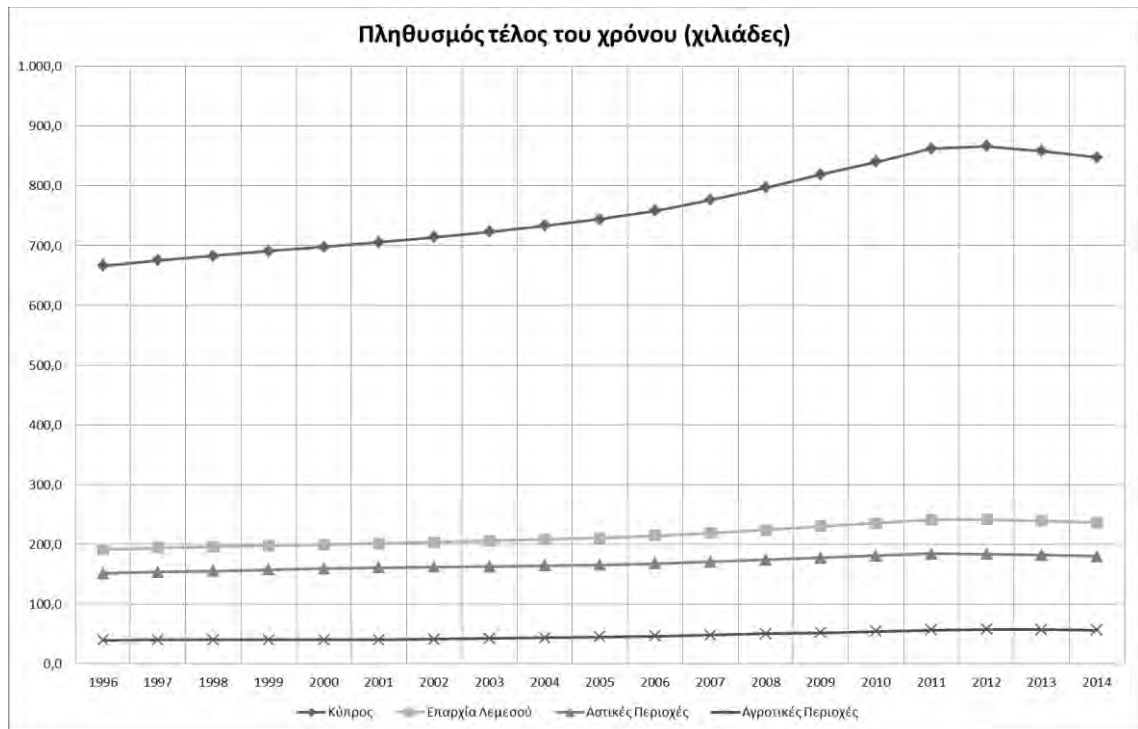
4.4.1. Γεωγραφική κατανομή

Για την μελέτη του πληθυσμού στην πόλη της Λεμεσού χρησιμοποιήθηκαν τα πληθυσμιακά στοιχεία στο τέλος κάθε έτους και όχι τα στοιχεία των απογραφών (1992, 2001, 2011). Αυτό έγινε για καλύτερη ανάλυση και σύγκριση τους ανά έτος από το 1996 έως και το 2014. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η πληθυσμιακή πορεία ολόκληρου του νησιού και της Επαρχίας Λεμεσού ξεχωρίζοντας όμως τις αστικές από τις αγροτικές περιοχές.

Γενικά παρατηρούμε ότι η πορεία που ακολουθεί κάθε δημογραφική περιοχή είναι παρόμοια, με τις διαφορές να επικεντρώνονται στην ένταση των φαινομένων αυξομειώσης. Ο πληθυσμός της επαρχίας Λεμεσού αντιστοιχεί περίπου στο ένα τέταρτο (1/4) του πληθυσμού του νησιού. Κατά την περίοδο 1996 έως 2011 παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού. Αναλυτικότερα έως το 2000 ο ρυθμός αύξησης, αν και παραμένει θετικός, σταθερά μειώνεται ενώ από το 2000 και έπειτα ακολουθεί σταθερά αυξητική πορεία. Ο πληθυσμός του νησιού παρουσιάζει αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης από αυτό της Λεμεσού, τόσο σε αστικές όσο και σε αγροτικές

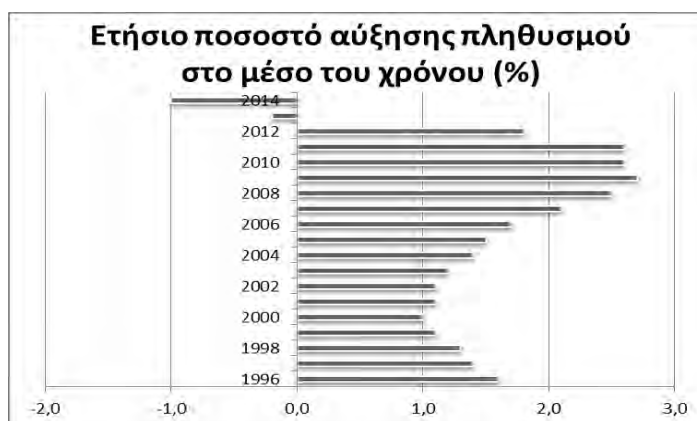
περιοχές. Κατά το 2012 ενώ η Κύπρος εμφανίζει αύξηση πληθυσμού η πόλη της Λεμεσού εμφανίζει μείωση. Εντύπωση προκαλεί, κατά το ίδιο έτος, η ελάχιστη αύξηση στο μέγεθος της επαρχίας και η μικρή αύξηση στις αγροτικές περιοχές, η οποία δείχνει την μετανάστευση του πληθυσμού στην ενδοχώρα.

Διάγραμμα 4.3: Πληθυσμός τέλος του χρόνου

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Διάγραμμα 4.4: Ετήσιο ποσοστό αύξησης πληθυσμού

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

Συνεχίζοντας την πληθυσμιακή μελέτη, παρατηρείται ότι πάνω από τα δύο τρίτα (2/3) του πληθυσμού της επαρχίας Λεμεσού κατοικεί στην πόλη της Λεμεσού φανερώνοντας

την έντονη αστικοποίηση που επικρατεί. Από το 2013 και μετά παρατηρείται μικρή μείωση του πληθυσμού γεγονός που σχετίζεται με την μείωση της γονιμότητας, μείωση της φυσικής αύξησης αλλά και μείωση στις αφίξεις μεταναστών. Το 2014 ο πληθυσμός της πόλης ήταν 180.000 κάτοικοι.

4.4.2. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

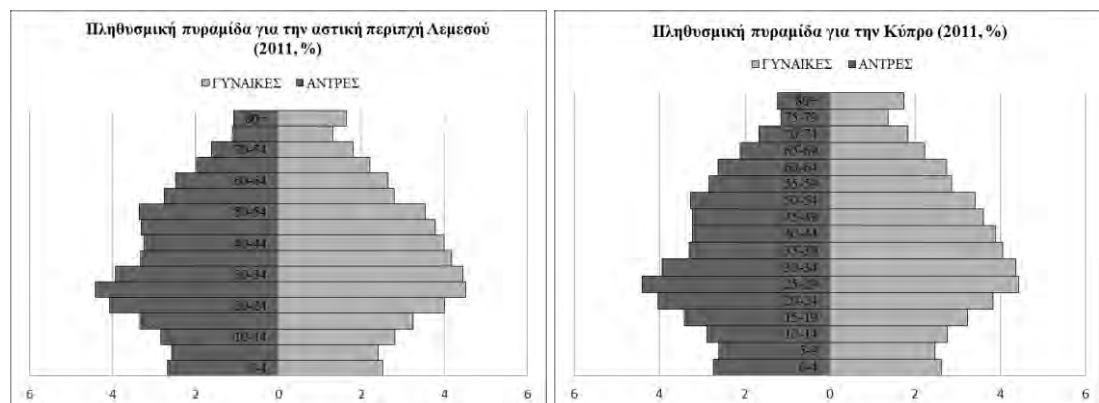
Οι πληθυσμιακές πυραμίδες, ή αλλιώς δομικοί δείκτες, κατέχουν κεντρικό ρόλο στην ανάλυση των πληθυσμιακών δομών. Σε αυτές εμφανίζεται η αναλογία κάθε ηλικιακής ομάδας ανά φύλο στο σύνολο του πληθυσμού της περιοχής μελέτης.

Σε ότι αφορά την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού, δεν παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από την εικόνα που ισχύει για το σύνολο της Χώρας και της Επαρχίας. Πιο αναλυτικά, η εικόνα αυτή αποτυπώνεται στα πιο κάτω διαγράμματα.

Η μορφή που παίρνουν οι πληθυσμιακές πυραμίδες εμφανίζονται κυρίως σε βιομηχανικές κοινωνίες όπου η πτώση της θνησιμότητας οδήγησε σιγά σιγά σε πτώση και της γονιμότητας. Η πυραμίδα αυτή παίρνει την μορφή «σβούρας» και χαρακτηρίζει «γεροντικούς πληθυσμούς».

Σημαντικότερο συμπέρασμα είναι πως σε όλα τα διοικητικά επίπεδα καθώς και σε όλες τις ηλικιακές ομάδες δεν υπάρχουν μεγάλες διαφορές στα ποσοστά συμμετοχής σε αυτές. Σε όλα τα διοικητικά επίπεδα το μεγαλύτερο ποσοστό το καταλαμβάνει η ηλικιακή ομάδα 20-34 η οποία είναι ουσιαστικά η πιο παραγωγική ομάδα.

Διάγραμμα 4.5: Πληθυσμιακές πυραμίδες

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

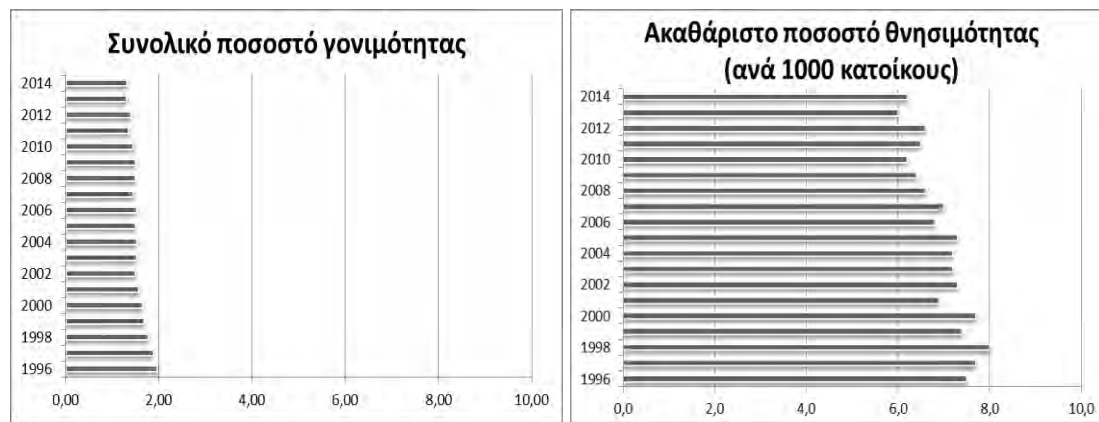
Στα διαγράμματα που ακολουθούν αναπαριστούνται στοιχεία που αφορούν την γονιμότητα, τη θνησιμότητα, την φυσική αύξηση και την μετανάστευση του

πληθυσμού. Αυτά τα στοιχεία οδηγούν στην ερμηνεία του φαινομένου μείωσης του πληθυσμού. Τα στοιχεία αφορούν το σύνολο του νησιού καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία σε μικρότερη κλίμακα.

Το συνολικό ποσοστό γονιμότητας φανερώνει την αναπαραγωγική συμπεριφορά χωρίς όμως να επηρεάζεται από τις αλλαγές τη σύνθεση του πληθυσμού κατά ηλικία. Το 2014 συνολικό ποσοστό γεννητικότητας αυξήθηκε ελάχιστα, μη συνεχίζοντας έτσι την πτωτική πορεία που ακολουθούσε από το 1996. Η αύξηση που σημειώθηκε δεν ξεπερνά το 0,01, από 1,30 σε 1,31. Από το 1995 ο δείκτης παραμένει κάτω από το 2,10, αναγκαίο ποσοστό για να εξασφαλιστεί η αναπλήρωση του πληθυσμού

Το ακαθάριστο ποσοστό θνησιμότητας κατά το 2014 δεν ξεπερνούσε τους 6,2 θανάτους για κάθε χίλιους (1000) κατοίκους, αυξημένο ποσοστό σε σχέση με το 2013 αλλά μειωμένο σε πορεία ετών. Η μέση διάρκεια ζωής υπολογίστηκε σε 80,7 χρόνια για τους άντρες και 84,5 για τις γυναίκες ενώ η βρεφική θνησιμότητα έχει φτάσει σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Διάγραμμα 4.6: Ποσοστά γονιμότητας και θνησιμότητας

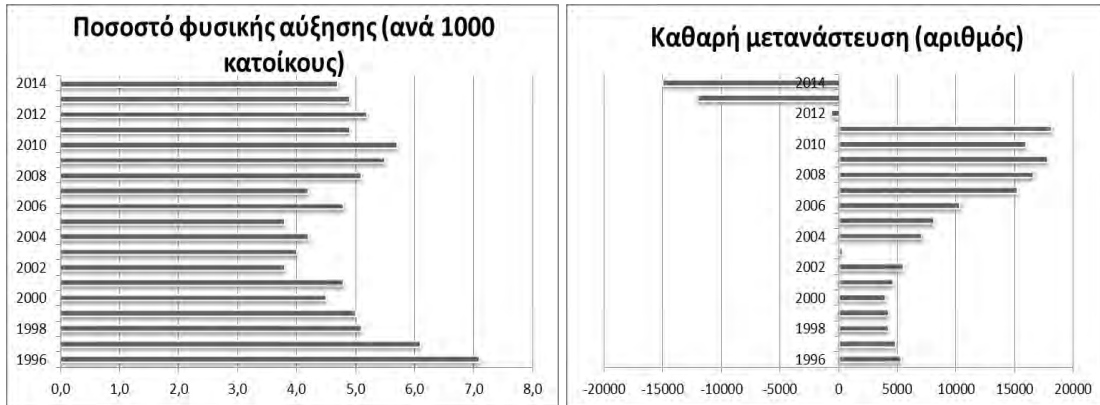
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η πορεία των δύο πιο πάνω μεταβλητών επηρεάζει το φυσικό ισοζύγιο του πληθυσμού. Η ταυτόχρονη μείωση θνησιμότητας και γεννητικότητας οδηγεί στην συρρίκνωση του ετήσιου ποσοστού φυσικής αύξησης

Από το 2012 και έπειτα άρχισε να εμφανίζεται αρνητική τάση στον αριθμό καθαρής μετανάστευσης στο νησί, γεγονός που συνέβαλε και στην μείωση του πληθυσμού. Το 2012 η μείωση ξεκίνησε με -624 και το 2014 έφτασε στις -15000. Ταυτόχρονα,

μειώθηκε ο αριθμός των μεταναστών που έρχονται στο νησί για εγκατάσταση ή προσωρινή απασχόληση αλλά και ο αριθμός μεταναστών που φεύγουν από το νησί.

Διάγραμμα 4.7: Ποσοστό φυσικής αύξησης και καθαρή μετανάστευση

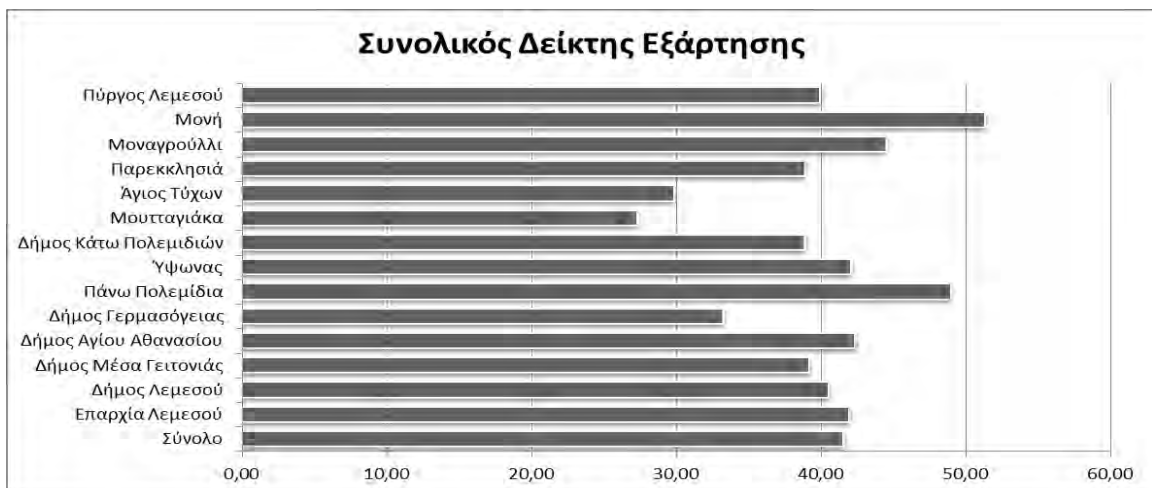

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

4.4.3. Κοινωνικά χαρακτηριστικά

Συνεχίζοντας την μελέτη με τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού γίνεται αναφορά στον συνολικό δείκτη εξάρτησης που αποτελεί τον αναλογών αριθμό ατόμων των ηλικιακών ομάδων 0-14 και 65+ ως προς 100 άτομα της ηλικιακής ομάδας 15-64. Ο δείκτης στο σύνολο του νησιού και σε όλη την επαρχία Λεμεσού είναι σταθερός, κοντά στο 41%. Εντός της πόλης της Λεμεσού όμως εντοπίζονται διακυμάνσεις. Συγκεκριμένα στις Κοινότητες Πάνω Πολεμιδιών και Μόνης ο δείκτης είναι γύρω στο 50% ενώ στη κοινότητα Μοναγρουλίου κυμαίνεται στα 45 άτομα (0-14 και 65+) που αντιστοιχούν σε 100 άτομα της ηλικιακής ομάδας 15-64.

Διάγραμμα 4.8: Συνολικός δείκτης εξάρτησης

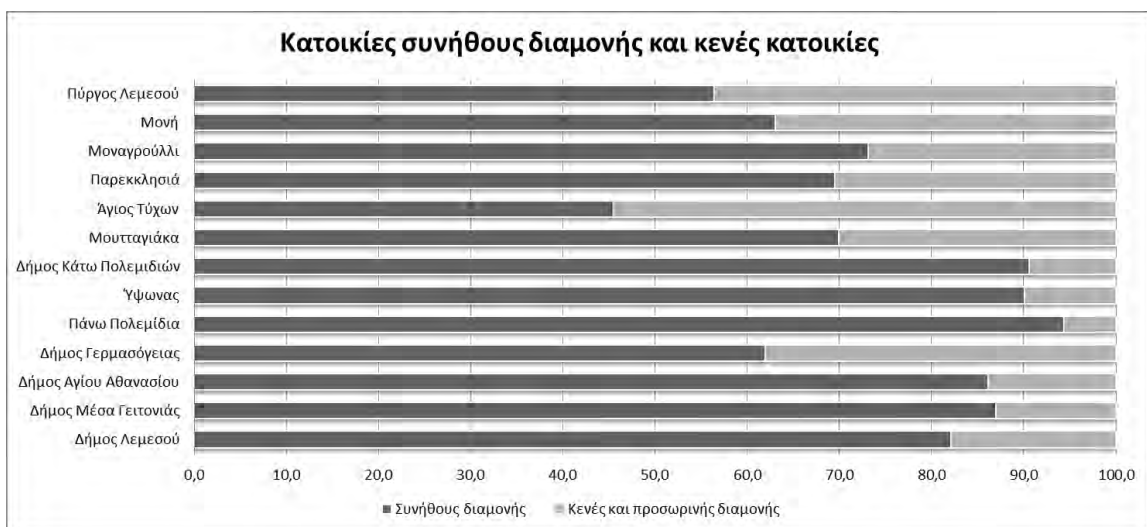

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

Από το σύνολο των 431.059 κανονικών κατοικιών που καταγράφηκαν το 2011 στο νησί, οι 297.122 κατοικίες ήταν κατοικημένες ως συνήθης τόπος διαμονής, ενώ οι υπόλοιπες 133.937 δεν χρησιμοποιούνταν κατά την απογραφή ως συνήθης τόπος διαμονής, ήταν με άλλα λόγια κενές, εξοχικές/δεύτερες κατοικίες, τουριστικά διαμερίσματα μη εγκεκριμένα από τον Κ.Ο.Τ. (Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού). Ένα μεγάλο ποσοστό τέτοιου είδους κατοικιών εντοπίζονται και στη Λεμεσό. Το φαινόμενο όμως είναι εντονότερο στο Δήμο Γερμασόγειας και στο Δήμο Κάτω Πολεμιδιών, με ποσοστό που ξεπερνούν το 90%. Η έντονη τουριστική δραστηριότητα που ακμάζει στην περιοχή δικαιολογεί την ύπαρξη εξοχικών κατοικιών και τουριστικών διαμερισμάτων.

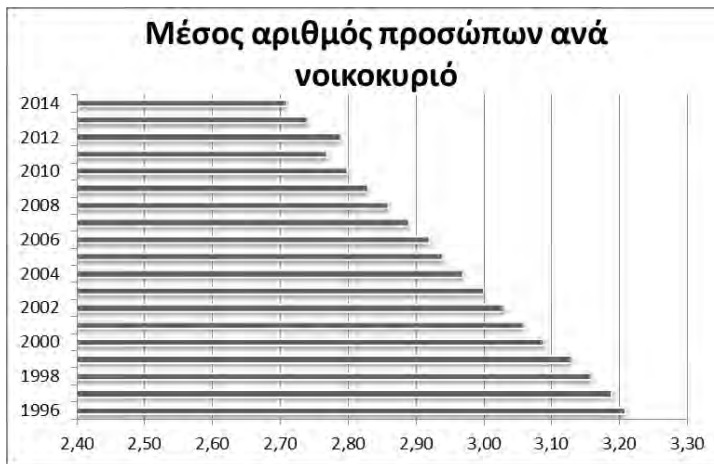
Το μέσο μέγεθος των νοικοκυριών στην Κύπρο μειώθηκε στα 2,76 άτομα το 2011 από 3,06 άτομα το 2001 και 3,23 άτομα το 1992. Η συνεχής πτώση στο μέγεθος του νοικοκυριού (της οικογένειας) οφείλεται τόσο στην υπογεννητικότητα όσο και στην τάση των νέων να διαμένουν μόνοι σε ανεξάρτητη κατοικία.

Διάγραμμα 4.9: Κατοικίες συνήθους διαμονής και κενές κατοικίες

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

Από την κατανομή κατά μέγεθος, παρατηρήθηκε αύξηση του ποσοστού των νοικοκυριών ενός ατόμου (20,8% του συνόλου από 16,0% το 2001 και 12,6% το 1992) όπως επίσης και των δύο ατόμων (30,9% το 2011 από 27,2% το 2001 και 24,8% το 1992) ενώ παρουσιάζεται μείωση στο ποσοστό των νοικοκυριών με 4 ή περισσότερα άτομα.

Διάγραμμα 4.10: Μέσος αριθμός προσώπων ανά νοικοκυριό

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

4.5. Οικονομικά στοιχεία

4.5.1. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Το ποσοστό των οικονομικά ενεργών προσώπων, σε όλο το εύρος του νησιού, αυξήθηκε στο 59,1% των προσώπων 15 ετών και άνω, από 55,9% που ήταν το 2001, ενώ το ποσοστό των μη οικονομικά ενεργών προσώπων μειώθηκε στο 38,4% των προσώπων 15 ετών και άνω, από 42,1% που ήταν το 2001.

Κατά την απογραφή του 2011 ο ενεργός πληθυσμός στις αστικές περιοχές Λεμεσού αντιστοιχούσε σε ποσοστό 21,6% του συνολικού ενεργού πληθυσμού της χώρας. Την ίδια χρονική περίοδο οι εργαζόμενοι στη Λεμεσό ανέρχονταν στο 88,2% ενώ οι άνεργοι σε 11,8%, και στο σύνολο του νησιού 89% και 11% αντίστοιχα. Αυτό φανερώνει την κοινή πορεία της πόλης με το υπόλοιπο νησί. Ταυτόχρονα συνάδει με την πορεία και της επαρχίας στο σύνολο όπου εμφανίζονται ποσοστό εργαζομένων 88,5% και ποσοστό ανέργων 11,5%

Τα ποσοστά αυτά ήταν αρκετά διαφορετικά κατά την απογραφή του 2011 όταν οι εργαζόμενοι αποτελούσαν το 96,5% και οι άνεργοι σε 3,5% στο σύνολο της χώρας. Η αλλαγή στις οικονομικές συγκυρίες φαίνεται επηρέασε αρκετά την απασχόληση, το ποσοστό των ανέργων σε μια δεκαετία τριπλασιάστηκε.

Από τον σύνολο των εργαζομένων η πλειοψηφία με ποσοστό 78,1% απασχολείται στον τριτογενή τομέα γεγονός που δικαιολογείται από την έντονη τουριστική δραστηριότητα που εμφανίζεται στην πόλη. Στον δευτερογενή τομέα απασχολείται πληθυσμός που

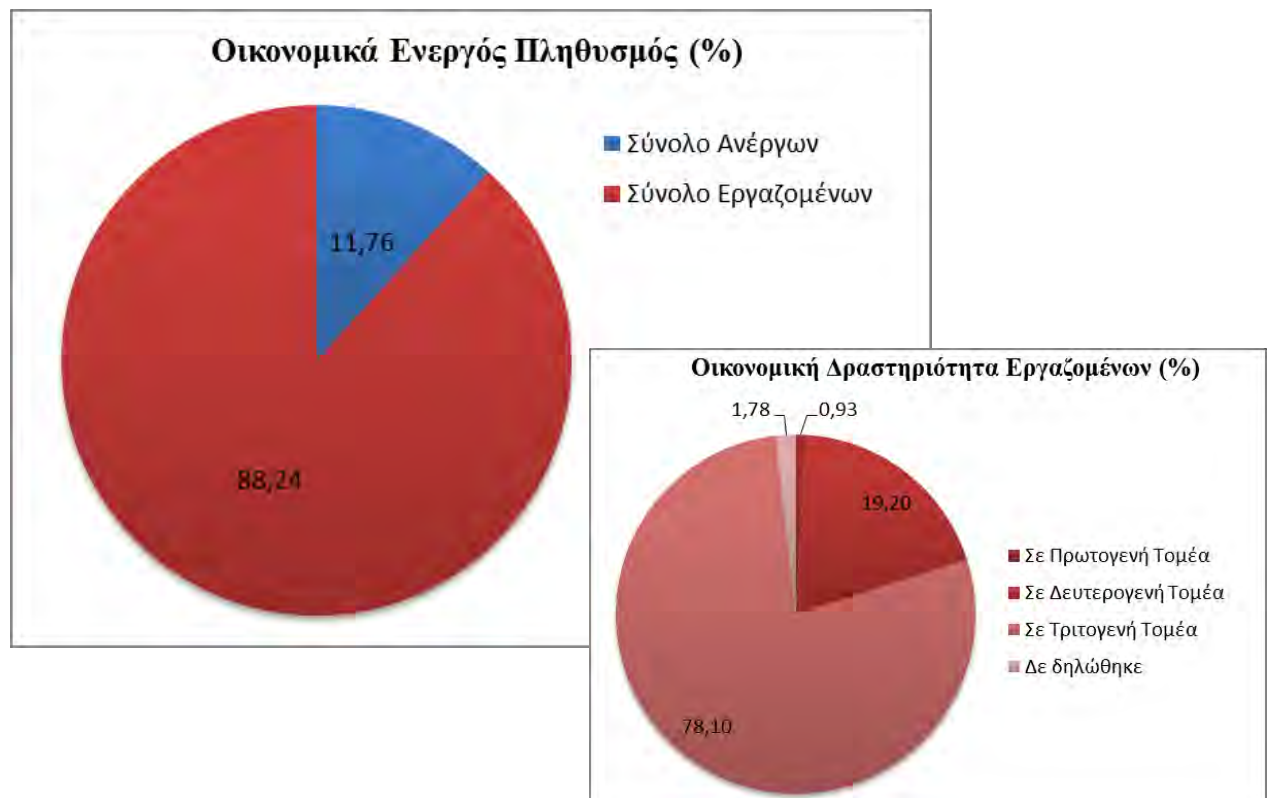

αντιστοιχεί σε ποσοστό 19,2%. Λόγω της ύπαρξης αρκετών βιομηχανικών περιοχών στην πόλη και την εξαγωγή αξιόλογων βιομηχανικών προϊόντων, αναμενόταν το ποσοστό αυτό να είναι μεγαλύτερο. Το ποσοστό απασχόλησης που αντιστοιχεί στον πρωτογενή τομέα είναι σχεδόν μηδαμινό. Αυτό δικαιολογείται από την έλλειψη αγροτικών εκτάσεων εντός του Τοπικού Σχεδίου αλλά και την ασυμβατότητα των αγροτικής παραγωγής με την έντονη αστική ανάπτυξη.

Ανάμεσα στα άτομα που αποτελούν τον μη-οικονομικά ενεργό πληθυσμό υπάρχει μεγάλος αριθμός ατόμων που φοιτούσαν σε εκπαιδευτικό ίδρυμα αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά συνταξιούχους.

Όπως αναμενόταν ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι μεγαλύτερος στον Δήμο Λεμεσού, εκεί βρίσκεται και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Ο αριθμός των εργαζομένων στο Δήμο πλησιάζει τις 45000, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 87,4% του συνολικού πληθυσμού του Δήμου και το 55,7% του συνολικού πληθυσμού της πόλης. επιπλέον, όμως στον Δήμο Λεμεσού το ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 12,6% ποσοστό που ξεπερνά το αντίστοιχο στην πόλη της Λεμεσού αλλά και στο σύνολο της Κύπρου.

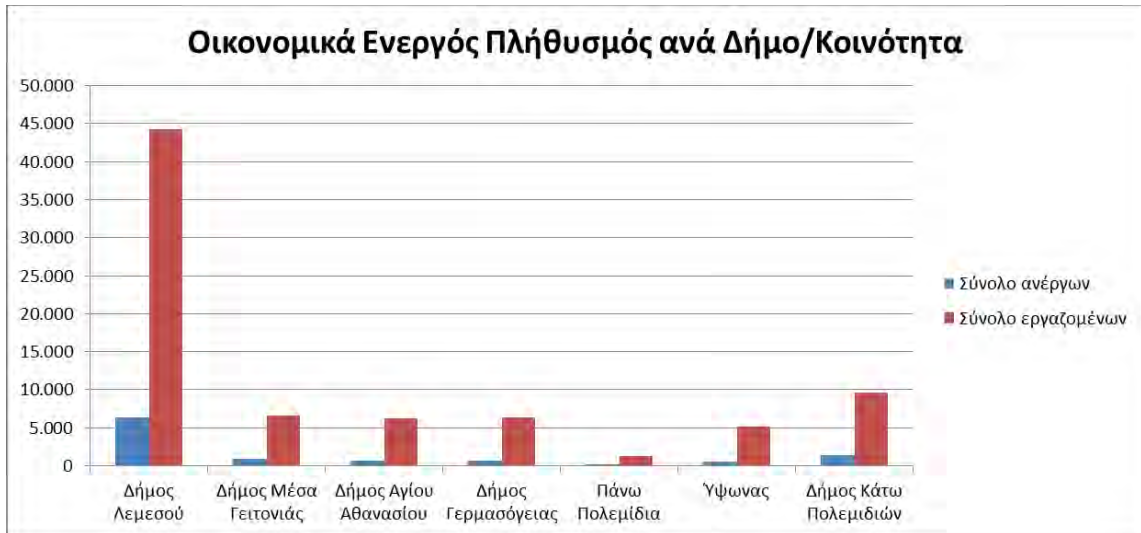
Διάγραμμα 4.11: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

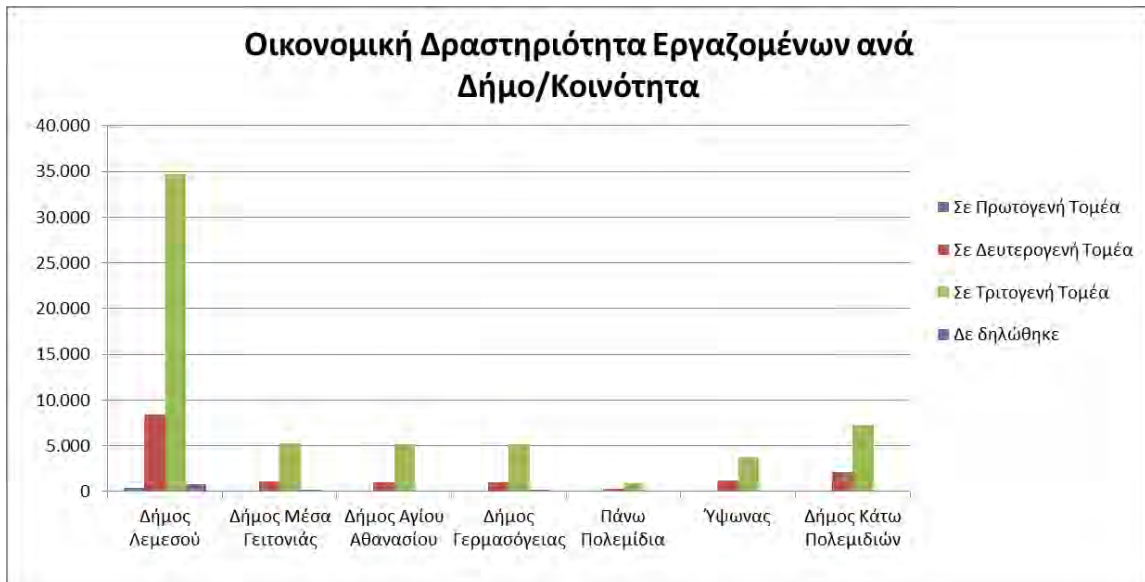
Συνεχίζοντας την ανάλυση του πίνακα, αξίζει να σημειωθεί ότι τα μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται εντός του της Κοινότητας Πάνω Πολεμιδιών, 15%, ενώ το μικρότερο εντός του Δήμου Γερμασόγειας 8,7%, γεγονός που πιστεύεται ότι σχετίζεται με την έντονη τουριστική δραστηριότητα στην περιοχή.

Διάγραμμα 4.12: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανά Δήμο/ Κοινότητα

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Διάγραμμα 4.13: Οικονομική δραστηριότητα εργαζομένων ανά Δήμο/ Κοινότητα

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

Ο τριτογενής τομέας όπως ήδη αναφέρθηκε κυριαρχεί στον κλάδο της οικονομίας. Όπως παρατηρούμε από την επόμενο πίνακα κυριαρχεί και σε κάθε Δήμο και Κοινότητα στην πόλη. Λόγω του μεγαλύτερου πληθυσμού οι μεγαλύτεροι αριθμοί

εργαζομένων ανά τομέα εμφανίζομαι στον Δήμο Λεμεσού. Γενικά η οικονομική φυσιογνωμία κάθε περιοχής είναι όμοια με τον δευτερογενή τομέα να βρίσκεται στη δεύτερη θέση κατάταξης και τον πρωτογενή να συμμετέχει και ελάχιστο ποσοστό

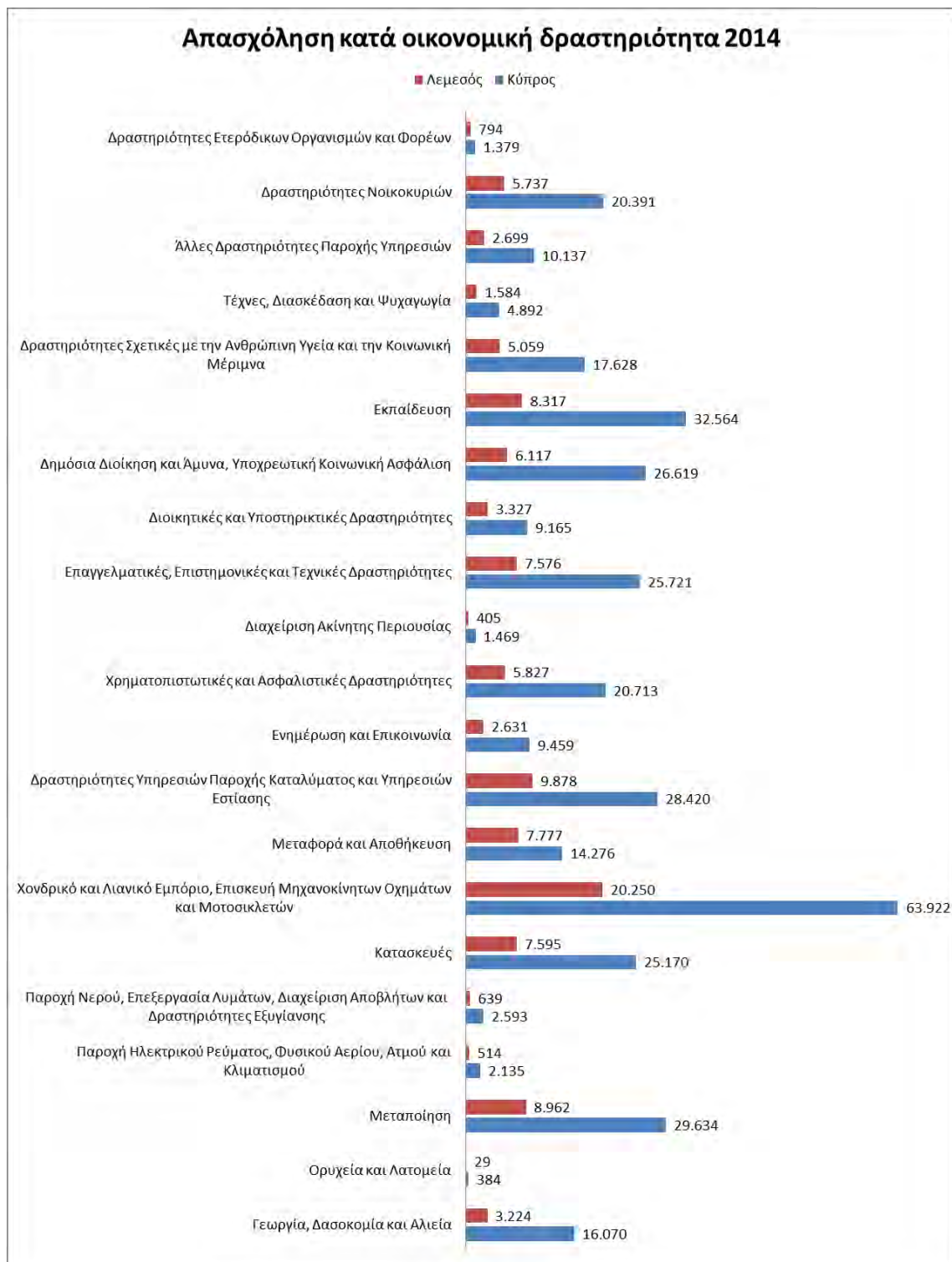
4.5.2. Απασχόληση

Στο πίνακα που ακολουθεί εμφανίζεται η απασχόληση κατά οικονομική δραστηριότητα με στοιχεία από το τέλος του έτους 2014. Η στατιστική υπηρεσία κατηγοριοποιεί την απασχόληση σε είκοσι μία (21) κατηγορίες στις οποίες κατανέμεται ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Στον πίνακα εμφανίζεται η απασχόληση στην πόλη της Λεμεσού και σε όλη την Κύπρο. Γενικά φαίνεται ότι στις δύο διοικητικές περιοχές, Λεμεσό και Κύπρο, η απασχόληση συνάδει. Περισσότεροι απασχολούμενοι παρατηρούνται στην οικονομική δραστηριότητα «χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών» ενώ λιγότεροι στην «ορυχεία και λατομεία». Αυτό επισημαίνει την αλματώδη ανάπτυξη του τριτογενή τομέα.

Στις δραστηριότητες «μεταφοράς και αποθήκευσης» και στις «δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων» φαίνεται πώς η Λεμεσός απασχολεί πάνω από το 50% των εργαζομένων του συνόλου. Στις υπόλοιπες οικονομικές δραστηριότητες φαίνεται να συμμετέχει με ποσοστά που κυμαίνονται από 20% έως 36% ενώ συνολικά φαίνεται ότι απασχολεί το 30% του πληθυσμού της χώρας στις δραστηριότητες αυτές.

Διάγραμμα 4.14: Απασχόληση κατά οικονομική δραστηριότητα

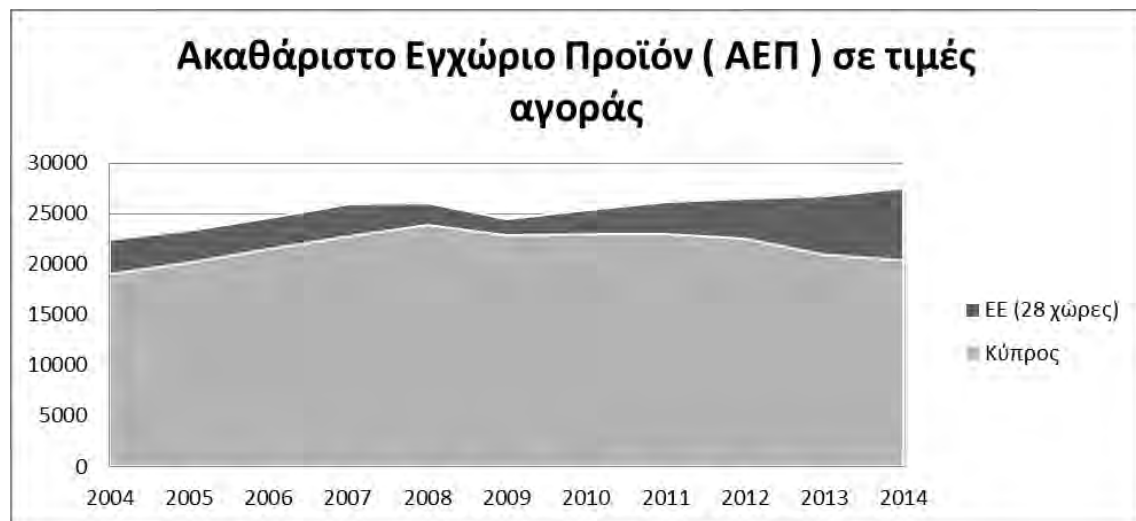
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

4.5.3. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) σε τιμές αγοράς αντικατοπτρίζει την παραγωγική δραστηριότητα των παραγωγικών μονάδων μονίμων κατοίκων (βιομηχανικές δραστηριότητες). Είναι ίση με τη συνολική παραγωγή της οικονομίας των αγαθών και των υπηρεσιών σε τιμές αγοράς, συν τους φόρους μείον επιδοτήσεις επί των εισαγωγών.

Στο διάγραμμα παρατηρείται ότι το (ΑΕΠ) στη Κύπρο παραμένει σταθερά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Μέχρι το 2008 αυτό αυξάνεται σταθερά και στις δύο περιπτώσεις, ενώ το 2009 εμφανίζεται αρνητική καμπή. Από το 2010 και έπειτα οι δύο διοικητικές ενότητες αποκλίνουν με το ΑΕΠ στην ΕΕ να παρουσιάζει αύξηση ενώ στη Κύπρο μείωση.

Διάγραμμα 4.15: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε τιμές αγοράς

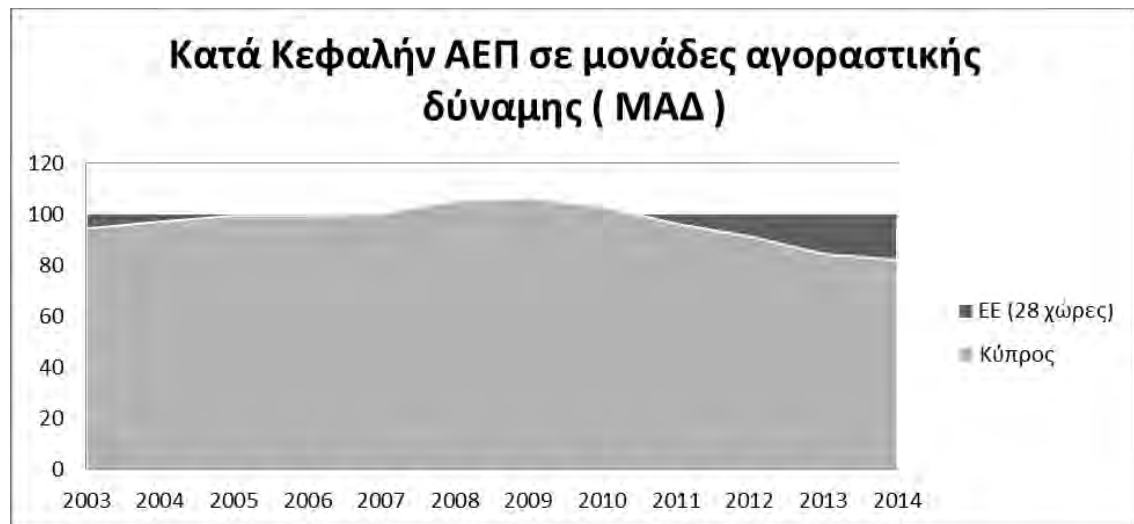
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) αποτελεί «μονάδα μέτρησης» για την οικονομική δραστηριότητα. Ορίζεται ως η αξία όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται μείον την αξία των αγαθών ή υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία τους. Ο δείκτης όγκου του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ) εκφράζεται σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση των 28, όπου ορίζεται μέσος όρος το 100. Εάν ο δείκτης μιας χώρας είναι υψηλότερος από 100, τότε το επίπεδο κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυτής της χώρας είναι υψηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ και το αντίστροφο. Οι ΜΑΔ αντιστοιχούν σε ένα κοινό νόμισμα που εξαλείφει τις

διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ των χωρών που επιτρέπει ουσιαστικές συγκρίσεις όγκου του ΑΕΠ μεταξύ των χωρών .

Σύμφωνα με τα πιο πάνω στοιχεία και το πιο κάτω διάγραμμα μπορεί να γίνει σύγκριση του Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ) της Κύπρου με αυτό της ΕΕ. Η Κύπρος έγινε μέλος της ΕΕ το 2004. Από το 2003 έως το 2005 ο δείκτης ακολουθεί αυξητική πορεία και πλησιάζει το 100. Την επόμενη περίοδο από το 2005 έως το 2009 ο δείκτης ακολουθεί την αυξητική του πορεία και ξεπερνά τον μέσο όρο της ΕΕ ενώ το 2010 αν και εμφανίζει μικρή μείωση παραμένει πάνω από το 100. Αντιθέτως τα τελευταία χρόνια, από το 2011 έως το 2014, εμφανίζει δραματική μείωση του με το νησί να πέφτει περίπου 20 μονάδες κάτω από τον μέσο όρο.

Διάγραμμα 4.16: Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

4.6. Πολεοδομική οργάνωση

4.6.1. Όροι δόμησης

Συντελεστής Δόμησης

Ο Συντελεστής Δόμησης ουσιαστικά εκφράζει τη σχέση της συνολικής επιφάνειας των ορόφων κάθε κατασκευής προς την επιφάνεια του διατιθέμενου τεμαχίου. Εξαρτάται τόσο από το ποσοστό κάλυψης όσο και από τον αριθμό ορόφων.

Αποτελεί το μοναδικό τρόπο ελέγχου του μεγέθους της δόμησης. Ελέγχει την πυκνότητα χρήσης και δόμησης με στόχο να εξασφαλίσει την επιθυμητή ποιότητα

αστικού περιβάλλοντος και να προγραμματίσει τις ανάγκες σε γη για καλύτερη χωροθέτηση κοινωφελών και κοινόχρηστων υποδομών.

Στο κέντρο του αστικού ιστού ο ΣΔ είναι υψηλότερος και όσο απομακρυνόμαστε από αυτό ο ΣΔ σταδιακά μειώνεται. Σε κάθε περιοχή έχει ΣΔ που αντικατοπτρίζει την ταυτότητα της και τον επιθυμητό τρόπο ανάπτυξης της. Σύμφωνα με το Τοπικό Σχέδιο για τον καθορισμό των υφιστάμενων ΣΔ συνυπολογίστηκαν οι τάσεις ανάπτυξης, η χωρητικότητα σε πληθυσμό, οι αξίες της γης, η δυναμικότητα της κυκλοφορικής υποδομής και η στεγαστική πολιτική του Σχεδίου. Η ένταση της ανάπτυξης σε κάθε περιοχή συσχετίστηκε με το ύψος των κτιρίων και για την χωροθέτηση επιθυμητών και αναγκαίων υποδομών προνοούνται ευέλικτες ρυθμίσεις. Σε περιοχές εκτός ορίου ανάπτυξης, ο ΣΔ ορίστηκε χαμηλός με σκοπό την αποφυγή της αυθαίρετης και άναρχης δόμησης (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013).

Πολεοδομικές ζώνες

Οι πολεοδομικές ζώνες ορίστηκαν με βάση την κύρια χρήση γης σε κάθε περιοχή και κάθε πολεοδομική ζώνη χωρίζεται σε μικρότερες ζώνες ανάλογα με τον ΣΔ που ορίζεται σε κάθε υποπεριοχή (π.χ. Πα4, Πα6, Πα7).

Στον πίνακα φαίνονται οι πολεοδομικές ζώνες, ο κωδικός τους και ο ανώτερος ΣΔ, τόσο ο υψηλότερος όσο και ο χαμηλότερος, που ορίστηκε στις υποπεριοχές.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι οι πιο κάτω συντελεστές δόμησης θεωρούνται πολύ υψηλοί για τις συνθήκες που επικρατούν στην πόλη. Τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί μεγάλο απόθεμα αναξιοποίητου χώρου. Η δόμηση εντός Τοπικού Σχεδίου κυμαίνεται γύρω στο 2% ενώ η πυκνότητα στο 1,4%. Σημαντικό ρόλο σε αυτό παίζει η κατακράτηση της γης σε λίγα χέρια που δεν προτίθενται να την αξιοποιήσουν με αποτέλεσμα την ανελαστικότητα της ζήτησης. Ταυτόχρονα η νοοτροπία για ανοικοδόμηση μονοκατοικιών έχει ως αποτέλεσμα να μην εξαντλείται ο ΣΔ και η πόλη να απλώνεται με χαμηλή πυκνότητα.

Πίνακας 4.1: Πολεοδομικές ζώνες

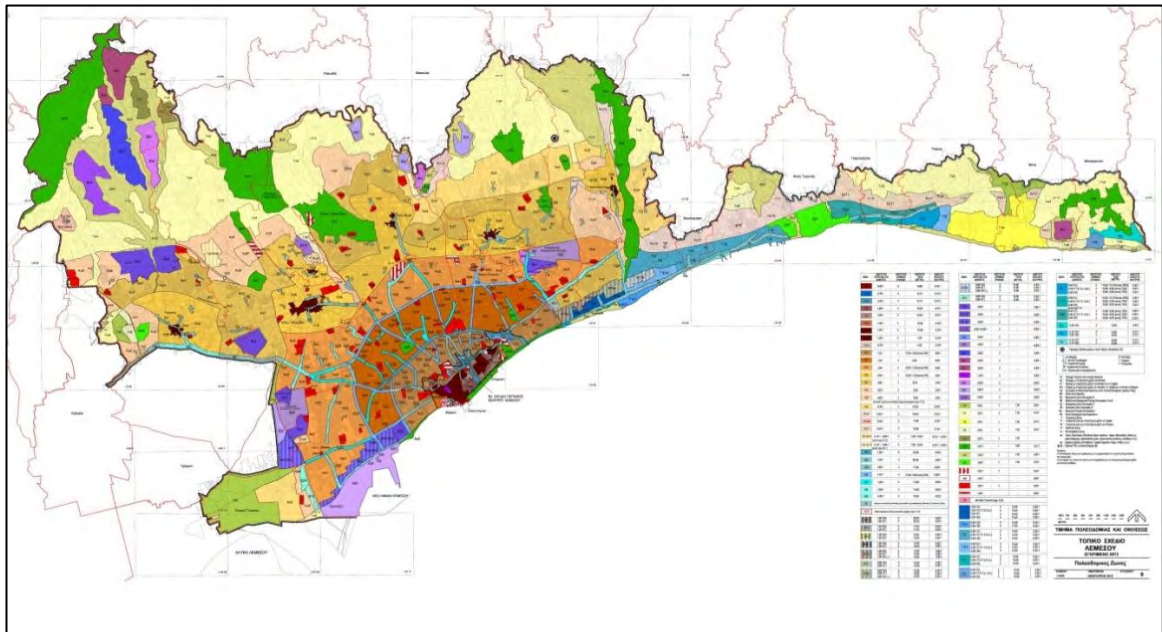
Κωδ.	Όνομα Ζώνης	Υψηλ.	Χαμ.
Πα	Περιοχές Πυρήνων και συνεχούς δόμησης	3.40	0.70
Κα	Περιοχές με επικρατούσα χρήση την Κατοικία	1.40	0.20
ΚΓ	Περιοχή με επικρατούσα χρήση την Κατοικία και τα Γραφεία	1.60	0.60
ΚΓα	Περιοχή με επικρατούσα χρήση την Κατοικία, τα Γραφεία και τα Αστικά Ξενοδοχεία	1.00	0.80
Εβ	Εμπορικές και άλλες δραστηριότητες εκτός πυκνοκατοικημένης περιοχής πόλης	1.80	0.40
ΕΜ	Ειδική Ζώνη Μαρίνας		
Βα	Βιομηχανική Ζώνη Κατηγορίας Β	0.90	0.80
Ββ	Κυβερνητική Βιομηχανική Περιοχή Κατηγορίας Α και Β	0.90	0.80
Βγ	Βιομηχανική Ζώνη Κατηγορίας Α	0.90	0.80
Βδ	Βιοτεχνική Ζώνη Κατηγορίας Β	1.20	0.60
Βστ	Βιοτεχνική Περιοχή Κατηγορίας Β	0.90	
ΒΕ	Ζώνη Οικονομικών Δραστηριοτήτων	0.90	
Τ	Τουριστικές Ζώνες	0.6	0.15
ΤΓ	Τουριστική Ζώνη με επιτρεπόμενη χρήση τα Γραφεία	1.00	
ΤΚ	Τουριστική Ζώνη με επιτρεπόμενη χρήση την Κατοικία	0.25	
Γα	Αγροτικές Ζώνες	0.20	0.05
Γγ	Κτηνοτροφικές Ζώνες	0.30	
Δα	Ζώνες Προστασίας (Ελεύθεροι Χώροι πρασίνου, πάρκα, αθλοπαιδιές, δασική γη, χώροι αναψυχής, αρχαιολογικοί χώροι, χώροι φυσικής καλλονής, ύπαιθρος κ.ο.κ.)	0.20	0.01
Αα	Δημόσιες Χρήσεις (Εκπαίδευση, Γραφεία Δημόσιου Τομέα, Στάδια κ.ο.κ.)	1.00	0.20

Πηγή: Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού και ιδία επεξεργασία

Ο «κακός» πολεοδομικός σχεδιασμός δημιουργεί τόσο πολεοδομικά όσο και κοινωνικά προβλήματα. Ο καθορισμός των όρων δόμησης από τους λίγους οδηγεί σε μη εξυπηρέτηση του πολίτη και δεν δίνει την δυνατότητα ανάπτυξης σχέσεων όπως σε μια συμπαγωμένη πόλη. Η οργανωμένη και συντονισμένη ανάπτυξη οδηγεί σε διαχωρισμό της πόλης και μεμονωμένη ανάπτυξη συγκεκριμένων χρήσεων γης. Για παράδειγμα στην δυτική περιοχή της πόλης έχουν αναπτυχθεί οικονομικές δραστηριότητες και αναψυχή αλλά πουθενά δεν υπάρχει η διασκέδαση. Αντιθέτως στο κέντρο της πόλης η έντονη ανάπτυξη τέτοιων χρήσεων έχει οδηγήσει σε πρόβλημα ηχορύπανσης, κυκλοφορικό αλλά οικιστικό.

Χάρτης 4.4: Πολεοδομικές ζώνες

Πηγή: Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού

Χρήσεις γης

Οι χρήσεις γης που υπάρχουν σήμερα στην πόλη έχουν διαμορφωθεί από την αρχή του περασμένου αιώνα. Η πόλη διαμόρφωσε τις αστικές λειτουργίες της και τις διατήρησε εισάγοντας όμως σύγχρονες και αναπτυξιακές δραστηριότητες. Πολλές περιοχές κατοικίες έχουν διατηρηθεί σχεδόν αναλλοίωτες.

Οι κύριες εμπορικές δραστηριότητες συγκεντρώνονται στο ιστορικό κέντρο της πόλης, κατά μήκος κύριων οδικών αρτηριών και γύρω από βασικούς οδικούς κόμβους (Πεντάδρομος, κόμβος Αγίου Νικολάου). Αν και στόχος της χωροθέτησης αυτής ήταν η εξυπηρέτηση των τοπικών αναγκών, η πόλη σήμερα πάσχει από την εξάρτηση όλων των κατοίκων από τις διάσπαρτες εμπορικές αναπτύξεις. Μεταξύ δυτικής και ανατολικής περιοχής της πόλης εντοπίζονται αρκετές διαφοροποιήσεις και έντονη ανισοκατανομή. Σύμφωνα με το Σχέδιο Κέντρου αυτό οφείλεται στην «γεινίαση της με την Τουρκοκυπριακή συνοικία αλλά και στην ανάμειξη χρήσεων» (εργαστηρίων, αποθηκών κ.α.) (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013).

Στο ιστορικό κέντρο της πόλης συγκεντρώνονται και οι περισσότερες διοικητικές λειτουργίες τη πόλης, τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές. Το Δημαρχείο, το Διοικητήριο, η Αστυνομία, το Κέντρο Εξυπηρέτησης του Πολίτη είναι μόνο μερικά από τα κτήρια που εντοπίζονται στον ιστορικό πυρήνα. Αν και τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια

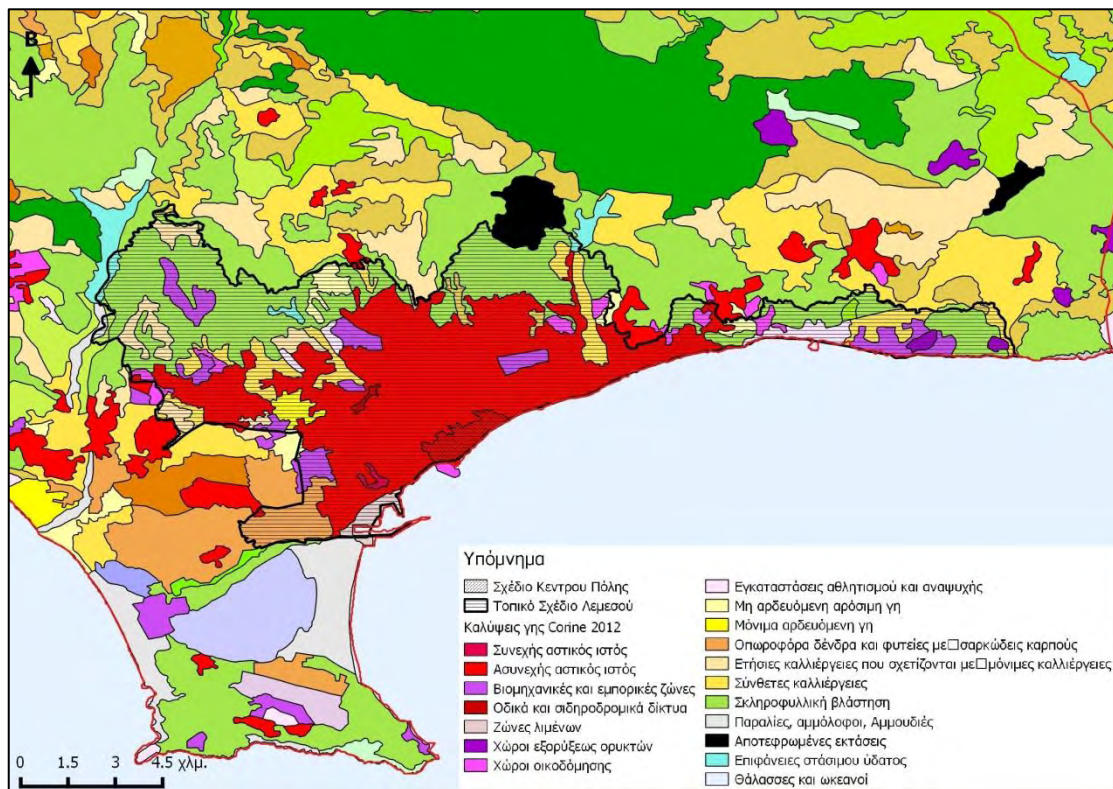
τάση αυτοσυγκέντρωσης τους (π.χ. Επαρχιακά γραφεία, Κτηματολόγιο), η κατανομή παραμένει ανισοβαρής. Άλλες κοινωνικές υπηρεσίες όπως σχολεία, φροντιστήρια και ιατρεία ισοκατανέμονται στην πόλη αφού επιλέγουν να εγκατασταθούν σε περιοχές κατοικίας

Οικιστικές περιοχές εμφανίζονται γενικά σε όλο το εύρος του αστικού ιστού, τόσο εντός του ιστορικού πυρήνα όσο και εκτός. Αρκετές ομοιογενείς γειτονιές έχουν διατηρήσει τη συμπαγή χαρακτήρα τους και έχουν αποφύγει το έντονο φαινόμενο της μείξης των χρήσεων γης.

Στην ευρύτερη περιοχή της Μαρίνας και του παλιού λιμανιού έχουν διαμορφωθεί κάποιες ιδιαίτερες χρήσεις με σκοπό της εξυπηρέτησης των σκαφών. Ταυτόχρονα αναπτύχθηκαν εμπορικές και τουριστικές δραστηριότητες για προσέλκυση τουριστών και επισκεπτών, ενώ στο δυτικό κομμάτι δημιουργήθηκε μια μικρή κοινότητα κατοικιών και διαμερισμάτων.

Στο Χάρτη 4 φαίνονται οι καλύψεις γης στην πόλη με βάση το Corine 2012.

Χάρτης 4.5: Καλύψεις γης Corine 2012

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πολύ σημαντικό είναι το γεγονός ότι σύμφωνα με τον πιο πάνω χάρτη το Corine δεν έχει καταγράψει καθόλου χώρους αστικού πρασίνου εντός του Τοπικού Σχεδίου.

Στις πολεοδομικές ζώνες κατοικίας επιτρέπονται οι πιο κάτω χρήσεις γης:

Πίνακας 4.2: Χρήσεις γης

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
Οικιστική Ζώνη	Κατοικία
	Καταστήματα Καθημερινής Εξυπηρέτησης
	Μικρά Γραφεία
	Μικρές Κλινικές και Ιατρεία
	Υπηρεσίες Κοινωνικής Μέριμνας
	Οικιστική Ζώνη
	Αθλητικές Διευκολύνσεις
	Νηπιαγωγεία/ Βρεφοκομικοί σταθμοί
	Πρατήρια πετρελαιοειδών
	Δημοτικά σχολεία
	Γυμνάσια/ λύκεια
	Φροντιστήρια/ Ινστιτούτα
	Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
	Ξενοδοχεία
	Ήπιοι Τύποι Αναψυχής/ Ψυχαγωγίας
	Αναπτύξεις Ειδικού Τύπου
	Αναπτύξεις ΑΗΚ και ΑΤΗΚ
Κεντρική Εμπορική Περιοχή (ΚΕΠ)	Δημόσια Διοίκηση
	Πολυκαταστήματα
	Οργανωμένα Εμπορικά Κέντρα
	Υπεραγορές
	Καταστήματα Λιανικού Εμπορίου
	Καταστήματα Πώλησης Έτοιμων Φαγητών
	Γραφεία
	Κλινικές/ Ιατρεία
	Υπηρεσίες Κοινωνικής Μέριμνας
	Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
	Φροντιστήρια/ Ινστιτούτα
	Αστικά Ξενοδοχεία
	Διευκολύνσεις Αναψυχής/ Ψυχαγωγίας
	Πολιτιστικές Λειτουργίες
	Κατοικία
	Βιοτεχνικές Αναπτύξεις Β
	Βιοτεχνικές Αναπτύξεις Γ
	Αποθηκευτικές Αναπτύξεις Β
	Πρατήρια Πετρελαιοειδών
Δευτερεύουσα Εμπορική Περιοχή	Διάφοροι τύποι καταστημάτων
	Πολυκαταστήματα
	Οργανωμένα Εμπορικά Κέντρα
	Καταστήματα λιανικού εμπορίου

	Γραφεία
	Κλινικές/ Ιατρεία
	Υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας
	Νηπιαγωγεία
	Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
	Φροντιστήρια/ Ινστιτούτα
	Διευκολύνσεις Αναψυχής/ Ψυχαγωγίας
	Αθλητικές Διευκολύνσεις
	Πολιτιστικές Λειτουργίες
	Κατοικία
	Βιοτεχνικές Αναπτύξεις Β
	Βιοτεχνικές Αναπτύξεις Γ
	Αποθηκευτικές Αναπτύξεις Β
	Πρατήρια Πετρελαιοειδών
Πρατήρια Πετρελαιοειδών	Καταστήματα καθημερινής εξυπηρέτησης
	Γραφεία μικρής κλίμακας
	Κλινικές/ Ιατρεία
	Υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας
	Νηπιαγωγεία
	Φροντιστήρια/ Ινστιτούτα
	Ήπιες Διευκολύνσεις Αναψυχής/ Ψυχαγωγίας
	Αθλητικές Διευκολύνσεις
	Κατοικία
Άξονες Δραστηριότητα Κατηγορίας Ι	Διάφοροι τύποι καταστημάτων
	Πολυκαταστήματα
	Οργανωμένα Εμπορικά Κέντρα
	Υπεραγορές
	Γραφεία
	Κλινικές
	Υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας
	Νηπιαγωγεία
	Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
	Φροντιστήρια/ Ινστιτούτα
	Διευκολύνσεις Αναψυχής/ Ψυχαγωγίας
	Αθλητικές Διευκολύνσεις
	Πολιτιστικές Λειτουργίες
	Κατοικία
	Βιοτεχνικές Αναπτύξεις Β
	Βιοτεχνικές Αναπτύξεις Γ
	Αποθηκευτικές Αναπτύξεις Β
	Πρατήρια Πετρελαιοειδών
Άξονες Δραστηριότητας Κατηγορίας ΙΙ	Εκθεσιακοί Χώροι
	Καταστήματα
	Γραφεία
	Υπεραγορές
	Κλινικές
	Υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας
	Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

	Φροντιστήρια/ Ινστιτούτα
	Διευκολύνσεις Αναψυχής/ Ψυχαγωγίας
	Αθλητικές Διευκολύνσεις
	Πολιτιστικές Λειτουργίες
	Κατοικία
	Βιοτεχνικές Αναπτύξεις Β
	Βιοτεχνικές Αναπτύξεις Γ
	Αποθηκευτικές Αναπτύξεις Β
	Πρατήρια Πετρελαιοειδών
Άξονες Δραστηριότητας Κατηγορίας III	Καταστήματα καθημερινής εξυπηρέτησης
	Γραφεία
	Υπεραγορές
	Κλινικές/ Ιατρεία
	Φροντιστήρια/ Ινστιτούτα
	Ήπιες Διευκολύνσεις Αναψυχής/ Ψυχαγωγίας
	Αθλητικές Διευκολύνσεις
	Κατοικία
Άξονες Δραστηριότητας Κατηγορίας IV	Πρατήρια Πετρελαιοειδών
	Καταστήματα
	Γραφεία
	Κλινικές
	Φροντιστήρια/Ινστιτούτα
	Υπηρεσίες Κοινωνικής Μέριμνας
	Αθλητικές Εγκαταστάσεις
	Κατοικία
	Πρατήρια Πετρελαιοειδών
	Διευκολύνσεις
	Αναψυχής/Ψυχαγωγίας
Άξονες Δραστηριότητας Κατηγορίας V	Πολιτιστική Υποδομή
	Καταστήματα
	Γραφεία
	Κλινικές
	Φροντιστήρια/Ινστιτούτα
	Υπηρεσίες Κοινωνικής Μέριμνας
	Αθλητικές Εγκαταστάσεις
	Κατοικία
	Πρατήρια Πετρελαιοειδών
	Βιοτεχνίες Ανάπτυξης Β
	Βιοτεχνίες Ανάπτυξης Γ
Μικτή Ζώνη Κατοικίας και Γραφείων (ΚΓ)	Διευκολύνσεις Αναψυχής/ Ψυχαγωγίας
	Πολιτιστική Υποδομή
	Γραφεία
	Κατοικία

Πηγή: Τελική Μελέτη Σκοπιμότητας Ο.Ε.Δ.Α. Λεμεσού, Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού και
ιδία επεξεργασία

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης εντός βιομηχανικών πολεοδομικών ζωνών. Όλες οι πιο κάτω χρήσεις επιτρέπονται υπο προϋποθέσεις.

Πίνακας 4.3: Χρήσεις γης – βιομηχανικές ζώνες

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
Βιομηχανική Ζώνη/Κατηγορίας Α (Bγ) (Bβ Ύψωνα)	Βιοτεχνική Ανάπτυξη Κατηγορίας Α
	Βιοτεχνική Ανάπτυξη Κατηγορίας Α
	Αποθηκευτική Ανάπτυξη Κατηγορίας Α
Βιομηχανική Ζώνη/Κατηγορίας Β (Ba/ Bβ) Περιοχή	Βιομηχανική Ανάπτυξη Κατηγορίας Β
	Βιομηχανική Ανάπτυξη Κατηγορίας Γ
	Αποθηκευτική Ανάπτυξη Κατηγορίας Β
Μικτή Ζώνη Βιοτεχνίας και Κατοικίας Δήμου Λεμεσού	Βιοτεχνική Ανάπτυξη Κατηγορίας Β και κατοικία
Μικτή Βιομηχανική Ζώνη Κατηγορίας Β και Οικονομικών Δραστηριοτήτων (Ba/ BE)	Βιομηχανική Ανάπτυξη Κατηγορίας Β Εκθεσιακοί χώροι και Γραφεία Ba4/BE2 και Ba4/BE3

Πηγή: Τελική Μελέτη Σκοπιμότητας Ο.Ε.Δ.Α. Λεμεσού, Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού και ίδια επεξεργασία

Η πολεοδομική ζώνη τουριστικής ανάπτυξης εντοπίζεται σε παραλιακές τουριστικές περιοχές αλλά και σε ορισμένες κεντρικές περιοχές του Σχεδίου. Οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης σε αυτήν αναγράφονται στο πίνακα.

Πίνακας 4.4: Χρήσεις γης - τουριστική ανάπτυξη

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
Τουριστική Ανάπτυξη	Μικρά αστικά ξενοδοχεία
	Παραθεριστική κατοικία
	Μικρές οικογενειακές μονάδες
	Ολοκληρωμένα τουριστικά συγκροτήματα
	Τουριστική αξιοποίηση διατηρητέων
	Επεκτάσεις τουριστικών αναπτύξεων
	Τουριστικές Διευκολύνσεις - Υπηρεσίες

Πηγή: Τελική Μελέτη Σκοπιμότητας Ο.Ε.Δ.Α. Λεμεσού, Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού και ίδια επεξεργασία

Η εντονη αστικοποίηση που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια έχει περιορίσει σημαντικά την γεωργική δραστηριότητα. Αν και το ευνοϊκό κλίμα, η εύφορη γη, τα σύγχρονα αρδευτικά έργα και το λιμάνι αποτελούν σημαντική βάση για ανάπτυξη γεωργικής δραστηριότητας, αυτά δεν αξιοποιούνται κατάλληλα. Σήμερα στη Λέμεσό οι περιοχές που διατηρούν ακόμα καλλιεργήσιμες εκτάσεις είναι αυτές του Ζακακιού, του

Τσερκέζ Τσιφλίκ και της Γερμασόγειας, και λιγότερο εκείνες των Κάτω Πολεμιδιών. Οι περιοχές αυτές αρδεύονται από Κυβερνητικά Υδατικά Έργα.

Οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης εντός των πολεοδομικών ζωνών τουριστικής δραστηριότητας παρουσιάζονται στον πίνακα:

Πίνακας 4.5: Χρήσεις γης - αγροτικές ζώνες

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
Αγροτική Ζώνη (Γα)	Γεωργικές χρήσεις (γεωργία, δασοπονία)
	Κατοικία
	Σφαγεία, πτηνοσφαγεία, εκκολαπτήρια
Αγροτική Ζώνη (Γα) Περιοχές Εξειδικευμένων Λειτουργιών	Θεματικά πάρκα
	Κέντρα Πολλαπλού Ψυχαγωγικού Χαρακτήρα/ Οργανωμένα Αθλητικά Κέντρα
	Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
	Συγκροτήματα Ιδιωτικών Εκπαιδευτηρίων
	Εξειδικευμένα Ιατρικά Κέντρα
	Κέντρα Έρευνας και Ανάπτυξης
	Τηλεοπτικοί/ Ραδιοφωνικοί Σταθμοί

Πηγή: Τελική Μελέτη Σκοπιμότητας Ο.Ε.Δ.Α. Λεμεσού, Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού και ίδια επεξεργασία

Εντός της κτηνοτροφικής ζώνης επιτέπονται οι χρήσεις γης που αναφέρονται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 4.6: Χρήσεις γης - κτηνοτροφική ζώνη

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
Κτηνοτροφική Ζώνη/ Περιοχή (Γγ)	Εκτροφή ζώων και πτηνών
	Κατοικία

Πηγή: Τελική Μελέτη Σκοπιμότητας Ο.Ε.Δ.Α. Λεμεσού, Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού και ίδια επεξεργασία

4.6.2. Πολεοδομικές αιτήσεις

Μια από τις αρμοδιότητες των πολεοδομικών αρχών είναι ο έλεγχος και η έγκριση των πολεοδομικών αιτήσεων. Για τον σκοπό αυτό υπεύθυνος είναι ο Τομέας Πολεοδομικού Ελέγχου και Εφαρμογής Σχεδίων. Με τον έλεγχο των πολεοδομικών αιτήσεων επιτυγχάνεται η καθοδήγηση της ανάπτυξης και έτσι και η υλοποίηση των στόχων του υπερκειμένου σχεδιασμού.

Τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα δείχνουν τον αριθμό των πολεοδομικών αδειών που υποβλήθηκαν στις πολεοδομικές αρχές (Δήμος Λεμεσού και Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως) και τον αριθμό των αδειών που εγκρίθηκαν.

Παρατηρούμε ότι τόσο οι πολεοδομικές αιτήσεις που υποβάλλονται στις πολεοδομικές αρχές της πόλης όσο και οι πολεοδομικές άδειες έχουν μειωθεί. Παρά την έντονη οικιστική ανάπτυξη που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια και την τεράστια προσπάθεια των Δήμων για προσέλκυση επενδύσεων και κατασκευών τα στατιστικά στοιχεία μας αμφισβητούν.

Πίνακας 4.7: Πολεοδομικές αιτήσεις και άδειες

Δήμος/ έτος	Λεμεσού		Κ. Πολεμίδια		Αγ. Αθανάσιος		Ύψωνας		Μ. Γειτονιά		Γερμασόγεια	
	Υπ.	Χορ.	Υπ.	Χορ.	Υπ.	Χορ.	Υπ.	Χορ.	Υπ.	Χορ.	Υπ.	Χορ.
2007	1027	863	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	677	556	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2009	600	482	131	116	147	111	140	124	103	68	147	112
2010	675	349	127	93	118	100	163	146	95	98	119	107
2011	-	-	116	108	125	109	153	130	83	69	156	134
2012	-	-	127	82	124	90	117	108	101	71	168	112
2013	-	-	107	107	82	70	102	79	76	62	129	100
2014	-	-	102	103	78	49	108	66	46	45	143	75

Πηγή: Δήμος Λεμεσού, Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως

4.6.3. Μεταφορική υποδομή

Η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της πόλης σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την βέλτιστη σύνδεση της με το υπόλοιπο νησί αλλά και με διευρωπαϊκά δίκτυα. Η εύκολη πρόσβαση σε σύγχρονες υποδομές και η επίτευξη της χωρικής συνοχής ευνοεί τόσο την οικονομική ανάπτυξη όσο και την ενσωμάτωση της περιφερειακής οικονομίας στον Κυπριακό και Ευρωπαϊκό χώρο. Ο εκσυγχρονισμός των μεταφορικών υποδομών και η βελτίωση της προσπελασιμότητας αναμένεται να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα της πόλης.

Το Οδικό Δίκτυο αποτελεί την σημαντικότερη μεταφορική υποδομή αφού εξυπηρετεί το μεγαλύτερο ποσοστό των μετακινήσεων προσώπων και εμπορευμάτων. Μεγαλύτερη είναι η ανάγκη βελτίωσης του σε περιοχές που δεν υπάρχει εναλλακτική επιλογή σιδηροδρομικής μετακίνησης αφού οι συνθήκες ευνοούν κυρίως το οδικό δίκτυο.

Η συντήρηση, τη βελτίωση και την κατασκευή εθνικών αυτοκινητοδρόμων, το υπεραστικό οδικό δίκτυο και τις κύριες αστικές οδούς, αποτελεί αρμοδιότητα του

Τμήματος Δημοσίων Έργων του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων. Ενώ η δευτεροβάθμια συντήρηση των τοπικών αστικών δρόμων είναι αρμοδιότητα του κάθε δήμου.

Εθνικοί και Αστικοί Αυτοκινητόδρομοι

Αποτελούν δρόμους ταχείας κυκλοφορίας και μεγάλων αποστάσεων και μπορεί να συνδέουν περιφερειακές και προαστιακές περιοχές μεταξύ τους ή με κεντρικές περιοχές στην πόλη. Περιλαμβάνουν Εθνικούς Αυτοκινητόδρομους που διασχίζουν τις περιφερειακές περιοχές της πόλης και Αστικούς Αυτοκινητόδρομους που οδηγούν μέσα στην πόλη ως συνέχεια των πρώτων (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013).

Αυτοί που διασχίζουν την Λεμεσό και την συνδέουν με το υπόλοιπο νησί είναι:

- Αυτοκινητόδρομος Α1 Λεμεσός – Λευκωσία (παρακαμπτήριος Λεμεσού)
- Αυτοκινητόδρομος Α5 Λεμεσός – Λάρνακα
- Αυτοκινητόδρομος Α6 Λεμεσός – Πάφος
- Αυτοκινητόδρομος Α8 Λεμεσός Σαϊττάς

Στο στάδιο σχεδιασμού βρίσκεται ο προγραμματισμένος δεύτερος παρακαμπτήριος της πόλης ο οποίος θα συνεχίσει την ακτινωτή μορφή της πόλης. Για την δημιουργία αυτού αναγκαίος είναι μεγάλος αριθμός απαλλοτριώσεων ενώ το έργο θα προκαλέσει μεγάλες επιβαρύνσεις στο περιβάλλον. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι αυτό θα ευνοήσει την αχρείαστη επέκταση των οικιστικών περιοχών της πόλης.

Βασική προτεραιότητα για την πόλη, και όλο το νησί, αποτελεί η ολοκλήρωση του βασικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Οδικών Μεταφορών με έμφαση στον 4ο Διάδρομο του Κεντρικού Δικτύου Orient/East-Med (Αμβούργο – Πειραιάς – Λεμεσός- Λευκωσία) (Interreg V-A Ελλάδα - Κύπρος, 2015).

Δρόμοι Πρωταρχικής σημασίας

Πρωτεύουσες Οδικές Αρτηρίες

Περιλαμβάνουν κύριους δρόμους με φυσικό διαχωρισμό κατευθύνσεων κυκλοφορίας που διασχίζουν ή συνδέουν δήμους και κοινότητες. Ταυτόχρονα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της πολεοδομικής οργάνωσης της πόλης και στοχεύουν στη βέλτιστη λειτουργία των μέσων μαζικής μεταφοράς. (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013) Οι σημαντικότεροι στη πόλη της Λεμεσού είναι:

- B6: Οδός Ηλία Κανναούρου
- B8: Οδός Γιάννου Κρανιδιώτη
- B1: Παραλιακή Οδός 28^{ης} Οκτωβρίου – Γεωργίου Α΄ - Αμαθούντος
- Λεωφόρος Ομονοίας
- Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού
- Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ΄
- Λεωφόρος Αγίας Φυλάξεως

Δευτερεύουσες Οδικές Αρτηρίες

Περιλαμβάνουν κύριους δρόμους με ή χωρίς φυσικό διαχωρισμό κατευθύνσεων κυκλοφορίας και διασχίζουν ή συνδέουν «περιβαλλοντικές περιοχές» μεταξύ τους. Στοχεύουν στη διευκόλυνση των μετακινήσεων και της προσπελασιμότητας αλλά και στην καλύτερη λειτουργία του συνόλου της πόλης (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013). Μερικοί από αυτούς είναι:

- Οδός Φραγκλίνου Ρούσβελτ
- Οδός Γλάδστωνος – Γεωργίου Γρίβα Διγενή – Κολωνακίου
- Οδός 1^{ης} Απριλίου
- Οδός Αγίας Παρασκευής
- Κάθετη Οδός Λιμανιού

Για το μέγεθος της πόλης οι δρόμοι που υπάρχουν θεωρούνται πολλοί. Πολλές φορές δρόμοι πρωταρχικής σημασίας συνδέουν γειτονιές με αποτέλεσμα να ευνοούνται οι μεγάλες ταχύτητες, να περιορίζεται η ασφάλεια και να επιβαρύνεται το περιβάλλον.

Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο

Το Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο της πόλης αποτελείται από τους:

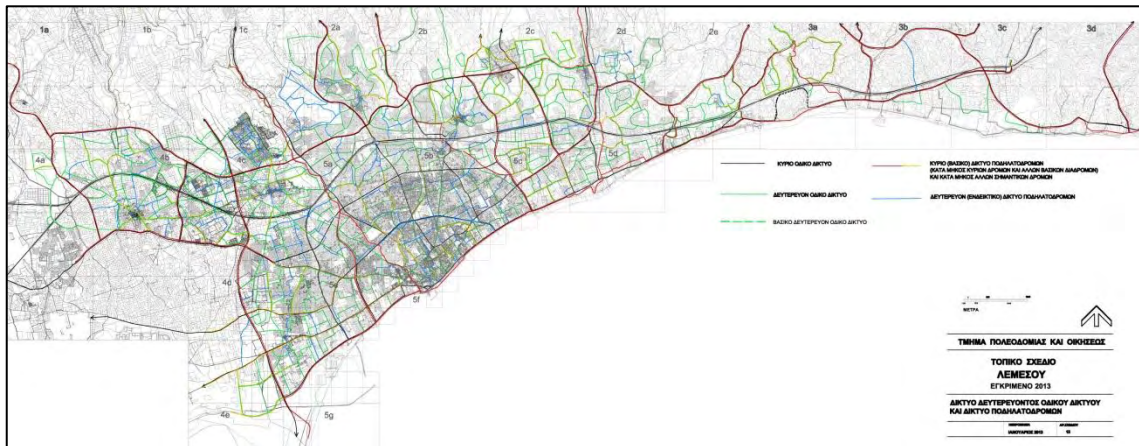
Βασικούς συλλεκτήριους δρόμους που εξυπηρετούν διαμπερείς κινήσεις και κατανέμουν την κυκλοφορία στους δρόμους πρωταρχικής σημασίας ενώ διασφαλίζουν άνετη και ασφαλή μετακίνηση (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013).

Δευτερεύοντες συλλεκτήριους δρόμους που εξυπηρετούν τις τοπικές μετακινήσεις και κατανέμουν την κυκλοφορία στους βασικούς συλλεκτήριους δρόμους και στους δρόμους πρωταρχικής σημασίας (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013).

Τοπικό Οδικό Δίκτυο

Το τοπικό οδικό δίκτυο αποτελείται από δρόμους ή οδούς πρόσβασης ήπιας κυκλοφορίας που συνδέουν τις επιμέρους ζώνες με το δευτερεύον οδικό δίκτυο. Το μήκος του είναι μικρό και κατά προτίμηση έχουν την μορφή βρόγχων και καταλήγουν σε αδιέξοδα (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013).

Χάρτης 4.6: Οδικό δίκτυο και δίκτυο ποδηλατοδρόμων

Πηγή: Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού

4.6.4. Ποδηλατοδρόμοι

Τον σημαντικότερο ποδηλατοδρόμο της πόλης αποτελεί ο παραλιακός. Εκτείνεται κατά μήκος του παραλιακού μετώπου από το παλιό λιμάνι μέχρι και την αρχαία πόλη της Αμαθούντας και συνοδεύεται από πεζόδρομο. Ο κύριος σκοπός του ήταν η μετακίνηση των ντόπιων αλλά και των τουριστών ενώνοντας διάφορες περιοχές, ξενοδοχεία και κτίρια και δημιουργώντας μια ευχάριστη διαδρομή. Η διαδρομή διασχίζει τους Δήμους Λεμεσού, Γερμασόγειας, Αγίου Τύχωνα, Παρεκκλησιάς και Πύργου και το μήκος του φτάνει τα 17 χιλιόμετρα (Stratagem Energy Ltd, 2013). Στην αρχή του ποδηλατοδρόμου αλλά κατά την διαδρομή, υπάρχουν σταθμοί ποδηλάτων που δίνουν την δυνατότητα ενοικίασης ποδηλάτων. Παρόλα αυτά, αν και αποτελεί τον πλέον πολυσύχναστο πεζόδρομο της πόλης, από ένα σημείο και μετά είναι διακοπτόμενος και δεν εξυπηρετεί τον σκοπό της μετακίνησης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος ποδηλατοδρόμος εξυπηρετεί τον τουρίστα, τον παρατηρητή, τον αθλητή και γενικά τις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου. Δεν εξυπηρετεί όμως τον μέσο κάτοικο που πάει στη δουλειά, στο σπίτι ή στο φροντιστήριο αφού δεν ενώνει καμία από τις παραγωγικές δραστηριότητες της πόλης ή τις περιοχές κατοικίας

Άλλοι ποδηλατοδρόμοι που υπάρχουν στην πόλη είναι αυτοί κατά μήκος του ποταμού Γαρύλλη και κατά μήκος της κάθετης Οδού Λιμανιού στα δυτικά της πόλης. Οι διαδρομές αυτές δεν επικοινωνούν μεταξύ τους.

Οι υπόλοιπες ποδηλατικές διαδρομές εντός της πόλης έχουν χαραχθεί με διακεκομμένη μπλε γραμμή στην άκρη του οδικού δικτύου. Οι επικίνδυνες αυτές διαδρομές τόσο για τον ποδηλάτη όσο και τον οδηγό καθορίζονται ως διπλής κατεύθυνσης και συνοδεύονται από προειδοποιητικές πινακίδες. Άλλες ποδηλατικές διαδρομές δεν έχουν καν χαραχθεί παρά μόνο στο χαρτί.

Εικόνα 4.2: Ποδηλατικές διαδρομές

Πηγή: Τοπική Εφημερίδα Παγκύπριας Κυκλοφορίας: Λεμεσός

Γενικά στην πόλη δεν υπάρχει δίκτυο ποδηλατοδρόμων. Οι ποδηλατοδρόμοι που υπάρχουν χρησιμοποιούνται κυρίως για άθληση και βόλτα και όχι για τις καθημερινές μετακινήσεις λόγω ανυπαρξίας σύνδεσης μεταξύ τους και ασφάλειας.

4.6.5. Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

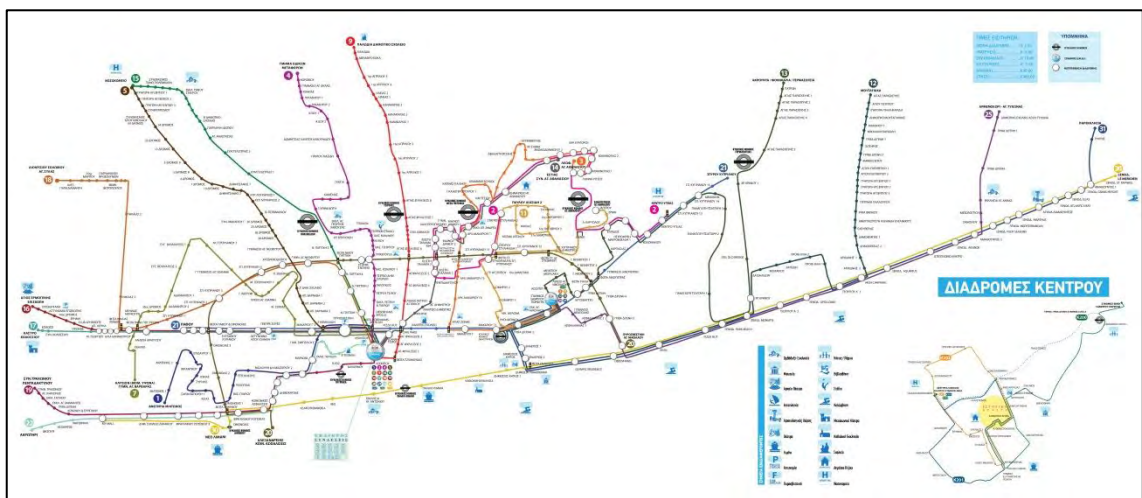
Τα τελευταία χρόνια τα ΜΜΜ στην πόλη έχουν αναβαθμιστεί σε μεγάλο βαθμό. Υπεύθυνη για τα δρομολόγια είναι η Εταιρεία Μεταφοράς Επιβατών Λεμεσού (ΕΜΕΛ) η οποία ιδρύθηκε το 2009. Η εταιρεία έχει ως στόχο την δημιουργία συγκοινωνιών λεωφορείων που εξυπηρετούν τους τις ανάγκες του πολίτη για μεταφορές και την μείωση την κυκλοφοριακής συμφόρησης και ρύπανσης (ΕΜΕΛ: Εταιρεία Μεταφοράς Επιβατών Λεμεσού, 2015).

Η μικρή πυκνότητα της πόλη και η μεγάλη έκταση της δεν ευνοούν την κυκλοφορία των ΜΜΜ και την εξυπηρέτηση όλων των πολιτών καθώς κρίνεται δύσκολο έως αδύνατο να βρεθεί η κατάλληλη διαδρομή. Ταυτόχρονα η έλλειψη πολιτικής και η

νοοτροπία του σχεδιασμού να ευνοεί τα ιδιωτικά αυτοκίνητα, δεν εξυπηρετούν την ανάπτυξη των ΜΜΜ. Αν και τα περισσότερα λεωφορεία έχουν αντικατασταθεί τα τελευταία χρόνια και διευκολύνονται οι μετακινήσεις των πολιτών, τα δρομολόγια δεν πραγματοποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα, τις περισσότερες φορές καθυστερούν. Επιπλέον, οι στάσεις λεωφορείων δεν είναι κατάλληλα διαμορφωμένες με αποτέλεσμα να μην ενθαρρύνεται η χρήση από τους κατοίκους.

Πιο κάτω φαίνονται οι διαδρομές που καλύπτουν τα ΜΜΜ εντός της πόλης:

Εικόνα 4.3: Διαδρομές αστικών λεωφορείων

Πηγή: ΕΜΕΛ: Εταιρεία Μεταφοράς Επιβατών Λεμεσού

4.6.6. Λιμάνια και θαλάσσιες μεταφορές

Λιμάνι

Το λιμάνι Λεμεσού βρίσκεται στην δυτική πλευρά της πόλης και άρχισε να κατασκευάζεται το 1971 για αντικατάσταση του παλιού λιμανιού που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Έκτοτε το λιμάνι επεκτείνεται και αναβαθμίζεται συνεχώς για καλύτερη λειτουργία και εξυπηρέτηση. Το λιμάνι κατέχει στρατηγική θέση όσον αφορά την Κύπρο αλλά και την Ε.Ε. και οι προοπτικές είναι κάτι παραπάνω από αισιόδοξες στην αύξηση της διακίνησης φορτίων και επιβατών (Αρχή Λιμένων Κύπρου, 2015).

Θεωρείται το κυριότερο λιμάνι του νησιού και λειτουργεί ως πύλη εισόδου και εξόδου. Η λειτουργία του ξεκίνησε επίσημα το 1974 αμέσως μετά το πραξικόπημα και την Τούρκικη εισβολή. Έκτοτε λειτουργεί ως το μόνο βασικό λιμάνι λόγω κατάληψης του λιμανιού της Αμμοχώστου που χειριζόταν τότε το 83% του συνόλου των φορτίων της

χώρας μας. Αποτελεί επιβατικό και εμπορευματικό λιμάνι το οποίο καλύπτει ένα (1) τετρ. χιλ. θαλάσσιου χώρου και 1,3 τετρ. χιλ. χερσαίου.

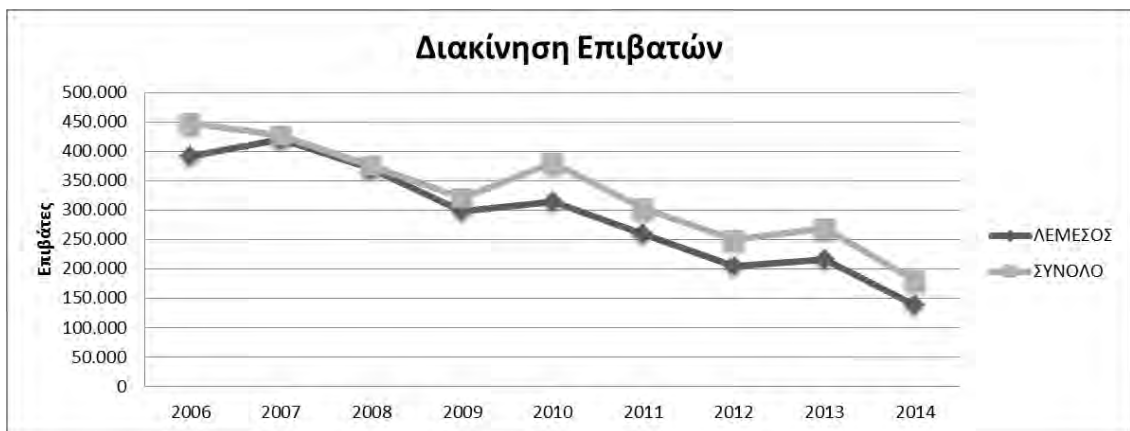
Εντός της έκτασης του λιμένος περιλαμβάνονται και άλλες κτιριακές εγκαταστάσεις που το εξυπηρετούν.

- Αποθήκες εμπορευμάτων
- Κτίριο τμήματος γεωργίας
- Κτίριο κτηνιατρικών υπηρεσιών
- Γραφείο τμήματος τελωνείου
- Το εργαστήριο για επιδιορθώσεις του μηχανικού εξοπλισμού της αρχής και η αποθήκη ανταλλακτικών.
- Γραφεία για το υπουργείο εμπορίου και βιομηχανίας.
- Εργαστήριο / γκαράζ για την μηχανικό εξοπλισμό του συνδέσμου αδειούχων λιμενικών αχθοφόρων Λεμεσού

Εκτός της περιφραγμένης έκτασης του λιμανιού υπάρχουν, το κτίριο διοίκησης της αρχής, τα γραφεία του τμήματος τελωνείων καθώς και η αποθήκη σιτηρών (ΣΙΛΟ), η οποία έχει δυνατότητα αποθήκευσης 75,000 τόνων φορτίου.

Επιπρόσθετα, τον τελευταίο καιρό γίνεται προσπάθεια για γεωγραφικό διαχωρισμό του λιμανιού σε εμπορικό (δυτικά) και επιβατικό (ανατολικά). Σε αυτό συνέβαλε η σύγχρονη αίθουσα επιβατών που ολοκληρώθηκε πρόσφατα και αναβαθμίζει το λιμάνι.

Διάγραμμα 4.17: Διακίνηση επιβατών λιμένα Λεμεσού

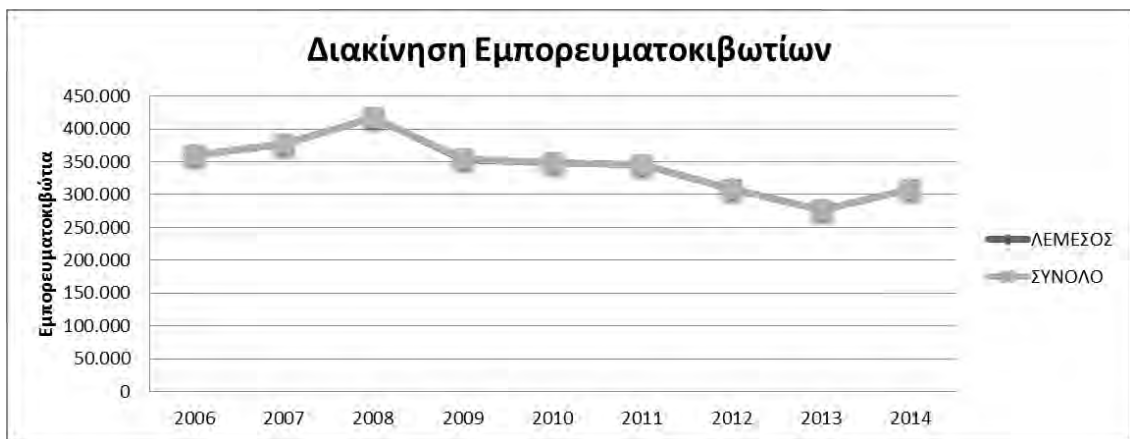

Πηγή: Αρχή Λιμένων Κύπρου και ίδια επεξεργασία

Στο πιο διάγραμμα 4.17 φαίνεται η διακίνηση των επιβατών στο λιμάνι της Λεμεσού αλλά και στο σύνολο των λιμένων στο νησί. Παρατηρείται ο μεγαλύτερος αριθμός ατόμων ταξιδεύει μέσω του λιμανιού της Λεμεσού. Δυστυχώς όμως η διακίνηση αυτή μειώνεται σε μεγάλο βαθμό με την πάροδο των ετών. Αυτό πιστεύεται ότι συμβαίνει κυρίως λόγω της αύξησης της διακίνησης των επιβατών μέσω των αεροδρομίων.

Η διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων στο λιμάνι Λεμεσού στο διάγραμμα ταυτίζεται με την διακίνηση σε όλο το νησί. Αυτό συμβαίνει γιατί τα υπόλοιπα λιμάνια του νησιού στο σύνολο τους δέχονται ελάχιστα έως καθόλου εμπορευματοκιβώτια.

Διάγραμμα 4.18: Διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων λιμένα Λεμεσού

Πηγή: Αρχή Λιμένων Κύπρου και ίδια επεξεργασία

Αλιευτικά καταφύγια

Η δημιουργία αλιευτικών καταφυγίων στο νησί ξεκίνησε με τη λειτουργία του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Έργων (ΤΑΘΕ) το 1964. Προτεραιότητα δόθηκε στην κατασκευή αλιευτικών καταφυγίων στο βόρειο μέρος του νησιού, όπου η ανάπτυξη και η τουριστική δραστηριότητα ήταν πιο έντονες. Μετά την εισβολή του 1974 αυτά καταλείφθηκαν και δημιουργήθηκε η ανάγκη για κατασκευή νέων αλιευτικών καταφυγίων κυρίως στο ελεύθερο τμήμα της επαρχίας Αμμοχώστου και στην επαρχία Λάρνακας (Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών, 2016).

Στην Λεμεσό υπάρχουν δύο αλιευτικά καταφύγια, αυτά του παλιού λιμανιού Λεμεσού και του Ακρωτηρίου.

4.6.7. Μαρίνα Λεμεσού

Η Μαρίνα Λεμεσού λειτούργησε το 2014, μετά από 6 χρόνια κατασκευής, ως πολυτελές παραθαλάσσιο θέρετρο με οικιστικές και εμπορικές αναπτύξεις, με σύγχρονη

μαρίνα και θέσεις για 600 σκάφη. Η κατασκευή της μαρίνας έγινε με επιχώσεις 40.000τμ και άλλαξε της μορφή της ακτογραμμής η οποία επεκτάθηκε 600μ. νότια και 600μ. δυτικά φτάνοντας στις ισοβαθείς -10μ και -12μ αντίστοιχα (Κωνσταντινίδου, 2009).

Η Μαρίνα αποτελεί έργο κατασκευασμένο αποκλειστικά από ιδιωτική πρωτοβουλία το οποίο όμως ελέγχτηκε και εγκρίθηκε από όλους τους αρμόδιους δημόσιους φορείς. Κατασκευάστηκε σε υφιστάμενη κυβερνητική γη και σε θαλάσσια περιοχή που μισθώθηκαν στη εταιρία Limassol Marina lmd έως το 2062. Το κόστος αναμενόταν να αποσβησθεί από την πώληση κατοικιών και διαμερισμάτων που βρίσκονται εντός της μισθωμένης περιοχής. λόγω όμως της απρόσμενης οικονομικής κρίσης πολλές κατοικίες δεν πωλήθηκαν. Η εταιρεία είχε στη διάθεση της 40.000τμ για κατασκευή κατοικιών λόγω όμως της ανατροπής των δεδομένων με υπουργική απόφαση κέρδισε ακόμα 20% των επιτρεπόμενων τμ για κατασκευή διαμερισμάτων.

Εικόνα 4.4: Μαρίνα Λεμεσού

Πηγή: Η φωνή της Λεμεσού και tornos news

Ο σχεδιασμός και η κατασκευή του έγιναν με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη του έργου αλλά και της πόλης. Το πράσινο το οποίο αναγκαστικά χάθηκε κατά την κατασκευή του έργου μετά αναπληρώθηκε και οι ρυθμοί των κτιρίων που κατασκευάστηκαν συνάδουν με το περιβάλλον διατηρώντας τα στοιχεία της παλιάς πόλης. Ταυτόχρονα η βρωμία και η ρύπανση των υδάτων που υποβάθμιζαν την περιοχή, λόγω ύπαρξης οινόβιομηχανιών που έχυναν τα απόβλητα στη θάλασσα, πριν την κατασκευή του έργου απομακρύνθηκαν και αποκαταστάθηκε η περιοχή. Αξιοσημείωτο είναι το ότι η κατασκευή του έργου δημιούργησε πολλές θέσεις εργασίας και μετέτρεψε την πόλη σε προορισμό ναυτικού τουρισμού υψηλής εισοδηματικής τάξης.

4.6.8. Αεροδρόμια

Στη Λεμεσό δεν υπάρχει κάποιο αεροδρόμιο, αλλά η πόλη εξυπηρετείται από τους διεθνείς αερολιμένες Πάφου και Λάρνακας.

4.6.9. Κοινόχρηστοι χώροι

Χώροι στάθμευσης

Το έντονο πρόβλημα στάθμευσης εμφανίστηκε στην πόλη από πολύ νωρίς. Η κυκλοφορική μελέτη της πόλης αναφέρει ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη για δημιουργία επιπλέον χώρων στάθμευσης οι οποίοι όμως πρέπει να σχεδιαστούν προσεκτικά αλλιώς θα επιδεινώσουν το πρόβλημα της κυκλοφοριακής συμφόρησης. Η δημιουργία των χώρων στάθμευσης πρέπει να γίνει στην περιφέρεια του κέντρου και να εξασφαλίζει χώρο για 3500 θέσεις οχημάτων (Colin Buckanan and Partners, 1994). Πολλές από αυτές τις θέσεις έχουν ήδη καλυφθεί αφού η κυκλοφορική μελέτη της πόλης είναι πλέον πεπερασμένη.

Το 2007 στη κυκλοφορική μελέτη του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, οι υφιστάμενες θέσεις στάθμευσης ήταν 2100 και οι αναγκαίες περίπου 1000. Κρίθηκε ότι η προσφορά στάθμευσης ήταν αρκετά μικρότερη από την ζήτηση χωρίς όμως να λαμβάνεται υπόψη η ελαστικότητα της ζήτησης σε σχέση με την τιμή και την απόσταση βαδίσματος (ΕΜΠ - Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος, 2007).

Με τον καιρό το πρόβλημα αμβλύνεται με ρυθμούς που συνάδουν με το ρυθμό αστικοποίησης της πόλης και της αύξησης του δείκτη ιδιοκτησίας των οχημάτων. Η ανελαστικότητα προσφοράς και ζήτησης οδηγεί σε ανεξέλεγκτη στάθμευση σε μη καθορισμένους χώρους, δημιουργώντας προβλήματα στην κυκλοφορία, την οδική ασφάλεια, στο περιβάλλον και στην αισθητική της πόλης (Stratagem Energy Ltd, 2013). Η έλλειψη οργανωμένων χώρων στάθμευσης κατευθύνει του οδηγούς στο να σταθμεύουν πάνω στα πεζοδρόμια αγνηφώντας τον πεζό. Το κυριότερο πρόβλημα θεωρείται η έλλειψη αστυνόμευσης και η επιβολή ποινών.

Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα εμφανές στις περιοχές του ιστορικού και εμπορικού κέντρου της πόλης και οφείλεται κυρίως στην μεγάλη εξάρτηση των κατοίκων με ιδιωτικά οχήματα και στην χαμηλή πληρότητα αυτών (ΕΜΠ - Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος, 2007).

Η λογική όμως δημιουργίας περισσότερων χώρων στάθμευσης γύρω από το κέντρο της πόλης ουσιαστικά ευνοεί την χρήση των ιδιωτικών αυτοκινήτων και όχι των ΜΜΜ. Για τον λόγο αυτό ιδανική θα ήταν η δημιουργία περιοχών «park and ride» και η υποχρεωτική χρήση τους για τις μετακινήσεις εντός του κέντρου.

Γενικά, υπάρχει ανάγκη εκπόνησης νέας αναθεωρημένης κυκλοφορικής μελέτης στην πόλη και δημιουργία και προώθηση σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας.

Χώροι πρασίνου

Οι χώροι πρασίνου σε μια πόλη συμβάλουν σημαντικά στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων ενώ παράλληλα συμβάλει στην ικανοποίηση της ανάγκης του σύγχρονου ανθρώπου για αναψυχή στο λίγο ελεύθερο του χρόνο. Συμβάλουν στην καλή ποιότητα ζωής αλλά και στη σωστή λειτουργία μιας πόλης. Ο ρόλος ενός χώρου πρασίνου μπορεί να είναι οικολογικός, λειτουργικός, οικονομικός και κυρίως κοινωνικός (Αφεντούλη, 2012).

Οι σημαντικότεροι δημόσιοι ανοικτοί χώροι στην πόλη είναι:

- Ο Δημοτικός κήπος: αναβαθμίζει την πόλη και κάνει ευχάριστη την βόλτα ανάμεσα στο πράσινο, συνοδεύεται από ζωολογικό κήπο
- Ο χώρος του ΓΣΟ: διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τις αθλητικές δραστηριότητες δίνοντας έμβαση στο πράσινο και την αισθητική
- Ο παιδότοπος πίσω από το ΓΣΟ: θα έπρεπε να ήταν οργανωμένο παιδικό πάρκο που θα προσέφερε διευκολύνσεις αναψυχής/ψυχαγωγίας για παιδιά

Εικόνα 4.5: Ακτή Ολυμπίων και επίχωση

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

- Η Ακτή Ολυμπίων που αποτελεί το ανατολικό παραλιακό τμήμα της περιοχής: αποτελεί τον ιδανικότερο προορισμό για βόλτα και τον πιο πολυσύχναστο δημόσιο χώρο της πόλης, γενικά παραμένει στη φυσική του μορφή δίδοντας έμφαση σε υπαίθριες διαμορφώσεις και το πράσινο. Η Μαρίνα Λεμεσού αποτελεί προέκταση του όπου δημιουργούνται μεγάλες πλατείες χωρίς όμως να συνοδεύονται από χώρους πρασίνου.
- Η επίχωση που αποτελεί συνέχεια της Ακτής Ολυμπίων (μπροστά από το κυρίως κέντρο μέχρι το παλιό λιμάνι): ο υπερυψωμένος πεζόδρομος και ο ποδηλατοδρόμος που την συνοδεύουν δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες για βόλτα και αναμένεται να συνδεθεί με την υπόλοιπη πόλη με την δημιουργία της ακταιάς οδού.
- Η κοίτη του ποταμού Γαρύλλη: το γραμμικό πάρκο που δημιουργήθηκε περιλαμβάνει διαμορφωμένους πεζόδρομο και ποδηλατοδρόμο. Η ολοκλήρωση του και η σύνδεση του με το παλιό λιμάνι και το παραλιακό κομμάτι της πόλης θα το αναδείξει και θα ευνοήσει την χρήση του.
- Το παιδικό πάρκο μεταξύ ποταμού και Αγίου Μάμα: όταν ολοκληρωθεί θα προσφέρει δυνατότητες αναψυχής και ψυχαγωγίας ως προέκταση και του γραμμικού πάρκου του ποταμού.
- Το πάρκο μπροστά από το Arnaut Jami (στην προέκταση της οδού Ναυαρίνου και μετά το γεφύρι των Τεσσάρων Φαναριών): θα αναδείξει το τζαμί και θα δημιουργήσει στάση ξεκούρασης.

Εικόνα 4.6: Γραμμικό πάρκο Γαρύλλη Προτεινόμενο vs Υλοποιημένο

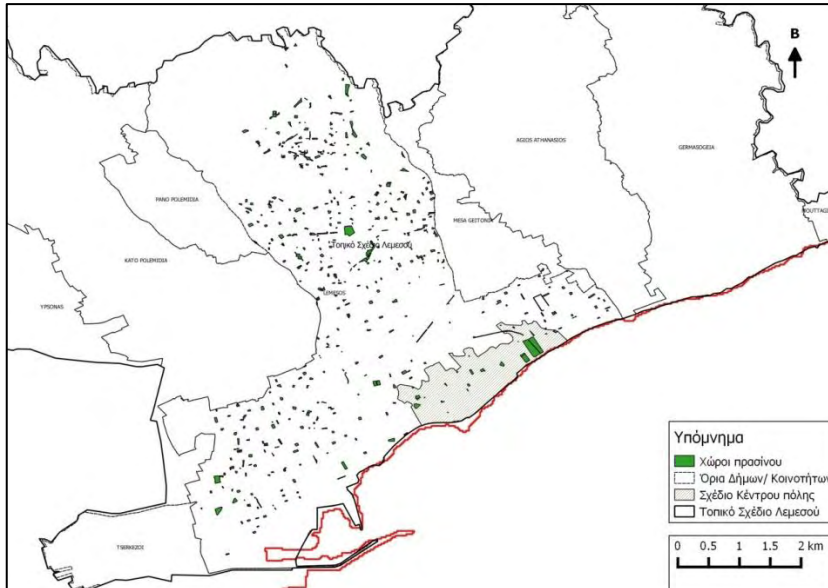

Πηγή: Δήμος Λεμεσού, Προσωπικό Αρχείο

Οι πιο πάνω χώροι βρίσκονται μαζεμένοι στο κέντρο της πόλης και οι περισσότεροι χρησιμοποιούνται ελάχιστα από τους κατοίκους.

Στον Χάρτη 4.6 φαίνονται οι χώροι πρασίνου που υπάρχουν στο Δήμο Λεμεσού (μόνο για αυτόν μας δόθηκαν στοιχεία). Παρατηρούμε ότι οι χώροι είναι πολύ μικροί και διάσπαρτοι μέσα στον Δήμο ενώ δεν συνδέονται μεταξύ τους και δεν είναι οργανωμένοι.

Χάρτης 4.7: Χώροι πρασίνου Δήμου Λεμεσού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Κατά τις πολεοδομικές πράξεις, ο ιδιοκτήτης είναι υποχρεωμένος παραχωρεί τμήμα του τεμαχίου του για δημιουργία πρασίνου. Αυτό οδηγεί στη δημιουργία μικρών, διάσπαρτων άχρηστων χώρων πρασίνου αφού η μελέτες και η έκδοση αδειών δεν γίνεται συλλογικά αλλά μεμονωμένα.

Σύμφωνα με το Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού παραχωρείται στο δημόσιο από την υπό ανάπτυξη ιδιοκτησία έκταση γης:

- ποσοστό 5% για τεμάχια με εμβαδό έως 1500 τ.μ.,
- 10% για τεμάχια με εμβαδό 1500 – 2500 τ.μ.
- 15% για τεμάχια με εμβαδό μεγαλύτερο από 2500 τ.μ.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα δημιουργείται γιατί η υπεύθυνη αρχή δίνει την δυνατότητα στους ιδιοκτήτες να «εξαγοράσουν» το κομμάτι αυτό, με σκοπό το κέρδος, με αποτέλεσμα η πιθανότητα δημιουργίας χώρων πρασίνου, είτε ενιαίων είτε όχι, να εξαφανίζεται.

Στην πόλη υπάρχουν πολλά μικρά και διάσπαρτα πάρκα τα οποία όμως δεν εξυπηρετούν τους κατοίκους. Τα πάρκα συνυπολογίζονται στους χώρους πρασίνου της πόλης αν και δεν έχουν πράσινο. Οι φυτεύσεις τους περιορίζονται σε ελάχιστα δέντρα, που είναι παραμελημένα, και συνοδεύονται από μερικά παγκάκια και κούνιες. Η διαμόρφωση χώρων πρασίνου στην πόλη, κυρίως στις οικιστικές περιοχές κρίνεται επιτακτική. Αναγκαία είναι επίσης η επίβλεψη και η συντήρηση τους, η οργάνωση και η ορθολογική αξιοποίηση τους έτσι ώστε να εξυπηρετούν κάθε ηλικιακή ομάδα των κατοίκων. Στην Κύπρο η σημαντική έλλειψη νερού αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα στην δημιουργία τέτοιων έργων. Αυτό όμως θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με δημιουργία ειδικευμένων υποδομών και λειτουργία αφαλατώσεων.

4.6.10. Άλλα αναπτυξιακά έργα

Στην πόλη έχουν πραγματοποιηθεί ή ακόμα βρίσκονται υπό εξέλιξη πολλά έργα με σκοπό την αναβάθμιση και αναμόρφωση της εικόνας της πόλης και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της. Τα αναπτυξιακά έργα έχουν ήδη προσελκύσει μεγάλο αριθμό επενδύσεων και σε συνδυασμό με την πλούσια ιστορία και κουλτούρα έχουν καταστήσει την Λεμεσό σε υψηλού επιπέδου παραθαλάσσιο τουριστικό και επιχειρηματικό προορισμό.

Η Ακτή Ολυμπίων ήταν από τα πρώτα έργα που ολοκληρώθηκαν και ένα από τα σημαντικότερα. Το ανανεωμένο παραλιακό μέτωπο με τον προλειτουργικό χαρακτήρα περιλαμβάνει οργανωμένη παραλία με παραλιακό πεζόδρομο ενώ ταυτόχρονα διατηρεί και προστατεύει την φυσιογνωμία του φυσικού περιβάλλοντος και της θαλάσσιας ζωής.

Η ολοκλήρωση της Ακτής Ολυμπίων οδήγησε στην επίχωση του κοντινού παραλιακού μετώπου, μπροστά στο κέντρο της πόλης, και στην δημιουργία του Παραθαλάσσιου Πολυλειτουργικού Πάρκου. Το Πάρκο δίνει τη δυνατότητα παρατήρησης, βόλτας, ξεκούρασης και ψυχαγωγίας σε ένα ευχάριστο περιβάλλον. Το Πάρκο έχει έκταση 65.000τμ και συνδέει την προκυμαία με τη υπόλοιπη πόλη. Συμπληρώνεται με ποδηλατοδρόμο και διαδρόμους περιπάτου ενώ περιλαμβάνει παιδότοπου, χώρους για skateboard, αμφιθέατρο, τεχνητές λίμνες και το Πάρκο Γλυπτικής.

Το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (ΤΕΠΑΚ) κατέστησε τη πόλη σε σημαντικό ερευνητικό και τεχνολογικό κέντρο. Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και στεγάζεται σε σημαντικό ιστορικά δημόσια κτήρια ενώ αναμένεται η μεταφορά του στα όρια του κέντρου της πόλης με δημιουργία πανεπιστημιούπολης.

Η ανάγκη της πόλης για κλειστούς δημόσιους χώρους άθλησης οδήγησε το 2005 στην ολοκλήρωση του Κλειστού Αθλητικού Κέντρου Λεμεσού Σπύρου Κυπριανού το οποίο περιλαμβάνει αρένα για καλαθόσφαιρα, ποδόσφαιρο, χειροσφαίριση αλλά και για αγωνίσματα ολυμπιακής γυμναστικής με 6000 θέσεις θεατών. Ταυτόχρονα ο χώρος του παλιού σταδίου ΓΣΟ, δίπλα από την παραλιακή οδό, μετατράπηκε σε ανοιχτό αθλητικό κέντρο με πολλές χρήσεις για εξυπηρέτηση των πολιτών.

Στα άλλα σημαντικά έργα που πραγματοποιήθηκαν στην πόλη περιλαμβάνονται η αναβάθμιση του διατηρητέου κτηρίου της Δημοτικής Αγοράς, ο υδατόπυργος της πόλης, η βελτίωση κεντρικών οδών και οι αναπλάσεις σημαντικών πλατειών όπως Πλατεία Ηρώων και Πλατεία Γρηγόρη Αυξεντίου.

Υπάρχουν όμως και πολλά έργα τα οποία αν και προγραμματίστηκαν δεν έχουν ακόμα υλοποιηθεί. Για παράδειγμα η δημιουργία της Πλατείας Ειρήνης μπροστά στην Μαρίνα Λεμεσού με ανάπλαση και βελτίωση του οδικού δικτύου αλλά και δημιουργία συνεδριακού κέντρου πλησίον της Μαρίνας Λεμεσού το οποίο αναμένετε να φιλοξενήσει μεγάλα διεθνή γεγονότα. Η ολοκλήρωση του Γραμμικού Πάρκου Γαρύλλη και η ενοποίηση του με το παραλιακό μέτωπο και τον παραλιακό πεζόδρομο και ποδηλατοδρόμο.

Εικόνα 4.7: Παραθαλάσσιο πολυλειτουργικό πάρκο

Πηγή: cy – news

Η δημιουργία της Ακταίας Οδού η οποία θα συνδέει την Μαρίνα Λεμεσού με το Λιμάνι της πόλης, ουσιαστικά θα συνδέει το κέντρο της πόλης με τις υποβαθμισμένες δυτικές περιοχές. Επιπλέον, θα βελτιώσει την ποιότητα του περιβάλλοντος και της θαλάσσιας ζωής απομακρύνοντας τα ρυπογόνα υποστατικά από τις παραλίες και τις παραλιακές

περιοχές ενώ θα βελτιώσει την σχέση ανθρώπου θάλασσας. Θεωρείται το σημαντικότερο έργο στην πόλη.

4.7. Πολιτιστική κληρονομιά

Οι πολιτιστικοί και οι φυσικοί θησαυροί της πόλης, μαρτυρούν την συνεχή κατοίκηση της από διάφορους πολιτισμούς. Η ιστορική γεωστρατηγική της θέση οδήγησε πολλούς κατακτητές που κάθε ένας από αυτούς άφησε το στίγμα του στην πόλη. Ως σταυροδρόμι των τριών ηπείρων, Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής τα πολιτιστικά της στοιχεία ποικίλουν και ξεχωρίζουν. Η μοναδική πολιτιστική της ταυτότητα δεν αλλοιώθηκε με την πάροδο των αιώνων αλλά ανέδειξε την σημαντικότητα και την μοναδικότητα της.

Στην πόλη δεν υπάρχει ένα μεγάλο πνευματικό κέντρο αλλά διάφορες πολιτιστικές στέγες.

4.7.1. Πολιτιστικές στέγες

Οι σημαντικότερες Πολιτιστικές Στέγες που υπάρχουν στην πόλη είναι:

- Δημοτική Πινακοθήκη
- Δημοτική Βιβλιοθήκη
- Δημοτικό Μουσείο Λαϊκής Τέχνης
- Παπαδάκειο Δημοτικό Ωδείο Λεμεσού
- Δημοτικό Μουσείο - Αρχείο Σόλωνα Μιχαηλίδη
- Δημοτικό Εργαστήρι Τέχνης
- Θεατρικό Μουσείο Κύπρου
- Δημοτικό Κέντρο Χορού

Η Δημοτική Πινακοθήκη άνοιξε τις πύλες της το 1988 με σημαντικά έργα της σύγχρονης κυπριακής τέχνης. Τα έργα που περιλαμβάνει είναι 600 και αφορούν κυρίως την ιστορία της τέχνης του νησιού από σημαντικούς καλλιτέχνες όπως Αδαμάντιου Διαμαντή, Μιχαήλ Κάσιαλου, Τηλέμαχου Κάνθου, Χριστόφορου Σάββα κ.α. (Δήμος Λεμεσού, 2016).

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες της Κύπρου. Περιλαμβάνει 60.000 τόμους ανάμεσα στους οποίους σπάνιες κυπριακές εκδόσεις και

πλήρεις σειρές περιοδικών και εφημερίδων από τις δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα (Αναξαγόρου, 2006).

Το Δημοτικό Μουσείο Λαϊκής Τέχνης άνοιξε τις πύλες του το 1985 μετά από αναπαλαίωση του ιστορικού κτηρίου στο οποίο στεγάζεται. Περιλαμβάνει μια πολύ σημαντική συλλογή κυπριακής λαϊκής τέχνης και χειροτεχνίας με έργα που χρονολογούνται από τον 19^ο αιώνα (Δήμος Λεμεσού, 2016).

Το 1986 στην πόλη δημιουργείται το Δημοτικό της Θέατρο, το Παττίχειο το οποίο μετέπειτα μετονομάζεται σε Παπαδάκειο Δημοτικό Ωδείο Λεμεσού. Το Θέατρο συνέβαλε σημαντικά στην αναβάθμιση της πολιτιστικής δραστηριότητας των κατοίκων και σήμερα αποτελεί «πρότυπο μουσικό κέντρο» (Αναξαγόρου, 2006).

Το Δημοτικό Μουσείο - Αρχείο Σόλωνα Μιχαηλίδη εγκαινιάστηκε το 2005 προς τιμή του συνθέτη, μουσικολόγου, αρχιμουσικού και δάσκαλου Σόλωνα Μιχαηλίδη. Στο Μουσείο περιλαμβάνονται στοιχεία από την ζωή και το έργο του (Δήμος Λεμεσού, 2016).

Το Θεατρικό Μουσείο Κύπρου πρωτολειτούργησε το 2012 και βρίσκεται στο Πολιτιστικό Κέντρο «Πάνος Σολομωνίδης». Μέσα από το μουσείο μπορεί κανείς να γνωρίσει την ιστορία του θεάτρου στο νησί, τα στάδια της θεατρικής παραγωγής αλλά να δει πολλά κοστούμια που χρησιμοποιήθηκαν σε σημαντικές ή και ιστορικές θεατρικές παραστάσεις (Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, 2016).

Επιπλέον, στο παραλιακό μέτωπο της πόλης με πρωτοβουλία του Δήμου Λεμεσού διοργανώθηκαν τα καλοκαίρια του 1999, 2000 και 2001 Συμπόσια Γλυπτικής στα οποία συμμετείχαν καλλιτέχνες από Κύπρο και εξωτερικό. Αυτά άφησαν πίσω τους δεκαέξι αξιόλογα γλυπτά μετατρέποντας έτσι την παραλιακή επίχωση στο σημερινό Πάρκο Γλυπτικής (Αναξαγόρου, 2006).

Σε δύο χρόνια αναμένεται να λειτουργήσει και το Δημοτικό Κέντρο Εικαστικών Τεχνών.

4.7.2. Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Οι σπουδαιότερες Πολιτιστικές Εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στην πόλη είναι:

- Γιορτή Κρασιού
- Καρναβάλι

- Κατακλυσμός (Αγίου Πνεύματος)
- Μεγάλα Μπαλέτα
- Μουσικές Βραδιές με Πανσέληνο

Η γιορτή του Κρασιού αποτελεί ίσως το πιο δημοφιλή φεστιβάλ στο νησί. Κάτοικοι από όλες τις πόλεις του νησιού αλλά και πολλοί τουρίστες καταφθάνουν στην πόλη για να ζήσουν αυτή την μοναδική εμπειρία και να γευτούν τα μοναδικά κρασιά του τόπου. Η Γιορτή γίνεται στον Δημοτικό Κήπο από το 1961 που ξεκίνησε με στόχο την προβολή της οινική και γαστρονομικής παράδοσης του νησιού και της ιδιαίτερης λαϊκής του κουλτούρας. Πιστεύεται όμως ότι η γιορτή αποτελεί αναβίωση των λατρευτικών εκδηλώσεων προς τιμή του θεού Διόνυσου, θεού του αμπελιού και του κρασιού (Δήμος Λεμεσού, 2016).

Τα Μεγάλα Μπαλέτα θεσμοθετήθηκαν το 2000 και έκτοτε διεξάγονται κάθε καλοκαίρι στο Δημοτικό Κηποθέατρο. Περιλαμβάνουν παραστάσεις κλασσικού και σύγχρονου χορού από μεγάλες διεθνείς και κυπριακές καλλιτεχνικές ομάδες (Αναξαγόρου, 2006).

Ο Δήμος Λεμεσού οργανώνει σε διάφορα σημεία της παραλιακής επίχωσης τις «Μουσικές Βραδιές με Πανσέληνο». Πρόκειται για μουσικές βραδιές που πραγματοποιούνται υπό το σεληνόφως κάθε καλοκαιρινή πανσέληνο.

4.7.3. Μουσεία – αρχαιολογικοί χώροι

Στην πόλη υπάρχουν δύο Μουσεία (Τμήμα Αρχαιοτήτων, 2016):

- Αρχαιολογικό Μουσείο Επαρχίας Λεμεσού
- Μεσαιωνικό Μουσείο Κύπρου (Κάστρο Λεμεσού)

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Επαρχίας Λεμεσού συστάθηκε το 1948 και στεγαζόταν στο Κάστρο Λεμεσού. Μετά της ταραχές το 1964 το Μουσείο παρέμεινε κλειστό και επαναλειτούργησε το 1972 στο νέο κτήριο όπου στεγάζεται μέχρι και σήμερα. Στο Μουσείο ο επισκέπτης μπορεί να δει ευρήματα από την 10η χιλιετία π.Χ. μέχρι και το τέλος της ρωμαϊκής περιόδου από την Λεμεσό αλλά και την επαρχία της (Τμήμα Αρχαιοτήτων, 2016).

Το Μεσαιωνικό Κάστρο Λεμεσού βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο της πόλης. χρονολογείται γύρω στο 1590, δηλαδή στην περίοδο της τουρκοκρατίας ενώ περιλαμβάνει και τμήματα του προηγούμενου κάστρου το οποίο κτίστηκε πάνω από μια

παλαιοχριστιανική βασιλική και ένα μεσοβυζαντινό μνημείο. Από την περίοδο της τουρκοκρατίας μέχρι το 1940 χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή και στη συνέχεια δόθηκε στο Τμήμα Αρχαιοτήτων για να μετατραπεί σε μουσείο. Στο εσωτερικό του υπάρχει μέρος της Μεσαιωνικής Συλλογής του Κυπριακού Μουσείου (Τμήμα Αρχαιοτήτων, 2016).

Η αρχαία πόλη της Αμαθούντας αποτελεί ίσως τον σημαντικότερο αρχαιολογικό χώρο στην πόλη. Χρονολογείται από την Γεωμετρική μέχρι της Ρωμαϊκής Περίοδο και σε συνδυασμό με τις εκατέρωθεν, αρχαιολογικής σημασίας, περιοχές και το ιστορικό λιμάνι στο βυθό της θάλασσας έχει κηρυχτεί ως Περιοχή Εδικού Χαρακτήρα (Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, 2013).

Εικόνα 4.8: Μεσαιωνικό Μουσείο Κύπρου, Εικόνα 0.9: Αρχαία πόλη Αμαθούντας

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων

Η έλλειψη χρηματοδότησης τα τελευταία χρόνια, τόσο από το Υπουργείο Παιδείας όσο και από τον Δήμο Λεμεσού, έχει δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα στη λειτουργία των πολιτιστικών χώρων και στη διοργάνωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων. Η φύλαξη των πολιτιστικών και αρχαιολογικών χώρων αλλά και η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού είναι το αποτέλεσμα την μείωσης των χρηματοδοτήσεων.

Η πόλη είχε προταθεί για απόκτηση του τίτλου της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2017. Ο τίτλος αυτός θα έδινε στην πόλη την δυνατότητα να αναδείξει την ιστορία και τον πολιτισμό, τον πλούτο και τις ιδιαιτερότητες της. Θα προωθούσε τις πολιτιστικές δυνατότητες της πόλης με αποτέλεσμα την ενδυνάμωση των σχέσεων την με την Ευρώπη και την προσέλκυση ακόμα περισσότερων τουριστών.

Η Λεμεσός όμως έχασε τον τίτλο της πολιτιστικής πρωτεύουσας από την πόλη της Πάφου. Θεωρείται ότι αυτό οφείλεται στην ανεπαρκή πρόταση που υποβλήθηκε από

την πόλη. Η πόλη υποστήριζε την διοργάνωση «αγοραίων» εκδηλώσεων από το εξωτερικό και δεν προωθούσε την ανάδειξη των τοπικών καλλιτεχνικών στοιχείων και εκδηλώσεων της πόλης που μπορούν να γίνουν θεσμοί. Επίσης, η πόλη έχει μεγάλες δυνατότητες στον τομέα του χορού λόγω των αμέτρητων σχολών που υπάρχουν σε αυτήν (γύρω στις 200).

Στο ιστορικό, παραδοσιακό κέντρο της πόλης η δημιουργία ενιαίου κέντρου πολιτισμού θα δημιουργούσε ευχάριστους τουριστικούς περιπάτους τόσο για τον τουρίστα όσο και για τον κάτοικο. Η διαδρομή θα μπορούσε να αναδειχτεί με την συντήρηση πολλών νεοκλασικών κτηρίων που παραμελούνται από τους ιδιοκτήτες και η ανάδειξη τους. Αυτό σε συνδυασμό με τα ιστορικά μνημεία στη πόλη θα δημιουργούσε μια ενδιαφέρουσα πολιτιστική διαδρομή.

4.7.4. Παλιά κτήρια Λεμεσού

Ο πιο κάτω χάρτης δημιουργήθηκε από τον Ο.Γ.Ε.Ε, Οργανισμός Γυναικών Επιχειρηματιών Επαγγελματιών, ένα διεθνή μη κυβερνητικό οργανισμό. Περιλαμβάνει πολλά από τα παλιά κτίρια που βρίσκονται στην πόλη.

Εικόνα 4.10: Παλιά κτήρια Λεμεσού

Πηγή: Δήμος Λεμεσού

Όπως προαναφέρθηκε στην πόλη υπάρχει μεγάλος αριθμός νεοκλασικών κτιρίων που συμπληρώνουν την ιστορία της πόλης και αναδεικνύουν την πολιτιστική της ταυτότητα. Τα κτήρια αυτά βρίσκονται σε αρκετά σημεία διάσπαρτα στην πόλη και δίνουν μια διαφορετική ιστορική πνοή στο σύγχρονο χαρακτήρα της.

Τα κτήρια που φαίνονται στο χάρτη είναι (Δήμος Λεμεσού, 2016):

1 - Οικία Κικίτσας Σολομωνίδη: η οικία κτίστηκε από τον έμπορο υφασμάτων Ιάκωβο Χατζηλοΐζου το 1931 με αρχιτέκτονα τον Λαπαθιώτη Οδυσσέα Τσαγγαρίδη ο οποίος επηρεάστηκε από τα πρότυπα της Κεντρικής Ευρώπης.

2 - Οικία Μέλως Πηλαβάκη: κατασκευάστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα από τον εμποροβιομήχανο Αριστοκλή Πηλαβάκη και αποτελείται ουσιαστικά από δύο κατοικίες στις οποίες για πολλά χρόνια κατοικούσαν ο γυμνασιάρχης Αργυρός Δρουσιώτης και η μουσικός Μέλπω Πηλαβάκη.

3 - Ιατρείο Δρ. Θεοχάρη Παπαδόπουλου: τι κτήριο περιλαμβάνει τοσκανικές κολώνες στην πρόσοψη και χρησιμοποιείται σαν ιατρείο από τον ακτινολόγο Θεοχάρη Παπαδόπουλου.

4 - Οικία Κουδουνάρη: το κτήριο ανήκει στον έμπορο Αριστείδη Κουδουνάρη, ο δεύτερος όροφος προστέθηκε το 1905 και ακόμα στο εσωτερικό σώζονται αρκετές οροφografίες

Εικόνα 4.11: Οικία Μέλως Πηλαβάκη, Εικόνα 4.12: Οικία Κουδουνάρη

Πηγή: Δήμος Λεμεσού

5 - Οικία Πολεμίτη: αποτελεί δείγμα του *αρχιτεκτονικού εκλεκτικισμού* και περιλάμβανε καταστήματα στο ισόγειο και κατοικία στον όροφο.

6 - Οικία Πολυξένης Λοιζιάδος: η κατασκευή ολοκληρώθηκε το 1881 και αποτέλεσε δείγμα αστικής αρχιτεκτονικής, βρίσκεται στην οδό Ειρήνης (παλαιότερα Βικτωρίας) και άνηκε στην διευθύντρια του Παρθεναγωγείου Λεμεσού και πρωτεργάτης της γυναικείας εκπαίδευσης.

7 - Οικία Μαυροσκούφη: αποτελεί το μοναδικό παλαιό τριώροφο κτήριο που διασώζεται στην πόλη ενώ ο δεύτερος όροφος δεν καλύπτει όλη την έκταση του πρώτου. Πριν από την ανέγερση τη οικίας στο οικόπεδο υπήρχε άλλη πλινθική τριώροφη κατασκευή που κατέρρευσε στις πλημμύρες του 1884

8 - Καπνοβιομηχανία Πατίκη: το εργοστάσιο κτίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα από τον Θεσσαλό Αθανάσιο Γ. Πατίκη. Αποτελεί ίσως το σημαντικότερο βιομηχανικό κτήριο της πόλης.

9 - Καπνοβιομηχανία Δρουσιώτη: βρίσκεται στην οδό Κτωρίδου (σήμερα οδ. Κώστα Χαράκη) και κατασκευάστηκε το 1931 από τον εργολάβο Καρπή Μιχαηλίδη ενώ ανακαινίστηκε πρόσφατα από την μητρόπολη Λεμεσού.

10 - Καθεδρικός Ναός Λεμεσού Καθολικής: ο ναός κτίστηκε το 1954 από το αρχιτεκτονικό γραφείο Ι.Ν. Ρούσος και Ι. Περικλέους. Εκεί υπήρχε και ο παλαιότερος ναός με κατάλοιπα της πρώτης οικοδομικής του φάσης στα χρόνια του μεσαίωνα.

Εικόνα 4.13: Οικία Πολεμίτη, Εικόνα 4.14: Οικία Πολυξένης Λοιζιάδος

Πηγή: Δήμος Λεμεσού

11 - Ξενοδοχείο Ελλάς: είναι ένα διώροφο αρχοντικό που κατασκεύασε ο μεγαλέμπορο Θ. Χρυσοστομίδης γύρω στα 1905. Πλέον στο ισόγειο υπάρχουν καταστήματα και στο επάνω όροφο κατοικία.

12 - Το Μεγάλο Τζαμί Djami Kebir: βρίσκεται στην οδό Γενεθλίου Μιτέλλα και πριν την μετατροπή του σε τζαμί, το 1571, από τους Οθωμανούς αποτελούσε μεσαιωνικό καθολικό ναό.

Εικόνα 4.15: Ξενοδοχείο Ελλάς, Εικόνα 4.16: Το Μεγάλο Τζαμί Djami Kebir

Πηγή: Δήμος Λεμεσού

13 - Το Χαμάμ της Αγοράς: αποτελεί το μοναδικό λουτρό που διασώζεται και βρίσκεται στην οδό Βυζαντίου. Αποτελεί την μετατροπή μεσαιωνικού δημόσιου κτιρίου σε χαμάμ από τους Οθωμανούς.

14 - Ναός Αγίας Νάπας: η κατασκευή του ξεκίνησε το 1983 με σχέδια του Ελλαδίτη αρχιτέκτονα Γ. Παπαδάκη. Αποτελεί σταυροειδή ναό με τρούλο και αγιογραφήθηκε από τους ζωγράφους Μ. Κουφό και Ο. Γιαβόπουλλο ενώ θεωρείται σημαντικότερο κτίριο του 19ου αιώνα στην πόλη.

15 - Ακίνητο Σχίζα: κατασκευάστηκε το 1917 με σχέδια του Ελλαδίτη Αρχιτέκτονα, Ζαχαρία Βόνδα και αποτελεί «ορόσημο» της οδού Αγίου Ανδρέου. Είναι ένα διώροφο κτήριο με από καταστήματα στο ισόγειο και κατοικία στον όροφο.

16 - Ακίνητο Παναγιώτη Ιακωβίδη: αποτελείται από δυο οικοδομές που σχεδιάστηκαν από τον Ζαχαρία Βόνδα το 1924 και ακολουθούν τα πρότυπα του Ευρωπαϊκού εκλεκτικισμού

17 - Οικία Ρωσσίδη - Παλιό Ταχυδρομείο: είναι μια διώροφη οικία που κτίστηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα στη Λεμεσό. Ακολουθεί νεοαναγεννησιακό ρυθμό και την επιμελήθηκε ο εργολάβος Κ. Τραχανάς. . Το 1911 αγοράστηκε από τη Βρετανική διοίκηση με σκοπό να φιλοξενήσει το διοικητήριο της πόλης. σήμερα στεγάζει το ταχυδρομείο.

18 - Ακίνητο Αριστοτέλη Παλαιολόγου: κτίστηκε κατά τα πρώτα χρόνια της Αγγλοκρατίας για να στεγάσει στο ισόγειο το τυπογραφείο της εφημερίδας «Αλήθεια» και στον όροφο την κατοικία του εκδότη της Αρ. Παλαιολόγου.

19 - Ακίνητο Χατζηλοΐζου/Κακογιάννη: αποτελείται από δύο ενωμένες κατοικίες που βρίσκονται στην υποβαθμισμένη περιοχή στην οδό Κιτίου Κυπριανού. Στην μια οικία έμενε ο Ιάκωβος Χατζηλοΐζου και στην άλλη οι κόρες του Λοΐζου Κακογιάννη ο οποίος κατασκεύασε την οικία. Η μορφή που έχει το πρόπυλο του κτηρίου εμφανίζεται σε πολλές οικοδομές της εποχής.

20 - Δημοτική Αγορά: κατασκευάστηκε το 1917 με σχέδια του αρχιτέκτονα Ζαχαρία Βόνδα και οι δύο τοξωτές είσοδοι της αποτελούν σημαντικό χαρακτηριστικό της. Η μεταλλική οροφή προστέθηκε αργότερα.

21 - Παρθεναγωγείο Λεμεσού: η κατεσκευή του ολοκληρώθηκε μετά από δωρεές ευεργετών στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Τα εγκαίνια του σχολείου έγιναν στις 8 Ιανουαρίου του 1912 ενώ το 1914 λειτούργησε και νηπιαγωγείο που βρισκόταν πολύ κοντά, επί της οδού Αθηνών.

22 - Παλιό Δικαστήριο: τα δικαστήρια στη πόλη κτίστηκαν από την Βρετανική διοίκηση το 1911 με αρχιτέκτονα τον Άγγλος μηχανικός W. Williams που ακολουθούσε τον αποικιακό ρυθμό. Το κτίριο δέχτηκε την κατακραυγή του κόσμου και θεωρείται ότι δεν συνάδει με την αρχιτεκτονική του τόπου.

23 - Οικία Χρυσταλλίας Παυλίδη: βρισκόταν ανάμεσα στο πιο εντυπωσιακά κτίρια της εποχής στα τέλη του 19^{ου} αιώνα που κατασκευάστηκε. Ανήκε στον έμπορο Μ. Γαβριηλίδη (Χατζηγαβρίλη) και σχεδιάστηκε από τον Κ. Τραχανά.

24 - Δημαρχείο Λεμεσού: το δημαρχείο κατασκευάστηκε κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με σχέδια του Γερμανού αρχιτέκτονα Βενιαμίν Γκύνσμπουργκ. Στην Ελλάδα κατασκευάστηκε το δωρικό πρόπυλο από μάρμαρο.

25 - Ακίνητο Κ.Π. Λανίτη: είναι μια τριώροφη οικοδομή που στέγαζε γραφεία της εταιρείας στο ισόγειο και δύο μεγάλες κατοικίες στους ορόφους. Σχεδιάστηκε από τον Ζαχαρία Βόνδα ενώ επεμβάσεις έγιναν από τον μηχανικό Βρεστό. Αποτελεί άλλο ένα δείγμα αρχιτεκτονικού εκλεκτικισμού.

Εικόνα 4.17: Οικία Χρυσταλλίας Παυλίδη, Εικόνα 4.18: Δημαρχείο Λεμεσού

Πηγή: Δήμος Λεμεσού

26 - Ακίνητο Μίχαλου Μιχαηλίδη: κτίστηκε το 1925 από τον αρχιτέκτονα Ζ. Βόνδα ενώ στο οικόπεδο προϋπήρχε η οικία Αντρέα Δ. Θεμιστοκλέους (πρωτεργάτη της εκπαίδευσης και του αθλητισμού στην πόλη.).

27 - Ακίνητο Δημοσθένη Χατζηπαύλου: είναι ένα διώροφο κτήριο που ξεκίνησε να κατασκευάζεται το 1881 στην γωνιά των οδών Αγίου Ανδρέου και Μακεδονίας (σήμερα Ανεξαρτησίας). Σήμερα στεγάζει καταστήματα στο ισόγειο και κατοικία στον όροφο.

28 - Οικία Αρχιεπισκόπου Λεοντίου Α': είναι ένα από τα ελάχιστα κτίρια που διασώζονται στην οδό Βασιλείου του Μακεδόνα, στο κέντρο της πόλης, η οποία λεγόταν «Καρτιέ Λατέν» επειδή πολλοί πνευματικοί άνθρωποι γεννήθηκαν και έζησαν εκεί. Στην συγκεκριμένη ισόγεια οικία γεννήθηκε ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Λεόντιος Α'.

29 - Οικία Αριστοκλή Πηλαβάκη: κτίστηκε κατά τον 19^ο αιώνα από τον έμπορο Αριστοκλή Πηλαβάκη με πιθανό αρχιτέκτονα τον Κ. Τραχανά. Αποτελείται από ογκώδη διώροφη κατοικία με χαρακτηριστικό πρόπυλο και περιφραγμένη αυλή.

30 - Ναός Αγίας Τριάδας: ξεκίνησε να κτίζεται το 1922 ναού με σχέδια του Ζαχαρία Βόνδα σε σημείο που πριν υπήρχε μικρός ναός. Ολοκληρώθηκε το 1938 με δύο κωδωνοστάσια παρά το γεγονός ότι στα σχέδια υπήρχαν τέσσερα

31 - Οικία Ι. Σχίζα: αποτελείται από διώροφο κτήριο με δύο κατοικίες που κατασκευάστηκε γύρω στα 1920 και κοσμείται με πολλά διακοσμητικά στοιχεία. Το

1958 δωρίθηκε στον Δήμο Λεμεσού και μετατράπηκε στο σημερινό Μουσείο Λαϊκής Τέχνης στο ισόγειο.

32 - Σχολή Terra Sánta: ξεκίνησε να κατασκευάζεται το 1923 με σχέδια του Ιωσήφ Καφιέρο και είναι γνωστή ως Σχολή Καλογραιών. Λειτουργήσε για πρώτη φορά το 1925 και σήμερα στεγάζονται υπηρεσίες της Μητρόπολης Λεμεσού ενώ η Σχολή μεταφέρθηκε σε άλλο κτήριο.

33 - Δημοτική Βιβλιοθήκη Πρώην Μέγαρο Πηλαβάκη: το κτήριο σήμερα στεγάζει την Δημοτική Βιβλιοθήκη και αποτελεί ένα από τα πιο επιβλητικά κτίρια της πόλης. η ανοικοδόμηση του ξεκίνησε το 1919 με σχέδια επηρεασμένα από το στυλ του στυλ Ναπολέοντος Γ'. Αγοράστηκε για να μετατραπεί σε Δημοτική Βιβλιοθήκη και για τον σκοπό αυτό δέχτηκε άστοχες παρεμβάσεις.

34 - Καθολικός Ναός Αγίας Αικατερίνης: ο ναός ξεκίνησε να κατασκευάζεται το 1872 και ολοκληρώθηκε το 1879 μετά από πολλά εμπόδια από την Οθωμανικής διοίκησης. Η αρχιτεκτονική του είναι επηρεασμένη από το Ισπανικό μπαρόκ.

Εικόνα 4.19: Σχολή Terra Sánta, Εικόνα 4.20: Δημοτική Βιβλιοθήκη

Πηγή: Δήμος Λεμεσού

35 - Το «Σπίτι Του Πρόξενου'»: κατασκευάστηκε την περίοδο των Οθωμανών με ξύλινη προεξοχή δωματίου στον όροφο η οποία κατεδαφίστηκε. Είναι ίσως ένα από τα παλαιότερα κτήρια της πόλης και κτίστηκε από το πρόξενος της Ισπανίας Λεωνίδα Κ. Παπαδόπουλο.

36 - Ακίνητο Καραγεωργιάδη: αποτελεί αρχοντικό που ανήκε στον γιατρό Ιωάννη Καραγεωργιάδη και κατασκευάστηκε το 1890. Στο ισόγειο φιλοξενούσε καταστήματα και βοηθητικούς χώρους της κατοικίας και στο όροφο υπήρχε η κατοικία. Αποτελούσε

ορόσημο ανάμεσα στα κτήρια του παραλιακού μετώπου λόγω των τριών αετωμάτων που έχει στην πρόσοψη.

37 - Ξενοδοχείο Κοντινεντάλ: κατασκευάστηκε με σχέδια αγνώστου αρχιτέκτονα το 1915. Κατά την εποχή του Εθνικού Διχασμού φιλοξενούσε στο ισόγειο τη «Λέσχη των Φιλελευθέρων». Στη συνέχεια πωλήθηκε στον Χρίστο Μυλωνάς και μετά στον Πανίκο Μιχαήλ. Το 1964 με σχέδια του Χαρίλαου Δίκαιου προστέθηκε άλλος ένας όροφος.

38 - Λέσχη «Ένωσις» - Παλιά Μητρόπολη: σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Ζαχαρία Βόνδα το 1915 και ολοκληρώθηκε το 1919. Είχε νεοβυζαντινό ρυθμό και αρχικά στέγασε την μητρόπολη ενώ στη συνέχεια την ιστορική λέσχη «Ένωσις».

39 - Σινεμά Ριάλτο: αποτελεί το πρώτο κινηματογράφο της πόλης που πληρούσε τις κατάλληλες προδιαγραφές με στόχο της ψυχαγωγία των κατοίκων. Σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Β. Γκίνσμπουργκ το 1931 ενώ λειτουργούσε και ως χώρος πολιτισμού και Καρναβαλίστικων Εκδηλώσεων.

Εικόνα 4.21: Ξενοδοχείο Κοντινεντάλ, Εικόνα 4.22: Λέσχη «Ένωσις»

Πηγή: Δήμος Λεμεσού

40 - Γενικό Νοσοκομείο: σχεδιάστηκε από τον κυβερνητικός μηχανικός Ιωσήφ Καφιέρο και λειτούργησε το 1923. Ακολουθεί αναγεννησιακό ρυθμό και εντυπωσίασε τους κατοίκους. Τότε βρισκόταν στην περιφέρεια του κέντρου της πόλης. Σήμερα αποτελεί το διοικητήριο της πόλης.

4.7.5. Οι πρωτιές την Λεμεσού

Η πόλη της Λεμεσού αν και πέρασε από τα χέρια πολλών κατακτητών κατάφερε να διατηρήσει την αυθεντική της ταυτότητα. Οι κάτοικοι πάντα αγωνίζονταν για την

βελτίωση και ανάδειξη της πόλης με στόχο την πρόοδο και την ευημερία του τόπου. Με την συνεχή τους προσπάθεια κατάφεραν να φέρουν στην πόλη πολλές πρωτιές και να την καταστήσουν πρωτοπόρο του νησιού σε πολλά θέματα.

Μερικές από αυτές τις πρωτιές είναι (Κολώτας, Μερικές από τις πολλές πρωτιές της Λεμεσού, 2006):

- Η πρώτη γραπτή διαφήμιση το 1820.
- Το πρώτο νοσηλευτικό ίδρυμα – νοσοκομείο το 1830.
- Ο πρώτος αθλητικός σύλλογος της Κύπρου το 1892, ο Γυμναστικός Σύλλογος Ολύμπια – Γ.Σ.Ο., και ο δεύτερος στην Ελλάδα μετά τον Πανελλήνιο Γ.Σ. της Αθήνας.
- Το 1896 διοργανώνεται οι πρώτοι παγκύπριοι αθλητικοί αγώνες.
- Το πρώτο λογοτεχνικό σωματείο της Κύπρου το 1872.
- Η πρώτη έκθεση ζωγραφικής το 1897.
- Η πρώτη ατμοπλοϊκή – ναυτιλιακή εταιρεία της Ανατολικής Μεσογείου δημιουργείται το 1905 από τον Αριστοτέλη Πηλαβάκη.
- Το πρώτο αστεροσκοπείο Κύπρου το 1911.
- Ο πρώτος Ιατρικός Σύνδεσμος το 1919 και το πρώτο Παγκύπριο Ιατρικό Συνέδριο το 1934.
- Ο πρώτος δημόσιος κήπος της Κύπρου το 1902.
- Η πρώτη τηλεφωνική γραμμή στην Κύπρο το 1914.
- Η πρώτη πόλη με ηλεκτροφωτισμό το 1912.
- Δημιουργήθηκε ο πρώτος εναέριος σιδηρόδρομος το 1918 και λειτούργησε το 1923.
- Η πρώτη αεροπορική σύνδεση στην Κύπρο έγινε με την πτήση Λεμεσός – Αθήνα – Λονδίνο το 1932.
- Το πρώτο ολοκληρωμένο πολεοδομικό και ρυμοτομικό σχέδιο στην Κύπρο το 1931.

Κεφάλαιο 5^ο:

Ανάλυση SWOT

Η ανάλυση SWOT αποτελεί σημαντικό εργαλείο του στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο χρησιμοποιείται τόσο την ανάλυση του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού περιβάλλοντος της περίπτωσης μελέτης. Είναι ένας τρόπος αξιολόγησης της κατάστασης της περιοχής, συνολικής εκτίμησης και εντοπισμού των κινδύνων από τον χωρικό ανταγωνισμό. Ταυτόχρονα θεωρείται χρήσιμο και συμπληρωματικό εργαλείο της ανάλυσης και συμβάλει στην διαμόρφωση βασικών συμπερασμάτων (Πολύζος, 2011).

Το εσωτερικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης εξετάζεται από τα «δυνατά σημεία» και τις «αδυναμίες» τα οποία αναλύουν τους πιθανούς εσωτερικούς πόρους και μπορούν να αναφέρονται στις δυνατότητες που δεν έχουν ακόμα αξιοποιηθεί ή στις αδυναμίες που δεν έχουν αντιμετωπιστεί. Το εξωτερικό περιβάλλον εξετάζεται από τις «ευκαιρίες» και τις «απειλές» που αναφέρονται σε κρίσιμα σημεία που δεν έχουν εντοπιστεί ή αγνοούνται. Η ανάλυση SWOT καλείται να εντοπίσει και να απαντήσει σε βασικά ερωτήματα που δημιουργούνται και επηρεάζουν άμεσα την περιοχή μελέτης.

Μέσα από την ανάλυση που προηγήθηκε και από διάφορες συζητήσεις με τοπικούς φορείς προέκυψε η ανάλυση SWOT που ακολουθεί:

Πίνακας 5.1: Ανάλυση SWOT

Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
Οικιστική/ Πολεοδομική οργάνωση - Γεωγραφική θέση - Επίπεδη πόλη - Ύπαρξη περιφερειακών δακτυλίων και ακτινωτών δρόμων - Αναθεωρημένο Τοπικό Σχέδιο - Αρκετά επίπεδα σχεδιασμού - Χαμηλή Πυκνότητα Τοπική κοινωνία και απασχόληση - Παραγωγικές υποδομές - Βιομηχανικές περιοχές - Τοπικά προϊόντα - Ανθρώπινο δυναμικό - Φιλοξενία Πολιτισμός/ αθλητισμός/ τουρισμός - Πολιτιστικό κέντρο - Υποδομές έρευνας και εκπαίδευσης - Εκδηλώσεις (τοπικές και εθνικές) - Πολλέςσχόλες χορού - Αυθεντικότητα περιοχής - Ντόπιοι σαν δυνητικοί πελάτες - Δυνατότητες αναβάθμισης και εμπλουτισμού Φυσικό περιβάλλον - Ενημέρωση πολιτών για περιβαλλοντικά θέματα - Περιβαλλοντικές και ενεργειακές υποδομές - Γαρύλλης: δυνατότητες αξιοποίησης του - Εθελοντικές πρωτοβουλίες καθαρισμού	Οικιστική/ Πολεοδομική οργάνωση - Αδυναμία οργάνωσης πολεοδομικού ιστού - Συγκέντρωση υπηρεσιών στο κέντρο - Προβλήματα στο οδικό δίκτυο - Έλλειψη χώρων στάθμευσης - Υφιστάμενο σύστημα ΜΜΜ - Χωρίς οργανωμένους πεζόδρομους και ποδηλατοδρόμους - Μη συντήρηση παλιών κτηρίων - Πολύ παλιά κυκλοφοριακή μελέτη - Χωρίς Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Τοπική κοινωνία και απασχόληση - Ελλιπής αστυνόμευση - Νοοτροπία - Γραφειοκρατία - Συντονισμός υπηρεσιών - Έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης επιχειρηματικής - αναπτυξιακής δραστηριότητας - Ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων Πολιτισμός/ αθλητισμός/ τουρισμός - Χωρίς ενημέρωση πολιτιστικές δραστηριότητες - Αχρησιμοποίητα παλιά/ ιστορικά κτήρια - Ανεκμετάλλετος θρησκευτικός τουρισμός - Έλλειψη ενιαίας πολιτιστικής ταυτότητας Φυσικό περιβάλλον - Μη ανταπόκριση των πολιτών σε περιβαλλοντικά θέματα - Ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων (πχ ποταμός Γαρύλλης) - Έλλειψη νερού - Έλλειψη χώρων πρασίνου - Υποβαθμισμένες παραλιακές περιοχές (δυτικές συνοικίες)
Ευκαιρίες	Απειλές
Οικιστική/ Πολεοδομική οργάνωση - Υλοποίηση και εφαρμογή κυκλοφοριακών ρυθμίσεων και έργων - Ενημέρωση πολιτών - Προώθηση ΜΜΜ Τοπική κοινωνία και απασχόληση - Αναδυόμενες αγορές - Οικονομικές ενισχύσεις	Οικιστική/ Πολεοδομική οργάνωση - Δυσκολία επίλυσης κυκλοφοριακού προβλήματος - Ατυχήματα - Αποκλειστική χρήση ΙΧ Τοπική κοινωνία και απασχόληση - Πολιτικές αποφάσεις - Εξυπηρέτηση συμφερόντων

Πολιτισμός/ αθλητισμός/ τουρισμός • Ανάπτυξη Πανεπιστημίου • Εναλλακτικές μορφές τουρισμού • Εκδηλώσεις εθνικής εμβέλειας • Σύγχρονο Marketing • Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου • Τουρισμός Οινογαστρονομίας • Συνεδριακός τουρισμός • Ναυτικός τουρισμός Φυσικό περιβάλλον • Ενίσχυση περιβαλλοντικής συνείδησης • Χρηματοδοτικά εργαλεία • Φυτεύσεις που χρειάζονται μικρές ποσότητες νερού • Μονάδα αφαλάτωσης	• Οικονομική κρίση • Επικράτηση πολλών διεθνών αλυσίδων και όχι τοπικών μαγαζιών Πολιτισμός/ αθλητισμός/ τουρισμός • Αλλαγή κουλτούρας • Έλλειψη οικονομικών πόρων • Μεγάλος ανταγωνισμός • Εξάρτηση από το λιμάνι ή από αεροδρόμια άλλων πόλεων • Κυριότητα μαζικού τουρισμού • Μη οργανωμένη προβολή Φυσικό περιβάλλον • Ηχορύπανση • Υποβάθμιση περιβάλλοντος • Κλιματική αλλαγή • Αύξηση ατμοσφαιρικής ρύπανσης • Μη συντήρηση δημόσιων χώρων πρασίνου λόγω έλλειψης νερού και πόρων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Συμπεράσματα ανάλυσης SWOT

Η Λεμεσός αποτελεί ίσως το καλύτερο παράδειγμα πολεοδομικής οργάνωσης στο νησί. Φυσικά αυτό προέκυψε μετά από μεγάλες προσπάθειες, επιτυχημένες και αποτυχημένες. Ωστόσο, τα προβλήματα που ταλανίζουν τους κατοίκους της πόλης δεν λύνονται με μεμονωμένα έργα και τοπικές παρεμβάσεις. Αν και το σημαντικότερο πρόβλημα, που αποτελεί πηγή όλων των υπολοίπων, είναι η νοοτροπία που επικρατεί, με ορθολογικό πολεοδομικό αυτό θα μπορούσε να αλλάξει.

Οι υψηλοί συντελεστές δόμησης που υπάρχουν στην πόλη συμβάλουν σε μεγάλο βαθμό στην έλλειψη πολεοδομικής οργάνωσης. Η χαμηλή πυκνότητα, 1,4, που υφίσταται δεν εξυπηρετεί τις μετακινήσεις των κατοίκων, δυσχεραίνει την λειτουργία των ΜΜΜ και κάνει αδύνατη την μετακίνηση με τα πόδια. Ταυτόχρονα η νοοτροπία για ανοικοδόμηση μονοκατοικιών έχει ως αποτέλεσμα να μην εξαντλείται ο ΣΔ και η πόλη να συνεχίζει να απλώνεται με χαμηλή πυκνότητα.

Ο «κακός» πολεοδομικός σχεδιασμός δημιουργεί τόσο πολεοδομικά όσο και κοινωνικά προβλήματα. Οι όροι δόμησης καθορίζονται για να εξυπηρετούν μεμονωμένες κοινωνικές ομάδες και δεν εξυπηρετούν τον πολίτη με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η δυνατότητα ανάπτυξης σχέσεων όπως σε μια συμπτυκνωμένη πόλη. Η κατευθυνόμενη ανάπτυξη οδηγεί σε διαχωρισμό της πόλης και μεμονωμένη ανάπτυξη συγκεκριμένων χρήσεων γης. Για παράδειγμα στην δυτική περιοχή της πόλης έχουν αναπτυχθεί μικρές

οικονομικές δραστηριότητες και αναψυχή αλλά πουθενά δεν υπάρχει η διασκέδαση. Αντιθέτως στο κέντρο της πόλης η έντονη ανάπτυξη τέτοιων χρήσεων έχει δημιουργήσει πρόβλημα ηχορύπανσης, κυκλοφορικό αλλά οικιστικό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πλατεία Σαριπόλου στο κέντρο την πόλης όπου συγκεντρώθηκαν πολλά μπαρ και καφετέριες με αποτέλεσμα όλες τις ώρες τις ημέρας να υπάρχει ηχορύπανση ενώ οι κάτοικοι έχουν δυσανασχετήσει και αναζητούν λύση στο πρόβλημα τους.

Οι χρήσεις γης που υπάρχουν σήμερα στην πόλη έχουν διαμορφωθεί από την αρχή του περασμένου αιώνα. Η πόλη διαμόρφωσε τις αστικές λειτουργίες της και της διατήρησε εισάγοντας όμως σύγχρονες και αναπτυξιακές δραστηριότητες. Πολλές περιοχές κατοικίες έχουν διατηρηθεί σχεδόν αναλλοίωτες. Επιπλέον, η συγκέντρωση εμπορικών και διοικητικών δραστηριοτήτων στο ιστορικό κέντρο της πόλης, κατά μήκος κύριων οδικών αρτηριών δεν εξυπηρετεί τις τοπικές ανάγκες και δημιουργεί περιφερειακές ανισότητες ενώ ταυτόχρονα διογκώνει το κυκλοφορικό πρόβλημα στην πόλη. Η τεράστια εξάρτηση των κατοίκων από το αυτοκίνητο είναι ο κύριος λόγος δημιουργίας των κυκλοφορικών προβλημάτων. Τα ΜΜΜ δεν χρησιμοποιούνται καθώς, πέρα από την νοοτροπία δεν εξυπηρετούν τις ανάγκες των κατοίκων. Οι διαδρομές δεν καλύπτουν όλο το εύρος της πόλης ενώ δεν υπάρχουν κατάλληλα διαμορφωμένες στάσεις.

Όσον αφορά τις μετακινήσεις των κατοίκων με τη χρήση ποδηλάτου και αυτή κρίνεται αδύνατη καθώς δεν υφίσταται ολοκληρωμένο δίκτυο. Εκτός από τον διαμορφωμένο παραλιακό ποδηλατοδρόμο, οι υπόλοιπες ποδηλατικές διαδρομές εντός της πόλης έχουν χαραχθεί με διακεκομμένη μπλε γραμμή στην άκρη του οδικού δικτύου ενώ άλλες ποδηλατικές διαδρομές δεν έχουν καν χαραχθεί. Γενικά οι ποδηλατοδρόμοι που υπάρχουν χρησιμοποιούνται κυρίως για άθληση και βόλτα και όχι για τις καθημερινές μετακινήσεις λόγω ανυπαρξίας σύνδεσης μεταξύ τους και ασφάλειας. Παράλληλα δεν ευνοούνται ούτε οι πεζές μετακινήσεις καθώς δεν υπάρχουν πεζόδρομοι, διαβάσεις ή πλατιά πεζοδρόμια. Αυτό όμως ήταν αναμενόμενο αποτέλεσμα καθώς η κυκλοφοριακή μελέτη της πόλης χρονολογείται από το 1994 ενώ σχέδιο βιώσιμης αστικής κινητικότητας δεν υπάρχει.

Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί και η έλλειψη χώρων πρασίνου αφού στην πόλη υπάρχουν πολλά μικρά και διάσπαρτα πάρκα τα οποία όμως δεν εξυπηρετούν τους κατοίκους. Τα

πάρκα αυτά δεν έχουν πράσινο παρά μόνο μερικά διάσπαρτα δέντρα, που είναι παραμελημένα, και συνοδεύονται από μερικά παγκάκια και κούνιες.

Η μεγάλη έλλειψη νερού που ταλανίζει το νησί είναι μια πιθανή αιτία για την έλλειψη χώρων πρασίνου. Δεν αποτελεί δικαιολογία όμως καθώς η έλλειψη πρασίνου αποτελεί αιτία της ανομβρίας. Η έλλειψη αυτή υποβαθμίζει τόσο την ποιότητα ζωής των κατοίκων όσο και του περιβάλλοντος.

Ακόμα, η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά που κρύβει η πόλη δεν αξιοποιείται κατάλληλα καθώς πολλά ιστορικά κτήρια είναι στα πρόθυρα κατάρρευσης και δεν υπάρχει ενδιαφέρον αξιοποίησης τους.

Η νοοτροπία αλλά και η ελλιπής αστυνόμευση και επίβλεψη για τήρηση των θεσμοθετημένων κανονισμών οδηγεί σε παράβλεψη κάθε είδους προσπάθειας που γίνεται από τις τοπικές αρχές. Ουσιαστικά τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η πόλη συνδέονται αλυσιδωτά μεταξύ τους αφού το ένα οδηγεί στο άλλο.

Κεφάλαιο 6^ο:

Μελέτη εξάπλωσης της αστικής περιοχής της Λεμεσού μέσω νυχτερινών δορυφορικών εικόνων

Για την μελέτη χρησιμοποιήθηκαν νυχτερινές δορυφορικές εικόνες σταθερού φωτισμού (stable lights) του αισθητήρα DMSP/OLS. Για τα έτη 1992 και 2012, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την σύγκριση οι εικόνες πάρθηκαν από δύο (2) διαφορετικούς δορυφόρους .

Οι εν λόγω εικόνες αποτελούνται από ψηφίδες (pixel) κάθε ένα από τα οποία έχει μια μοναδική τιμή DN που δείχνει το επίπεδο του φωτός. Οι τιμές αυτές, DN, κυμαίνονται από 0 έως 63 για τις μη φωτισμένες περιοχές και τις πάρα πολύ φωτισμένες αντίστοιχα.

Για την υλοποίηση της ανάλυσης και τον μετασχηματισμό του γεωδαιτικού συστήματος αναφοράς ακολούθησαμε τα εξής βήματα:

1. Περικοπή εικόνων
2. Μετασχηματισμό του ΓΣΑ των εικόνων
3. Μετασχηματισμό του ΓΣΑ των διανυσματικών επιπέδων
4. Διαβαθμονομηση εικόνων

Η διαδικασία της διαβαθμονόμησης (intercalibration) των εικόνων γίνεται για να μπορέσουν τα δεδομένα να γίνουν συγκρίσιμα αφού λόγω της μεγάλης χρονικής απόστασης και του διαφορετικού δορυφόρου λήψης αυτά δεν είναι συγκρίσιμα (Ξανθού, 2016).

Στη συνέχεια υπολογίζεται ο δείκτης SoL (Sum of Lights) για την περιοχή μελέτης και για τα δύο εξεταζόμενα έτη.

Από τον δείκτη SoL (Sum of Lights) παρατηρείται ότι οι αθροιστικές τιμές φωτεινότητας διαχρονικά αυξάνονται σε όλα τα επίπεδα στο νησί. Συγκεκριμένα, η τιμή του δείκτη SoL (Sum of Lights) στο Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού για το 1992 υπολογίστηκε σε 8569 ενώ για το 2012 σε 9327, δηλαδή παρατηρείται μια αύξηση της τάξης του 8,87%, σε όλη την έκταση της επαρχίας η αύξηση ήταν της τάξης τους 27,37% ενώ σε όλο το νησί καταγράφηκε σε 55,92%. Τα συγκεκριμένα ποσοστά μπορούν να αιτιολογηθούν καθώς το Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού είχε έντονη αστικοποίηση και εμφάνιζε μέγιστες τιμές του δείκτη ήδη από το 1992, έτσι δεν υπήρχε μεγάλη δυνατότητα αύξησης του. Αυτό οδήγησε σε ανάπτυξη των περιοχών που βρίσκονται γύρω από την πόλη. Ταυτόχρονα σε όλο το νησί σημειώθηκε μεγάλη ανάπτυξη τόσο σε παράκτιες περιοχές όσο και ορεινές. Η δημιουργία πολλών τουριστικών καταλυμάτων και παραθεριστικών κατοικιών αύξησε αρκετά τον αριθμό του δείκτη.

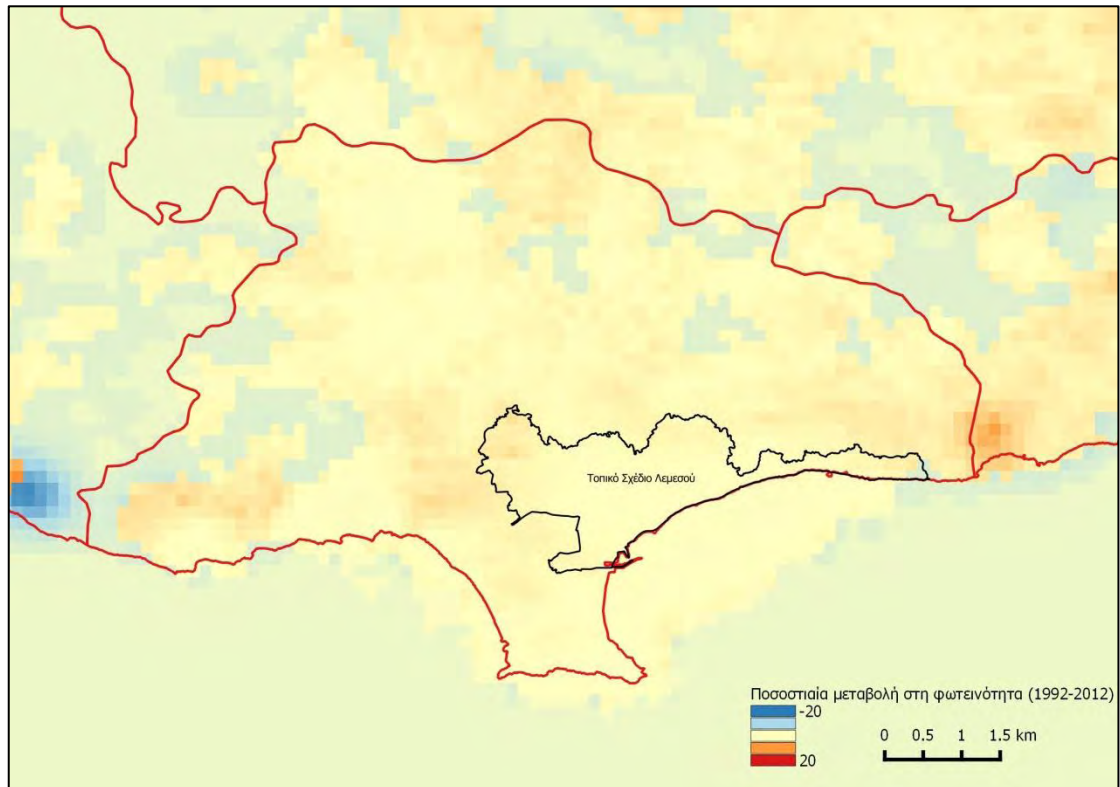
Πίνακας 6.1: Ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη SoL για τα έτη 1992-2012

	1992	2012	Ποσοστιαία μεταβολή (%)
Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού	8.569	9.327	8,87
Επαρχία Λεμεσού	22.522	28.681	27,37
Κύπρος	113.854	177.523	55,92

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

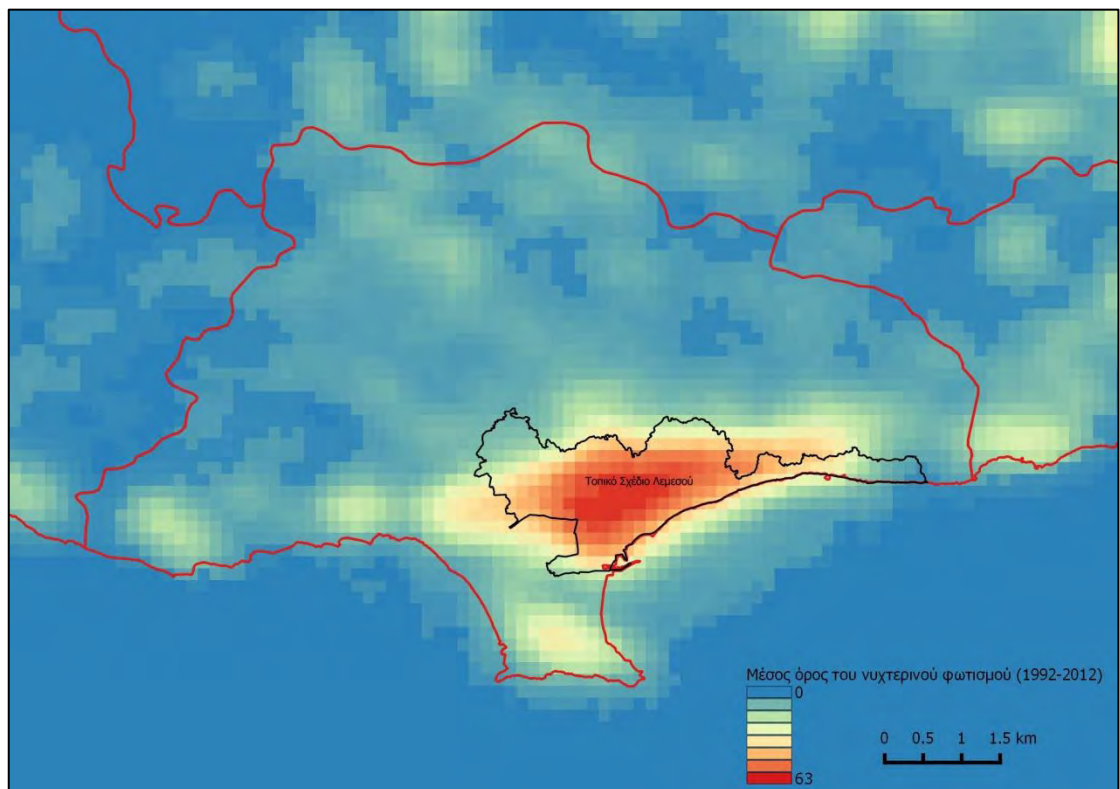
Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τους χάρτες που δημιουργήθηκαν. Εξετάζοντας την ποσοστιαία μεταβολή του νυχτερινού φωτισμού στην Λεμεσό παρατηρούνται μικρές μειώσεις και ταυτόχρονα μικρές αυξήσεις στις ορεινές περιοχές στα όρια της επαρχίας στο νυχτερινό φωτισμό από το 1992-2012. Γενικότερα κυριαρχεί μια σταθερή μορφή. Μικρές αυξήσεις παρατηρούνται γύρω από το Τοπικό Σχέδιο της πόλης καθώς και στις Αγγλικές βάσεις που βρίσκονται στα νοτιοδυτικά παράλια της περιοχής. Στα δυτικά της επαρχίας σε κάποια χωριά εμφανίζεται μικρή αύξηση λόγω της μετεγκατάστασης πολλών κατοίκων της πόλης σε αυτά. Αύξηση παρατηρείται επίσης στο βόρειο τμήμα του Τοπικού Σχεδίου εντός του Δήμου Λεμεσού. Τα αστικό τμήμα της επαρχίας φαίνεται ότι είχε κατακτήσει τις μέγιστες τιμές του δείκτη SoL (Sum of Lights) ήδη από το 1992. Μια εντονότερη αύξηση εμφανίζεται στα όρια της επαρχίας Λεμεσού με την επαρχία Λάρνακας όπου υπάρχει στρατόπεδο και ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός.

Χάρτης 6.1: Ποσοστιαία μεταβολή στη φωτεινότητα για τα έτη 1992-2012

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 6.2: Μέσος όρος του νυχτερινού φωτισμού για τα έτη 1992-2012

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Από τον υπολογισμό του μέσου όρου των δεικτών των δύο εικόνων προκύπτει ο πιο πάνω χάρτης. Παρατηρείται ότι στο ανατολικό όριο του Τοπικού Σχεδίου καθώς και στο βόρειο η αστικοποίηση είναι πολύ μικρή. Σε αυτό το σημείο του βόρειου τμήματος βρίσκεται το Εθνικό Δασικό Πάρκο Πολεμιδιών που δικαιολογεί την μειωμένη δόμηση. Στο ανατολικό τμήμα η περιοχή παραμένει αγροτική καθώς ο αυτοκινητόδρομος δεν την προσεγγίζει ενώ ο πλησίον οικισμός βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του δρόμου.

Κεφάλαιο 7^ο:

Έρευνα πεδίου με την χρήση ερωτηματολογίου

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης στην πόλη της Λεμεσού. Για την ολοκλήρωση της, αναγκαία είναι η ακολουθία μιας σειράς βημάτων ανάλογα με την διαθεσιμότητα και πληρότητα των δεδομένων. Συγκεκριμένα η επεξεργασία πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων αλλά και η εμπειρική ανάλυση θα οδηγήσουν στην βέλτιστη ολοκλήρωση του στόχου και στην διαμόρφωση εύστοχων προτάσεων.

Για την συλλογή των απαραίτητων στοιχείων υπάρχουν τρεις γνωστές μέθοδοι συλλογής υλικού. Για τη υλοποίηση της έρευνας και την εύκολη επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν και οι τρεις μέθοδοι.

- Η παρατήρηση
- Η συνέντευξη
- Το ερωτηματολόγιο

Δειγματοληψία

Αρχικά οφείλεται να οριστεί ο «στατιστικός πληθυσμός», το σύνολο που θα μελετηθεί. Για την έρευνα αναγκαία είναι η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από κατοίκους της πόλης αλλά και από δημόσιους υπαλλήλους, μηχανικούς ή γνώστες του αντικειμένου. Λόγω του μεγάλου αριθμού κατοίκων η επιλογή της εξαντλητικής έρευνας απορρίφθηκε. Έτσι, αποφασίστηκε ότι απαραίτητη είναι η συλλογή τουλάχιστον 500 ερωτηματολογίων τα οποία θα αποτελούν το δείγμα μας.

Στη συνέχεια θα πρέπει να αποφασιστούν κάποια σημαντικά χαρακτηριστικά του δείγματός μας έτσι ώστε τα αποτελέσματα της έρευνας να αντικατοπτρίζουν την

πραγματικότητα. Το δείγμα μας θα πρέπει να περιέχει κατοίκους από τη πόλη της Λεμεσού και την επαρχία Λεμεσού ενώ η άποψη ατόμων που δεν κατοικούν και δεν εξυπηρετούνται από ή γύρω από την πόλη θα βοηθήσει να σχηματιστεί η εικόνα που προωθεί η πόλη. Στο δείγμα θα πρέπει να υπάρχουν ενήλικα άτομα όλων των ηλικιών από διάφορα επαγγέλματα αλλά και επίπεδα εκπαίδευσης.

Δημιουργία ερωτηματολογίου

Για να είναι ένα ερωτηματολόγιο ορθό αλλά και επιτυχημένο πρέπει να περιλαμβάνει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Ο ερευνητής πρέπει να βρει τρόπο να κεντρίσει το ενδιαφέρον του ερωτώμενου για να ανακαλύψει τι σκέπτεται και πως φαντάζεται την πόλη του. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι η σύγκριση των απόψεων των ερωτώμενων, η ομαδοποίηση των αποτελεσμάτων και η εξαγωγή συμπερασμάτων και προτάσεων που θα εξυπηρετούν και θα ευχαριστούν τους πολίτες της πόλης. Στόχος είναι η εξυπηρέτηση των πολιτών και η μεγιστοποίηση της συμμετοχής και της ικανοποίησης τους

Κανόνες δόμησης

Ένα ερωτηματολόγιο πρέπει να περιέχει κάποια εισαγωγικά στοιχεία τα οποία θα περιλαμβάνουν το φορέα της έρευνας, τον τίτλο, τον σκοπό της και την ονομασία του εντύπου. Επιπλέον, πρέπει να γίνεται αναφορά στον πληθυσμό στον οποίο απευθύνεται και διαβεβαιώνεται η ανωνυμία των ερωτώμενων. Οι ερωτήσεις που θα περιλαμβάνει δεν πρέπει να ξεπερνούν τις 20 με 25 ενώ η εμφάνιση του από την τεχνική πλευρά διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανταπόκριση των ατόμων.

Είδη και σειρά ερωτήσεων

Μπορεί να περιλαμβάνει δύο τύπους ερωτήσεων – απαντήσεων. Αυτοί είναι οι κλειστές ερωτήσεις όπου ο ερευνητής εκ των προτέρων καθορίζει τις πιθανές απαντήσεις και ο ερωτώμενος επιλέγει ανάμεσα σε αυτές και οι ανοικτές ερωτήσεις όπου το άτομο μπορεί να γράψει ελεύθερα την άποψη του χωρίς περιορισμούς.

Επιπλέον, πρέπει να ακολουθείται συγκεκριμένη σειρά έτσι ώστε να παρακινεί τον αναγνώστη να συνεχίσει την συμπλήρωση και να κινήσει το ενδιαφέρον. Αρχικά, μπαίνουν ερωτήσεις που αφορούν τα στοιχεία ταυτότητας, στη συνέχεια ακολουθούν κάποιες εύκολες ερωτήσεις που δημιουργούν ερωτηματικά και ενδιαφέρον και τέλος μπαίνουν οι δύσκολες ερωτήσεις που ενδεχομένως να μην απαντούσε αν ήταν στη αρχή.

Στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο υπάρχουν αποκλειστικά κλειστές ερωτήσεις με εξαίρεση την τελευταία που αφορά την καταγραφή κάποιας πιθανής πρότασης από τους κατοίκους. Ταυτόχρονα χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες. Αυτές είναι I. Δημογραφικά Στοιχεία, II. Πολεοδομικά Στοιχεία, III. Αστική Κινητικότητα και IV. Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Βασικά στοιχεία της έρευνας

Ένα ερωτηματολόγιο μπορεί να συμπληρωθεί με τέσσερις μεθόδους:

- προσωπική συνέντευξη,
- τηλεφωνική συνέντευξη
- το αποστέλλόμενο ταχυδρομικά ερωτηματολόγιο
- το αποστέλλόμενο με e-mail.

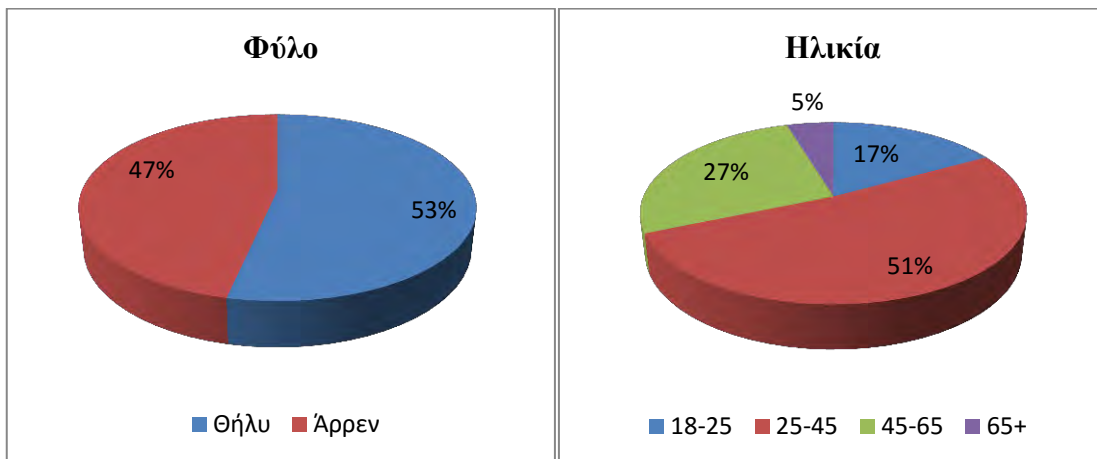
Στην προκειμένη περίπτωση χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά η μέθοδος της προσωπικής συνέντευξης για άμεση επαφή με τον ερωτώμενο και επίλυση πιθανών αποριών.

Στόχος του ήταν το μέγεθος του δείγματος να είναι κατάλληλο για πραγματοποίηση στατιστικών αναλύσεων και συγκρίσεις. Τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν τον Ιανουάριο του 2016 και από τα ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν τα 513 κρίθηκαν κατάλληλα για επεξεργασία.

7.1. Στατιστικά στοιχεία ερωτηθέντων

7.1.1. Δημογραφικά στοιχεία

Όπως προαναφέρθηκε στην έρευνα συμμετείχαν 513 κάτοικοι από τους οποίους το 47% αντιστοιχεί σε άντρες και το 53% σε γυναίκες (διάγραμμα 7.1) γεγονός που δείχνει ότι η κατανομή, αν και τυχαία, είναι ισορροπημένη. Οι ηλικίες των ερωτώμενων ξεκινούν από τα 18 έτη και δεν περιορίζονται στο άνω άκρο (διάγραμμα 7.1). Παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων έχει ηλικία που κυμαίνεται από 26 έως 45 έτη με ποσοστό 51% γεγονός που πιστεύεται ότι οφείλεται στην συλλογή δεδομένων κυρίως από χώρους εργασίας. Το 17% αποτελείται από άτομα ηλικίας 18-25, το 27% από άτομα ηλικίας 46-65 ενώ το μικρότερο ποσοστό κατέχει η ηλικιακή ομάδα ατόμων πάνω από 65 χρονών.

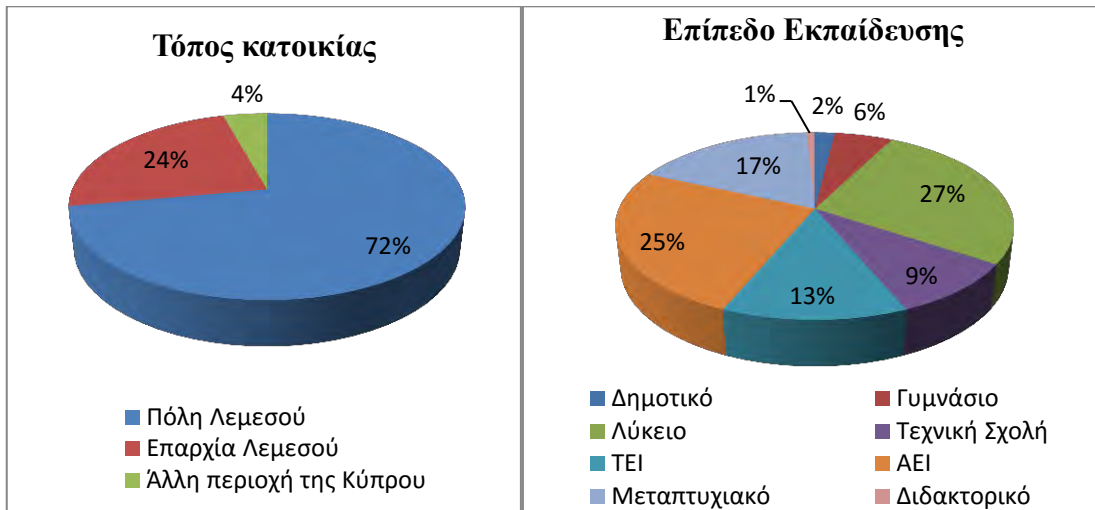
Διάγραμμα 7.1: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Δημογραφικά στοιχεία

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ιδία επεξεργασία.

Πολύ σημαντικό αποτελεί το γεγονός ότι το 72% των ατόμων (διάγραμμα 7.2) που συμμετείχαν στην έρευνα είναι κάτοικοι της πόλης και το 24% αποτελείται από άτομα που κατοικούν στην επαρχία Λεμεσού, δηλαδή επηρεάζονται και εξαρτώνται άμεσα από την πόλη και τις αλλαγές που υφίστανται σε αυτή. Αυτό θα οδηγήσει σε ολοκληρωμένα αποτελέσματα όσον αφορά την πραγματική αντίληψη των κατοίκων για τις συνθήκες που επικρατούν στην πόλη και στο κατά πόσο επιθυμούν να βελτιωθεί η εικόνα, η λειτουργικότητα και η εξωστρέφεια της πόλης αλλά και με ποιο τρόπο. Μόλις το 4% του δείγματος αποτελείται από άτομα που κατοικούν σε άλλη περιοχή της Κύπρου.

Στο επόμενο διάγραμμα (διάγραμμα 7.2) απεικονίζεται το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτώμενων. Το μορφωτικό επίπεδο φαίνεται να είναι αρκετά υψηλό αφού ποσοστό 56% έχει αποφοιτήσει τουλάχιστον από ΤΕΙ ή ΑΕΙ. Συγκεκριμένα, το 13% αποφοίτησε κάποιο ΤΕΙ, 25% κάποιο ΑΕΙ ενώ ποσοστά 17% και 1% συνέχισαν τις σπουδές τους μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα. Αυτό παρατηρείται παρόλο που αρκετά μεγάλο ποσοστό των ατόμων έχει ολοκληρώσει την εκπαίδευση του στο Λύκειο ή το Τεχνικό Λύκειο, ποσοστά 27% και 9% αντίστοιχα. Το ποσοστό του αναλφαριθμητισμού περιορίζεται αρκετά, μόλις 2% των ατόμων ολοκλήρωσαν την εκπαίδευση τους στο δημοτικό και 6% στο γυμνάσιο.

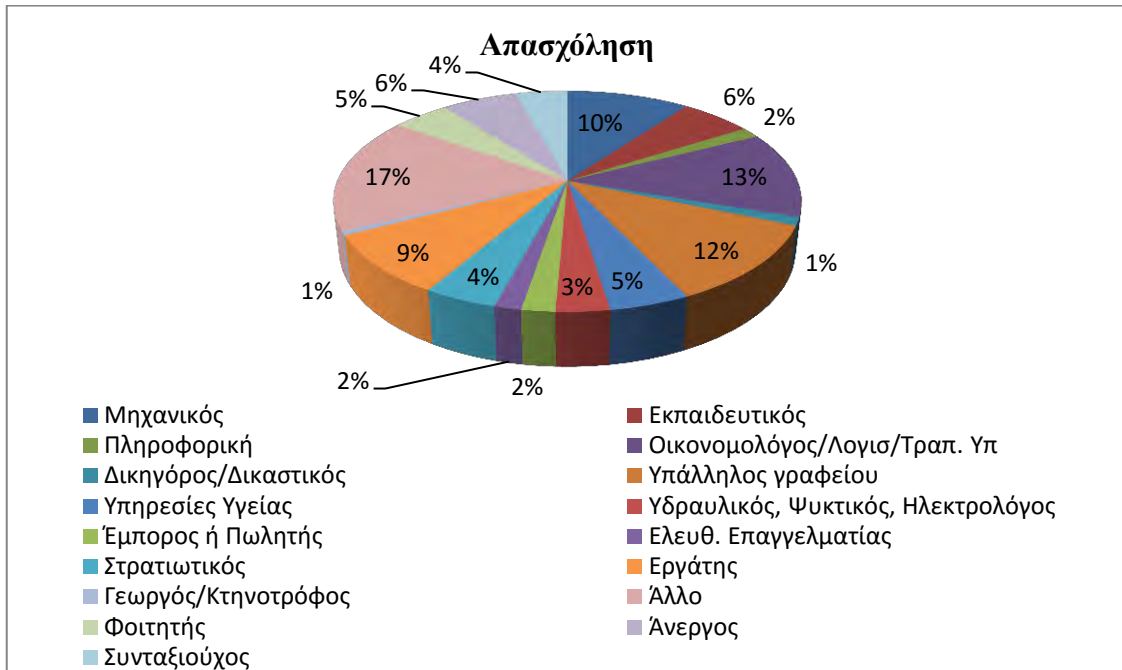
Διάγραμμα 7.2: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Δημογραφικά στοιχεία

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Η απασχόληση αποτελεί βασικό στοιχείο της έρευνας αφού θα βοηθήσει στην αντιστοίχιση των τεχνικών γνώσεων με τον τρόπο που αισθάνεται κανείς την πόλη στην οποία κατοικεί και κινείται. Στόχος ήταν η συλλογή ερωτηματολογίων από αρκετούς μηχανικούς οι οποίοι θεωρείται ότι θα έχουν περισσότερες τεχνικές γνώσεις, είναι καταρτισμένοι και εξειδικευμένοι και θα αντιλαμβάνονται την πόλη με πιο ορθολογικό τρόπο. Για το σκοπό αυτό μοιράστηκαν ερωτηματολόγια στον Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, στο Δημαρχείο Λεμεσού, σε αρχιτεκτονικά και τοπογραφικά γραφεία. Αν και αυτό πιθανώς να μην αντιπροσωπεύει την άποψη του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου το ποσοστό που διαμορφώθηκε δεν ξεπερνά τα επιτρεπτά όρια.

Πρακτικά οι μηχανικοί αποτελούν το 10% των ερωτώμενων (διάγραμμα 7.3). Το 6% αποτελείται από εκπαιδευτικούς, το 2% από άτομα που εργάζονται στον τομέα της πληροφορικής, το 13% από οικονομολόγους, λογιστές ή τραπεζικούς υπάλληλους – κλάδοι ευρέως διαδεδομένοι στο νησί. Ακόμα, ποσοστό 1% αποτελούν οι δικηγόροι ή δικαστικοί, 12% οι υπάλληλοι γραφείου, 5% άτομα που εργάζονται σε υπηρεσίες υγείας, ποσοστό 3% αποτελούν υδραυλικοί, ψυκτικοί ή ηλεκτρολόγοι και 2% έμποροι ή πωλητές. Επιπλέον, από αυτούς που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο το 2% ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες, το 4% στρατιωτικοί, το 9% εργάτες, το 1% γεωργοί ή κτηνοτρόφοι και το 17% των ατόμων δήλωσε ότι ασχολείται με κάτι άλλο. Τα μη οικονομικά ενεργά άτομα που συνέβαλαν στην έρευνα αποτελούνται από 5% φοιτητές, 6% άνεργους και 4% από άτομα που έχουν συνταξιοδοτηθεί.

Διάγραμμα 7.3: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Δημογραφικά στοιχεία

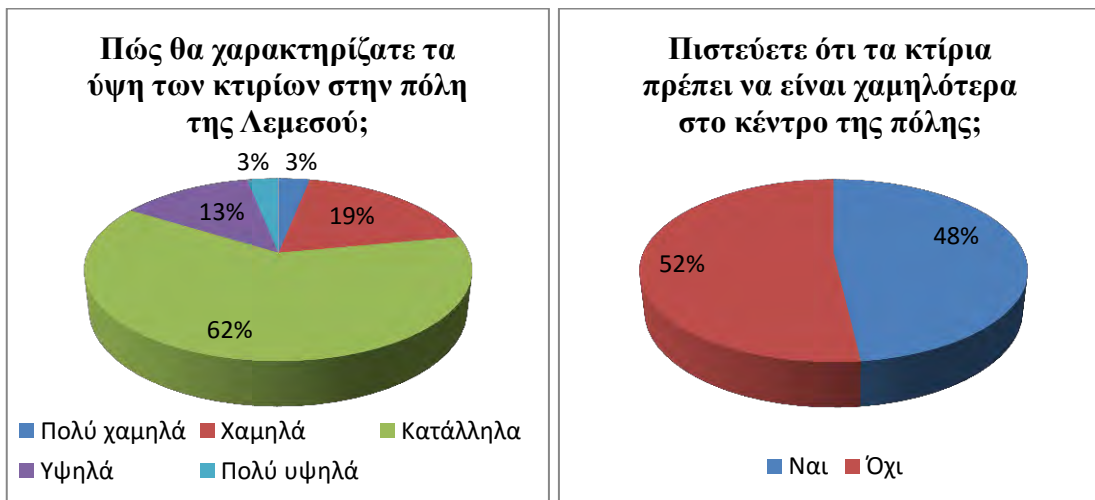

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

7.1.2. Πολεοδομικά στοιχεία

Το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων θεωρεί ότι τα ύψη των κτιρίων στην πόλη είναι κατάλληλα. Στην ερώτηση «Πώς θα χαρακτηρίζατε τα ύψη των κτιρίων στην πόλη της Λεμεσού;» (διάγραμμα 7.4) ποσοστό 19% απάντησε χαμηλά, η πλειοψηφία με ποσοστό 62% απάντησε κατάλληλα και ποσοστό 13% απάντησε υψηλά. Οι δύο ακραίες τιμές, πολύ χαμηλά και πολύ υψηλά κατέχουν ποσοστό από 3%.

Διάγραμμα 7.4: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

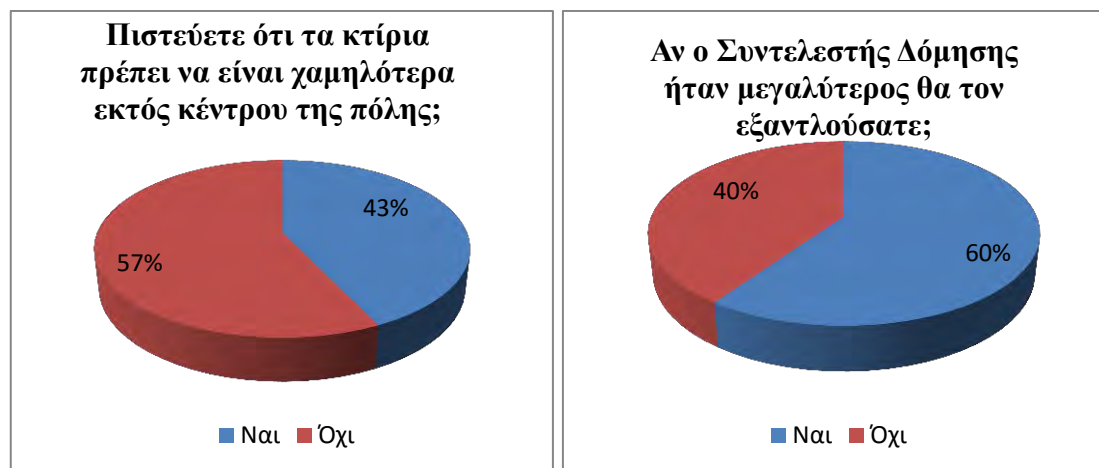
Στην επομένη ερώτηση τα άτομα κλήθηκαν να εκφράσουν την άποψη για την χωροθέτηση χαμηλότερων κτιρίων στο κέντρο της πόλης (διάγραμμα 7.4). Το 48% απάντησε ότι τα κτίρια πρέπει να είναι χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης ενώ το 52% ότι δεν πρέπει.

Ταυτόχρονα, αν και οι απόψεις δίστανται, οι περισσότεροι ερωτώμενοι δεν επιθυμούν τα κτίρια να είναι χαμηλότερα ούτε εκτός κέντρου της πόλης (διάγραμμα 7.5). Ποσοστό 53% από αυτούς δεν θεωρούν ότι τα κτίρια πρέπει να είναι χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης ενώ ποσοστό 47% θεωρεί ότι πρέπει να είναι.

Γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι κάτοικοι επιθυμούν τα κτίρια να είναι υψηλότερα, ή να παραμείνουν ως έχουν, γενικά σε όλη την έκταση της πόλης.

Η ερώτηση που ακλουθεί προβληματίσε αρκετά τους ερωτώμενους καθώς αρκετοί δεν γνώριζαν καν την έννοια του Συντελεστή Δόμησης. Θεωρείται ότι η ανάγκη του ανθρώπου να κατέχει όσο το δυνατό περισσότερα αγαθά οδήγησε τα άτομα να απαντήσουν με βάση το προσωπικό συμφέρον και όχι με βάση τις ανάγκες της πόλης. Στην ερώτηση «Αν ο Συντελεστής Δόμησης ήταν μεγαλύτερος θα τον εξαντλούσατε;» (διάγραμμα 7.5) ποσοστό 60% απάντησε με ευκολία ναι και ποσοστό 40% απάντησε όχι.

Διάγραμμα 7.5: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Σκοπός της επόμενης ερώτησης ήταν να συμπληρώσει την ερώτηση για τον ΣΔ, είχε όμως αντίθετα αποτελέσματα (διάγραμμα 7.6). Το δείγμα έπρεπε να απαντήσει με ποιο τρόπο ανάπτυξης επιθυμεί να αναπτυχθεί η πόλη επιλέγοντας ανάμεσα σε δύο πιθανές

απαντήσεις. Ένα σημαντικό ποσοστό, 78%, απάντησε ότι επιθυμεί η πόλη να αναπτυχθεί με επέκταση του σχεδίου πόλης και η μειοψηφία με ποσοστό 22% ότι προτιμά την ανάπτυξη καθ' ύψος.

Αυτό έρχεται μερικώς σε αντίθεση με τα αποτελέσματα που εμφανίζονται πιο πάνω όπου τα άτομα ζητούσαν υψηλότερα κτίρια στην πόλη και δήλωναν την επιθυμία να εξαντλήσουν ακόμα και μεγαλύτερο από τον υφιστάμενο Συντελεστή Δόμησης. Αυτό πιθανώς να κρύβει προσωπικά συμφέροντα. Για παράδειγμα τη ένταξη περιστατικής ιδιοκτησίας εντός του Τοπικού Σχεδίου με ευνοϊκότερους όρους δόμησης και αύξηση της χρηματικής της αξίας.

Στην επόμενη ερώτηση καταγράφετε η άποψη των πολιτών για την επάρκεια των χώρων πράσινου στην πόλη (διάγραμμα 7.6). Η ερώτηση αυτή θεωρείται αρκετά σημαντική καθώς οι χώροι πρασίνου στην πόλη κρίνονται ελάχιστοι. Ο μόνος ενιαίος χώρος πρασίνου που υπάρχει και χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό είναι στο παραλιακό μέτωπο. Σε αυτή την κριτική φαίνεται να συμφωνούν και οι κάτοικοι αφού η συντριπτική πλειοψηφία, ποσοστό 90% θεωρεί ότι οι χώροι πρασίνου δεν είναι αρκετοί και το υπόλοιπο 10% θεωρεί ότι είναι. Αυτό δείχνει την απογοήτευση των κατοίκων και την ανάγκη τους για δημιουργία περισσότερων χώρων πρασίνου.

Διάγραμμα 7.6: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

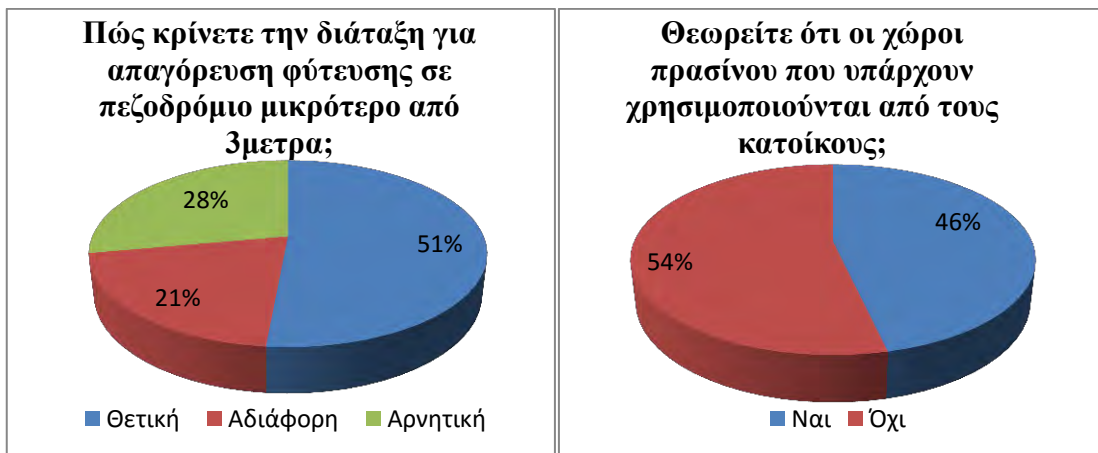
Στη συνέχεια θεωρήθηκε αναγκαίο να ερωτηθούν τα άτομα για το πώς κρίνουν μια διάταξη η οποία από την μία θα μειώσει ακόμα περισσότερο το ποσοστό πρασίνου στην πόλη (διάγραμμα 7.7), καθώς στην Κύπρο είναι ευρέως διαδομένο να φυτεύονται δέντρα πάνω στα πεζοδρόμια ακόμα και σε περιοχές κατοικίας, ενώ από την άλλη

προστατεύει την ελεύθερη διέλευση των πεζών. Η διάταξη που αφορά την απαγόρευση φύτευσης πάνω σε πεζοδρόμια μικρότερα από 3μ. αν και είναι εύστοχη, περιέχει κενό αφού κανένα πεζοδρόμιο στην πόλη δεν ξεπερνά τα 2,20μ, αρά ουσιαστικά απαγορεύεται η φύτευση σε όλα τα πεζοδρόμια.

Όμως, παρά την ανάγκη των κατοίκων για αύξηση του πρασίνου στην πόλη στην ερώτηση ποσοστό 51% απάντησε ότι θεωρεί την διάταξη θετική, 21% ότι είναι αδιάφορη και 28% κρίνει την διάταξη αρνητική.

Στη συνέχεια οι ερωτώμενοι έπρεπε να δηλώσουν εάν χρησιμοποιούν τους ελάχιστους χώρους πρασίνου που υπάρχουν ή όχι (διάγραμμα 7.7). Με την ερώτηση αυτή όμως δεν γίνεται γνωστό εάν είναι πρόθυμοι να τους χρησιμοποιούν περισσότερο αν αυτοί αυξηθούν. Η συστηματική χρήση όμως του παραλιακού μετώπου, μετά την ανάπλαση και ανάπτυξη του, πιστεύεται ότι θα εμπνεύσει και τους υπόλοιπους κατοίκους να χρησιμοποιούν περισσότερο της φυσικές ομορφιές της πόλης. Στην εν λόγω ερώτηση ποσοστό που ξεπερνά ελαφρώς το μισό, 54%, δήλωσε οι χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται ενώ το υπόλοιπο 46%, δήλωσε ότι δεν χρησιμοποιούνται.

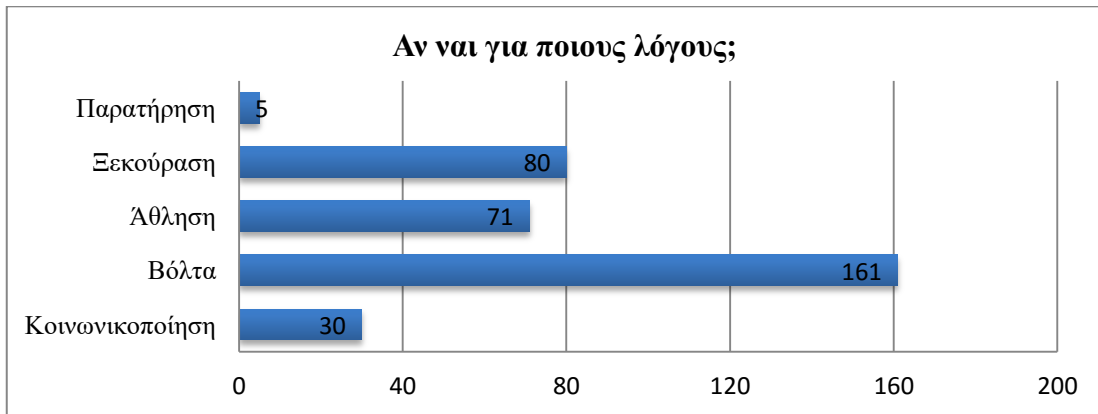
Διάγραμμα 7.7: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Τα άτομα που απάντησαν ότι χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου έπρεπε να απαντήσουν και για ποιο λόγο αυτοί χρησιμοποιούνται. Οι περισσότεροι απάντησαν ότι οι ελεύθεροι χώροι στην πόλη χρησιμοποιούνται κυρίως για βόλτα δευτερευόντως για ξεκούραση ενώ λιγότεροι απάντησαν για άθληση. Ο επόμενος λόγος χρήσης στη σειρά είναι η κοινωνικοποίηση ενώ ελάχιστοι δήλωσαν ότι χρησιμοποιούνται για παρατήρηση.

Διάγραμμα 7.8: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Πολεοδομικά στοιχεία

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

7.1.3. Αστική κινητικότητα

Το κυκλοφοριακό πρόβλημα κυρίως στο κέντρο της πόλης ταλαιπωρεί καθημερινά τόσο τους επισκέπτες όσο και τους εργαζόμενους. Ταυτόχρονα η έλλειψη χώρων στάθμευσης που οφείλεται στην αυξημένη χρήση ΙΧ και στην ελάχιστη χρήση δημόσιων μέσων μεταφοράς δεν υποστηρίζει την προώθηση και ανταγωνιστικότητα του κέντρου.

Οι κάτοικοι συμμερίζονται έντονα την άποψη αυτή καθώς το 83% δηλώνει ότι υπάρχει κυκλοφοριακό πρόβλημα στην πόλη ενώ το υπόλοιπο 17% δεν συμφωνεί.

Διάγραμμα 7.9: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα

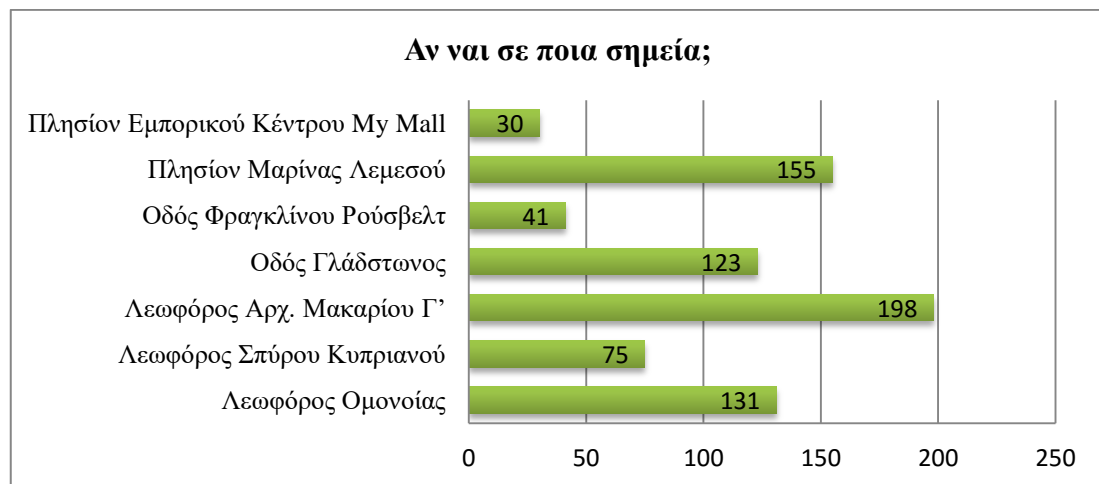
Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Για να εντοπιστεί ακριβώς που εμφανίζεται το κυκλοφοριακό πρόβλημα στην πόλη επιλέχθηκαν κάποιοι λεωφόροι και κάποιες σημαντικές κύριες αρτηρίες. Σύμφωνα τις απαντήσεις που δόθηκαν το μεγαλύτερο κυκλοφοριακό πρόβλημα εντοπίζεται στη

Λεωφόρο Αρχ. Μακαρίου Γ' και ακολουθούν οι οδοί πλησίον Μαρίνας Λεμεσού, η Λεωφόρος Ομονοίας και η Οδός Γλάδστωνος. Λιγότερη κυκλοφοριακή συμφόρηση δηλώθηκε ότι υπάρχει στη Λεωφόρο Σπύρου Κυπριανού, στην Οδό Φραγκλίνου Ρούσβελτ και πλησίον του Εμπορικού Κέντρου My Mall.

Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που καταγράφηκαν από τους κατοίκους ένας άλλος κύριος οδικός άξονας στον οποίο καθημερινά δημιουργείται έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση είναι η Λεωφόρος 1ης Απριλίου (κυκλικός κόμβος Αγίας Φυλάξεως). Η Λεωφόρος χωρίζει την πόλη στη μέση και συλλέγει όλα τα ΙΧ που κατευθύνονται σε χώρους εργασίας και βιομηχανικές περιοχές.

Διάγραμμα 7.10: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

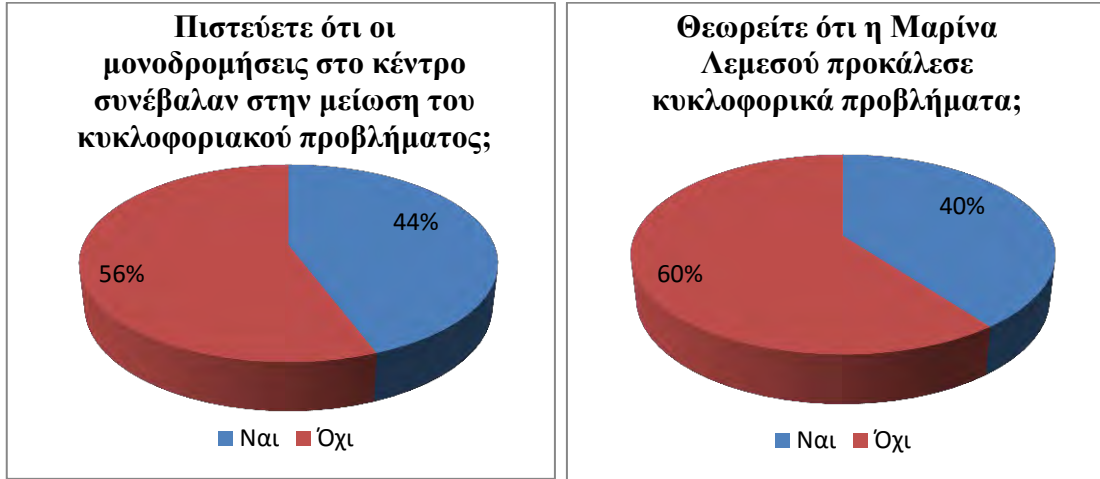
Τα τελευταία χρόνια η πολεοδομική αρχή δοκίμασε μια αλλαγή στην κυκλοφοριακή πολιτική στο κέντρο της πόλης. Πολλά από τα στενά δρομάκια που οδηγούν στο κέντρο μονοδρομήθηκαν με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος κυρίως για οδηγούς που δεν τα χρησιμοποιούν συχνά. Τα άτομα που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ερωτήθηκαν εάν πιστεύουν ότι οι μονοδρομήσεις αυτές συνέβαλαν πράγματι στην μείωση του κυκλοφοριακού προβλήματος. Ποσοστό 56% από αυτούς απάντησε όχι ενώ ποσοστό 44% απάντησε ναι.

Κυκλοφοριακή συμφόρηση παρατηρείται κυρίως κατά τις ώρες αιχμής αλλά και τα σαββατοκύριακα γύρω από την Μαρίνα Λεμεσού. Η συγκέντρωση εκεί εστιατορίων και χώρων αναψυχής σε συνδυασμό με τον άφθονο ελεύθερο χώρο και την διοργάνωση εκδηλώσεων προσελκύει τόσο κόσμο όσο το κυκλοφοριακό σύστημα δεν μπορεί να

αντέξει. Σύμφωνα με την άποψη των κατοίκων το 60% πιστεύει ότι η Μαρίνα Λεμεσού προκάλεσε κυκλοφοριακό πρόβλημα ενώ το υπόλοιπο 40% όχι.

Διάγραμμα 7.11: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα

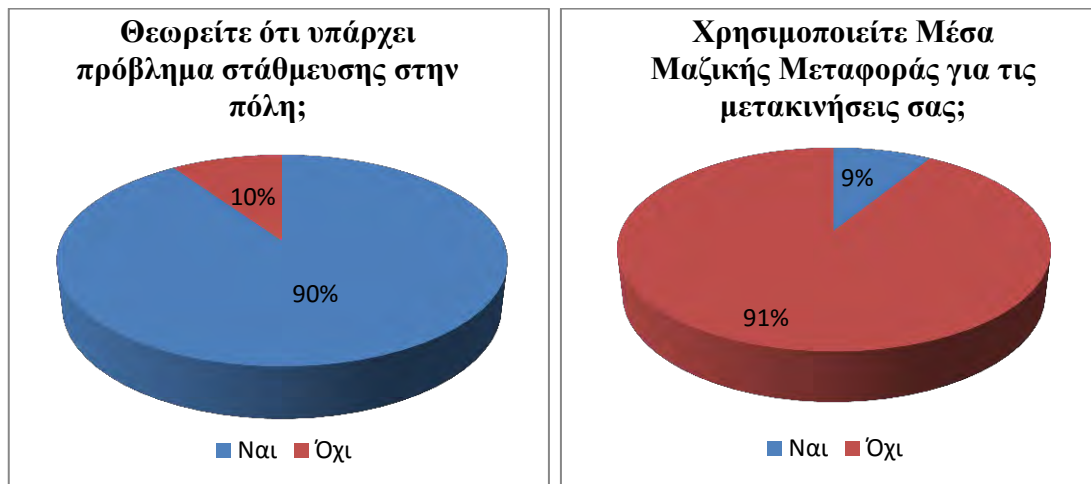
Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Το πρόβλημα στάθμευσης έχει δυσανασχετήσει πολλούς κατοίκους αλλά έχει οδηγήσει ελάχιστους στην χρήση MMM. Αν και σύμφωνα με τον Δήμο Λεμεσού οι χώροι στάθμευσης γύρω από το κέντρο είναι υπεραρκετοί αυτοί σχεδόν πάντα είναι γεμάτοι και δεν αρκούν για όλα τα ΙΧ καθώς πολλοί επιλέγουν το παράνομο παρκάρισμα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι περισσότεροι χώροι στάθμευσης είναι ιδιωτικοί και όχι δημόσιοι, με αποτέλεσμα πολλοί να τους αποφεύγουν, φαινόμενο που επιδεινώθηκε τα τελευταία χρόνια με την κρίση. Σύμφωνα με την έρευνα το 90% των κατοίκων δυσκολεύεται να βρει χώρο στάθμευσης στην πόλη ενώ το υπόλοιπο 10% είναι ικανοποιημένο με τους υπάρχοντες χώρους.

Η ελάχιστη χρήση των MMM που παρατηρήθηκε και που πιστεύεται ότι οφείλεται για την πλειονότητα των προβλημάτων κυκλοφοριακής συμφόρησης και στάθμευσης στην πόλη, επιβεβαιώνεται και από τους ίδιους τους κατοίκους. Οι ίδιοι ομολογούν ότι δεν χρησιμοποιούν τα δημόσια μέσα μεταφοράς και προτιμούν να μετακινηθούν με το αυτοκίνητο. Συγκεκριμένα 91% των ερωτώμενων απάντησαν ότι δεν χρησιμοποιούν τα MMM ενώ μόλις το 9% τα χρησιμοποιεί.

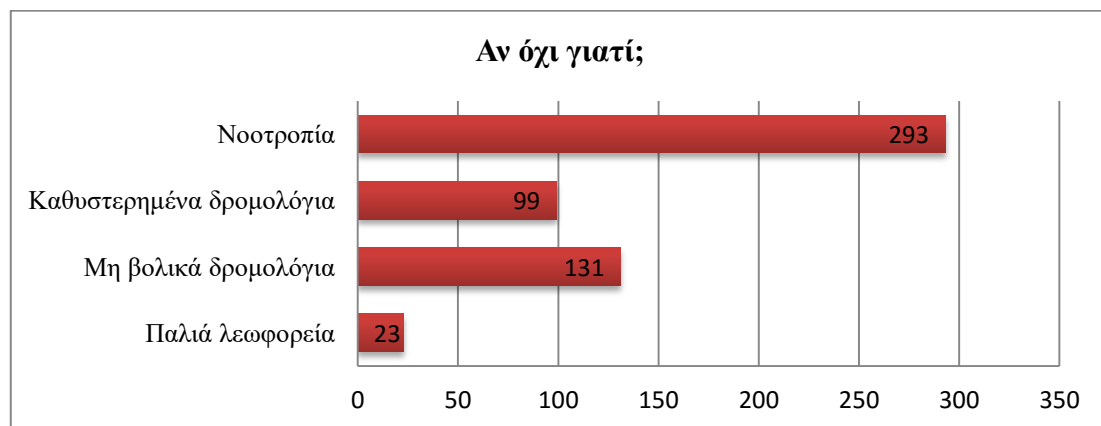
Διάγραμμα 7.12: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Τα άτομα που απάντησαν ότι δεν χρησιμοποιούν τα ΜΜΜ κλήθηκαν αν απαντήσουν το γιατί (διάγραμμα 7.13). Οι περισσότεροι από αυτούς τόλμησαν να απαντήσουν ότι αυτό οφείλεται στην νοοτροπία που κυριαρχεί στο νησί και όχι σε κάποιο μειονέκτημα των μέσων. Η επόμενη δημοφιλέστερη απάντηση ήταν ότι τα δρομολόγια δεν είναι βολικά καθώς οι διαδρομές δεν καλύπτουν όλα τα σημεία της πόλης ή δεν πραγματοποιούνται συχνά δρομολόγια. Άλλοι δήλωσαν ότι τα δρομολόγια είναι καθυστερημένα ενώ λιγότεροι ότι η κατάσταση των λεωφορείων δεν είναι καλή.

Διάγραμμα 7.13: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Αστική κινητικότητα

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

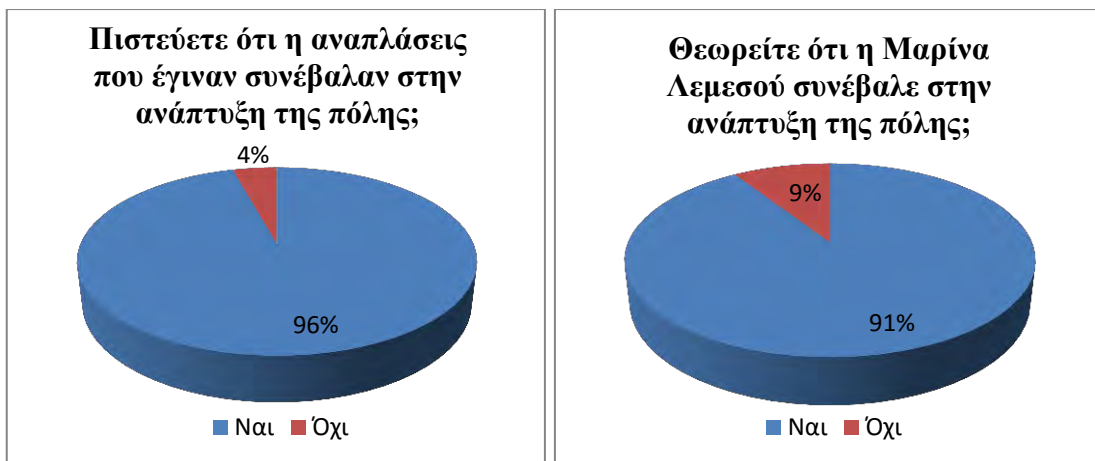
7.1.4. Βιώσιμη ανάπτυξη

Η πόλη κατάφερε μετά από μεγάλη προσπάθεια να βελτιώσει την εικόνα της και να προσελκύσει πολλούς επισκέπτες. Οι σημαντικές αναπλάσεις και βελτιώσεις αναβάθμισαν την εικόνα της πόλης και την κατέστησαν αξιόλογο τουριστικό

προορισμό. Τέτοια παραδείγματα είναι οι αναπλάσεις πλατείας κάστρου, επίχωσης παραλιακού μετώπου, οδού Ανεξαρτησίας και δημιουργία γραμμικού πάρκου Γαρύλλη. Οι κάτοικοι ενθαρρύνουν τέτοια έργα και συμφωνούν στο ότι αυτά συνέβαλαν σημαντικά στην ανάπτυξη της πόλη. Η συντριπτική πλειοψηφία, 96% πιστεύει ότι οι αναπλάσεις που πραγματοποιήθηκαν συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης ενώ μόνο 4% δεν συμφωνεί.

Ένα τέτοιο σημαντικό έργο είναι και η Μαρίνα Λεμεσού που αποτελεί πόλο έλξης ντόπιων και τουριστών και άνοιξε της πύλες στην πόλη για νέα είδη τουριστικής δραστηριότητας. Ποσοστό 91% των ερωτώμενων απάντησε ότι και η Μαρίνα Λεμεσού συνέβαλε στην ανάπτυξη της πόλης ενώ ποσοστό 9% διαφώνησε.

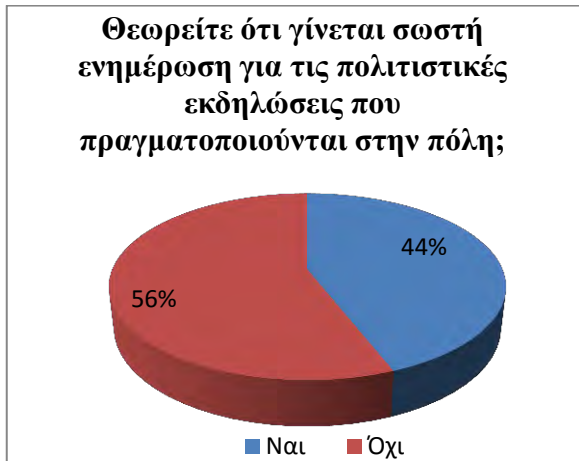
Διάγραμμα 7.14: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Βιώσιμη ανάπτυξη

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Στην πόλη πραγματοποιούνται πολλές πολιτιστικές δραστηριότητες οι οποίες προσελκύουν πολλούς επισκέπτες τόσο από το νησί όσο και από το εξωτερικό. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι οι Μουσικές Βραδιές με Πανσέληνο, η Γιορτή Κρασιού, τα Μεγάλα Μπαλέτα και το Καρναβάλι. Δεν είναι όμως όλες το ίδιο γνωστές στους κατοίκους. Για παράδειγμα στη γιορτή του Κρασιού και στο Καρναβάλι συμμετέχει όλη η πόλη ενώ άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις περνούν απαρατήρητες. Ο Δήμος Λεμεσού προσπαθεί μέσα από διαφημίσεις σε ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα ενημέρωσης να προσελκύσει κόσμο, αν και αυτό μειώθηκε αρκετά τα τελευταία χρόνια λόγω μείωσης προϋπολογισμού. Οι ερωτώμενοι που έπρεπε να κρίνουν εάν γίνεται σωστή ενημέρωση για τις πολιτιστικές δραστηριότητες ή όχι απάντησαν κατά 56% ότι δεν γίνεται ενώ κατά 44% ότι γίνεται.

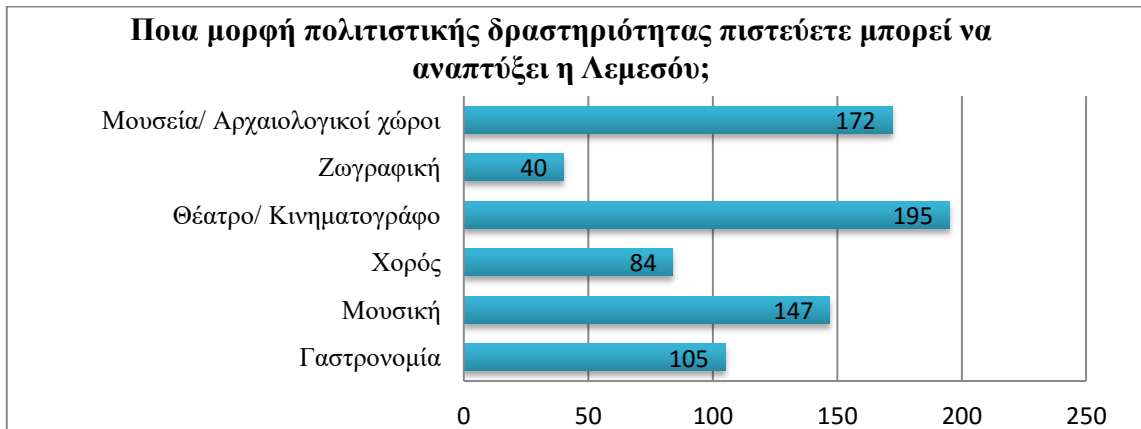
Διάγραμμα 7.15: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Βιώσιμη ανάπτυξη

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Στη συνέχεια έπρεπε να επιλέξουν ανάμεσα σε ορισμένες πολιτιστικές δραστηριότητες, ποια ή ποιες μορφές μπορεί να αναπτύξει η πόλη. Οι περισσότεροι επέλεξαν το Θέατρο/Κινηματογράφο ή τα Μουσεία/ Αρχαιολογικούς χώρους λόγω της πλούσιας ιστορίας της. Επόμενη επιλογή τους στη σειρά ήταν η Μουσική, μετά η Γαστρονομία και ακολουθούσε ο Χορός. Η δραστηριότητα που φαίνεται να ενδιαφέρει λιγότερο τους κατοίκους είναι η Ζωγραφική.

Διάγραμμα 7.16: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Βιώσιμη ανάπτυξη

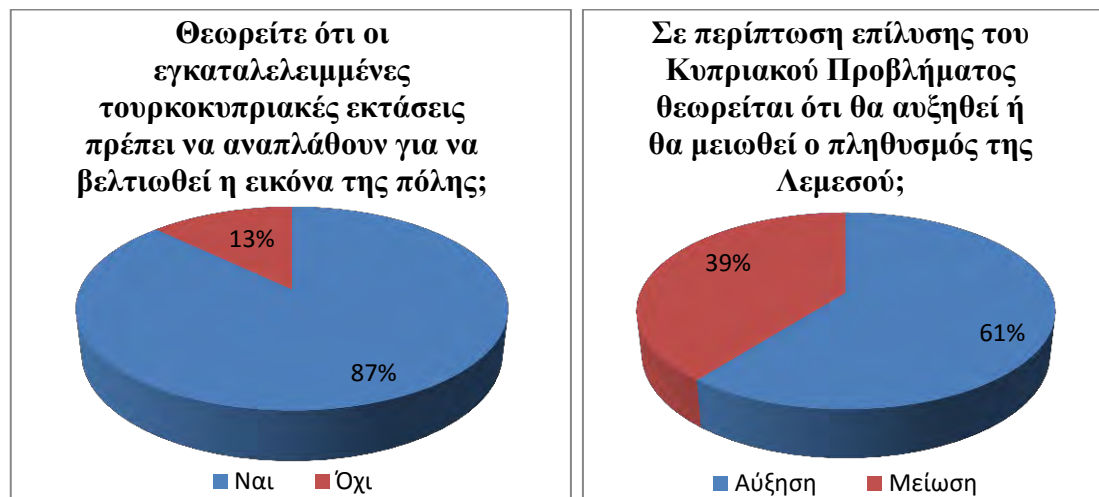
Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Στην πόλη της Λεμεσού, κοντά και γύρω από το κέντρο αλλά και στις περιφερειακές περιοχές υπάρχουν αρκετές ανεκμετάλλευτες εκτάσεις. Πολλές από αυτές ανήκουν σε τουρκοκύπριους οι οποίοι με βάση τις παρούσες συγκυρίες δεν μπορούν να τις αξιοποιήσουν. Οι εκτάσεις αυτές δημιουργούν μια ασυνέχεια και μια όχι και τόσο όμορφη εικόνα στην πόλη. Στο ζήτημα αυτό οι κάτοικοι εξέφρασαν την ανησυχία και

τον προβληματισμό τους. το 87% από αυτούς επιθυμεί οι εκτάσεις αυτές να αναπλάθουν έτσι ώστε να βελτιωθεί η εικόνα της πόλης ενώ ποσοστό 13% θέλει να παραμείνουν ως έχουν. Από αυτό το ερώτημα όμως προκύπτει ένα άλλο: «πως μπορούν να αναπλάθουν οι εκτάσεις αυτές;»

Η πιθανότητα επίλυσης του Κυπριακού Προβλήματος πιστεύεται ότι θα επηρεάσει αρκετά και την Λεμεσό. Το άνοιγμα των ελευθέρων αγορών και η δημιουργία κλίματος ασφάλειας μετά από τόσα χρόνια κατοχής και ατυχών συγκυριών θα αυξήσει τις επενδύσεις σε όλο το νησί και θα βελτιώσει τις διεθνείς σχέσεις. Τα περισσότερα άτομα που ερωτήθηκαν πιστεύουν ότι μια τέτοια αλλαγή θα επηρεάσει και την Λεμεσό. Οι περισσότεροι, ποσοστό 61% θεωρεί ότι ο πληθυσμός της πόλης θα αυξηθεί. Το υπόλοιπο 39% θεωρεί ότι θα μειωθεί κυρίως λόγω της επιστροφής των προσφύγων στα σπίτια τους στη βόρεια Κύπρο.

Διάγραμμα 7.17: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου - Βιώσιμη ανάπτυξη

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ιδία επεξεργασία.

7.2. Περιγραφικά στοιχεία μεταβλητών

Για καλύτερη αξιολόγηση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου χρειάστηκε η εμβάθυνση της επεξεργασίας τους με την χρήση των προγραμμάτων Excel και SPSS Statistics. Έτσι, δημιουργήθηκε βάση δεδομένων με κωδικοποιημένα τα στοιχεία, προσδιορίστηκαν κάποια βασικά μέτρα και οι σχέσεις μεταξύ σημαντικών μεταβλητών. Τόσο οι εξαρτημένες όσο και οι ανεξάρτητες μεταβλητές που εισάγονται στο μοντέλο είναι κατηγορικές.

7.2.1. Συχνότητες (Frequencies)

Η παρουσίαση των περιγραφικών στοιχείων των μετρήσεων αποτελεί το πρώτο βήμα για την ανάλυση των δεδομένων. Οι πίνακες συχνοτήτων για τις ποιοτικές μεταβλητές παρουσιάζουν την απαρίθμηση των στοιχείων που εμφανίζονται σε κάθε κατηγορία καθώς και το σύνολο τους, στήλη συχνοτήτων (βλ. Παράρτημα II). Ταυτόχρονα περιλαμβάνουν την στήλη σχετικών συχνοτήτων που παριστάνει το ποσοστό επί τοις εκατό των φορών εμφάνισης μίας τιμής στο δείγμα. Μπορεί επίσης να παρουσιάζει τις Αθροιστικές συχνότητες, δηλαδή εάν οι τιμές του δείγματος είναι μικρότερες ή ίσες από μία τιμή, και τις αθροιστικές σχετικές συχνότητες, δηλαδή το ποσοστό επί τοις εκατό των τιμών του δείγματος που είναι μικρότερες ή ίσες από μία τιμή.

7.2.2. Περιγραφικά στατιστικά (Descriptives statistics)

Στον πίνακα Descriptives Statistics εμφανίζονται διάφορα περιγραφικά στοιχεία για όλες τις μεταβλητές που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο. Τα ακόλουθα μέτρα είναι ιδιαίτερα σημαντικά και απαιτούν προσοχή. Ανάμεσα στα σημαντικότερα είναι το μέγεθος του δείγματος, η ελάχιστη και μέγιστη τιμή, η μέση τιμή και η διακύμανση. Ταυτόχρονα περιλαμβάνει και άλλα διάφορα στατιστικά μέτρα όπως η τυπική απόκλιση (Std Deviation), οι συντελεστές κύρτωσης και λοξότητας (Kurtosis, Skewness, αντίστοιχα), η διάμεσος (median), η επικρατούσα τιμή (mode), το εύρος (range), τα ποσοστιαία σημεία (Percentile values).

Οι συντελεστές λοξότητας και κύρτωσης αποτελούν και αυτοί περιγραφικά μέτρα. Ο συντελεστής λοξότητας μετρά την ασυμμετρία της κατανομής και ο συντελεστής κύρτωσης την «αιχμηρότητα» της (Μπατσίδης, 2014).

Συντελεστής λοξότητας:
$$\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^3}{nS^3}$$

Συντελεστής κύρτωσης:
$$\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^4}{nS^4}$$

Όπου $X_1, \dots, X_n$ είναι οι διαθέσιμες δειγματικές τιμές

n : το μέγεθος του δείγματος

Οι κατανομές με βάση την λοξότητα μπορεί να χαρακτηριστούν συμμετρικές ($b_1=0$), θετικά ασύμμετρες ($b_1>0$) ή αρνητικά ασύμμετρες ($b_1<0$) ενώ με βάση τον συντελεστή

κύρτωσης χαρακτηρίζονται ως λεπτόκυρτες ($b_2 > 3$), μεσόκυρτες ($b_2 = 3$) ή πλατύκυρτες ($b_2 < 3$).

Πίνακας 7.1: Περιγραφικά Στοιχεία Μεταβλητών

	Statistics														
	N		Mean	Std. Error of	Median	Mode	Std. Deviation	Variance	Skewness	Std. Error of	Kurtosis	Std. Error of	Range	Minimum	Maximum
	Valid	Missing													
Φύλο	513	0	1,53	,022	2,00	2	,499	,249	-,137	,108	-1,989	,215	1	1	2
Ηλικία	513	0	2,19	,034	2,00	2	,767	,588	,286	,108	-,215	,215	3	1	4
Τόπος κατοικίας	513	0	1,32	,024	1,00	1	,552	,305	1,510	,108	1,332	,215	2	1	3
Επίπεδο Εκπαίδευσης	513	0	4,75	,076	5,00	3	1,718	2,952	-,185	,108	-1,201	,215	7	1	8
Απασχόληση	513	0	8,83	,231	8,00	14	5,229	27,343	-,028	,108	-1,442	,215	16	1	17
Υψηλότερη στην πόλη	513	0	2,94	,033	3,00	3	,753	,567	,097	,108	1,133	,215	4	1	5
Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;	513	0	1,52	,022	2,00	2	,500	,250	-,074	,108	-2,002	,215	1	1	2
Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;	513	0	1,57	,022	2,00	2	,495	,245	-,288	,108	-1,924	,215	1	1	2
Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ	513	0	1,40	,022	1,00	1	,491	,241	,395	,108	-1,852	,215	1	1	2
Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη	513	0	1,78	,018	2,00	2	,415	,172	-1,354	,108	-,168	,215	1	1	2
Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)	513	0	1,90	,013	2,00	2	,297	,088	-2,722	,108	5,432	,215	1	1	2
Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους	513	0	1,54	,022	2,00	2	,499	,249	-,145	,108	-1,987	,215	1	1	2
Αν ναι για ποιους λόγους;	513	0													
Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα	513	0	1,76	,038	1,00	1	,860	,739	,474	,108	-1,484	,215	2	1	3
Κυκλοφοριακό Πρόβλημα	513	0	1,17	,017	1,00	1	,379	,144	1,730	,108	,995	,215	1	1	2
Αν ναι σε ποια σημεία;	513	0													
Σύμβολη μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού	513	0	1,56	,022	2,00	2	,497	,247	-,232	,108	-1,954	,215	1	1	2
Μαρίνα Λεμεσού προκάλεσε κυκλοφορικά προβλήματα	513	0	1,60	,022	2,00	2	,490	,240	-,419	,108	-1,831	,215	1	1	2
Πρόβλημα στάθμευσης	513	0	1,10	,013	1,00	1	,294	,087	2,760	,108	5,641	,215	1	1	2
Χρήση ΜΜΜ	513	0	1,91	,013	2,00	2	,283	,080	-2,923	,108	6,572	,215	1	1	2
Αν όχι γιατί;	513	0													
Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης	513	0	1,04	,009	1,00	1	,203	,041	4,526	,108	18,555	,215	1	1	2
Μαρίνα Λεμεσού συνέβαλε στην ανάπτυξη της πόλης	513	0	1,09	,013	1,00	1	,289	,083	2,840	,108	6,087	,215	1	1	2
Σωστή ενημέρωση για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις	513	0	1,56	,022	2,00	2	,497	,247	-,240	,108	-1,950	,215	1	1	2
Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί	513	0													
Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων	513	0	1,13	,015	1,00	1	,335	,112	2,225	,108	2,961	,215	1	1	2
Μεταβολή πληθυσμού σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού Προβλήματος	500	13	1,39	,022	1,00	1	,489	,239	,435	,109	-1,818	,218	1	1	2

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων, ίδια επεξεργασία.

Από την πρώτη και την δεύτερη στήλη του πίνακα πληροφορούμαστε ότι οι διαθέσιμες δειγματικές τιμές είναι 513 (Valid=35) και δεν υπάρχουν ελλειπείς ή λανθασμένες τιμές (Missing=0). Το πρόγραμμα δίνει διάστημα εμπιστοσύνης ίσο με 95%, ποσοστό που θεωρείται αξιόπιστο εφόσον δεν υπάρχουν ακραίες τιμές και τα δεδομένα προέρχονται από πληθυσμούς που περιγράφονται από την κανονική κατανομή.

Όσον αφορά τον συντελεστή κύρτωσης παρατηρούμε ότι εμφανίζονται κυρίως λεπτόκυρτες κατανομές ενώ ο συντελεστής λοξότητας παρουσιάζει τόσο θετικές όσο και αρνητικές ασύμμετρες κατανομές. Οι έντονες διαφορές στις τιμές που εμφανίζονται στο μέσο όσο με την διάμεσο μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για συμμετρικό πληθυσμό.

7.2.3. Εξέταση της σχέσης δυο μεταβλητών (crosstabs)

Για την ολοκλήρωση της στατιστικής ανάλυσης θα πρέπει να εξετάσουμε τις σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών και όχι μόνο κάθε μεταβλητή ανεξάρτητα. Η διάκριση των μεταβλητών σε ποιοτικές ή ποσοτικές μας βοηθάει να επιλέξουμε μέθοδο επεξεργασίας. Ένας τρόπος εξέτασης της σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών που ενδείκνυται για ποιοτικές μεταβλητές είναι η μέθοδος «crosstabs» (Παπάνα, 2016).

Η μέθοδος αρχικά δημιουργεί ένα πίνακα συνάφειας (crosstabulation or contingency table), ο οποίος έχει τόσες γραμμές όσες και οι κατηγορίες της μίας ποιοτικής μεταβλητής και στήλες όσες οι κατηγορίες της άλλης ποιοτικής μεταβλητής. Κάθε κελί αναφέρεται σε ένα συνδυασμό τιμών από τις δύο μεταβλητές και περιγράφει τις παρατηρούμενες συχνότητες εμφάνισής τους. Έτσι γίνεται ο έλεγχος για την εύρεση πιθανής ύπαρξης σχέσης ή όχι ανεξαρτησίας μεταξύ τους.

Στη συνέχεια, παρατηρούμε από τον ίδιο πίνακα τις αναμενόμενες τιμές ή τις τιμές των Adj. Standardized residuals για να δούμε εάν υπάρχουν κελιά που δημιουργούν πρόβλημα εξάρτησης ανάμεσα στις δύο εξεταζόμενες μεταβλητές.

Κάποια από τα στατιστικά μέτρα που υπολογίζονται από την χρήση της μεθόδου είναι (Μπατσίδης, 2014):

- 1) ο συντελεστής συνάφειας ή σύμπτωσης (contingency coefficient) ο οποίος παίρνει τιμές από 0 έως 1. Τιμές κοντά στο 0 δηλώνουν ανεξάρτητες μεταβλητές.

$$C = \sqrt{\frac{X^2}{(X^2 + n)}}$$

- 2) ο συντελεστής Phi (ή συντελεστής του Pearson) παίρνει τιμές που καθορίζονται από το μέγεθος του πίνακα ενώ τιμές κοντά στο 0 δηλώνουν ανεξάρτητες μεταβλητές.

$$\Phi = \sqrt{\frac{X^2}{n}}$$

- 3) ο συντελεστής V του Cramer που σε περίπτωση πινάκων 2 X 2 ταυτίζεται με το συντελεστή Phi και παίρνει τιμές από 0 έως 1 με το 0 να αντιπροσωπεύει την ανεξαρτησία και το 1 την μέγιστη συνάφεια.

$$V = \sqrt{\frac{X^2}{n \min(r - 1, c - 1)}}$$

- 4) ο συντελεστής Lambda, πολλές φορές εμφανίζεται στη βιβλιογραφία και ως Goodman-Kruskal lambda και οι συντελεστές αβεβαιότητας Theil's U.

Η διαδικασία έγινε σε επιλεγμένες μεταβλητές, μεταβλητές που θεωρήθηκε ότι κάποια πιθανή σχέση μεταξύ τους θα επηρεάσει τα αποτελέσματα και θα προσανατολίσει την προτεινόμενη στρατηγική. Η μέθοδος εφαρμόστηκε σε όλους τους πιθανούς συνδυασμούς αλλά επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν οι πιο σημαντικοί και αυτοί που εμφάνισαν κάποια πιθανή γραμμική σχέση μεταξύ τους.

Σχέση: Ηλικία - Υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχει ένα κελί με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 12,5% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.2: Crosstabs Ηλικία - Υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		7,388 ^a	3	,060	
Likelihood Ratio		6,839	3	,077	
Linear-by-Linear Association		2,089	1	,148	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Ηλικία Dependent	,006	,005		,032 ^d
	Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα) Dependent	,014	,012		,061 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,009	,007	1,275	,077 ^e
	Ηλικία Dependent	,006	,005	1,275	,077 ^e
	Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα) Dependent	,021	,016	1,275	,077 ^e
Symmetric Measures		Value		Approx. Sig.	
Phi		,120		,060	
Cramer's V		,120		,060	
Contingency Coefficient		,119		,060	
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Ηλικία - Χρήση MMM

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχει ένα κελί με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 12,5% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.3: Crosstabs Ηλικία - Χρήση MMM

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		29,848 ^a	3	,000	
Likelihood Ratio		24,700	3	,000	
Linear-by-Linear Association		3,059	1	,080	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Ηλικία Dependent	,017	,008		,000 ^d
	Χρήση MMM Dependent	,058	,026		,000 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,034	,014	2,337	,000 ^e
	Ηλικία Dependent	,021	,009	2,337	,000 ^e
	Χρήση MMM Dependent	,081	,033	2,337	,000 ^e
Symmetric Measures		Value		Approx. Sig.	
Phi		,241		,000	
Cramer's V		,241		,000	
Contingency Coefficient		,234		,000	
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Ηλικία - Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχει ένα κελί με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 12,5% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05. Παρόλο που αναμενόταν οι μεγαλύτερες ηλικίες να ήταν οπισθοδρομικές στο ερώτημα αυτό, η έρευνα έδειξε το αντίθετο.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.4: Crosstabs Ηλικία - Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		4,784 ^a	3	,188	
Likelihood Ratio		5,277	3	,153	
Linear-by-Linear Association		4,698	1	,030	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Ηλικία Dependent	,003	,003		,259 ^d
	Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων Dependent	,009	,007		,189 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,007	,005	1,229	,153 ^e
	Ηλικία Dependent	,005	,004	1,229	,153 ^e
	Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων Dependent	,013	,011	1,229	,153 ^e
Symmetric Measures		Value		Approx. Sig.	
Phi		,097		,188	
Cramer's V		,097		,188	
Contingency Coefficient		,096		,188	
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Τόπος κατοικίας - Ύψη κτιρίων στην πόλη

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχουν έξι κελιά με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 40,0% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05. Φαίνεται ότι ανάλογα με τον τόπο κατοικίας του ατόμου επηρεάζεται και η άποψη του για το ύψος των κτιρίων στην πόλη.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.5: Crosstabs Τόπος κατοικίας - Ύψη κτιρίων στην πόλη

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		7,344 ^a	8	,500	
Likelihood Ratio		7,894	8	,444	
Linear-by-Linear Association		,001	1	,970	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Τόπος κατοικίας Dependent	,003	,004		,909 ^d
	Ύψη κτιρίων στην πόλη Dependent	,005	,005		,254 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,009	,005	1,642	,444 ^e
	Τόπος κατοικίας Dependent	,011	,006	1,642	,444 ^e
	Ύψη κτιρίων στην πόλη Dependent	,007	,004	1,642	,444 ^e
Symmetric Measures		Value	Approx. Sig.		
Phi		,120	,500		
Cramer's V		,085	,500		
Contingency Coefficient		,119	,500		
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Τόπος κατοικίας - Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι δεν υπάρχει κανένα κελί με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 0% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.6: Crosstabs Τόπος κατοικίας - Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		8,016 ^a	2	,018	
Likelihood Ratio		7,879	2	,019	
Linear-by-Linear Association		5,530	1	,019	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Τόπος κατοικίας Dependent	,004	,004		,119 ^d
	Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ Dependent	,016	,011		,018 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,011	,008	1,411	,019 ^e
	Τόπος κατοικίας Dependent	,011	,008	1,411	,019 ^e
	Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ Dependent	,011	,008	1,411	,019 ^e
Symmetric Measures		Value		Approx. Sig.	
Phi		,125		,018	
Cramer's V		,125		,018	
Contingency Coefficient		,124		,018	
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Τόπος κατοικίας - Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχει ένα κελί με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 16,7% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05. Η σχέση αυτή αναμενόταν μεγαλύτερη καθώς άτομα με ιδιοκτησίες στις παρυφές της πόλης πιθανώς να επιθυμούσαν την ένταξη τους στο Τοπικό Σχέδιο.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.7: Crosstabs Τόπος κατοικίας - Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		,721 ^a	2	,697	
Likelihood Ratio		,736	2	,692	
Linear-by-Linear Association		,704	1	,402	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Τόπος κατοικίας Dependent	,001	,003		,585 ^d
	Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη Dependent	,001	,003		,698 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,001	,003	,434	,692 ^e
	Τόπος κατοικίας Dependent	,001	,002	,434	,692 ^e
	Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη Dependent	,001	,003	,434	,692 ^e
Symmetric Measures		Value		Approx. Sig.	
Phi		,037		,697	
Cramer's V		,037		,697	
Contingency Coefficient		,037		,697	
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Τόπος κατοικίας - Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχει ένα κελί με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 16,7% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05. Η μικρή συσχέτιση αυτών των μεταβλητών δείχνει ότι ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας, οι κάτοικοι δεν είναι ευχαριστημένοι με το υπάρχον πράσινο στην πόλη.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.8: Crosstabs Τόπος κατοικίας - Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		1,244 ^a	2	,537	
Likelihood Ratio		1,404	2	,496	
Linear-by-Linear Association		1,212	1	,271	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Τόπος κατοικίας Dependent	,001	,003		,502 ^d
	Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα) Dependent	,002	,004		,538 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,003	,004	,637	,496 ^e
	Τόπος κατοικίας Dependent	,002	,003	,637	,496 ^e
	Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα) Dependent	,004	,007	,637	,496 ^e
Symmetric Measures		Value		Approx. Sig.	
Phi		,049		,537	
Cramer's V		,049		,537	
Contingency Coefficient		,049		,537	
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Επίπεδο Εκπαίδευσης - Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχουν πέντε κελιά με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 20,5% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.9: Crosstabs Επίπεδο Εκπαίδευσης - Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		10,377 ^a	14	,734	
Likelihood Ratio		11,225	14	,668	
Linear-by-Linear Association		1,658	1	,198	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Επίπεδο Εκπαίδευσης Dependent	,003	,002		,589 ^d
	Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα Dependent	,010	,006		,748 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,008	,004	1,828	,668 ^e
	Επίπεδο Εκπαίδευσης Dependent	,006	,003	1,828	,668 ^e
	Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα Dependent	,011	,006	1,828	,668 ^e
Symmetric Measures		Value	Approx. Sig.		
Phi		,142	,734		
Cramer's V		,101	,734		
Contingency Coefficient		,141	,734		
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Επίπεδο Εκπαίδευσης - Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχουν τρία κελιά με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 18,8% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05. Η σχέση αυτή δείχνει την μικρή σημασία του επιπέδου εκπαίδευσης στις επιθυμίες των κατοίκων όσων αφορά την πόλη τους.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.10: Crosstabs Επίπεδο Εκπαίδευσης - Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		3,880 ^a	7	,794	
Likelihood Ratio		3,833	7	,799	
Linear-by-Linear Association		1,108	1	,293	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Επίπεδο Εκπαίδευσης Dependent	,001	,001		,714 ^d
	Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη Dependent	,008	,008		,794 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,003	,003	,976	,799 ^e
	Επίπεδο Εκπαίδευσης Dependent	,002	,002	,976	,799 ^e
	Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη Dependent	,007	,007	,976	,799 ^e
Symmetric Measures		Value	Approx. Sig.		
Phi		,087	,794		
Cramer's V		,087	,794		
Contingency Coefficient		,087	,794		
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Επίπεδο Εκπαίδευσης - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχουν 24 κελιά με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 50,0% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05. Αυτή είναι η σημαντικότερη σχέση που έχει καταγραφεί.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.11: Crosstabs Επίπεδο Εκπαίδευσης - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		48,038 ^a	35	,070	
Likelihood Ratio		44,509	35	,130	
Linear-by-Linear Association		,120	1	,729	
N of Valid Cases		345			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Επίπεδο Εκπαίδευσης Dependent	,015	,006		,378 ^c
	Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί Dependent	,023	,008		,268 ^c
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,038	,010	3,721	,130 ^d
	Επίπεδο Εκπαίδευσης Dependent	,036	,010	3,721	,130 ^d
	Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί Dependent	,040	,011	3,721	,130 ^d
Symmetric Measures		Value	Approx. Sig.		
Phi		,373	,070		
Cramer's V		,167	,070		
Contingency Coefficient		,350	,070		
N of Valid Cases		345			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Επίπεδο Εκπαίδευσης - Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχουν επτά κελιά με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 43,8% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05. Η σχέση αυτή δείχνει ότι ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης κάθε άνθρωπος αντιλαμβάνεται διαφορετικά την συμβολή της ανάπτυξης.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.12: Crosstabs Επίπεδο Εκπαίδευσης - Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		2,334 ^a	7	,939	
Likelihood Ratio		4,147	7	,763	
Linear-by-Linear Association		,892	1	,345	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Επίπεδο Εκπαίδευσης Dependent	,000	,000		,987 ^d
	Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης Dependent	,005	,002		,939 ^d
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,004	,001	2,994	,763 ^e
	Επίπεδο Εκπαίδευσης Dependent	,002	,001	2,994	,763 ^e
	Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης Dependent	,023	,006	2,994	,763 ^e
Symmetric Measures		Value	Approx. Sig.		
Phi		,067	,939		
Cramer's V		,067	,939		
Contingency Coefficient		,067	,939		
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σχέση: Απασχόληση - Κυκλοφοριακό Πρόβλημα

Στον πίνακα Chi-Square Tests μπορούμε να βρούμε τα αποτελέσματα του ελέγχου της ανεξαρτησίας. Από την υποσημείωση (a) που βρίσκεται κάτω από τον πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχουν δώδεκα (12) κελιά με αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5, δηλαδή ποσοστό 35,3% των συνολικών κελιών. Ο πίνακας που δημιουργήθηκε όμως είναι 2 X 2 οπότε χρησιμοποιείται το Fisher's exact test το οποίο δείχνει ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο μεταβλητών δεν μπορεί να απορριφθεί καθώς η p-τιμή είναι μεγαλύτερη από 0,05. Αυτό δείχνει ότι το είδος της απασχόλησης του ατόμου αρά και ο χώρος απασχόλησης του καθορίζουν, εν μέρει, την άποψη του για το κυκλοφοριακό πρόβλημα στην πόλη.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα στατιστικά μέτρα, μέτρα συνάφειας, που προαναφέρθηκαν. Όπως ήταν αναμενόμενο οι τιμές για αυτούς τους δείκτες πλησιάζουν το μηδέν λόγω του ότι η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν έχει απορριφθεί. Στο τέλος αναγράφεται το σύνολο των έγκυρων τιμών, 513.

Πίνακας 7.13: Crosstabs Απασχόληση - Κυκλοφοριακό Πρόβλημα (directional measures)

Chi-Square Tests		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		16,433 ^a	16	,423	
Likelihood Ratio		16,649	16	,409	
Linear-by-Linear Association		,051	1	,822	
N of Valid Cases		513			
Directional Measures		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Goodman and Kruskal tau	Απασχόληση Dependent	,002	,001		,524 ^c
	Κυκλοφοριακό Πρόβλημα Dependent	,032	,015		,425 ^c
Uncertainty Coefficient	Symmetric	,011	,005	2,152	,409 ^d
	Απασχόληση Dependent	,006	,003	2,152	,409 ^d
	Κυκλοφοριακό Πρόβλημα Dependent	,035	,016	2,152	,409 ^d
Symmetric Measures		Value	Approx. Sig.		
Phi		,179	,423		
Cramer's V		,179	,423		
Contingency Coefficient		,176	,423		
N of Valid Cases		513			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

7.2.4. Έλεγχος Συσχετίσεων

Ο έλεγχος συσχετίσεων γίνεται με σκοπό να τεκμηριωθεί η σχέση μεταξύ των μεταβλητών.

Στον πίνακα παρουσιάζεται ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson που αποτελεί στατιστικό τρόπο ελέγχου της γραμμικής ή όχι σχέσης μεταξύ των μεταβλητών. Ο συντελεστής υπολογίζεται από τη σχέση:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

Ο συντελεστής παίρνει τιμές από το -1 έως το 1 και όταν ισούνται με το 0 δεν υπάρχει καμία γραμμική σχέση μεταξύ των μεταβλητών. Όταν η τιμή του πλησιάζει το +1 σημαίνει ότι υπάρχει θετική γραμμική εξάρτηση (αύξηση των τιμών της μιας επιφέρει αύξηση στις τιμές της άλλης) ενώ αντιθέτως όταν η τιμή του πλησιάζει το -1 τότε υπάρχει αρνητική γραμμική εξάρτηση (αύξηση των τιμών της μιας επιφέρει μείωση στις τιμές της άλλης). Οι τιμές που κυμαίνονται γύρω από το 0 δεν έχουν κάποια γραμμική σχέση μεταξύ τους. Με βάση απόλυτες τιμές μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το μέγεθος

της εξάρτησης. Οι τιμές $[0,0.3]$ δείχνουν ασθενή γραμμική εξάρτηση, οι τιμές $(0.3,0.6]$ δείχνουν μεσαία, ενώ οι τιμές $(0.6,1]$ ισχυρή.

Σε καμία περίπτωση η μη ύπαρξη γραμμικής σχέσης μπορεί να αποκλείσει την ύπαρξη κάποιας άλλης μορφής σχέσης όπως για παράδειγμα εκθετικής.

Ο υπολογισμός του συντελεστή έγινε για όλες τις μεταβλητές, ανεξάρτητες και εξαρτημένες. Στον πίνακα παρατηρούμε ότι η διαγώνιος παίρνει πάντα την τιμή 1 καθώς ο πίνακας είναι διπλής εισόδου και αυτή είναι η τιμή που παίρνει η μεταβλητή με τον εαυτό της. Λόγω του μικρού ή/ και διαφορετικού εύρους τιμών που αναγκαστικά παίρνει κάθε μεταβλητή, ποιοτικές μεταβλητές, δεν αναμένεται να υπάρχουν υψηλές τιμές συσχέτισης.

Από τον πίνακα των αποτελεσμάτων συμπεραίνουμε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική γραμμική συσχέτιση. Γενικά παρατηρείται ότι δεν υπάρχει κάποια ισχυρή σχέση ανάμεσα σε μεταβλητές αλλά υπάρχουν κυρίως ασθενείς γραμμικές εξαρτήσεις με εξαίρεση κάποιες μεσαίες εξαρτήσεις. Η μεσαία εξάρτηση εμφανίζεται σε δύο ζεύγη:

- «ηλικία» με «επίπεδο εκπαίδευσης» με $r = -0,386$ και
- «επίπεδο εκπαίδευσης» με «απασχόληση» με $r = -0,464$

Οι μεταβλητές με ασθενή γραμμική εξάρτηση και τιμή p , για το δίπλευρο έλεγχο, >0.05 δεν αποκλείουν την περίπτωση της μη ύπαρξης γραμμικής συσχέτισης.

Πίνακας 7.14: Έλεγχος Συσχετίσεων

		Correlations																	
		x1	x2	x3	x4	x5	y1	y2	y3	y4	y5	y6	y7	y8	y9	y10	y11	y12	y13
x1	Pearson Cor.	1	-.012	-.128	.036	-.098	.125	.015	-.035	.003	.145	.115	.009	.026	.015	.065	-.008	-.069	.070
	Sig. (2-tailed)		.787	.004	.415	.026	.005	.734	.422	.937	.001	.009	.843	.563	.733	.142	.851	.120	.116
x2	Pearson Cor.	-.012	1	-.030	-.386	.149	.087	-.259	.005	-.018	-.082	-.064	.018	-.094	-.141	-.142	-.135	.006	.077
	Sig. (2-tailed)	.787		.497	.000	.001	.049	.000	.905	.678	.062	.149	.690	.032	.001	.001	.002	.901	.080
x3	Pearson Cor.	-.128	.030	1	.022	-.007	-.002	-.046	-.023	.104	.037	.049	-.067	.045	-.015	-.014	-.039	-.033	-.069
	Sig. (2-tailed)	.004	.497		.614	.874	.970	.294	.601	.019	.402	.271	.130	.310	.732	.749	.379	.453	.118
x4	Pearson Cor.	.036	-.386	.022	1	-.464	-.096	.081	.038	-.027	-.047	.064	.000	.057	.102	.100	-.008	-.019	.052
	Sig. (2-tailed)	.415	.000	.614		.000	.030	.065	.391	.539	.293	.150	.997	.198	.021	.023	.854	.671	.243
x5	Pearson Cor.	-.098	.149	-.007	-.464	1	.013	-.009	.027	.107	.120	-.039	-.002	-.021	-.010	-.121	-.021	.069	-.081
	Sig. (2-tailed)	.026	.001	.874	.000		.762	.834	.538	.015	.007	.372	.961	.635	.822	.006	.639	.119	.066
y1	Pearson Cor.	.125	.087	-.002	-.096	.013	1	-.215	-.109	.159	.271	.044	.110	.042	-.060	-.001	-.111	-.098	.077
	Sig. (2-tailed)	.005	.049	.970	.030	.762		.000	.013	.000	.000	.316	.013	.342	.173	.974	.012	.026	.083
y2	Pearson Cor.	.015	-.259	-.046	.081	-.009	-.215	1	-.047	-.154	-.041	-.001	-.020	-.006	.071	.092	-.002	.021	-.064
	Sig. (2-tailed)	.734	.000	.294	.065	.834	.000		.291	.000	.348	.982	.647	.897	.110	.037	.968	.633	.145
y3	Pearson Cor.	-.035	.005	-.023	.038	.027	-.109	-.047	1	-.002	-.099	-.046	.007	-.050	.012	.037	.036	.014	.010
	Sig. (2-tailed)	.422	.905	.601	.391	.538	.013	.291		.967	.024	.301	.868	.259	.784	.404	.412	.759	.825
y4	Pearson Cor.	.003	-.018	.104	-.027	.107	.159	-.154	-.002	1	.207	.016	-.024	.082	.001	-.051	-.014	.030	-.082
	Sig. (2-tailed)	.937	.678	.019	.539	.015	.000	.000	.967		.000	.722	.593	.062	.983	.247	.757	.496	.063
y5	Pearson Cor.	.145	-.082	.037	-.047	.120	.271	-.041	-.099	.207	1	-.032	-.004	-.075	.020	-.057	-.009	.029	.001
	Sig. (2-tailed)	.001	.062	.402	.293	.007	.000	.348	.024	.000		.470	.928	.091	.653	.199	.839	.517	.974
y6	Pearson Cor.	.115	-.064	.049	.064	-.039	.044	-.001	-.046	.016	-.032	1	.024	.070	-.023	-.002	.028	-.050	.037
	Sig. (2-tailed)	.009	.149	.271	.150	.372	.316	.982	.301	.722	.470		.591	.111	.603	.970	.521	.261	.397
y7	Pearson Cor.	.009	.018	-.067	.000	-.002	.110	-.020	.007	-.024	-.004	.024	1	.081	.044	.037	-.061	-.030	.057
	Sig. (2-tailed)	.843	.690	.130	.997	.961	.013	.647	.868	.593	.928	.591		.066	.317	.405	.167	.496	.198
y8	Pearson Cor.	.026	-.094	.045	.057	-.021	.042	-.006	-.050	.082	-.075	.070	.081	1	.012	.066	-.079	-.027	.019
	Sig. (2-tailed)	.563	.032	.310	.198	.635	.342	.897	.259	.062	.091	.111	.066		.787	.135	.072	.548	.665
y9	Pearson Cor.	.015	-.141	-.015	.102	-.010	-.060	.071	.012	.001	.020	-.023	.044	.012	1	-.027	.162	.149	-.076
	Sig. (2-tailed)	.733	.001	.732	.021	.822	.173	.110	.784	.983	.653	.603	.317	.787		.540	.000	.001	.084
y10	Pearson Cor.	.065	-.142	-.014	.100	-.121	-.001	.092	.037	-.051	-.057	-.002	.037	.066	-.027	1	-.082	-.044	.015
	Sig. (2-tailed)	.142	.001	.749	.023	.006	.974	.037	.404	.247	.199	.970	.405	.135	.540		.062	.317	.733
y11	Pearson Cor.	-.008	-.135	-.039	-.008	-.021	-.111	-.002	.036	-.014	-.009	.028	-.061	-.079	.162	-.082	1	.088	-.027
	Sig. (2-tailed)	.851	.002	.379	.854	.639	.012	.968	.412	.757	.839	.521	.167	.072	.000	.062		.047	.547
y12	Pearson Cor.	-.069	.006	-.033	-.019	.069	-.098	.021	.014	.030	.029	-.050	-.030	-.027	.149	-.044	.088	1	-.110
	Sig. (2-tailed)	.120	.901	.453	.671	.119	.026	.633	.759	.496	.517	.261	.496	.548	.001	.317	.047		.012
y13	Pearson Cor.	.070	.077	-.069	.052	-.081	.077	-.064	.010	-.082	.001	.037	.057	.019	-.076	.015	-.027	-.110	1
	Sig. (2-tailed)	.116	.080	.118	.243	.066	.083	.145	.825	.063	.974	.397	.198	.665	.084	.733	.547	.012	
y14	Pearson Cor.	-.072	-.028	-.036	.042	.025	.055	-.046	.067	-.017	.043	-.060	.043	-.009	.005	-.025	-.084	.029	.032
	Sig. (2-tailed)	.102	.532	.413	.345	.569	.215	.295	.131	.697	.333	.173	.336	.837	.916	.580	.059	.506	.475
y15	Pearson Cor.	-.150	-.009	.011	.046	.065	.088	-.073	.016	.028	.022	-.032	.038	.127	-.074	.024	-.046	-.011	.027
	Sig. (2-tailed)	.001	.845	.807	.300	.144	.047	.100	.721	.526	.618	.465	.390	.004	.094	.581	.302	.799	.544
y16	Pearson Cor.	.053	-.163	-.016	.172	.013	.062	.064	.024	.002	.106	.053	.088	.003	-.029	.063	-.063	-.059	.030
	Sig. (2-tailed)	.232	.000	.710	.000	.771	.164	.146	.581	.972	.016	.234	.047	.943	.513	.153	.153	.182	.495
y17	Pearson Cor.	-.061	-.096	.082	.035	.036	.007	.032	.015	.028	.036	.008	-.004	.051	-.084	.026	.003	-.026	.016
	Sig. (2-tailed)	.166	.030	.063	.428	.419	.880	.464	.729	.525	.420	.848	.920	.246	.058	.559	.947	.559	.714
y18	Pearson Cor.	-.126	.063	.028	-.080	.076	-.074	.018	-.027	.020	.011	-.037	.049	-.031	-.033	-.059	-.042	.001	.005
	Sig. (2-tailed)	.005	.161	.535	.073	.091	.100	.692	.546	.654	.805	.408	.274	.485	.464	.189	.352	.978	.914

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

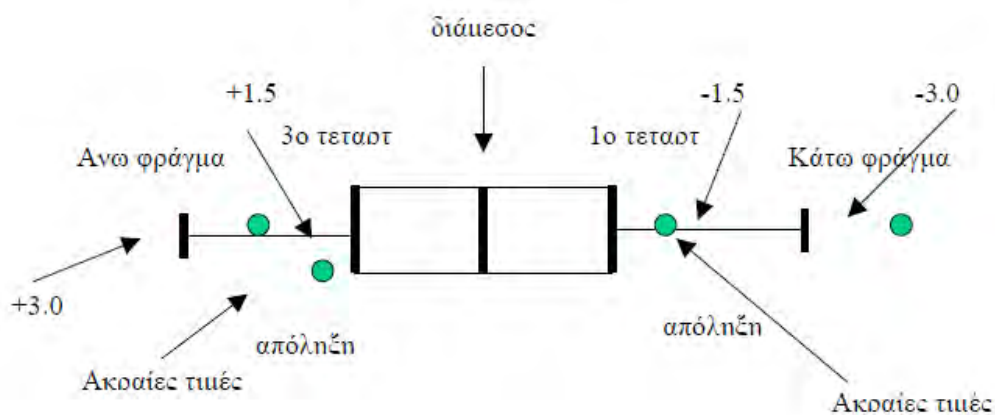
Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

7.2.5. Θηκογράμματα

Τα θηκογράμματα παρουσιάζουν και αυτά περιγραφικά στοιχεία. Συγκεκριμένα απεικονίζουν τις ακραίες τιμές ή «αντιφατικές», δηλαδή τις τιμές που διαφοροποιούνται από τις υπόλοιπες του υποδείγματος.

Ανάμεσα στα περιγραφικά στοιχεία που απεικονίζει το θηκογράμμα είναι η διάμεσος, το 1^ο και 3^ο τεταρτημόριο ή το 25ο και 75ο ποσοστιαίο σημείο (κάτω και πάνω άκρο αντίστοιχα) (Ζημέρας, 2003). Οι τιμές που βρίσκονται εκτός των προαναφερόμενων ορίων είναι οι ακραίες τιμές που αποκλείουν από το σύνολο των υπολοίπων. Με «ο» φαίνονται οι τιμές που είναι ακραίες, ενώ με «*» οι τιμές που είναι extreme. Τα θηκογράμματα που είναι συμμετρικά πιθανών να προσεγγίζουν την κανονική κατανομή.

Διάγραμμα 7.18: Θηκογράμματα

Πηγή: Ζημέρας, 2003

Όσον αφορά την αντιμετώπιση των ακραίων τιμών οι απόψεις των μελετητών διίστανται. Πολλοί πιστεύουν οι τιμές αυτές πρέπει να επισημαίνονται κατά την ανάλυση και να μελετώνται. Για αυτούς ο αποκλεισμός των ακραίων τιμών μπορεί να οδηγήσει σε διαγραφή σημαντικών πληροφοριών που επηρεάζουν την έρευνα (Μπατσίδης, 2014). Σε αντίθεση άλλοι θεωρούν ότι αυτές οι παρατηρήσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται μεμονωμένα και εάν επηρεάζουν τα αποτελέσματα του υποδείγματος πρέπει να διαγράφονται (Πάτσας, 2016).

Από τα στοιχεία που παίρνουμε δημιουργώντας το θηκόγραμμα μπορούμε να υπολογίσουμε τον συντελεστή μεταβλητότητας (Ανδρουλάκης, 2013):

$$CV = \frac{s}{\bar{X}}$$

Η διαδικασία έγινε σε επιλεγμένες μεταβλητές, μεταβλητές που θεωρήθηκε ότι κάποια πιθανή σχέση μεταξύ τους θα επηρεάσει τα αποτελέσματα και θα προσανατολίσει την προτεινόμενη στρατηγική. Η μέθοδος εφαρμόστηκε σε όλους τους πιθανούς συνδυασμούς αλλά επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν αυτοί που είχαν λογικό αποτέλεσμα.

Θηκογράμματα (ηλικία)

Η ηλικία των ερωτηθέντων κατηγοριοποιείται σε τέσσερις ομάδες, άτομα από 18 έως 25 έτη, από 26 έως 45, από 46 έως 65 και άτομα πάνω από 65 έτη. Στο θηκόγραμμα 7.19 φαίνονται κατά ηλικιακή ομάδα οι λόγοι που χρησιμοποιούνται οι χώροι πρασίνου από το εξεταζόμενο δείγμα. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) κοινωνικοποίηση, (2) βόλτα, (3) άθληση, (4) ξεκούραση και (5) παρατήρηση.

Στην πρώτη κατηγορία των ηλικιών 18 έως 25 έτη η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2.63 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2.27 μέχρι 2.99 και τυπική απόκλιση 0,964. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 36,7%. Η διάμεσος είναι 2, δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με την ύπαρξη μιας έκτοπης τιμής.

Όσον αφορά τα άτομα που έχουν ηλικία 26 έως 45 έτη η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2.35 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2.13 μέχρι 2.56 και τυπική απόκλιση 0,922 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 39,2%. Και εδώ η διάμεσος είναι 2, δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα, και η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με δύο ακραίες τιμές και μια τιμή extreme δηλαδή εξαιρετικά έκτοπη τιμή. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι σε αυτή την ηλικιακή ομάδα βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος των ατόμων του δείγματος.

Η τρίτη ηλικιακή ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα από 46 έως 65 έτη και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2.79 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2.51 μέχρι 3,08 και τυπική απόκλιση 1,026. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 36,8%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τρίτη πιθανή απάντηση,

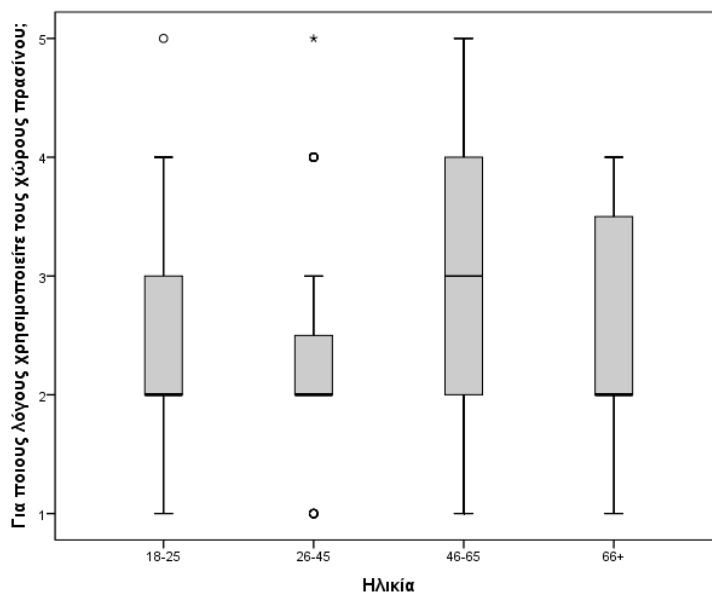

δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για άθληση. Η κατανομή είναι συμμετρική και καλύπτει όλο το εύρος των πιθανών απαντήσεων, συνεπώς δεν υπάρχουν ακραίες τιμές.

Τέλος, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, 66 έτη και άνω εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2.57 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,52 μέχρι 3,52 και τυπική απόκλιση 1,134. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 44,1%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 2 δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Στο θηκόγραμμα που ακολουθεί φαίνονται κατά ηλικιακή ομάδα οι λόγοι που δεν χρησιμοποιούνται τα MMM από το εξεταζόμενο δείγμα. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) παλιά λεωφορεία, (2) μη βολικά δρομολόγια, (3) καθυστερημένα δρομολόγια και (4) νοοτροπία.

Διάγραμμα 7.19: Θηκόγραμμα Ηλικία – Χρήση χώρων πρασίνου

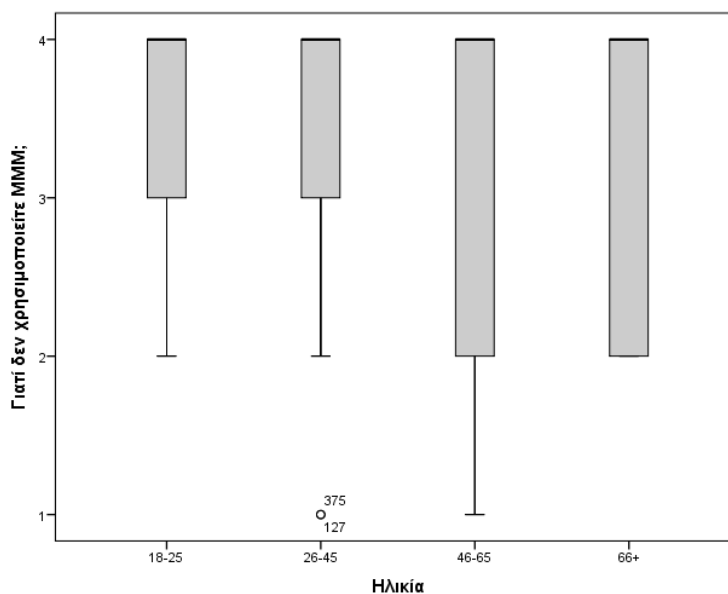
Στην πρώτη κατηγορία των ηλικιών 18 έως 25 έτη η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3.56 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3.37 μέχρι 3.75 και τυπική απόκλιση 0,708. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 19,9%. Η διάμεσος είναι 4, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Όσον αφορά τα άτομα που έχουν ηλικία 26 έως 45 έτη η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3.48 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3.36 μέχρι 3.59 και τυπική απόκλιση 0,809 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 23,2%. Και εδώ η διάμεσος είναι 4, δεν χρησιμοποιούν τα MMM κυρίως λόγω της νοοτροπίας τους, και η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ηλικιακή ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα από 46 έως 65 έτη και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,33 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3.16 μέχρι 3.51 και τυπική απόκλιση 0.956. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 28,7%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τέταρτη πιθανή απάντηση, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Η κατανομή είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Τέλος, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, 66 έτη και άνω εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3.39 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2.93 μέχρι 3.84 και τυπική απόκλιση 0.916. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 27,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Διάγραμμα 7.20: Θηκόγραμμα Ηλικία - Χρήση MMM

Στο θηκόγραμμα που ακολουθεί φαίνεται κατά ηλικιακή ομάδα ποια μορφή πολιτιστικής δραστηριότητα θεωρεί κάθε ερωτώμενος ότι μπορεί να απαπτυχθεί στην

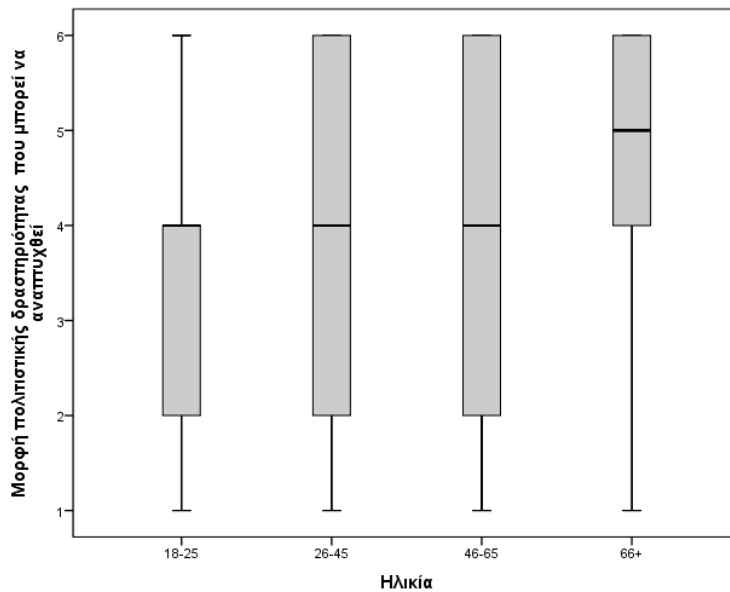
πόλη. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) γαστρονομία, (2) μουσική, (3) χορός, (4) θέατρο/ κινηματογράφος, (5) ζωγραφική και (6) μουσεία/ αρχαιολογικοί χώροι.

Στην πρώτη κατηγορία των ηλικιών 18 έως 25 έτη η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,53 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,10 μέχρι 3,97 και τυπική απόκλιση 1,692. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 47,9%. Η διάμεσος είναι 4, δηλαδή προτιμούν κυρίως να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Όσον αφορά τα άτομα που έχουν ηλικία 26 έως 45 έτη η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,73 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,46 μέχρι 4,00 και τυπική απόκλιση 1,809 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 48,5%. Και εδώ η διάμεσος είναι 4, δηλαδή προτιμούν κυρίως να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος, και η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ηλικιακή ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα από 46 έως 65 έτη και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,72 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,35 μέχρι 4,08 και τυπική απόκλιση 1,742. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 46,8%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τέταρτη πιθανή απάντηση, δηλαδή προτιμούν κυρίως να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος. Η κατανομή είναι συμμετρική και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Τέλος, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, 66 έτη και άνω εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 4,57 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,83 μέχρι 5,31 και τυπική απόκλιση 1,630. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 35,7%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 5 δηλαδή προτιμούν κυρίως να αναπτυχθεί στην πόλη ως πολιτιστική δραστηριότητα η ζωγραφική. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Διάγραμμα 7.21: Θηκόγραμμα Ηλικία - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας**Θηκογράμματα (τόπος κατοικίας)**

Ο τόπος κατοικίας των ερωτηθέντων κατηγοριοποιείται σε τρεις ομάδες, άτομα που κατοικούν στην πόλη της Λεμεσού, άτομα που κατοικούν στην Επαρχία Λεμεσού (εκτός Τοπικού Σχεδίου) και άτομα που κατοικούν σε άλλη περιοχή της Κύπρου. Στο θηκόγραμμα που ακολουθεί φαίνονται κατά τόπο κατοικίας σε ποια σημεία υπάρχει εντονότερο το πρόβλημα της κυκλοφοριακής συμφόρησης σύμφωνα με το εξεταζόμενο δείγμα. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) Λεωφόρος Ομονοίας, (2) Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού, (3) Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ', (4) Οδός Γλάδστωνος, (5) Οδός Φραγκλίνου Ρούσβελτ, (6) Πλησίον Μαρίνας Λεμεσού και (7) Πλησίον Εμπορικού Κέντρου My Mall. Πολλά άτομα επέλεξαν περισσότερες από μια απαντήσεις.

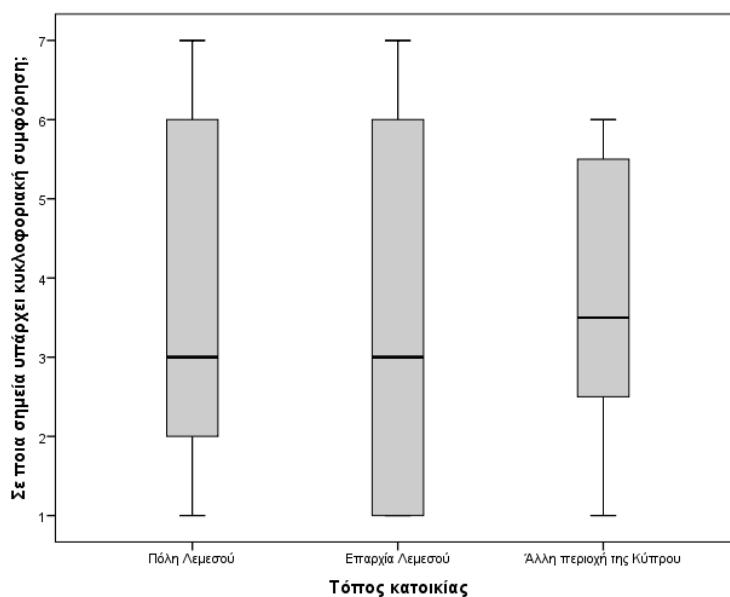
Στην πρώτη κατηγορία με τα άτομα που κατοικούν εντός της πόλης της Λεμεσού η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,61 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,29 μέχρι 3,94 και τυπική απόκλιση 1,868. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 51,7%. Η διάμεσος είναι 3, γεγονός που δείχνει ότι θεωρούν πως το μεγαλύτερο πρόβλημα κυκλοφορικής συμφόρησης υπάρχει στην Λεωφόρο Αρχ. Μακαρίου Γ. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Όσον αφορά τα άτομα που ζουν στην επαρχία Λεμεσού, αλλά εκτός σχεδίου πόλης, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,48 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,86

μέχρι 4,09 και τυπική απόκλιση 1,966 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 56,5%. Και εδώ η διάμεσος είναι 3, δηλαδή θεωρούν πως το μεγαλύτερο πρόβλημα κυκλοφορικής συμμόρφωσης υπάρχει στην Λεωφόρο Αρχ. Μακαρίου Γ, και η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ομάδα που περιλαμβάνει τα άτομα που ζουν σε άλλες περιοχές της Κύπρου εμφανίζει μέση τιμή παρατηρήσεων ίση με 3,75 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,22 μέχρι 5,28 και τυπική απόκλιση 1,832. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 48,9%. Η διάμεσος σε αυτή την ομάδα είναι στο 3,5 δηλαδή θεωρούν πως το μεγαλύτερο πρόβλημα κυκλοφορικής συμμόρφωσης υπάρχει στην Λεωφόρο Αρχ. Μακαρίου Γ και στην Οδό Γλάδστωνος. Η κατανομή είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει ακραίες τιμές.

Διάγραμμα 7.22: Θηκόγραμμα Τόπος κατοικίας - Κυκλοφοριακή συμμόρφωση

Θηκογράμματα (επίπεδο εκπαίδευσης)

Το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων κατηγοριοποιείται σε οκτώ ομάδες, άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση τους στο δημοτικό, στο γυμνάσιο, στο λύκειο, σε Τεχνική Σχολή, σε ΤΕΙ, σε ΑΕΙ, με μεταπτυχιακό ή και διδακτορικό. Στο θηκόγραμμα που ακολουθεί φαίνονται κατά επίπεδο εκπαίδευσης οι λόγοι που χρησιμοποιούνται οι χώροι πρασίνου από το εξεταζόμενο δείγμα. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) κοινωνικοποίηση, (2) βόλτα, (3) άθληση, (4) ξεκούραση και (5) παρατήρηση.

Στην πρώτη κατηγορία με τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση τους στο δημοτικό η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2,33 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 0,90 μέχρι 3,77 και τυπική απόκλιση 0,577. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 24,8%. Η διάμεσος είναι 2, δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει έκτοπες τιμές.

Όσον αφορά τα άτομα που έχουν τελειώσει και το γυμνάσιο η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2,92 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,25 μέχρι 3,60 και τυπική απόκλιση 1,115 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 38,2%. Εδώ η διάμεσος είναι 3, δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για άθληση, και η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική χωρίς όμως να εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση τους στο λύκειο και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2,56 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,27 μέχρι 2,85 και τυπική απόκλιση 1,013. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 39,6%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην δεύτερη πιθανή απάντηση, δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και εμφανίζει μια έκτοπη τιμή.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τα άτομα που αποφοίτησαν από κάποια τεχνική σχολή και εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 2,78 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,22 μέχρι 3,33 και τυπική απόκλιση 1,114. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 40,1%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 2,50 δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα και άθληση. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

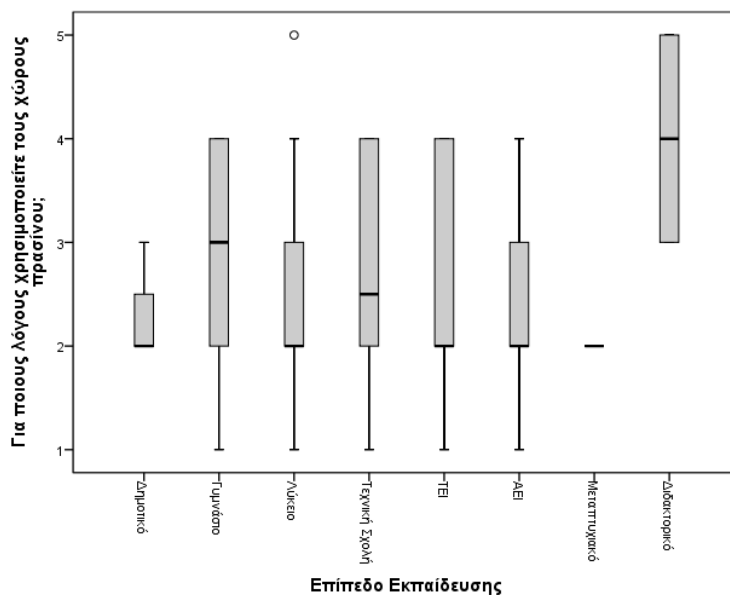
Η πέμπτη κατηγορία αποτελείται τα άτομα που αποφοίτησαν από ΤΕΙ εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 2,50 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,98 μέχρι 3,02 και τυπική απόκλιση 1,043. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 41,7%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 2 δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τα άτομα που σπούδασαν σε ΑΕΙ και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2,39 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,13 μέχρι 2,66 και τυπική απόκλιση 0,747. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 31,3%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 2 δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Στην συνέχεια καταγράφεται για τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση με μεταπτυχιακό η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους ίση με 2,36 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,97 μέχρι 2,75 και τυπική απόκλιση 0,952. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 40,3%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 2 δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για βόλτα. Επιπλέον, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Τέλος τα άτομα που έκαναν και διδακτορικό έχουν μέση τιμή παρατηρήσεων 4,00 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από -8,71 μέχρι 16,71 και τυπική απόκλιση 1,414. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 35,4%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τέταρτη πιθανή απάντηση, δηλαδή χρησιμοποιούν τους χώρους πρασίνου κυρίως για ξεκούραση. Η κατανομή είναι συμμετρική και δεν υπάρχουν ακραίες τιμές.

Διάγραμμα 7.23: Θηκόγραμμα Επίπεδο εκπαίδευσης - Χρήση χώρων πρασίνου

Στο θηκόγραμμα 7.24 φαίνονται κατά επίπεδο εκπαίδευσης οι λόγοι που δεν χρησιμοποιούνται τα MMM από το εξεταζόμενο δείγμα. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) παλιά λεωφορεία, (2) μη βολικά δρομολόγια, (3) καθυστερημένα δρομολόγια και (4) νοοτροπία.

Στην πρώτη κατηγορία με τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση τους στο δημοτικό η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,25 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,38 μέχρι 4,12 και τυπική απόκλιση 1,035. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 31,8%. Η διάμεσος είναι 4, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει έκτοπες τιμές.

Όσον αφορά τα άτομα που έχουν τελειώσει και το γυμνάσιο η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,33 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,95 μέχρι 3,71 και τυπική απόκλιση 0,961 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 28,9%. Εδώ η διάμεσος είναι 4, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους, και η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση τους στο λύκειο και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,52 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,38 μέχρι 3,67 και τυπική απόκλιση 0,761. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 21,6%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τέταρτη πιθανή απάντηση, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και εμφανίζει μια έκτοπη τιμή.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τα άτομα που αποφοίτησαν από κάποια τεχνική σχολή και εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,37 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,07 μέχρι 3,67 και τυπική απόκλιση 0,913. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 27,1%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και εμφανίζει μια ακραία τιμή.

Η πέμπτη κατηγορία αποτελείται τα άτομα που αποφοίτησαν από ΤΕΙ εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,36 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,09 μέχρι 3,64 και τυπική απόκλιση 0,942. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 28,0%. Η

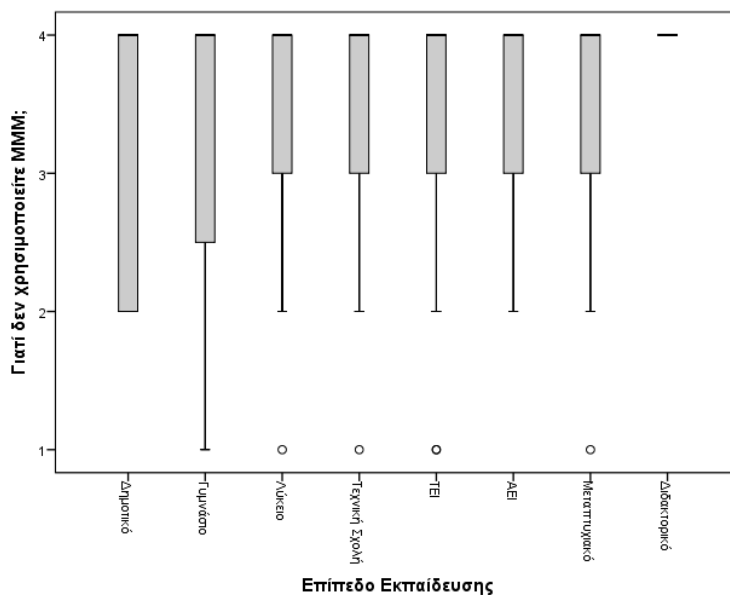
διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με την ύπαρξη μιας ακραίας τιμής.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τα άτομα που σπούδασαν σε ΑΕΙ και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,44 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,28 μέχρι 3,60 και τυπική απόκλιση 0,827. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 24,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Στην συνέχεια καταγράφεται για τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση με μεταπτυχιακό η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους ίση με 3,47 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,26 μέχρι 3,68 και τυπική απόκλιση 0,855. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 24,6%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επιπλέον, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με ύπαρξη μιας έκτοπης τιμής.

Τέλος, για τα άτομα που έκαναν και διδακτορικό η μεταβλητή είναι συνεχής όποτε η τιμή παραλείπεται.

Διάγραμμα 7.24: Θηκόγραμμα Επίπεδο εκπαίδευσης - Χρήση MMM

Στο θηκόγραμμα που ακολουθεί φαίνεται κατά επίπεδο εκπαίδευσης ποια μορφή πολιτιστικής δραστηριότητα θεωρεί κάθε ερωτώμενος ότι μπορεί να αναπτυχτεί στην

πόλη. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) γαστρονομία, (2) μουσική, (3) χορός, (4) θέατρο/ κινηματογράφος, (5) ζωγραφική και (6) μουσεία/ αρχαιολογικοί χώροι.

Στην πρώτη κατηγορία με τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση τους στο δημοτικό η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,71 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,89 μέχρι 5,54 και τυπική απόκλιση 1,976. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 53,3%. Η διάμεσος είναι 4, δηλαδή προτιμούν κυρίως να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει έκτοπες τιμές.

Όσον αφορά τα άτομα που έχουν τελειώσει και το γυμνάσιο η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 4,08 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,37 μέχρι 4,80 και τυπική απόκλιση 1,692 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 41,5%. Εδώ η διάμεσος είναι 4, δηλαδή θα επιθυμούσαν να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος, και η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση τους στο λύκειο και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,53 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,17 μέχρι 3,89 και τυπική απόκλιση 1,758. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 49,8%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τέταρτη πιθανή απάντηση δηλαδή προτιμούν κυρίως να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει έκτοπες τιμές.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τα άτομα που αποφοίτησαν από κάποια τεχνική σχολή και εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,76 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,17 μέχρι 4,35 και τυπική απόκλιση 1,792. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 47,7%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή επιθυμούν την ανάπτυξη του θέατρο ή και του κινηματογράφου. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

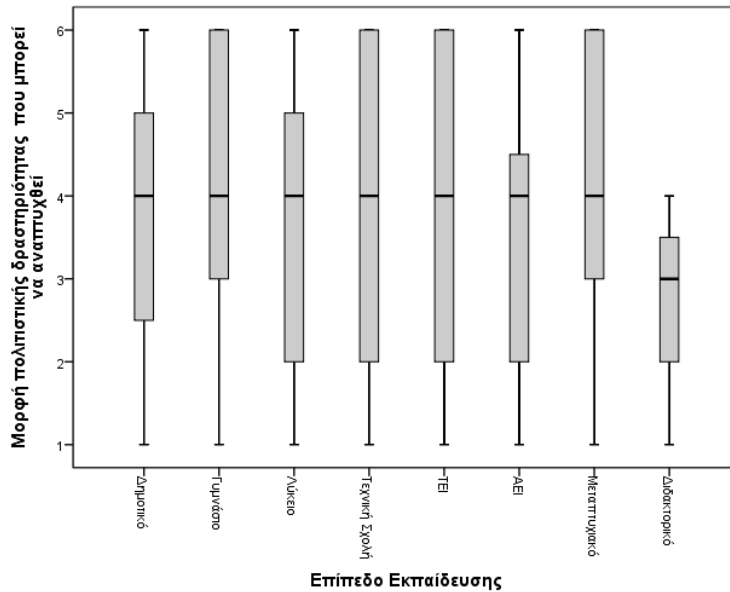
Η πέμπτη κατηγορία αποτελείται τα άτομα που αποφοίτησαν από ΤΕΙ εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 4,09 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,52 μέχρι 4,65 και τυπική απόκλιση 1,881. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 46,0%. Η

διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή επιθυμούν να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τα άτομα που σπούδασαν σε ΑΕΙ και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,57 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,20 μέχρι 3,95 και τυπική απόκλιση 1,776. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 50,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή προτιμούν κυρίως να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Στην συνέχεια καταγράφεται για τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση με μεταπτυχιακό η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους ίση με 4,04 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,56 μέχρι 4,53 και τυπική απόκλιση 1,654. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 41,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή θέλουν να αναπτυχθεί στην πόλη το θέατρο ή και ο κινηματογράφος. Επιπλέον, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Τέλος τα άτομα που έκαναν και διδακτορικό έχουν μέση τιμή παρατηρήσεων 2,67 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από -1,13 μέχρι 6,46 και τυπική απόκλιση 1,528. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 57,2%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τρίτη πιθανή απάντηση, δηλαδή θα προτιμούσαν να αναπτυχθεί στην πόλη ο χορός. Η κατανομή είναι ασύμμετρη και δεν υπάρχουν ακραίες τιμές.

Διάγραμμα 7.25: Θηκόγραμμα Επίπεδο εκπαίδευσης - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας**Θηκογράμματα (απασχόληση)**

Στο θηκόγραμμα που ακολουθεί φαίνονται κατά απασχόληση σε ποια σημεία υπάρχει εντονότερο το πρόβλημα της κυκλοφοριακής συμφόρησης σύμφωνα με το εξεταζόμενο δείγμα. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) Λεωφόρος Ομονοίας, (2) Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού, (3) Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ', (4) Οδός Γλάδστωνος, (5) Οδός Φραγκλίνου Ρούσβελτ, (6) Πλησίον Μαρίνας Λεμεσού και (7) Πλησίον Εμπορικού Κέντρου My Mall. Πολλά άτομα επέλεξαν περισσότερες από μια απαντήσεις.

Για τους μηχανικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,50 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,37 μέχρι 4,63 και τυπική απόκλιση 1,784. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 51,0%. Η διάμεσος είναι 3 (Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει έκτοπες τιμές.

Για τους εκπαιδευτικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2,83 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,80 μέχρι 3,87 και τυπική απόκλιση 0,983 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 34,7%. Εδώ η διάμεσος είναι 3 (Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ), και η κατανομή του δείγματος είναι εντελώς ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα που ασχολούνται με την πληροφορική όπου η μεταβλητή είναι συνεχής όποτε η τιμή παραλείπεται.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τους οικονομολόγους, λογιστές ή τραπεζικούς υπαλλήλους, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,42 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,61 μέχρι 4,23 και τυπική απόκλιση 1,677. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 49,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 3 (Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ). Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με τρεις έκτοπες τιμές.

Για τους δικηγόρους ή δικαστικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,67 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από -3,92 μέχρι 11,26 και τυπική απόκλιση 3,055. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 21,6%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τρίτη πιθανή απάντηση (Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και έχει δύο ακραίες τιμές.

Για τους υπαλλήλους γραφείου η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,62 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,84 μέχρι 4,40 και τυπική απόκλιση 1,71. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 84,4%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (Οδός Γλάδστωνος) και η κατανομή του δείγματος είναι σύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές

Για τα άτομα που ασχολούνται με τις υπηρεσίες υγείας η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,13 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,55 μέχρι 4,70 και τυπική απόκλιση 1,885. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 60,2%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 2,5 (Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού και Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ). Επιπλέον, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με μια έκτοπη τιμή.

Για τους υδραυλικούς, ψυκτικούς ή ηλεκτρολόγους η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,00 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,12 μέχρι 4,88 και τυπική απόκλιση 1,789. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 59,6%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 2,5 (Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού και Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ). Ακόμα, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Οι έμποροι ή πωλητές εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 5,00 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,82 μέχρι 8,18 και τυπική απόκλιση 2,000. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 40,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων

βρίσκεται στο 6 (Πλησίον Μαρίνας Λεμεσού) και η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς την ύπαρξη έκτοπων τιμών.

Για τους ελεύθερους επαγγελματίες η μεταβλητή είναι συνεχής όποτε η τιμή παραλείπεται.

Για τους στρατιωτικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,00 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,90 μέχρι 4,10 και τυπική απόκλιση 1,826. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 60,8%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 3 (Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με μια ακραία τιμή.

Οι εργάτες εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,78 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,79 μέχρι 4,77 και τυπική απόκλιση 1,987. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 52,6%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 3,5 (Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ και Οδός Γλάδστωνος). Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τους γεωργούς ή κτηνοτρόφους δεν υπάρχουν έγκυρες περιπτώσεις οπότε στατιστικά δεν μπορούν να γίνουν υπολογισμοί στο επίπεδο αυτό.

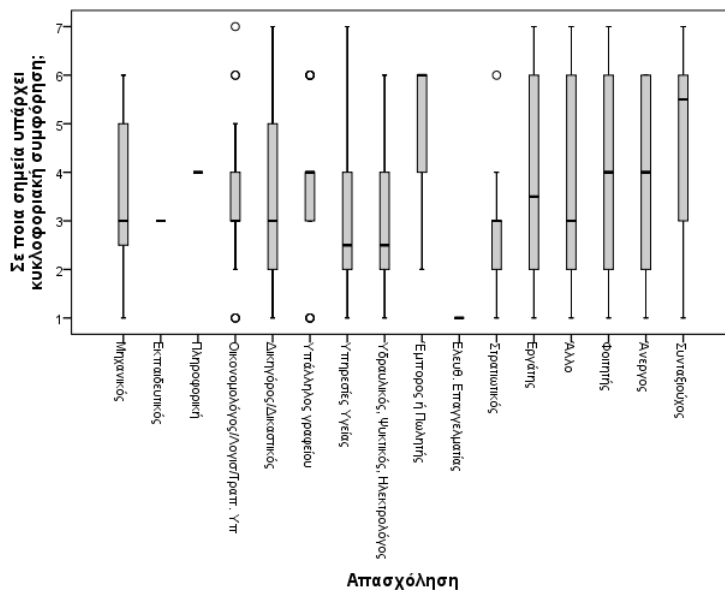
Για όσους ασχολούνται με κάποιο άλλο επάγγελμα που δεν αναφέρθηκε, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,53 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,86 μέχρι 4,20 και τυπική απόκλιση 1,926. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 54,6%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 3 (Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Οι φοιτητές εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων 3,91 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,39 μέχρι 5,42 και τυπική απόκλιση 2,256. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 57,7%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (Οδός Γλάδστωνος). Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Για τους άνεργους, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,89 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,19 μέχρι 5,58 και τυπική απόκλιση 2,205. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 56,7%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (Οδός Γλάδστωνος), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Στην συνέχεια καταγράφεται για τους συνταξιούχους η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους ίση με 4,90 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,49 μέχρι 6,31 και τυπική απόκλιση 1,969. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 40,2%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 5,5 (Οδός Φραγκλίνου Ρούσβελτ και Πλησίον Μαρίνας Λεμεσού). Επιπλέον, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Διάγραμμα 7.26: Θηκόγραμμα Απασχόληση - Κυκλοφοριακή συμφόρηση

Στο θηκόγραμμα που ακολουθεί φαίνονται κατά απασχόληση οι λόγοι που δεν χρησιμοποιούνται τα MMM από το εξεταζόμενο δείγμα. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) παλιά λεωφορεία, (2) μη βολικά δρομολόγια, (3) καθυστερημένα δρομολόγια και (4) νοοτροπία.

Για τους μηχανικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,40 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,08 μέχρι 3,72 και τυπική απόκλιση 0,946. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 27,8%. Η διάμεσος είναι 4, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν εμφανίζει έκτοπες τιμές.

Για τους εκπαιδευτικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,17 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,75 μέχρι 3,60 και τυπική απόκλιση 0,984 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 31,0%. Εδώ η διάμεσος είναι 4, δηλαδή δεν

χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους, και η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα που ασχολούνται με την πληροφορική και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,20 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,84 μέχρι 4,56 και τυπική απόκλιση 1,095. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 34,2%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τέταρτη πιθανή απάντηση, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και δεν υπάρχουν ακραίες τιμές.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τους οικονομολόγους, λογιστές ή τραπεζικούς υπαλλήλους, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,47 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,24 μέχρι 3,70 και τυπική απόκλιση 0,809. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 23,3%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τους δικηγόρους ή δικαστικούς η μεταβλητή είναι συνεχής όποτε η τιμή παραλείπεται.

Για τους υπαλλήλους γραφείου η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,73 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,55 μέχρι 3,91 και τυπική απόκλιση 0,610. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 16,4%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι εντελώς ασύμμετρη με δύο τιμές extreme δηλαδή εξαιρετικά έκτοπες τιμές

Για τα άτομα που ασχολούνται με τις υπηρεσίες υγείας η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,40 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,02 μέχρι 3,78 και τυπική απόκλιση 0,821. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 24,1%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επιπλέον, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με μια έκτοπη τιμή.

Για τους υδραυλικούς, ψυκτικούς ή ηλεκτρολόγους η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2,92 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,23 μέχρι 3,61 και τυπική απόκλιση 1,084. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 37,1%. Η διάμεσος

των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 3, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM γιατί τα δρομολόγια είναι συνήθως καθυστερημένα. Ακόμα, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Οι έμποροι ή πωλητές εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,70 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,22 μέχρι 4,18 και τυπική απόκλιση 0,675. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 18,2%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με την ύπαρξη δύο τιμών extreme δηλαδή εξαιρετικά έκτοπων τιμών.

Για τους ελεύθερους επαγγελματίες η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,33 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,25 μέχρι 4,42 και τυπική απόκλιση 1,033. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 31,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επιπλέον, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τους στρατιωτικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,35 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,91 μέχρι 3,80 και τυπική απόκλιση 0,862. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 25,7%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Ακόμα, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Οι εργάτες εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,26 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,96 μέχρι 3,57 και τυπική απόκλιση 0,864. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 26,5%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τους γεωργούς ή κτηνοτρόφους η μεταβλητή είναι συνεχής όποτε η τιμή παραλείπεται.

Για όσους ασχολούνται με κάποιο άλλο επάγγελμα που δεν αναφέρθηκε, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,49 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,30 μέχρι 3,69 και τυπική απόκλιση 0,816. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 23,4%. Η

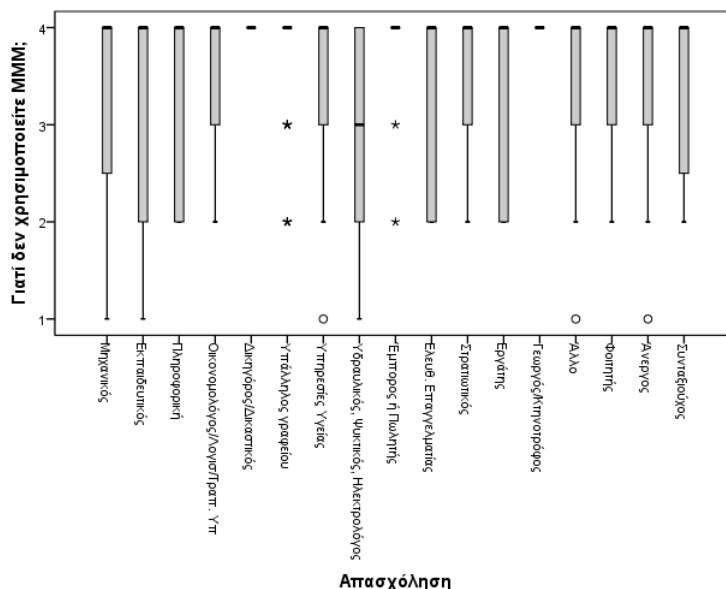
διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω νοοτροπίας. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με μια ακραία τιμή.

Οι φοιτητές εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων 3,40 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,94 μέχρι 3,86 και τυπική απόκλιση 0,828. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 24,4%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Για τους άνεργους, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,46 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,08 μέχρι 3,84 και τυπική απόκλιση 0,948. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 27,4%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4, δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω νοοτροπίας. Η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με μια έκτοπη τιμή.

Στην συνέχεια καταγράφεται για τους συνταξιούχους η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους ίση με 3,45 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,03 μέχρι 3,87 και τυπική απόκλιση 0,887. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 25,7%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 δηλαδή δεν χρησιμοποιούν τα MMM λόγω της νοοτροπίας τους. Επιπλέον, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Διάγραμμα 7.27: Θηκόγραμμα Απασχόληση - Χρήση MMM

Στο θηκόγραμμα που ακολουθεί φαίνεται κατά απασχόληση ποια μορφή πολιτιστικής δραστηριότητα θεωρεί κάθε ερωτώμενος ότι μπορεί να αναπτυχτεί στην πόλη. Οι πιθανές απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν ήταν (1) γαστρονομία, (2) μουσική, (3) χορός, (4) θέατρο/ κινηματογράφος, (5) ζωγραφική και (6) μουσεία/ αρχαιολογικοί χώροι.

Για τους μηχανικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,91 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,24 μέχρι 4,57 και τυπική απόκλιση 1,838. Έτσι προκύπτει ο συντελεστής μεταβλητότητας 47,0%. Η διάμεσος είναι 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική και δεν εμφανίζει έκτοπες τιμές.

Για τους εκπαιδευτικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,90 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,07 μέχρι 4,73 και τυπική απόκλιση 1,774 ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι 45,5%. Εδώ η διάμεσος είναι 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), και η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζει ακραίες τιμές.

Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τα άτομα που ασχολούνται με την πληροφορική και η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,43 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 1,93 μέχρι 4,93 και τυπική απόκλιση 1,618. Ο συντελεστής μεταβλητότητας ανέρχεται σε ποσοστό 47,2%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα εμφανίζει διάμεσο στην τρίτη πιθανή απάντηση (χορός), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη και υπάρχουν δύο ακραίες τιμές.

Η επόμενη κατηγορία περιέχει τους οικονομολόγους, λογιστές ή τραπεζικούς υπαλλήλους, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,77 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,26 μέχρι 4,29 και τυπική απόκλιση 1,497. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 39,7%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη με δύο έκτοπες τιμές.

Για τους δικηγόρους ή δικαστικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,00 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 0,09 μέχρι 5,91 και τυπική απόκλιση 1,826. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 60,9%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 3 (χορός). Επίσης, η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τους υπαλλήλους γραφείου η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,81 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,28 μέχρι 4,34 και τυπική απόκλιση 1,722. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 45,2%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τα άτομα που ασχολούνται με τις υπηρεσίες υγείας η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,83 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,83 μέχρι 4,84 και τυπική απόκλιση 1,586. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 41,4%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς ακραίες τιμές.

Για τους υδραυλικούς, ψυκτικούς ή ηλεκτρολόγους η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,17 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,02 μέχρι 4,31 και τυπική απόκλιση 1,801. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 56,8%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 3,5 (χορός και θέατρο/ κινηματογράφος). Ακόμα, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Οι έμποροι ή πωλητές εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,86 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,40 μέχρι 5,31 και τυπική απόκλιση 1,574. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 40,8%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική με την ύπαρξη μιας έκτοπης τιμής.

Για τους ελεύθερους επαγγελματίες η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,80 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 0,97 μέχρι 6,63 και τυπική απόκλιση 2,280. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 60,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τους στρατιωτικούς η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,74 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,72 μέχρι 4,75 και τυπική απόκλιση 2,104. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 56,3%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος). Ακόμα, η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς όμως να εμφανίζονται ακραίες τιμές.

Οι εργάτες εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων τους 3,63 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,04 μέχρι 4,21 και τυπική απόκλιση 1,699. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 46,8%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τους γεωργούς ή κτηνοτρόφους η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 2,67 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από -2,50 μέχρι 7,84 και τυπική απόκλιση 2,082. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 78,0%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 2 (μουσική), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς ακραίες τιμές.

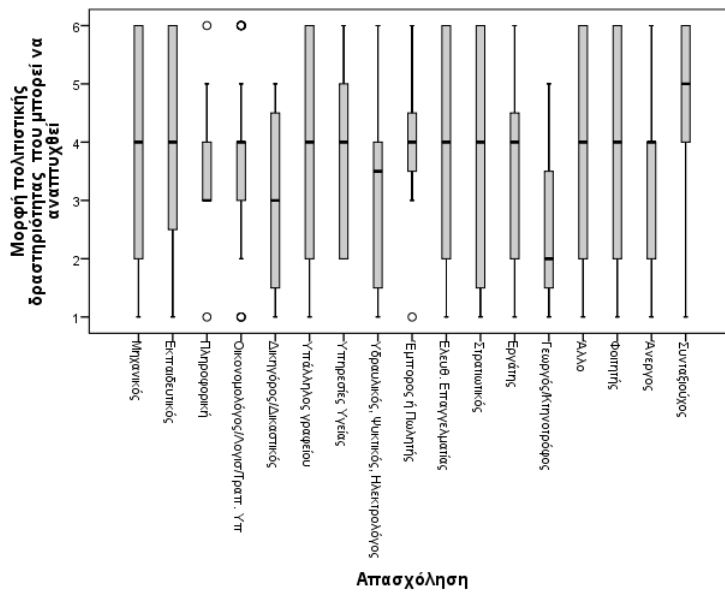
Για όσους ασχολούνται με κάποιο άλλο επάγγελμα που δεν αναφέρθηκε, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,65 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,11 μέχρι 4,19 και τυπική απόκλιση 2,031. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 55,6%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική χωρίς έκτοπες τιμές.

Οι φοιτητές εμφανίζουν μέση τιμή των παρατηρήσεων 3,65 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,67 μέχρι 4,62 και τυπική απόκλιση 1,902. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 52,1%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι συμμετρική χωρίς έκτοπες τιμές.

Για τους άνεργους, η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους είναι 3,64 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2,92 μέχρι 4,35 και τυπική απόκλιση 1,620. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 44,5%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 4 (θέατρο/ κινηματογράφος), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς ακραίες τιμές.

Στην συνέχεια καταγράφεται για τους συνταξιούχους η μέση τιμή των παρατηρήσεων τους ίση με 4,73 με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 3,97 μέχρι 5,50 και τυπική απόκλιση 1,387. Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται σε 29,3%. Η διάμεσος των παρατηρήσεων βρίσκεται στο 5 (ζωγραφική), η κατανομή του δείγματος είναι ασύμμετρη χωρίς έκτοπες τιμές.

Διάγραμμα 7.28: Θηκόγραμμα Απασχόληση - Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας

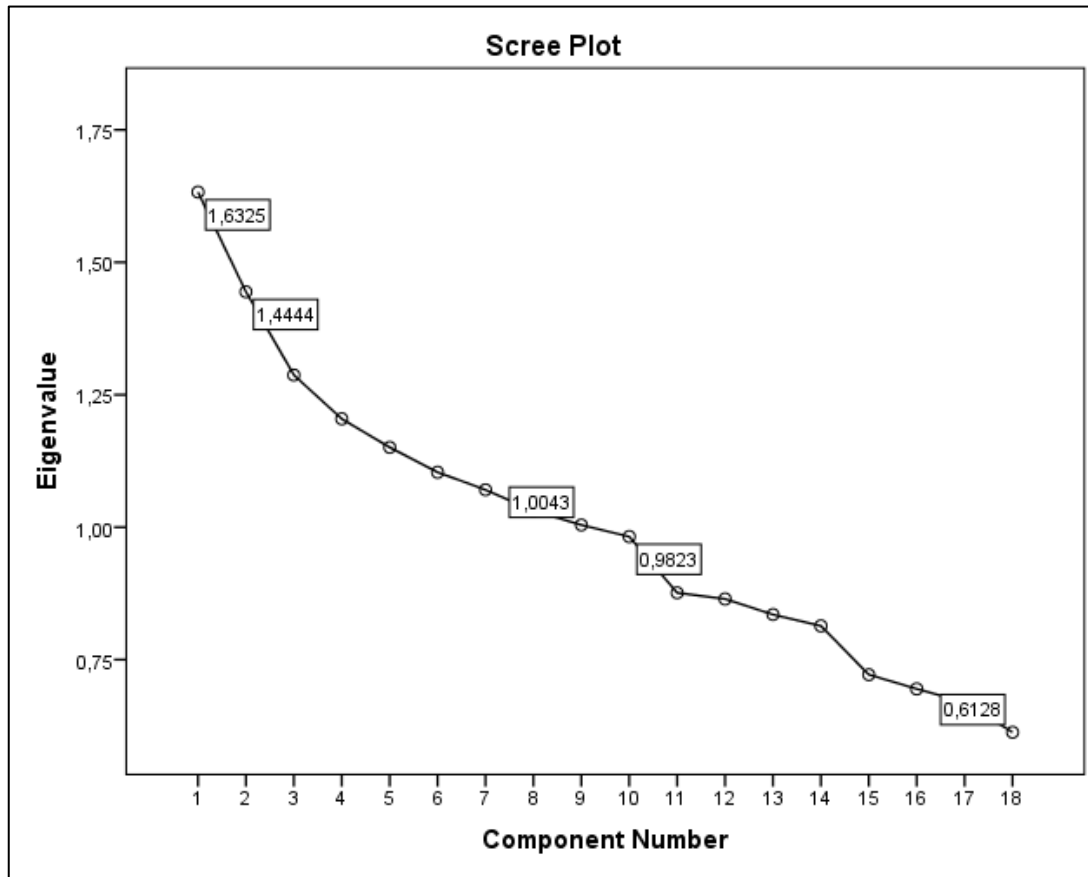

7.3. Παραγοντική ανάλυση (Factor Analysis – FA)

Η Παραγοντική ανάλυση χρησιμοποιείται για την αναπαράσταση ομαδοποιημένων εξαρτημένων μεταβλητών ως συνάρτηση ενός αριθμού κοινών παραγόντων (Πολύζος, 2011). Η μέθοδος είναι καταλληλότερη για ποσοτικές μεταβλητές λόγω της αναγκαιότητας οι τιμές να βρίσκονται σε επίπεδο διαστήματος ή αναλογίας. Επιπλέον, πρέπει να υπάρχει κάποια συσχέτιση ανάμεσα στα δεδομένα, που προκύπτει από την ανάλυση περιγραφικών στοιχείων, αλλιώς δεν θα βρεθούν κοινοί παράγοντες για επεξεργασία (Αγγελίδης, 2016).

Αν και στην συγκεκριμένη περίπτωση οι μεταβλητές δεν είναι ποσοτικές, χρησιμοποιήθηκε και αυτό το υπόδειγμα αφού τα άλλα απέτυχαν.

Η Παραγοντική ανάλυση εφαρμόστηκε στο εξεταζόμενο μοντέλο εισάγοντας στην ανάλυση όλες τις κατηγορικές μεταβλητές, εκτός από τα δημογραφικά στοιχεία. Χρησιμοποιήθηκαν συνολικά δεκαοκτώ (18) μεταβλητές οι οποίες διαμόρφωσαν το πιο κάτω αποτέλεσμα.

Διάγραμμα 7.29: Παραγοντική ανάλυση (Factor Analysis – FA)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο πρώτος παράγοντας εξηγεί το 1,633 % της συνολικής διακύμανσης των δεκαοκτώ (18) μεταβλητών. Ο πρώτος παράγοντας εξηγεί το μεγαλύτερο δυνατό μέρος της συνολικής διακύμανσης, ο δεύτερος παράγοντας εξηγεί το μεγαλύτερο δυνατό μέρος της εναπομείνουσας διακύμανσης κοκ. Αυτό φαίνεται και από τις φθίνουσες τιμές του διαγράμματος. Οι πρώτοι εννέα παράγοντες που έχουν τιμή Eigenvalue μεγαλύτερη από ένα (1) εξηγούν ένα ποσοστό 60,717% της συνολικής διακύμανσης. Αυτός ο αριθμός καθορίζεται από το κριτήριο του Kaiser. Το διάγραμμα δείχνει τις συντεταγμένες κάθε σημείου (Μαντζούκης και Παπαντωνίου 2014). Οι σημαντικότεροι παράγοντες σύμφωνα με την μέθοδο αυτή είναι οι πρώτοι εννέα που εξηγούν το μεγαλύτερο ποσοστό σημαντικότητας και είναι με την σειρά οι:

- 1) Ύψη κτιρίων στην πόλη
- 2) Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;
- 3) Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;
- 4) Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ;

- 5) Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη;
- 6) Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα);
- 7) Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους;
- 8) Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα
- 9) Κυκλοφοριακό Πρόβλημα;

7.4. Ανάλυση σε συστάδες (Cluster Analysis – CA)

Η ανάλυση σε συστάδες χρησιμοποιείται για την ομαδοποίηση δεδομένων και τον διαχωρισμό των ομάδων που δημιουργούνται σε υποομάδες. Η κάθε υποομάδα περιλαμβάνει στοιχεία που έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά τα οποία διαχωρίζονται στις ομάδες με βάση ένα αλγόριθμο που επεξεργάζεται την σχετική γειτνίαση των στοιχείων (Πολύζος, 2011).

Το δενδρόγραμμα αποτελεί την γραφική αναπαράσταση των ομαδοποιημένων συστάδων και δείχνει τις παρατηρήσεις που ενώνονται με αποτελεσματικά να δημιουργούνται οι ομάδες αυτές καθώς και τις τιμές των αποστάσεων για κάθε βήμα του αλγόριθμου. Στα πρώτα βήματα οι αποστάσεις είναι μικρές και στη συνέχεια μεγαλώνουν. Τα φύλλα που βρίσκονται την βάση του δενδρογράμματος είναι οι παρατηρήσεις και σε κάθε βήμα του γίνονται συγχωνεύσεις των στοιχείων μέχρι όλα τα στοιχεία να ενωθούν σε μια μόνο ομάδα (Κούτρας, 2015). Η συντεταγμένη που ενώνει δύο κλαδιά ισούται με την απόσταση μεταξύ των δύο αυτών ομάδων. Η τελευταία ομάδα δημιουργείται σε μεγαλύτερη απόσταση και δείχνει ότι οι δύο ομάδες διαφέρουν μεταξύ τους.

Κόβοντας με μια νοητική γραμμή το δενδρόγραμμα προκύπτουν τέσσερις ομάδες.

Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται οι μεταβλητές «Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης;», «Μαρίνα Λεμεσού συνέβαλε στην ανάπτυξη της πόλης;», «Πρόβλημα στάθμευσης;», «Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων», «Κυκλοφοριακό Πρόβλημα;», «Μεταβολή πληθυσμού σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού Προβλήματος» και «Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ;».

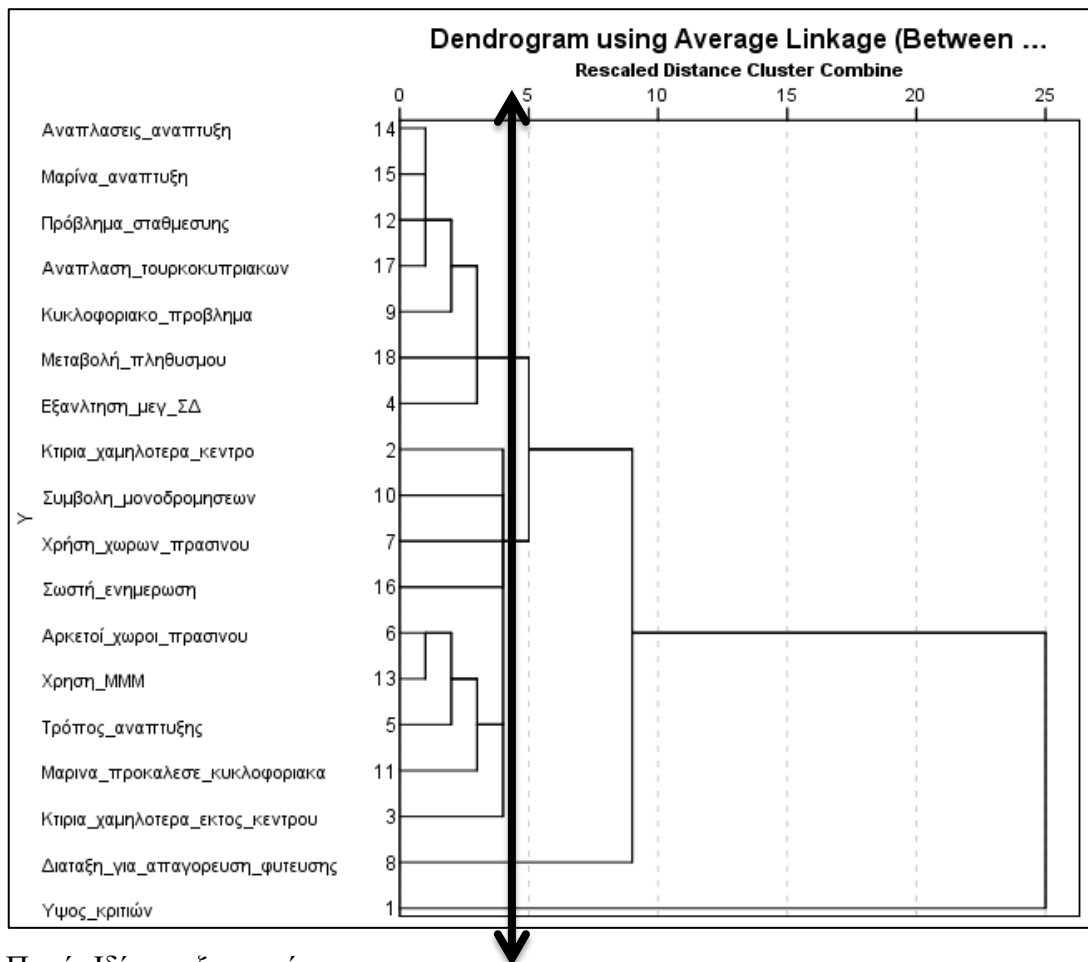
Στην δεύτερη ομάδα οι μεταβλητές «Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;», «Συμβολή μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού;», «Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους», «Σωστή ενημέρωση για τις πολιτιστικές

εκδηλώσεις», «Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)», «Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη;», «Μαρίνα Λεμεσού προκάλεσε κυκλοφορικά προβλήματα» και «Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;».

Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει μόνο την μεταβλητή «Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μετρά» και η τέταρτη μόνο την «Ύψη κτιρίων στην πόλη;».

Διάγραμμα 7.30: Ανάλυση σε συστάδες

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

7.5. Παλινδρόμηση

Από της πιο πάνω αναλύσεις προκύπτει ότι η μεταβλητή «Ύψη κτιρίων στη πόλη» είναι ένα σημαντικός παράγοντας. Από την παραγοντική ανάλυση προέκυψε ότι εξηγεί το μεγαλύτερο δυνατό μέρος της συνολικής διακύμανσης και από την ανάλυση σε συστάδες προέκυψε ότι αποτελεί από μόνο του μία συστάδα που διατηρείται μέχρι τα

τελευταία βήματα. Για τους λόγους αυτούς αποφασίστηκε να θεωρηθεί αυτή ως εξαρτημένη μεταβλητή κατά την παλινδρόμηση και οι υπόλοιπες ως ανεξάρτητες.

Έτσι, η εξίσωση παλινδρόμησης που προκύπτει από το υπόδειγμα είναι της μορφής:

Υψη κτιρίων στη πόλη

$$\begin{aligned}
 &= b_0 + b_1 (\text{Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;}) \\
 &+ b_2 (\text{Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;}) + b_3 (\text{Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ}) \\
 &+ b_4 (\text{Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη}) + b_5 (\text{Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)}) \\
 &+ b_6 (\text{Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους}) \\
 &+ b_7 (\text{Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μετρα}) \\
 &+ b_8 (\text{Κυκλοφοριακό Πρόβλημα}) \\
 &+ b_9 (\text{Σύμβολη μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφορικού}) \\
 &+ b_{10} (\text{Μαρίνα Λεμεσού προκάλεσε κυκλοφορικά προβλήματα}) \\
 &+ b_{11} (\text{Πρόβλημα στάθμευσης}) \\
 &+ b_{12} (\text{Χρήση MMM}) \\
 &+ b_{13} (\text{Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης}) \\
 &+ b_{14} (\text{Μαρίνα Λεμεσού συνέβαλε στην ανάπτυξη της πόλης}) \\
 &+ b_{15} (\text{Σωστή ενημέρωση για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις}) \\
 &+ b_{16} (\text{Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων}) \\
 &+ b_{17} (\text{Μεταβολή πληθυσμού σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού Προβλήματος})
 \end{aligned}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού της παλινδρόμησης είναι 0,402 δηλαδή η προσαρμογή του υποδείγματος δεν είναι πολύ καλή. Ο συντελεστής πολλαπλής συσχέτισης έχει τιμή $R^2=0,162$ και η διαφορά μεταξύ της τιμής R^2 και adjusted R^2 είναι 0,03 που σημαίνει ότι το υπόδειγμα που χρησιμοποιείται ανταποκρίνεται ικανοποιητικά.

Ο δείκτης F, που εκφράζει την αναλογία της δυνατότητας πρόβλεψης του υποδείγματος σε σχέση με το μέγεθος της ανακρίβειας που μπορεί να υπάρχει, είναι $F=5,464$ με ελάχιστη πιθανότητα η τιμή αυτή να είναι τυχαία, $p=0,000$. Από τον έλεγχο στατιστικής σημαντικότητας που φαίνεται στο Διάγραμμα προκύπτει ότι οι συντελεστές παλινδρόμησης είναι στατιστικά σημαντικοί με τιμή $p<0,100$.

Πίνακας 7.15: Παλινδρόμηση

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	
1	,402 ^a	,162	,132	,696	
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	44,963	17	2,645	5,464	,000 ^b
Residual	233,299	482	,484		
Total	278,262	499			
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	2,320	,491		4,722	,000
Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;	-,264	,064	-,177	-4,112	,000
Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;	-,121	,064	-,080	-1,890	,059
Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ	,137	,066	,090	2,061	,040
Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη	,421	,078	,235	5,398	,000
Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)	,094	,106	,038	,891	,374
Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους	,136	,063	,091	2,153	,032
Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα	,018	,038	,020	,470	,639
Κυκλοφοριακό Πρόβλημα	-,037	,084	-,019	-,443	,658
Συμβολή μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού	,023	,064	,016	,367	,714
Μαρίνα Λεμεσού προκάλεσε κυκλοφορικά προβλήματα	-,130	,066	-,085	-1,981	,048
Πρόβλημα στάθμευσης	-,186	,108	-,073	-1,722	,086
Χρήση MMM	,120	,112	,046	1,076	,282
Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης	,018	,165	,005	,109	,913
Μαρίνα Λεμεσού συνέβαλε στην ανάπτυξη της πόλης	,141	,113	,054	1,248	,212
Σωστή ενημέρωση για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις	,023	,064	,015	,352	,725
Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων	,004	,096	,002	,038	,970
Μεταβολή πληθυσμού σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού Προβλήματος	-,130	,064	-,085	-2,014	,045

Από τον έλεγχο των μη τυποποιημένων συντελεστών παλινδρόμησης, προκύπτει το είδος της σχέσης, θετική ή αρνητική σχέση, μεταξύ της εξαρτημένης και των ανεξάρτητων μεταβλητών. Τα πρόσημα που παίρνουν οι τιμές δηλώνουν την σχέση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών με την εξαρτημένη, θετική ή αρνητική.

Ταυτόχρονα οι ίδιοι συντελεστές καθορίζουν το βαθμό που κάθε μεταβλητή επηρεάζει το τελικό αποτέλεσμα με την προϋπόθεση ότι οι υπόλοιπες μεταβλητές διατηρούνται σταθερές. Συγκεκριμένα, θετική επίδραση στην εξαρτημένη μεταβλητή έχουν οι μεταβλητές «Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ», «Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη», «Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)», «Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους», «Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μέτρα», «Συμβολή μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού», «Χρήση MMM», «Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης», «Μαρίνα Λεμεσού συνέβαλε στην ανάπτυξη της πόλης», «Σωστή ενημέρωση για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις» και «Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων» οι υπόλοιπες μεταβλητές έχουν αρνητική επίδραση.

Οι τιμές του τεστ t αποτελούν τρόπο μέτρησης του κατά πόσο μια μεταβλητή συμβάλει σημαντικά στο υπόδειγμα. Συγκεκριμένα εάν Sig. = 0 τότε η συσχέτιση είναι πολύ σημαντική, εάν Sig. < 0,05 τότε η συσχέτιση είναι ιδιαίτερα σημαντική ενώ αν Sig. > 0,05 τότε η συσχέτιση δεν είναι τόσο σημαντική.

Από τον πίνακα που προκύπτει από την παλινδρόμηση παρατηρούμε ότι οι μεταβλητές «Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;» και «Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη;» είναι πολύ σημαντικές και επηρεάζουν άμεσα τα «Υψη κτιρίων στη πόλη». Οι μεταβλητές «Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ», «Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους», «Μαρίνα Λεμεσού προκάλεσε κυκλοφορικά προβλήματα» και «Μεταβολή πληθυσμού σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού Προβλήματος» είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για το υπόδειγμα. Οι υπόλοιπες μεταβλητές δεν παίζουν σημαντικό ρόλο.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι η μεταβλητή «Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη» έχει πολύ σημαντική θετική επίδραση στην μεταβλητή ενώ η μεταβλητή «Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;» έχει πολύ σημαντική αρνητική επίδραση σε αυτήν.

7.6. Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών (Multiple correspondence analysis)

Η πολλαπλή παραγοντική ανάλυση των αντιστοιχιών (Analyse des Correspondences Multiples, ACM) χρησιμοποιείται για την ανάλυση πληθυσμών που περιγράφονται είτε με ποιοτικές είτε με ποσοτικές μεταβλητές, χωρίς να τις κατηγοριοποιεί σε εξαρτημένες

ή ανεξάρτητες (Μάρκος, 2009). Είναι μια περιγραφική μέθοδος που χρησιμοποιείται για την διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες κατηγορικές μεταβλητές χωρίς όμως να υπάρχει ανάγκη ορισμού συγκεκριμένων υποθέσεων ή προϋποθέσεων. Σκοπός της είναι να αναδείξει την ενδογενή δομή των υπό μελέτη δεδομένων και να εμφανίσει σχέσεις που δεν είναι άμεσα αντιληπτές. Η χρήση στατιστικών ελέγχων σημαντικότητας για την εξέταση των υποθέσεων δεν χρειάζεται. Ταυτόχρονα η μέθοδος αναλύει τις ποιοτικές μεταβλητές και τις οργανώνει σε απλούς και σύνθετους πίνακες συνάφειας ή διπλής εισόδου (Παπαδημητρίου, 2009).

Η πολλαπλή παραγοντική ανάλυση των αντιστοιχιών ολοκληρώνεται και σταματά όταν συμπληρωθεί ο μέγιστος αριθμός επαναλήψεων που έχει ορίσει ο χρήστης ή όταν η διαφορά ανάμεσα σε δύο επαναλήψεις είναι μικρότερη από μια τιμή σύγκλισης που ο χρήστης ορίζει και πάλι (Μαντζούνη, 2013).

Επιπλέον, η λύση που προκύπτει μπορεί να αναλυθεί σε διάφορες διαστάσεις. Ο μέγιστος αριθμός των διαστάσεων ισούται είτε με τον αριθμό των κατηγοριών μείον τον αριθμό των μεταβλητών χωρίς απώλειες τιμών (missing values) ή τον αριθμό των παρατηρήσεων μείον ένα, όποιο από τα δύο είναι μικρότερο. Παρόλα αυτά, συνήθως η λύση είναι μιας, δύο ή τριών διαστάσεων (Μαντζούνη, 2013).

Η πρώτη προσπάθεια εφαρμογής της πολλαπλής παραγοντικής ανάλυσης αντιστοιχιών έγινε χρησιμοποιώντας ως μεταβλητές της ανάλυσης τις «εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ», «κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;», «κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;», «πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη» και «αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης;» και ως συμπληρωματικές μεταβλητές τις «Επίπεδο Εκπαίδευσης» και «Απασχόληση».

Σύμφωνα με τον πιο κάτω πίνακα η οι επαναλήψεις στην ανάλυση μας σταμάτησαν στην 40^η επανάληψη γιατί η διαφορά από την προηγούμενη επανάληψη ήταν μικρότερη από 0.00001, δηλαδή μικρότερη από την τιμή σύγκλισης που όρισε ο χρήστης. Στην υποστήλη Total που βρίσκεται στην στήλη Variance Accounted For εμφανίζεται το σύνολο της διακύμανσης που ερμηνεύεται από αυτό το μοντέλο. Ουσιαστικά δείχνει πόσο καλά ερμηνεύεται η παρατηρούμενη διακύμανση των τιμών των ποσοτικοποιημένων μεταβλητών από το εφαρμοσμένο μοντέλο. Όπως φαίνεται στον πίνακα το σύνολο της διακύμανσης είναι 1,20.

Στο επόμενο βήμα, στην τρίτη στήλη, Eigenvalue, φαίνονται οι ιδιοτιμές οι οποίες μετρούν σε ποιο βαθμό η πληροφορία αποδίδεται σε κάθε διάσταση. Όπως φαίνεται στον πίνακα η πρώτη διάσταση ερμηνεύει το 25,7% και η δεύτερη το 22,2%. Μαζί οι δύο ιδιοτιμές (1,286 και 1,111) μπορούν να ερμηνευτούν με όρους αποστάσεων. Η ύπαρξη καλής διακριτικής ικανότητας υποδηλώνει ότι τα αντικείμενα θα βρίσκονται κοντά στις κατηγορίες στις οποίες ανήκουν, έχουν παρόμοιες τιμές αλλά και οι κατηγορίες διαφορετικών μεταβλητών θα βρίσκονται κοντά αν ανήκουν στα ίδια αντικείμενα.

Πίνακας 7.16: Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών 1

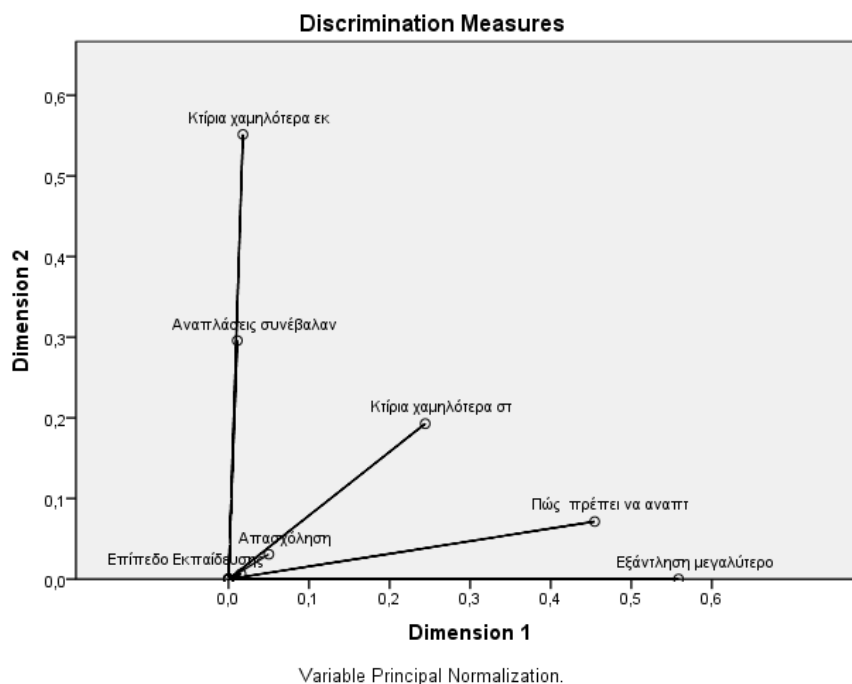
Iteration Number	Variance Accounted For		Loss
	Total	Increase	
40 ^a	1,198864	,000009	3,801136
Dimension	Cronbach's Alpha	Variance Accounted For	
		Total (Eigenvalue)	% of Variance
1	,278	1,286	25,727
2	,125	1,111	22,228
Total		2,398	
Mean	,207 ^a	1,199	23,977
Discrimination Measures	Dimension		Mean
	1	2	
Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ	,559	,000	,279
Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη	,455	,071	,263
Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης	,011	,296	,153
Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;	,018	,551	,285
Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;	,244	,193	,218
Επίπεδο Εκπαίδευσης ^a	,015	,006	,011
Απασχόληση ^a	,050	,031	,040
Active Total	1,286	1,111	1,199
% of Variance	25,727	22,228	23,977

Στη συνέχεια αναλύονται οι μετρήσεις διάκρισης ανάμεσα σε κάθε μεταβλητή ανά διάσταση. Οι υψηλές τιμές των μετρήσεων διάκρισης σε μια μεταβλητή υποδηλώνουν μεγάλη απόσταση ανάμεσα στις κατηγορίες της μεταβλητής αυτής άρα υπάρχει μεγάλος βαθμός διάκρισης ανάμεσα στις κατηγορίες αυτής της μεταβλητής ως προς τη συγκεκριμένη διάσταση. Η ερώτηση «Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ» διακρίνεται καλύτερα στην πρώτη διάσταση (Dimension 1) αντί στην δεύτερη (Dimension 2). Το ίδιο συμβαίνει και για τις μεταβλητές «Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη» και «Κτίρια

χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;» αλλά και οι συμπληρωματικές μεταβλητές «Επίπεδο Εκπαίδευσης» και «Απασχόληση». Αντιθέτως, στην δεύτερη διάσταση διακρίνονται σχετικά περισσότερο οι μεταβλητές «Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;» και «Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης» «Φύλο» και «Ηλικία».

Όπως φαίνεται στο πιο κάτω διάγραμμα οι μεταβλητές «Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη» και «Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ» σχετίζονται κυρίως με την πρώτη διάσταση (οριζόντιος άξονας), εμφανίζουν υψηλές μετρήσεις διάκρισης στην πρώτη διάσταση και χαμηλές στη δεύτερη. Με την δεύτερη διάσταση σχετίζονται οι μεταβλητές «Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;» και «Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης». Αυτό σημαίνει ότι οι κατηγορίες των μεταβλητών που σχετίζονται με διαφορετικούς άξονες διαχέονται μακριά η μια από την άλλη ενώ οι κατηγορίες μεταβλητών που σχετίζονται με την ίδια διάσταση βρίσκονται η μια στην άλλη αλλά μόνο στη διάσταση αυτή. Η μεταβλητή «Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;» μεταβλητή έχει σχετικά υψηλές τιμές και στις δύο διαστάσεις κάτι που φανερώνει διάκριση και στις δύο διαστάσεις. Οι συμπληρωματικές μεταβλητές έχουν μικρές τιμές και στις δύο διαστάσεις.

Διάγραμμα 7.31: Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών 1

Αυτές οι μετρήσεις διάκρισης όπως και το διάγραμμα που δημιουργήθηκε από αυτές διακρίνονται καλύτερα μόνο ως προς κάθε διάσταση. Παρόλα αυτά δεν πληροφορούν τον μελετητή για το πώς κατανέμονται οι κατηγορίες της κάθε μεταβλητής.

Η δεύτερη προσπάθεια εφαρμογής της πολλαπλής παραγοντικής ανάλυσης αντιστοιχιών έγινε χρησιμοποιώντας ως μεταβλητές της ανάλυσης τις «χρήση MMM», «χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους;», «κυκλοφοριακό πρόβλημα», «συμβολή μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού» και «πρόβλημα στάθμευσης» και ως συμπληρωματικές μεταβλητές τις «φύλο», «ηλικία» και «τόπος κατοικίας».

Σύμφωνα με τον πιο κάτω πίνακα η οι επαναλήψεις στην ανάλυση μας σταμάτησαν στην 49η επανάληψη γιατί η διαφορά από την προηγούμενη επανάληψη ήταν μικρότερη από 0.00001, δηλαδή μικρότερη από την τιμή σύγκλισης που όρισε ο χρήστης. Στην υποστήλη Total που βρίσκεται στην στήλη Variance Accounted For εμφανίζεται το σύνολο της διακύμανσης που ερμηνεύεται από αυτό το μοντέλο. Ουσιαστικά δείχνει πόσο καλά ερμηνεύεται η παρατηρούμενη διακύμανση των τιμών των ποσοτικοποιημένων μεταβλητών από το εφαρμοσμένο μοντέλο. Όπως φαίνεται στον πίνακα το σύνολο της διακύμανσης είναι 1,15.

Στο επόμενο βήμα, στην τρίτη στήλη, Eigenvalue, φαίνονται οι ιδιοτιμές οι οποίες μετρούν σε ποιο βαθμό η πληροφορία αποδίδεται σε κάθε διάσταση. Όπως φαίνεται στον πίνακα η πρώτη διάσταση ερμηνεύει το 24,8% και η δεύτερη το 21,0%. Μαζί οι δύο ιδιοτιμές (1,241 και 1,051) μπορούν να ερμηνευτούν με όρους αποστάσεων. Η ύπαρξη καλής διακριτικής ικανότητας υποδηλώνει ότι τα αντικείμενα θα βρίσκονται κοντά στις κατηγορίες στις οποίες ανήκουν, έχουν παρόμοιες τιμές αλλά και οι κατηγορίες διαφορετικών μεταβλητών θα βρίσκονται κοντά αν ανήκουν στα ίδια αντικείμενα.

Στη συνέχεια αναλύονται οι μετρήσεις διάκρισης ανάμεσα σε κάθε μεταβλητή ανά διάσταση. Η ερώτηση «Κυκλοφοριακό Πρόβλημα;» διακρίνεται καλύτερα στην πρώτη διάσταση (Dimension 1) αντί στην δεύτερη (Dimension 2). Το ίδιο συμβαίνει και για τις μεταβλητές «Πρόβλημα στάθμευσης» και «Χρήση MMM» αλλά και η συμπληρωματική μεταβλητή «Φύλο». Αντιθέτως, στην δεύτερη διάσταση διακρίνονται σχετικά περισσότερο οι μεταβλητές «Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους

κατοίκους» και «Συμβολή μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού» αλλά και οι συμπληρωματικές μεταβλητές «Ηλικία» και «Τόπος κατοικίας».

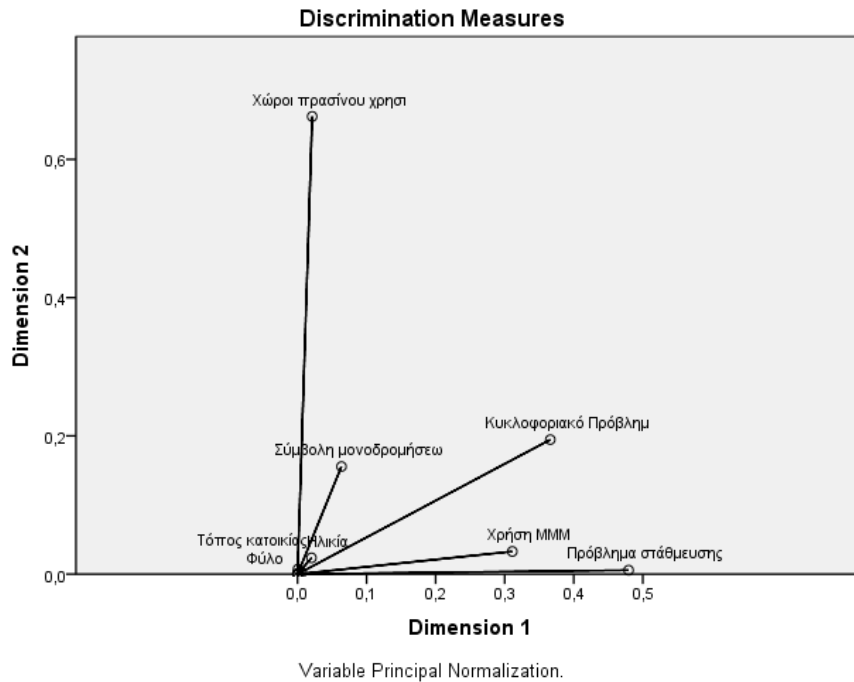
Πίνακας 7.17: Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών 2

Iteration Number	Variance Accounted For		Loss
	Total	Increase	
49 ^a	1,146041	,000009	3,853959
Dimension	Cronbach's Alpha	Variance Accounted For	
		Total (Eigenvalue)	% of Variance
1	,243	1,241	24,827
2	,060	1,051	21,015
Total		2,292	
Mean	,159 ^a	1,146	22,921
Discrimination Measures	Dimension		Mean
	1	2	
Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους	,021	,662	,342
Κυκλοφοριακό Πρόβλημα	,366	,195	,280
Σύμβολη μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού	,064	,156	,110
Πρόβλημα στάθμευσης	,479	,006	,243
Χρήση MMM	,311	,033	,172
Φύλο ^a	,006	,002	,004
Ηλικία ^a	,020	,024	,022
Τόπος κατοικίας ^a	,001	,007	,004
Active Total	1,241	1,051	1,146
% of Variance	24,827	21,015	22,921

Έτσι δημιουργείται το ακόλουθο διάγραμμα όπου φαίνονται οι μεταβλητές «Πρόβλημα στάθμευσης», «Κυκλοφοριακό Πρόβλημα» και «Χρήση MMM» να σχετίζονται κυρίως με την πρώτη διάσταση (οριζόντιος άξονας), δηλαδή να εμφανίζουν υψηλές μετρήσεις διάκρισης στην πρώτη διάσταση και χαμηλές στη δεύτερη. Με την δεύτερη διάσταση σχετίζονται οι μεταβλητές «Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους» και «Συμβολή μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού». Αυτό σημαίνει ότι οι κατηγορίες των μεταβλητών που σχετίζονται με διαφορετικούς άξονες διαχέονται μακριά η μια από την άλλη ενώ οι κατηγορίες μεταβλητών που σχετίζονται με την ίδια διάσταση βρίσκονται η μια στην άλλη αλλά μόνο στη διάσταση αυτή. Οι συμπληρωματικές μεταβλητές έχουν μικρές τιμές και στις δύο διαστάσεις.

Αυτές οι μετρήσεις διάκρισης όπως και το διάγραμμα που δημιουργήθηκε από αυτές διακρίνονται καλύτερα μόνο ως προς κάθε διάσταση. Παρόλα αυτά δεν πληροφορούν τον μελετητή για το πώς κατανέμονται οι κατηγορίες της κάθε μεταβλητής.

Διάγραμμα 7.32: Πολλαπλή παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών 2

7.7. Συμπεράσματα έρευνας πεδίου

Η έρευνα πεδίου μας βοήθησε να αντιληφθούμε τις επιθυμίες και τις ανάγκες των κατοίκων καθώς και τα παράπονα που κρύβουν επιλογές τους. Πολλά από τα άτομα φαίνεται να έδωσαν αντιφατικές απαντήσεις σε ερωτήσεις που είχαν παρόμοιο νόημα αλλά τον ίδιο σκοπό. Οι απαντήσεις τους έκρυβαν είτε προσωπικά συμφέροντα είτε άγνοια των πολεοδομικών όρων και κανονισμών. Για παράδειγμα η επιθυμία για υψηλότερα κτίρια στην πόλη και για μεγαλύτερο από τον υφιστάμενο Συντελεστή Δόμησης συνοδευόταν από την επιθυμία με ανάπτυξη της πόλης με επέκταση σχεδίου πόλεως και όχι καθ' ύψος. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πιθανόν η ένταξη περιστατικής ιδιοκτησίας εντός του Τοπικού Σχεδίου με ευνοϊκότερους όρους δόμησης και αύξηση της χρηματικής της αξίας εξυπηρετεί μεγάλο ποσοστό των κατοίκων

Επιπλέον, οι κάτοικοι δηλώνουν απογοητευμένοι από την έλλειψη χώρων πρασίνου ενώ έχουν ανάγκη την δημιουργία νέων οργανωμένων χώρων πρασίνου που θα εξυπηρετούν τις καθημερινές τους ανάγκες.

Το κυκλοφοριακό πρόβλημα αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα της πόλης το οποίο όμως πηγάζει από άλλες ελλείψεις. Κυρίως στο κέντρο της πόλης, το πρόβλημα αυτό, ταλαιπωρεί καθημερινά τόσο τους επισκέπτες όσο και τους εργαζόμενους. Ταυτόχρονα η έλλειψη χώρων στάθμευσης που οφείλεται στην αυξημένη χρήση ΙΧ και στην ελάχιστη χρήση δημόσιων μέσων μεταφοράς δεν υποστηρίζει την προώθηση και ανταγωνιστικότητα του κέντρου. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση παρατηρείται κυρίως κατά τις ώρες αιχμής αλλά και τα σαββατοκύριακα γύρω από την Μαρίνα Λεμεσού. Η συγκέντρωση εκεί εστιατορίων και χώρων αναψυχής σε συνδυασμό με τον άφθονο ελεύθερο χώρο και την διοργάνωση εκδηλώσεων προσελκύει τόσο κόσμο όσο το κυκλοφοριακό σύστημα δεν μπορεί να αντέξει, όπως επισημάνεται από τους ίδιους τους κατοίκους.

Το πρόβλημα στάθμευσης έχει δυσανασχετήσει πολλούς κατοίκους αλλά έχει οδηγήσει ελάχιστους στην χρήση ΜΜΜ. Αν και σύμφωνα με τον Δήμο Λεμεσού οι χώροι στάθμευσης γύρω από το κέντρο είναι υπεραρκετοί αυτοί σχεδόν πάντα είναι γεμάτοι και δεν αρκούν για όλα τα ΙΧ με αποτέλεσμα πολλοί να επιλέγουν το παράνομο παρκάρισμα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι περισσότεροι χώροι στάθμευσης είναι ιδιωτικοί και όχι δημόσιοι, με αποτέλεσμα πολλοί να τους αποφεύγουν. Οι ερωτώμενοι τόνισαν να απαντήσουν ότι να απαντήσουν ότι δεν χρησιμοποιούν τα

MMM χάρη στην νοοτροπία που κυριαρχεί στο νησί και όχι σε κάποιο μειονέκτημα των μέσων.

Γενικά παρατηρούμε ότι ανάμεσα στις μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν και αναλύθηκαν ότι δεν υπάρχουν σημαντικές συσχετίσεις. Οι έντονες διαφορές στις τιμές που εμφανίζονται στα περιγραφικά στοιχεία που αναλύθηκαν και εξετάστηκαν μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για συμμετρικό πληθυσμό. Επιπλέον, οι συντελεστές συνάφειας, Phi και V του Cramer σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις πλησιάζουν στο μηδέν (0), δηλαδή δηλώνουν ανεξάρτητες μεταβλητές.

Φαίνεται ότι ανάλογα με τον τόπο κατοικίας του ατόμου επηρεάζεται και η άποψη του για το ύψος των κτιρίων στην πόλη. Οι κάτοικοι της πόλης θεωρούν ότι τα κτήρια είναι χαμηλά έως κατάλληλα ενώ οι κάτοικοι της επαρχίας ή άλλων περιοχών θεωρούν ότι είναι χαμηλά έως υψηλά. Από αυτό βλέπουμε ότι ίσως τα κτίρια στη Λεμεσό να είναι υψηλότερα από τις υπόλοιπες περιοχές του νησιού. Σημαντική σχέση εντοπίζεται και ανάμεσα στο επίπεδο εκπαίδευσης και την επιθυμητή μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας. Τα υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης επιθυμούν κυρίως την ανάπτυξη του θεάτρου/ κινηματογράφου και των μουσείων/ αρχαιολογικών χώρων ενώ όσο μειώνεται το επίπεδο εκπαίδευσης τόσο πιο πολύ εισάγονται στις επιθυμητές μορφές πολιτιστικής δραστηριότητας πιο παραδοσιακοί τομείς όπως η μουσική και η ζωγραφική. Συγχρόνως, η σχέση ανάμεσα στην απασχόληση και στην άποψη για ύπαρξη κυκλοφοριακού προβλήματος δείχνει ότι το είδος της απασχόλησης του ατόμου αλλά και ο χώρος απασχόλησης του καθορίζουν, εν μέρει, την άποψη του για το κυκλοφοριακό πρόβλημα στην πόλη.

Από τις αναλύσεις που ακολούθησαν προκύπτει ότι η μεταβλητή «Ύψη κτιρίων στη πόλη» είναι ένα σημαντικός παράγοντας. Από την παραγοντική ανάλυση προέκυψε ότι εξηγεί το μεγαλύτερο δυνατό μέρος της συνολικής διακύμανσης και από την ανάλυση σε συστάδες προέκυψε ότι αποτελεί από μόνο του μία συστάδα που διατηρείται μέχρι τα τελευταία βήματα. Έτσι, και η παλινδρόμηση που ακολούθησε αφορούσε αυτή την μεταβλητή και πως αυτή επηρεάζεται από τις υπόλοιπες.

Κεφάλαιο 8^ο:

Στρατηγική και Αναπτυξιακές Προτεραιότητες

8.1. Το όραμα της πόλης

Στα κεφάλαια που προηγήθηκαν αναλύθηκε η κατάσταση που επικρατεί στην πόλη της Λεμεσού σε κάποιους τομείς καθώς επίσης και η άποψη των κατοίκων της πόλης σε κάποια βασικά θέματα.

Τα βασικά προβλήματα που απορρέουν από την ανάλυση που προηγήθηκε επικεντρώνονται στην μεγάλη έλλειψη χώρων πρασίνου, στο έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα και πρόβλημα στάθμευσης και στην απαράδεκτη έλλειψη πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων. Αυτά τα ζητήματα είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη για την δημιουργία ενός Στρατηγικού Σχεδίου στοχεύοντας στην διαμόρφωση ενός λειτουργικού σχεδίου που θα περιλαμβάνει όλο το εύρος της πόλης.

Για την δημιουργία μιας ζωντανής και βιώσιμης πόλης απαραίτητη είναι η ισορροπία ανάμεσα στην τέχνη και την επιστήμη. Με προσεκτική μελέτη, συνεργασία αλλά και θέληση για πρόσληψη και μετάδοση γνώσεων επιτυγχάνεται η δημιουργία μιας βιώσιμης και ελκυστικής πόλης. Στόχος της Λεμεσού θα πρέπει να είναι να θέσει προτεραιότητες, να εισάγει νέες ιδέες που θα οδηγούν στην δημιουργικότητα και να προωθήσει μια σειρά από ενέργειες που θα εξασφαλίζουν κατάλληλη ποιότητα ζωής για όλους.

Ένα Στρατηγικό Σχέδιο αποτελεί επιβεβαίωση για την ταυτότητα της πόλης και του τι αντιπροσωπεύει. Ολοκληρώνει το όραμα των κατοίκων της πόλης για μια ελκυστική και ασφαλή πόλη, για μια πόλη γεμάτη υπερηφάνεια, πάθος και αξίες. Ένα τέτοιο Σχέδιο αποτελεί την απόδειξη ότι η πόλη είναι πρόθυμη να εργαστεί και να συνεργαστεί για την επίτευξη του οράματος και των στόχων της. Πάνω από όλα όμως

πρόκειται για μια διερεύνηση των ευκαιριών, αμφισβήτηση των παραδοχών αλλά και ανάληψη ρίσκων.

Το όραμα που θα διαμορφωθεί πρέπει να αξιολογεί και να περιλαμβάνει όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης και τις τοπικές ανάγκες. Να αξιοποιεί όλες τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που προσφέρει η περιοχή και να τις αναδείξει για επίτευξη των στόχων. Συγχρόνως, οφείλει να αξιοποιήσει τις τοπικές αναπτυξιακές δυνατότητες όπως το ανθρώπινο δυναμικό, το πανεπιστήμιο και την δημόσια περιουσία.

Το όραμα της πόλης για τα επόμενα χρόνια πρέπει επικεντρωθεί στον άνθρωπο, τον κάτοικο και την ποιότητα ζωής του. Η πόλη οφείλει να προσαρμοστεί στα ευρωπαϊκά πρότυπα και να διαμορφώσει ανοικτούς κοινόχρηστους χώρους για όλους και να δημιουργήσει δυνατότητες χρήσης εναλλακτικών μέσων μεταφοράς.

Το όραμα της πόλης επικεντρώνεται στη:

Δημιουργία μιας πόλης με βιώσιμη οικονομία, βιώσιμη αστική κινητικότητα που προσφέρει στους κατοίκους βέλτιστη ποιότητα ζωής, προσβασιμότητα, υγεία και ελκυστικές υποδομές. Μιας πόλης βιώσιμης, λειτουργικής και καινοτομικής με ισχυρή τουριστική ταυτότητα.

Το Στρατηγικό Σχέδιο της Λεμεσού οραματίζεται μια ελκυστική και ασφαλής πόλη όπου εξασφαλίζεται μια καλή ποιότητα ζωής για τους κατοίκους όλων των ηλικιών.

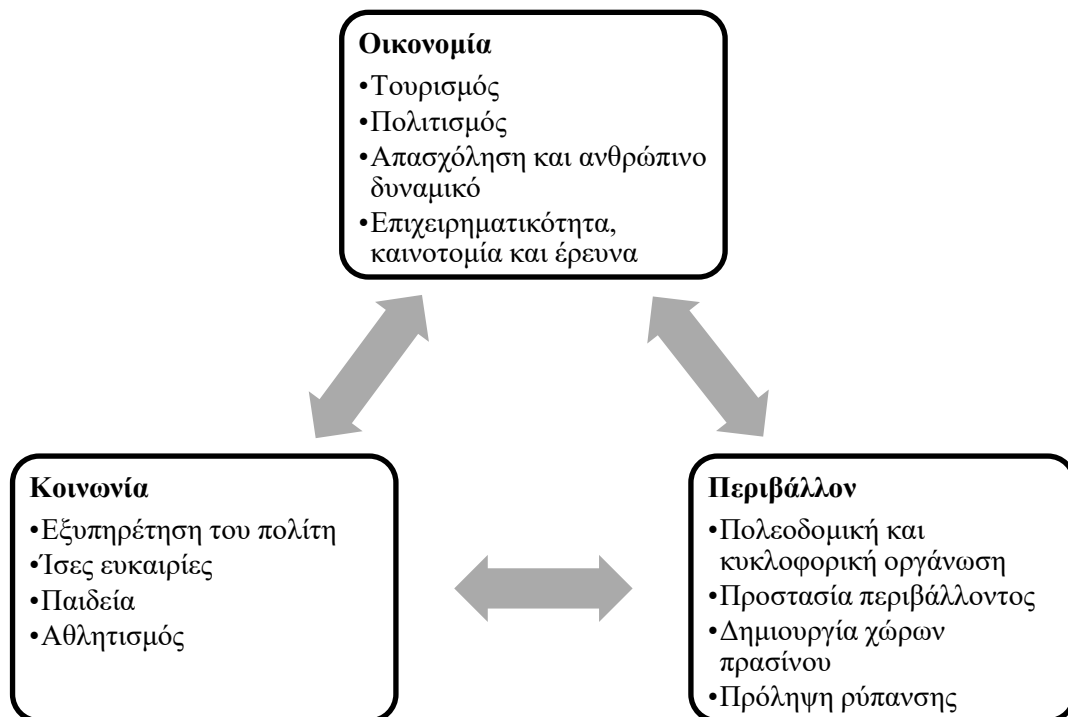
Μια πόλη με:

- Ζωντανές γειτονιές που αποτελούν μέρος μιας ολοκληρωμένης κοινότητας
- Αστικό σχεδιασμό βιώσιμο και λειτουργικό
- Ελκυστική και γεμάτη πράσινο
- Χώρους πρασίνου όλων των μεγεθών και δημόσιες πλατείες που φέρνουν τους ανθρώπους κοντά
- Ενισχυμένη αισθητική του περιβάλλοντος
- Υγιές, ποικίλο και όμορφο δημόσιο περιβάλλον
- Καθαρό αέρα, γη και νερό
- Βελτιωμένη ασφάλεια σε όλα τα μέσα μετακίνησης
- Βελτιωμένη διαθεσιμότητα των ΜΜΜ με απορρόφηση επιβατικής κίνησης

- Βελτιωμένη ροή της κυκλοφορίας για όλους τους τρόπους μεταφοράς για καλύτερη διακίνηση ανθρώπων, αγαθών και πληροφοριών για εξυπηρέτηση του κοινού και της επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Δημόσιους χώρους και περιοχές κατοικίας με δυνατότητα προσβασιμότητας και περπατησιμότητας
- Πλούτο ψυχαγωγικών ευκαιριών που προάγουν την υγεία και την ευεξία
- Πολιτιστικές υποδομές που εξασφαλίζουν και διατηρούν την τοπική κουλτούρα και την πολιτιστική ζωή
- Ολοκληρωμένη και υψηλή ποιότητα ζωής για κάθε κάτοικο
- Ισχυρή και ανταγωνιστική οικονομία με σταθερές και πλήρεις ευκαιρίες απασχόλησης για όλους

Η επίτευξη του οράματος και των στόχων προϋποθέτει την στήριξη του σχεδιασμού στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Με την σύγκλιση των τριών βασικών παραμέτρων της βιώσιμης ανάπτυξης, περιβαλλοντική προστασία, οικονομική εμπειρία και κοινωνική αλληλεγγύη, θα εξασφαλιστούν οι ανάγκες των μελλοντικών γενεών. Η εύρεση σημείου ισορροπίας των συνιστωσών αυτών είναι αναγκαία και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και στις μελλοντικές παρεμβάσεις.

Διάγραμμα 8.1: Κατευθυντήριες αρχές οράματος

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

8.2. Χρηματοδοτικά Εργαλεία

Στη συνέχεια γίνεται μια συνοπτική περιγραφή των χρηματοδοτικών εργαλείων/προγραμμάτων τα οποία θα αποτελέσουν το μέσο για την υλοποίηση των δράσεων και των έργων που απαιτούνται για την επίτευξη του στόχου.

8.2.1. Ανταγωνιστικά Προγράμματα ΕΕ

Αποτελούν προγράμματα που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και έχουν ως στόχο την υλοποίηση μιας ενιαίας πολιτικής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ο αρμόδιος φορέας που εγκρίνει τις αιτήσεις χωρίς την παρέμβαση του κράτους μέλους. Επιπλέον, οι αιτούμενες προτάσεις διεκδικούν χρηματοδοτήσεις ανταγωνιστικά με άλλα κράτη/ μέλη και με συγκριτική αξιολόγηση επιλέγονται οι καλύτερες προτάσεις. Τα προγράμματα που προσφέρει το συγκεκριμένο εργαλείο είναι (Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξη, 2016):

1. Ambient Assisted Living Joint Programme (Αυτόνομη Διαβίωση στο Σπίτι) – €700.000.000
2. Bonus-Baltic Sea Research and Development Programme (Έρευνα και Ανάπτυξη για τη Βαλτική) - €100.00.000
3. Connecting Europe Facility (Διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη») - €21.936.759.000
4. Consumer Programme 2014-2020 (Καταναλωτές 2014-2020) - €188.830.000
5. Competitiveness of Enterprises and SMEs (Cosme) (Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων και τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις) - €2.300.000.000
6. Creative Europe (Δημιουργική Ευρώπη) - €1.460.000.000
7. Customs 2020 (Τελωνεία 2020) - €522.943.000
8. Erasmus+ (Εράσμους+) - €14.774.524.000
9. EU Programme for Employment and Social Innovation (EaSI) (Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία) - €919.469.000
10. Europe for Citizens (Ευρώπη για τους Πολίτες) - €185.470.000
11. Fiscalis 2020 (Δημόσια διοίκηση, οικονομία και χρηματοπιστωτικά) - €223.370.000
12. Galileo και Egnos (European Geostationary Navigation Overlay Service) - €7.071.000
13. Health for Growth Programme (Υγεία για την Ανάπτυξη) - €449.394.000

14. Hercule III (Ηρακλής III) - €104.918.000
15. Horizon 2020 (Ορίζοντας 2020) - €77.030.000.000
16. Internal Security Fund - Component for Police Co-Operation (Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας - Μέρος για Αστυνομική Συνεργασία) - €1.004.000.000
17. Justice (Δικαιοσύνη) - €378.000.000
18. Life (Περιβάλλον και Δράση για το Κλίμα) - €3.456.655.000
19. Pericles 2020 (Περικλής 2020) - €7.344.000
20. Rights, Equality and Citizenship Programme (Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια) - €439.470.000

8.2.2. Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα ΕΕ

Τα Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα αποτελούν προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται τόσο από τον προϋπολογισμό της ΕΕ από εθνικούς πόρους. Η χρηματοδότηση συνυπολογίζεται και από τους δύο φορείς ενώ η διαχείριση τους γίνεται από το κράτος και δικαίωμα ελέγχου από την ΕΕ. Οι αιτήσεις από τους ενδιαφερόμενους γίνονται σε δημόσιους φορείς του κράτους (Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξη, 2016).

1. Αγροτική Ανάπτυξη - €132,214,377
2. Διαθρωπτικά Ταμεία, Ταμείο Συνοχής και Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων - €784.000.000
3. Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (ΕΕΣ) – €32.700.000
4. Θαλάσσια πολιτική και Αλιεία - €52,610,493

8.2.3. Μηχανισμοί ΕΟΧ/Νορβηγίας και Ελβετίας

Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ), η Νορβηγία και η Ελβετία, μέσω χρηματοδοτικών μηχανισμών και Προγράμματα Συνεργασίας προσφέρουν χρηματοδοτήσεις στο νησί. Αυτά τα Προγράμματα Συνεργασίας υλοποιούνται στα πλαίσια Μνημονίων Συναντίληψης/ Συμφωνίας Πλαίσιο ανάμεσα στα δύο κράτη/ μέλη. Οι βασικοί τομείς προτεραιότητας των συνεργασιών αυτών είναι η προστασία του περιβάλλοντος, η προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, η διατήρηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, η ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων και η υγεία (Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξη, 2016).

1. Ελβετική Συνεισφορά: «Συμφωνία - Πλαίσιο μεταξύ του Ελβετικού Ομοσπονδιακού Συμβουλίου και της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας

σχετικά με την Εφαρμογή του Προγράμματος Συνεργασίας μεταξύ Ελβετίας και
Κύπρου» - €5,988,000

Οι Χρηματοδοτικοί Μηχανισμοί ΕΟΧ και Νορβηγίας ολοκληρώθηκαν το 2014

8.2.4. Εθνικά Σχέδια Κινήτρων

Τα Εθνικά Σχέδια Κινήτρων χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους και αφορούν όλο το εύρος του νησιού. Τα Σχέδια θέτουν και υλοποιούν διάφορες πολιτικές προτεραιότητες του κράτους ενώ η διαχείριση τους γίνεται αποκλειστικά από την Κύπρο από τα αρμόδια Υπουργεία/ φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Περιλαμβάνουν θεματικές κατηγορίες που αφορούν τις ανάπτυξη γης, απασχόληση, αποκατάσταση αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, βιομηχανία, εκπαίδευση και κατάρτιση, ερεύνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, τουρισμός και υγεία (Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξη, 2016).

2. Προγράμματα γενικής διεύθυνσης ευρωπαϊκών προγραμμάτων, συντονισμού και ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ)
3. Προγράμματα κυπριακού οργανισμού τουρισμού
4. Προγράμματα οργανισμού νεολαίας Κύπρου
5. Προγράμματα υπουργείου γεωργίας, αγροτικής ανάπτυξης και περιβάλλοντος
6. Προγράμματα υπουργείου ενέργειας, εμπορίου, βιομηχανίας και τουρισμού
7. Προγράμματα υπουργείου εργασίας, πρόνοιας και κοινωνικών ασφαλίσεων
8. Προγράμματα υπουργείου εσωτερικών
9. Προγράμματα υπουργείου οικονομικών
10. Προγράμματα υπουργείου παιδείας και πολιτισμού

8.3. Οι άξονες και τα μέτρα του Στρατηγικού Σχεδίου

Το Στρατηγικό Σχέδιο δομείται πάνω σε πέντε (5) άξονες προτεραιότητας, κάθε ένας από αυτούς εξειδικεύεται σε μέτρα ενώ τα μέτρα σε γενικούς στόχους. Οι στόχοι αυτοί θα οδηγήσουν στην υλοποίηση του οράματος.

Άξονας Προτεραιότητας 1: Πολεοδομική Οργάνωση και Λειτουργικότητα

Μέτρο 1.1. Χρήσεις γης και Όροι δόμησης

Μέτρο 1.2. Κτηριακό απόθεμα

Μέτρο 1.3. Κοινόχρηστοι χώροι

Μέτρο 1.4. Κοινότητα και γειτονιά

Άξονας Προτεραιότητας 2: Κυκλοφοριακή οργάνωση

Μέτρο 2.1. Οδικό δίκτυο

Μέτρο 2.2. Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

Μέτρο 2.3. Ποδηλατοδρόμοι και πεζοδρόμοι

Μέτρο 2.4. Αειφόρες αστικές μεταφορές και βιώσιμη κινητικότητα

Μέτρο 2.5. Μεταφορική υποδομή και περιβάλλον

Άξονας Προτεραιότητας 3: Περιβάλλον και ποιότητα ζωής

Μέτρο 3.1. Προστασία φυσικού περιβάλλοντος

Μέτρο 3.2. Χώροι πρασίνου

Μέτρο 3.3. Ενέργεια

Άξονας προτεραιότητας 4: Τουρισμός, Πολιτισμός, Αθλητισμός

Μέτρο 4.1. Τουρισμός

Μέτρο 4.2. Πολιτισμός

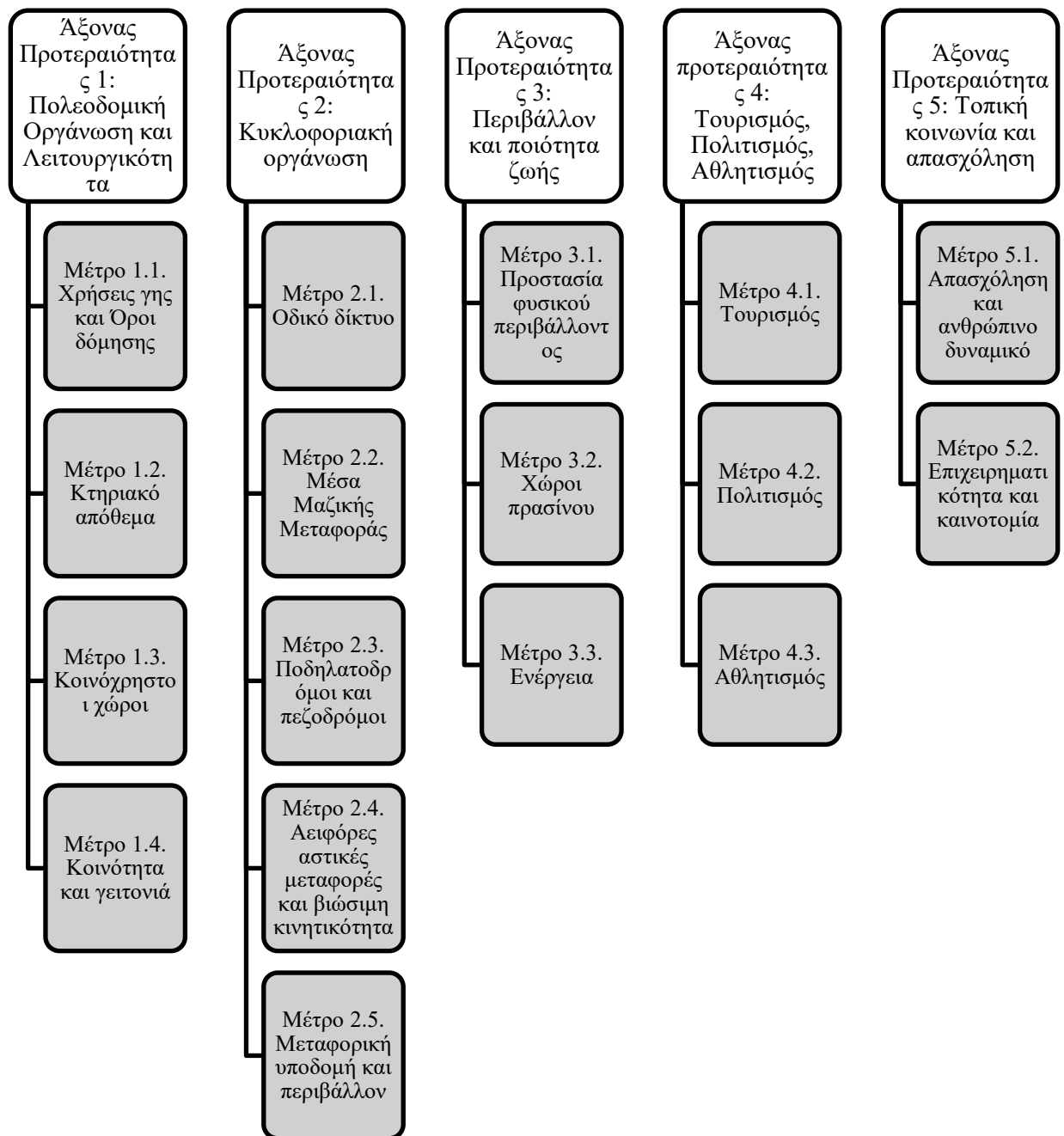
Μέτρο 4.3. Αθλητισμός

Άξονας Προτεραιότητας 5: Τοπική κοινωνία και απασχόληση

Μέτρο 5.1. Απασχόληση και ανθρώπινο δυναμικό

Μέτρο 5.2. Επιχειρηματικότητα και καινοτομία

Διάγραμμα 8.2: Η διάρθρωση των Αξόνων Προτεραιότητας και των Μέτρων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

8.4. Καθορισμός Γενικών Στόχων

Οι Γενικοί Στόχοι ανά Άξονα και Μέτρο που αποσκοπούν στην υλοποίηση του οράματος περιγράφονται πιο κάτω:

Άξονας Προτεραιότητας 1: Πολεοδομική Οργάνωση και Λειτουργικότητα

Η δημιουργία ελκυστικού σχεδιασμού προϋποθέτει αισθητική στην αστική μορφή, συνδεσιμότητα και ενσωμάτωση της φύσης στον αστικό ιστό. Η ορθολογική χωροθέτηση των χρήσεων γης οδηγεί σε ένα πρότυπο ανάπτυξης με δημιουργία ευχάριστου περιβάλλοντος για περπάτημα, ποδηλασία αλλά και χρήση του αυτοκινήτου, κοινωνικοποίηση, ψυχαγωγία και υγεία.

Η Λεμεσός είναι μια πόλη με πολλές ιδιωτικές κατοικίες, μεγάλη έκταση και μικρή πυκνότητα. Αν και σύμφωνα με την έρευνα πεδίου ένα μεγάλο ποσοστό δήλωσε ότι εάν είχε μεγαλύτερο ΣΔ θα τον εξαντλούσε, στην πραγματικότητα φαίνεται να συμβαίνει το αντίθετο. Ο υφιστάμενος ΣΔ δεν εξαντλείται στις πλείστες των περιπτώσεων ενώ είναι αρκετά μεγαλύτερος από ότι θα έπρεπε. Η μικρή πυκνότητα και η μεγάλη έκταση της πόλης οδηγεί σε προβλήματα λειτουργίας των δραστηριοτήτων της πόλης – μεγάλες αποστάσεις, μη εξυπηρέτηση ΜΜΜ – και δεν υπάρχει αστική συνοχή. Ταυτόχρονα μέσα στον αστικό ιστό υπάρχουν μεγάλα αδόμητα οικόπεδα τα οποία είτε δεν είναι επιθυμητό από τους ιδιοκτήτες να αξιοποιηθούν είτε ανήκουν σε τουρκοκύπριους που δεν βρίσκονται πλέον στο νησί με αποτέλεσμα τα προβλήματα να διογκώνονται. Η ύπαρξη μεγάλων αδόμητων εκτάσεων εκτός από τα προβλήματα που δημιουργεί στις αστικές λειτουργίες, αλλοιώνει και την εικόνα της πόλης.

Μέτρο 1.1. Χρήσεις γης και Όροι δόμησης

- 1.1.1 Αλλαγή πολεοδομικών ζωνών/ ανάλογη αλλαγή ΣΔ με υπολογισμό της χωρητικότητας της πόλης
- 1.1.2. Υιοθέτηση πιο αυστηρών κτηριοδομικών κανονισμών ειδικά σε θέματα αισθητικής και αυστηρότερη πολιτική έναντι αυθαιρέτων και παράνομων κατασκευών
- 1.1.3. Ενσωμάτωση λιμανιού στον πολεοδομικό ιστό με την ολοκλήρωση της Ακταίας Οδού αλλά και με έργα και αναπλάσεις που θα εξασφαλίζουν την πολεοδομική συνοχή, την ομαλή ένταξη του στο αναπτυγμένο και τουριστικό τμήμα της πόλης
- 1.1.4. Δημιουργία πανεπιστημιούπολης και μεταφορά πανεπιστημίου εκτός του κέντρου της πόλης και αποσυμφόρηση του κέντρου, έλεγχο των τιμών γης και ανάπτυξη περιαστικών περιοχών
- 1.1.5. Αποσυγκέντρωση δημόσιων υπηρεσιών για αποσυμφόρηση του κέντρου και μεταφορά σε ενιαίο έδαφος εκτός κέντρου.

- 1.1.6. Αποσυγκέντρωση χώρων αναψυχής για μείωση ηχορύπανσης και διατήρηση του ιστορικού χαρακτήρα του κέντρου της πόλης. Δημιουργία ποικίλων χώρων αναψυχής σε διάφορες περιοχές της πόλης για ικανοποίηση όλων των τύπων διασκέδασης.

Μέτρο 1.2. Κτηριακό απόθεμα

- 1.2.1. Αναβάθμιση δυτικών συνοικιών και ειδικότερα της περιοχής που βρίσκεται ανάμεσα στη Μαρίνα Λεμεσού και στο Νέο Λιμάνι. Η περιοχή είναι πολύ υποβαθμισμένη με υποστατικά και σκουπίδια που ρυπαίνουν τη παράκτια ζώνη.
- 1.2.2. Έλεγχος αστικής διάχυσης και όχι περαιτέρω επέκταση πολεοδομικών ζωνών κατά μήκων κύριων οδικών αξόνων (δρόμο Λεμεσού – Πλατρών, προς προγραμματισμένο δεύτερο παρακαμπτήριο) με αποτέλεσμα τις άναρχες αστικές επεκτάσεις, την αραιοκατοίκηση και την αδυναμία εξυπηρέτησης από τις αστικές λειτουργίες
- 1.2.3. Αναγκαστική οικοδόμηση των αδόμητων οικοπέδων από ελληνοκύπριους ιδιοκτήτες εντός των επόμενων πέντε (5) ετών
- 1.2.4. Επιτόπιος έλεγχος κατασκευών και επιβολή κυρώσεων σε αυθαίρετες κατασκευές
- 1.2.5. Συντήρηση και ανάδειξη παλιών κτηρίων στην πόλη
- 1.2.6. Δημιουργία προγραμματισμένου συνεδριακού κέντρου

Εικόνα 8.1: Υποβαθμισμένες δυτικές συνοικίες

Πηγή: Αρμεύτης, 2014

Μέτρο 1.3. Κοινόχρηστοι χώροι

- 1.3.1. Δημιουργία Πλατείας Ειρήνης στην οδό Τζελάλ Μπαγιάρ κοντά στην Μαρίνα Λεμεσού

- 1.3.2. Ολοκλήρωση του Γραμμικού Πάρκου Γαρύλλη και ενοποίηση του με το παραλιακό μέτωπο και τον παραλιακό πεζόδρομο και ποδηλατοδρόμο.
- 1.3.3. Σωστός αστικός σχεδιασμός και αναπλάσεις σε όλο το εύρος της πόλης και όχι περιορισμός τους στο κέντρο της πόλης
- 1.3.4. Απαλλοτρίωση και αξιοποίηση τουρκοκυπριακών εκτάσεων και κατασκευών που δεν είναι δυνατό να βρεθούν οι νόμιμοι ιδιοκτήτες ή δημιουργία μη μόνιμων κατασκευών, μικρών παρεμβάσεων, φυτεύσεων ή αναπλάσεων. Αυτό θα συμβάλει στην βελτίωση της εικόνας της πόλη και θα αυξήσει το ποσοστό πρασίνου.
- 1.3.5. Αναβάθμιση παραλιών και ανάδειξη τους, όπως και στην Ακτή Ολυμπίων
- 1.3.6. Εύκολη πρόσβαση για ΑΜΕΑ σε όλους τους κοινόχρηστους χώρους και δημιουργία συνθηκών χρήσης τους

Η δημιουργία της Πλατείας Ειρήνης μπροστά στην Μαρίνα Λεμεσού με ανάπλαση και βελτίωση του οδικού δικτύου αλλά και δημιουργία Συνεδριακού Κέντρου πλησίον της Μαρίνας Λεμεσού θα αυξήσει τους κοινόχρηστους χώρους στην πόλη. Το έργο αναμένετε να φιλοξενήσει μεγάλα διεθνή γεγονότα αποτελεί πολύ σημαντικό έργο για την πόλη ενώ η σύντομη υλοποίηση θα λύσει τόσο πολεοδομικά όσο και κυκλοφορικά προβλήματα.

Εικόνα 8.2: Υφιστάμενη Πλατεία Ειρήνης

Πηγή: Google maps και Προσωπικό αρχείο

Μέτρο 1.4. Κοινότητα και γειτονιά

Η πόλη καλείται να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την ποιότητα ζωής των κατοίκων, την προσβασιμότητα, την υγεία, την παροχή βελτιωμένων υποδομών και υπηρεσιών για όλες τις κοινωνικές ομάδες κατοίκων. Η ευημερία του

τόπου σχετίζεται με την ανθρώπινη ευημερία, την ευεξία, με την δυνατότητα των κατοίκων να εργάζονται, να ζουν και να βελτιώνονται.

Ο διακριτικός, ελκυστικός και λειτουργικός σχεδιασμός θα διατηρήσει τους πολύτιμους ιστορικούς πόρους της πόλης και θα ενσωματώσει τον σύγχρονο τρόπο ζωής στην κοινότητα.

- 1.4.1. Διατήρηση ιστορικού χαρακτήρα του κέντρου της πόλης
- 1.4.2. Βελτίωση της πρόσβασης και της ποιότητας της για ένα ασφαλές, προσβάσιμο και προσιτό περιβάλλον.
- 1.4.3. Εξασφάλιση χώρων πρασίνου για όλους σε πολλά σημεία της πόλης και προώθηση της υγείας και ευεξίας μέσα στην κοινότητα
- 1.4.4. Επίλυση θεμάτων στάθμευσης στις γειτονιές και εξασφάλιση ελεύθερων πεζοδρομίων.
- 1.4.5. Διατήρηση και ενίσχυση ελκυστικών γειτονιών μέσα από τις προσφερόμενες υπηρεσίες με καινοτόμο εφαρμογή τεχνικών και συμμόρφωση με τους κώδικες της πόλης και τους κανονισμούς.
- 1.4.6. Ενημέρωση του κοινού και προώθηση της εικόνας μιας καθαρής πόλης με βελτιωμένη ποιότητα αέρα και μειωμένες ρυπογόνες ουσίες.
- 1.4.7. Δημιουργία μικρών νοσηλευτικών μονάδων σε περιοχές γειτονιάς που θα είναι δυνατόν να αντιμετωπίζουν ελαφριάς κατάστασης περιστατικά και αποσυμφόρηση του νοσοκομείου.
- 1.4.8. Τοποθέτηση σε συγκριμένα σημεία των περιοχών γειτονιάς τροφής για αδέσποτα καθώς και έλεγχος, καταμέτρηση και εμβολιασμός τους

Άξονας Προτεραιότητας 2: Κυκλοφοριακή οργάνωση

Στόχος του Σχεδίου είναι η δημιουργία βέλτιστων συνδέσεων των οικιστικών κέντρων, τουριστικών / πολιτιστικών περιοχών και παραγωγικών κέντρων της πόλης με έμφαση στην ενίσχυση της χρήσης των ΜΜΜ. Απαραίτητη είναι και η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός του λιμενικού δικτύου που αποτελεί την σημαντικότερη πύλη εισόδου/εξόδου στην πόλη αλλά και η σύνδεση του λιμανιού με τον κεντρικό πυρήνα της πόλης. Με δράσεις που αφορούν την αναβάθμιση του οδικού δικτύου και συνάμα με ενσωμάτωση των δημοσίων μέσων μεταφοράς και των ποδηλατοδρόμων σε αυτό θα επιτευχθεί η βιώσιμη αστική κινητικότητα.

Μέτρο 2.1. Οδικό δίκτυο

Το Οδικό Δίκτυο αποτελεί ίσως την σημαντικότερη μεταφορική υποδομή στην πόλη καθώς εξυπηρετεί το μεγαλύτερο ποσοστό των μετακινήσεων προσώπων και εμπορευμάτων. Οι σύγχρονες πόλεις όμως καλούνται σήμερα να βρουν μια λύση για την εκτεταμένη χρήση του αυτοκινήτου. Οι δρόμοι δεν αποτελούν ένα δωρεάν δημόσιο αγαθό αλλά ένα δαπανηρό προϊόν άρα η επιφάνεια τους πρέπει να περιοριστεί ποσοτικά. Στην Λεμεσό το οδικό δίκτυο καταλαμβάνει πολύ μεγάλη έκταση και το όραμα της πόλης πρέπει να επικεντρωθεί στην μείωση του χώρου των αυτοκινήτων και στη χρήση του χώρου από τον άνθρωπο. Αυτό θα βελτιώσει σε μεγάλο βαθμό της ποιότητα ζωής των κατοίκων.

- 2.1.1. Ολοκλήρωση Ακταίας Οδού και αποκατάσταση της υποβαθμισμένης περιοχής γύρω από αυτήν. Το έργο θα συνδέσει το λιμάνι της πόλης με την Μαρίνα Λεμεσού και το κέντρο της πόλης και θα συμβάλει στην ανάπτυξη της δυτικής περιοχής αλλά και όλης της πόλης
- 2.1.2. Διόρθωση γεωμετρικών χαρακτηριστικών των δρόμων και βελτίωση της ποιότητας του οδοστρώματος στο τοπικό οδικό δίκτυο κυρίως σε περιοχές γειτονίας
- 2.1.3. Διάρθρωση και ιεράρχηση οδικού δικτύου και ρύθμιση κόμβων
- 2.1.4. Αποσυμφόρηση των κυκλικών κόμβων και κυρίως του κυκλικού κόμβου Αγίας Φυλάξεως στη Λεωφόρο 1ης Απριλίου όπου κατά τις ώρες αιχμής η πρόσβαση γίνεται σχεδόν αδύνατη
- 2.1.5. Καλύτερος φωτισμός στους τοπικούς δρόμους κυρίως σε περιοχές κατοικίας
- 2.1.6. Οι δρόμοι τοπικής σημασίας να μετατραπούν σε οδούς ήπιας κυκλοφορίας και να αποτρέπονται οι διαμπερείς κινήσεις μέσω αυτών. Αυτό το δίκτυο οδών θα εξυπηρετεί αποκλειστικά την πρόσβαση σε παρόδιες ιδιοκτησίες με υποχρεωτικές χαμηλές ταχύτητες (20χλμ/ώρα) ενώ ταυτόχρονα θα συνδυάζει πλατιά πεζοδρόμια για αρμονική συνύπαρξη των πεζών με συχνές διαβάσεις πεζών. Το πλάτος των δρόμων αυτών να επιτρέπει την δημιουργία ποδηλατοδρόμων κατά μήκος τους.
- 2.1.7. Αύξηση των δημόσιων χώρων στάθμευσης με σκοπό την εξυπηρέτηση του πολίτη και όχι την κερδοσκοπία. Δημιουργία δημόσιων πολυώροφων χώρων στάθμευσης για εξοικονόμηση χώρου – συνιστάται υπόγειων για προστασία του τοπίου

Η δημιουργία της Ακταίας Οδού θα συνδέει την Μαρίνα Λεμεσού με το Λιμάνι της πόλης, ουσιαστικά θα συνδέει το κέντρο της πόλης με τις υποβαθμισμένες δυτικές περιοχές. Επιπλέον, θα βελτιώσει την ποιότητα του περιβάλλοντος και της θαλάσσιας ζωής απομακρύνοντας τα ρυπογόνα υποστατικά από τις παραλίες και τις παραλιακές περιοχές ενώ θα βελτιώσει την σχέση ανθρώπου θάλασσας. Θεωρείται το σημαντικότερο έργο στην πόλη.

Εικόνα 8.3: Προγραμματισμένη Ακταία Οδός και γύρω περιοχή

Πηγή: (Αρμεύτης, 2014)

Πέρα από τα αναγκαία έργα για την βελτίωση της κυκλοφορίας των οχημάτων πρέπει να γίνουν και κάποιες συμπληρωματικές ενέργειες για την εξασφάλιση της σωστής και ορθολογικής χρήσης του συστήματος από τους κατοίκους.

2.1.8. Αλλαγή νοοτροπίας τουλάχιστον του 30 – 40% των κατοίκων, ποσοστό που θα οδηγήσει στην αλλαγή του συστήματος

2.1.9. Σωστή πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των κατοίκων για την ανάγκη χρήσης των ΜΜΜ ή και πεζόδρομων και ποδηλατοδρόμων

Πολύ σημαντική σημασία στην ομαλή λειτουργία της μεταφορικής υποδομής, τόσο για ιδιωτικά οχήματα όσο και δημοσιά μέσα, είναι η νοοτροπία και οι πράξεις των ανθρώπων που τα χρησιμοποιούν. Για αυτό αναγκαία είναι:

2.1.10. Εκπόνηση νέας κυκλοφοριακής μελέτης (ισχύουσα έγινε το 1994)

2.1.11. Διαμόρφωση κυκλοφοριακής συνείδησης

2.1.12. Υπακοή στους κανόνες οδικής κυκλοφορίας

2.1.13. Επαρκής αστυνόμευση και σκληρές κυρώσεις με υψηλά πρόστιμα για την ασύστολη παράνομη στάθμευση και την ανυπακοή στον κυκλοφοριακό κώδικα

Για την υλοποίηση όλων των πιο κάτω μέτρων και τον σωστό προγραμματισμό και λειτουργία τους απαραίτητη είναι η εκπόνηση νέας κυκλοφοριακής μελέτης (ισχύουσα έγινε το 1994) προσαρμοσμένη στις υπάρχουσες ανάγκες και δυνατότητες την πόλης και εκπόνηση Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας

Μέτρο 2.2. Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

Οι δημόσιες συγκοινωνίες αποτελούν σημαντικό όπλο για κάθε πόλη και στοχεύουν στην εξυπηρέτηση των μετακινούμενων, στην αποσυμφόρηση του κυκλοφορικού φόρτου και στην προστασία του περιβάλλοντος με μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα. Για τους σκοπούς αυτούς αναγκαία είναι η προώθηση των μέσων μαζικής μεταφοράς στη Λεμεσό και η διαμόρφωση πολιτικών για ολοκληρωμένη αντιμετώπιση και επίλυση των προβλημάτων της.

Στη Λεμεσό του 21^{ου} αιώνα οι κάτοικοι αναρωτιούνται για την αξιοπιστία των δημόσιων μέσων μεταφοράς στην πόλη. Τα παλιά λεωφορεία, τα αραιά και καθυστερημένα δρομολόγια και οι μη διαμορφωμένες στάσεις είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά των ΜΜΜ στην πόλη. Η Εταιρεία Μεταφοράς Επιβατών Λεμεσού (ΕΜΕΛ) αν και καταβάλει μεγάλη προσπάθεια για την βελτίωση των μέσων φαίνεται πως δεν είναι αρκετή για να προσελκύσει επιβάτες. Παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το σύστημα των μέσων η αποφυγή χρήσης τους θεωρείται ότι οφείλεται κυρίως στην νοοτροπία των κατοίκων και την εγωιστική συμπεριφορά της μεμονωμένης προσωπικής εξυπηρέτησης.

- 2.2.1. Καθημερινά δρομολόγια σε τακτά χρονικά διαστήματα .
- 2.2.2. Επαρκής γεωγραφική κάλυψη της πόλης και σύνδεση των περιοχών κατοικίας με τις βιομηχανικές περιοχές, με απόσταση βαδίσματος έως 300μ.
- 2.2.3. Ελκυστικές χρεώσεις για μαθητές/φοιτητές, ηλικιωμένους, τακτικούς επιβάτες, άνεργους κτλ.
- 2.2.4. Νυχτερινά λεωφορεία που καλύπτουν όλη την επιφάνεια της πόλης για εξυπηρέτηση της νυχτερινής ζωής της πόλης και ταυτόχρονα εξασφάλιση της ασφάλειας της πόλης το βράδυ.
- 2.2.5. Δημιουργία κατάλληλα διαμορφωμένων στάσεων που επιτρέπουν την αναμονή και εξασφαλίζουν την ασφάλεια των μετακινούμενων από ατυχήματα και ακραία καιρικά φαινόμενα.

- 2.2.6. Χρήση οχημάτων φιλικών προς το περιβάλλον για μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων.
- 2.2.7. Εφαρμογή έξυπνου κυκλοφοριακού συστήματος με στόχο την διαχείριση του στόλου των λεωφορείων και την πληροφόρηση του επιβατικού κοινού για τις στάσεις και τα δρομολόγια.
- 2.2.8. Αξιοποίηση της τεχνολογίας Wi-Fi, παρέχοντας τη δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης στις υπηρεσίες του διαδικτύου σε όλα τα αστικά λεωφορεία της πόλης για ενθάρρυνση της χρήσης τους και εξυπηρέτηση του πολίτη.
- 2.2.9. Δημιουργία λεωφορείο-λωρίδας στις πρωτεύουσες και δευτερεύουσες οδικές αρτηρίες μέσα στην πόλη με αποκλειστική κίνηση λεωφορείων που θα οδηγήσει στην αύξηση της χρήσης και στην καλύτερη διακίνηση των κατοίκων.
- 2.2.10. Εκπόνηση Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας
- Αρκετοί κάτοικοι επιθυμούν την δημιουργία Τραμ στην πόλη κυρίως για την εξυπηρέτηση του παραλιακού μετώπου στο κέντρο αλλά και τη σύνδεση όλου του παραλιακού μετώπου της πόλης. Ένα τέτοιο έργο θεωρητικά θα εξυπηρετούσε ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού. Στην πραγματικότητα όμως θεωρείται αχρείαστο στο παρών στάδιο δεδομένων των μικρών αποστάσεων, την ύπαρξη αστικών λεωφορείων που εξυπηρετούν την συγκεκριμένη διαδρομή και την ελάχιστη χρήση των ΜΜΜ στην πόλη. Όταν δημιουργηθεί μια οικολογική συνείδηση και η χρήση των λεωφορείων είναι τόσο αυξημένη που θα οδηγήσει την αδυναμία κάλυψης των αναγκών των μετακινούμενων από τα υφιστάμενα ΜΜΜ ένα τέτοιο έργο, όπως το Τραμ πιθανό να γίνει απαραίτητο σε μια σύγχρονη πόλη όπως η Λεμεσός.

Μέτρο 2.3. Ποδηλατοδρόμοι και πεζοδρόμοι

Οι ποδηλατοδρόμοι αποτελούν σημαντικό χαρακτηριστικό των μεγάλων πόλεων. Συμβάλουν σημαντικά στην κίνηση των ποδηλάτων και βοηθούν στην αποσυμφόρηση της πόλης μειώνοντας την χρήση των άλλων μέσων μεταφοράς. Η σωστή τοποθέτηση τους αλλά και η αποτελεσματική προώθηση τους θα εξοικονομήσει τόσο χρόνο όσο και χρήμα στους κατοίκους αλλά και στους δημόσιους φορείς.

Πολλές φορές οι ποδηλατοδρόμοι συνδυάζονται με την ύπαρξη πεζοδρόμων. Ο ρόλος των πεζοδρομήσεων στο αστικό περιβάλλον είναι πολύ σημαντικός τόσο ως εργαλείο σκεδασμού όσο και ως μέσο εξυπηρέτησης. Η ανάγκη δημιουργίας χώρων για κίνηση των πεζών γίνεται επιτακτική αφού σήμερα ο κυκλοφοριακός σχεδιασμός γίνεται κυρίως για να εξυπηρετήσει την κίνηση των αυτοκινήτων δίνοντας πολύ μικρή σημασία

και ελάχιστο χώρο στους πεζούς. Ένας πεζόδρομος αποτελεί ελεύθερο χώρο συνάθροισης για τους κατοίκους και ταυτόχρονα ευνοεί την ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων γύρω από αυτόν.

Οι πεζοδρομήσεις συντελούν σημαντικά και στην βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, μειώνουν την χρήση των αυτοκινήτων άρα και τις εκπομπές ρύπων και αερίων καθώς και το επίπεδο ηχορύπανσης. Έτσι, δημιουργείται ένα υγιές και ευχάριστο περιβάλλον. Πόλυ σημαντικό προτέρημα αποτελεί ο κοινωνικός ρόλος των πεζοδρομήσεων αφού ο δημόσιος χώρος εξυπηρετεί τον άνθρωπο και την κινητικότητα των πεζών. Διάφορες κοινωνικές ομάδες προσελκύονται και αυτό δίνει την δυνατότητα διεξαγωγής διαφόρων ειδών δραστηριοτήτων, τόσο ψυχαγωγικών όσο και καλλιτεχνικών, μετατρέποντας τον σε χώρο ψυχαγωγίας. Αυτό οδηγεί σε αύξηση των διαπροσωπικών και οι κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των χρηστών.

Η πόλη της Λεμεσού πάσχει από έλλειψη ποδηλατοδρόμων και πεζοδρόμων. Οι κάτοικοι είναι απόλυτα εξαρτημένοι από το αυτοκίνητο και δεν είναι διαθέσιμοι να περπατήσουν ή να χρησιμοποιήσουν ποδήλατο ακόμα και για τις πιο μικρές διαδρομές. Το Σχέδιο πρέπει να επικεντρωθεί στην δημιουργία λειτουργικών και ελκυστικών ποδηλατοδρόμων και πεζοδρόμων που θα αναγκάσουν τους πολίτες να επιλέξουν αυτή την μέθοδο μετακίνησης αφήνοντας πίσω το αυτοκίνητο. Έργα και μέτρα που μπορούν να πραγματοποιήσουν το στόχο αυτό είναι:

- 2.3.1. Δημιουργία ολοκληρωμένου δικτύου ροής πεζών (μέσω πεζοδρόμων, οδών ήπιας κυκλοφορίας και διευρυμένων πεζοδρομίων) με διαπλάτυνση πεζοδρομίων και δημιουργία πεζοδρόμων μέσα στα οικοδομικά τετράγωνα για καλύτερη κίνηση των πεζών.
- 2.3.2. Ενίσχυση της χρήσης του ποδηλάτου με τη δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου κίνησης στο κέντρο της πόλης (ποδηλατοδρόμοι, οριοθετημένοι διάδρομοι κίνησης στους πεζόδρομους, οδοί ήπιας κυκλοφορίας) αλλά και στις γειτονιές για προώθηση της χρήσης του ποδηλάτου ως εναλλακτικό μέσο μετακίνησης.
- 2.3.3. Χωροθέτηση ποδηλατοδρόμων και πεζοδρόμων ως ανεξάρτητες πλευρικές οδούς και εξασφάλιση μέγιστης κυκλοφοριακής ασφάλειας είτε με διαχωρισμό τους με κράσπεδα, είτε με πλευρικές διαχωριστικές νησίδες.

- 2.3.4. Ανακατασκευή συλλεκτήριων και τοπικών δρόμων στις κεντρικές περιοχές της πόλης, στις οποίες δεν έχουν γίνει ακόμα έργα ανάπλασης, για δημιουργία παράλληλων πεζοδρομίων σύμφωνα με τις σύγχρονες προδιαγραφές σχεδιασμού και υλικών.
- 2.3.5. Δημιουργία θέσεων στάθμευσης των ποδηλάτων σε όλα τα κεντρικά σημεία της πόλης, κοντά σε δημόσιες υπηρεσίες, εμπορικές περιοχές, χώρους αναψυχής και χώρους εργασίες που θα συνοδεύουν τους ποδηλατοδρόμους.
- 2.3.6. Εξάπλωση των χώρων ενοικίασης ποδηλάτων, με τοποθέτηση αυτόματων μηχανημάτων πληρωμής, και σε άλλα σημεία της πόλης, πέρα από τον κεντρικό παραλιακό άξονα που ήδη υπάρχουν.
- 2.3.7. Μετατροπή της οδού Ανεξαρτησίας σε πεζόδρομο και δημιουργία εμπορικού άξονα που θα ελκύσει επιχειρήσεις και κατοίκους. Στην πόλη δεν υπάρχει ενιαίο εμπορικό κέντρο με αποτέλεσμα την διάσπαρτη χωροθέτηση εμπορικών δραστηριοτήτων. Η οδός πεζοδρομείται κατά την διάρκεια εορτών ή εκδηλώσεων (κυρίως την περίοδο των Χριστουγέννων) για εξυπηρέτηση των κατοίκων. Αυτό αρέσει στους κατοίκους και είναι επιθυμητή η μόνιμη πεζοδρόμηση της εμπορικής οδού.

Μέτρο 2.4. Αειφόρες αστικές μεταφορές και βιώσιμη κινητικότητα

Για την επίτευξη των βιώσιμων αστικών μεταφορών και της βιώσιμης κινητικότητας μπορούν να εισαχθούν η χρήση τεχνολογικών συστημάτων μεταφορών και να χρησιμοποιηθούν τα πρότυπα βιώσιμης κινητικότητας «έξυπνων πόλεων». Με την χρήση της έρευνας και της τεχνολογίας μπορούν στις μεταφορικές υποδομές να χρησιμοποιηθούν:

- 2.4.1. Ολοκληρωμένες και ηλεκτρονικές υπηρεσίες για την προώθηση της χρήσης περιβαλλοντικά φιλικών μέσων μεταφοράς που θα οδηγήσουν σε αειφόρες μετακινήσεις
- 2.4.2. Συστήματα ενημέρωσης μετακινούμενων σε πραγματικό χρόνο για εξασφάλιση πληροφοριών για τις δημόσιες συγκοινωνίες και τον κυκλοφοριακό κώδικα
- 2.4.3. Συστήματα ενημέρωσης μετακινούμενων και συστήματα διαχείρισης στάθμευσης για πληροφόρηση και καθοδήγηση των οδηγών σε διαθέσιμους χώρους στάθμευσης
- 2.4.4. Συστήματα ελέγχου πρόσβασης και συστήματα αστυνόμευσης παραβάσεων

Για την εξασφαλισμένη χρήση και λειτουργία των πιο πάνω συστημάτων χρειάζεται η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής με σωστή οργάνωση και σχεδιασμό.

2.5.1.

Ο παρακαμπτήριος άξονας της πόλης χαρακτηρίζεται από συνεχόμενες οδογέφυρες που προσπερνούν τους ανισόπεδους κόμβους. Οι γέφυρες αυτές αν και πολυσήμαντες για την χρήση του αυτοκινήτου, αναπαράγουν την εικόνα του μπετόν που τις ακολουθεί σε όλη την έκτασή τους. Μια έκταση 12 χλμ περίπου γεμάτη τσιμεντένιες κολώνες που στηρίζουν τις οδογέφυρες.

Ένας τρόπος να αυξηθεί σημαντικά το ποσοστό πρασίνου στην πόλη χωρίς δημιουργία νέων κοινόχρηστων χώρων είναι η αξιοποίηση της μεγάλης έκτασης που δεν χρησιμοποιείται κάτω ή πάνω από τις γέφυρες της πόλης, ανάλογα με την μορφή τους, με τοποθέτηση πολλών φυτεύσεων.

Εικόνα 8.4: Κρεμαστοί κήποι σε οδογέφυρα

Πηγή: Econews, 2016

Μια τέτοια κίνηση θα βελτιώσει την ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος με περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την ηχορύπανσης δημιουργώντας ένα πιο φιλικό αστικό περιβάλλον. Οι φυτεύσεις μπορούν να επιλεγθούν ανάλογα με το κλίμα της πόλης και την απορροφητική τους ικανότητα ενώ θα άρδευση τους θα γίνεται με όμβρια ύδατα για εξοικονόμηση νερού. Η φύτευση φυτών θα συμβάλει στην προστασία

του περιβάλλοντος με την απορρόφηση μεγάλων ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακα, έως και ποσοστό 20% των συνολικών εκπομπών που παράγονται από την χρήση του αυτοκινητόδρομου (Econews, 2016).

Εικόνα 8.5: Γκράφιτι στη Λεμεσό

Πηγή: Δημοσιεύματα και προσωπικό αρχείο

Την πιο πάνω εικόνα θα μπορούσαν να συμπληρώσουν διάφορα γκράφιτι τα οποία θα εναρμονίζονταν στο πράσινο. Η τέχνη του γκράφιτι θα μπορούσε να δημιουργήσει διάφορες εικόνες από τον πολιτισμό και την παράδοση της πόλης και από μόνη της να αποτελέσει τουριστικό οδηγό και ταυτόχρονα μοναδική εικόνα.

Μια τέτοια ενέργεια έχει ξαναγίνει και σε άλλα σημεία της πόλης και συγκεκριμένα στο κέντρο όπου πολλοί καλλιτέχνες κατάφεραν να δώσουν μια διαφορετική πνοή στους στενούς αλλά πολυσύχναστους δρόμους

Δημοσιεύματα αναφέρουν ότι μια τέτοια πρόταση έχει ήδη υποβληθεί από γνωστό καλλιτέχνη, η οποία όμως απορρίφθηκε γιατί θεωρήθηκε ότι θα αποσυντονίζει τους οδηγούς.

Αξονας Προτεραιότητας 3: Περιβάλλον και ποιότητα ζωής***Μέτρο 3.1. Προστασία φυσικού περιβάλλοντος***

Η προστασία τους περιβάλλοντος και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής αποτελεί βασική επιδίωξη κάθε σχεδίου που γίνεται στην πόλη αλλά και γενικά στο νησί. Η πόλη έχει ανάγκη την υιοθέτηση ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου το οποίο θα φροντίζει για την προστασία της βιοποικιλότητας, τη μείωση των επιπτώσεων της ρύπανσης στη δημόσια υγεία και την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων. Μέσω αυτών πρέπει να περιοριστούν οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και του φαινομένου του θερμοκηπίου. Τόσο οι δημόσιοι όσο και οι ιδιωτικοί φορείς στην πόλη πρέπει να επικεντρωθούν στη δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης προωθώντας την:

3.1.1. Δημοσίευση περιβαλλοντικής έκθεσης κάθε χρόνο

3.1.2. Στήριξη περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κοινού

3.1.3. Δημιουργία θέσεων εργασίας για αναζωογόνηση του περιβάλλοντος

3.1.4. Ενθάρρυνση οικολογικών επιχειρήσεων

3.1.5. Υποστήριξη οικολογικής αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας

Πολύ σημαντικά για την προστασία τους περιβάλλοντος και του περιβαλλοντικού πλούτου είναι:

3.1.6. Η ανακύκλωση

3.1.7. Η εξοικονόμηση νερού. Το μεγάλο πρόβλημα της πόλης είναι η έλλειψη νερού που επηρεάζει τόσο τις φυτεύσεις όσο και τους κατοίκους.

3.1.8. Περιορισμός της χρήσης του ηλεκτρικού ρεύματος και στροφή στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

3.1.9. Φυτεύσεις όπου είναι επιτρεπτό, σε δημόσιους κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους

3.1.10. Κομποστοποίηση εφόσον μεγάλο ποσοστό την οικιακών απορριμμάτων μπορεί να κομποστοποιηθεί

Με την χρήση της ανακύκλωσης και την κομποστοποίησης μπορούμε να εξασφαλίσουμε μείωση των απορριμμάτων και ένα καθαρότερο περιβάλλον. Η ανακύκλωση ήδη αξιοποιείται σε μεγάλο βαθμό από τους κατοίκους καθώς έχουν τοποθετηθεί ειδικά διαμορφωμένοι κάδοι σε πολλές γειτονιές ενώ απορριμματοφόρα συλλέγουν ανακυκλώσιμα απορρίμματα από τα σπίτια μια φορά την εβδομάδα. Αντιθέτως η κομποστοποίηση δεν είναι καθόλου διαδεδομένη και δεν χρησιμοποιείται.

Για τον λόγο αυτό απαραίτητη είναι η προώθηση της και η δημιουργία ειδικά διαμορφωμένων πράσινων σημείων ανακύκλωσης και κομποστοποίησης μαζί μέσα στις γειτονιές, με τοποθέτηση μικρών αυτόματων μηχανικών κομποστοποιητών οι οποίοι θα έχουν την δυνατότητα παραγωγής έτοιμου κομποστ.

Μέτρο 3.2. Χώροι πρασίνου

Η Λεμεσός ως μια πεδινή πόλη θα έπρεπε να έχει ικανοποιητικό ποσοστό πρασίνου. Ωστόσο στην πόλη οι χώροι πρασίνου περιορίζονται σε σημειακές παρεμβάσεις και όχι σε ενιαίο δίκτυο ή σχέδιο.

Οι χώροι πρασίνου σε μια πόλη συμβάλουν σημαντικά στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων ενώ παράλληλα συμβάλουν στην ικανοποίηση της ανάγκης του σύγχρονου ανθρώπου για αναψυχή στο λίγο ελεύθερο του χρόνο. Συμβάλουν στην καλή ποιότητα ζωής αλλά και στη σωστή λειτουργία μιας πόλης. Ο ρόλος ενός χώρου πρασίνου μπορεί να είναι οικολογικός, λειτουργικός, οικονομικός και κυρίως κοινωνικός.

Ο κοινωνικός ρόλος των χώρων πρασίνου είναι πολύ σημαντικός. Εκεί ο κάτοικος μπορεί να ψυχαγωγηθεί, να αθληθεί, να ξεκουραστεί ή να χαλαρώσει. Ένα πάρκο είναι ιδανικό για διάβασμα, παρατήρηση, περπάτημα ή τρέξιμο. Κάθε κάτοικος μπορεί να ασκήσει τα ενδιαφέροντα του και να αξιοποιήσει τον ελεύθερο του χρόνο ενώ ταυτόχρονα η ψυχική και η φυσική του υγεία θα βελτιώνονται.

Οι κάτοικοι φαίνεται να δείχνουν ενδιαφέρον για την δημιουργία τέτοιων χώρων και είναι πρόθυμοι να τους χρησιμοποιούν στον ελεύθερο τους χρόνο εφόσον αυτοί είναι προσβάσιμοι και λειτουργικοί. Συγκεκριμένα οι κάτοικοι επιθυμούν:

- 3.2.1. Περισσότερα και μεγαλύτερα πάρκα, παιδικές χαρές, χώρους πρασίνου και πλατείες
- 3.2.2. Προστασία, ενίσχυση και διατήρηση φυσικού περιβάλλοντος στη πόλη με αύξηση του πρασίνου με φυτεύσεις σε υφιστάμενα πάρκα που παραμένουν απεριποίητα και χωρίς φυτεύσεις ή παγκάκια και άρα χωρίς χρήστες
- 3.2.3. Υποχρεωτική συντήρηση των υφιστάμενων πάρκων
- 3.2.4. Ανάπτυξη και σύνδεση των χώρων πρασίνου και των δημόσιων πλατειών με ενιαίο σύστημα ενοποίησης

- 3.2.5. Ολοκλήρωση γραμμικού πάρκου Γαρύλλη. Τα σημεία που δεν έχει γίνει κάποιου είδους ανάπλαση έχουν μετατραπεί σε εστία τρωκτικών και σκουπιδιών. Ωστόσο και το ίδιο το πάρκο που έχει δεχτεί σημαντικές παρεμβάσεις έχει συσσωρεύσει αρκετά σκουπίδια.
- 3.2.6. Υλοποίηση της ιδέας του Μητροπολιτικού Πάρκου της πόλης στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Πολεμιδιών και στη συνέχεια επέκταση του και εκτός του Τοπικού Σχεδίου προς το φράγμα. Σύνδεση του Πάρκου με την υπόλοιπη πόλη και προώθηση του ως μέσο για καλύτερη ποιότητα ζωής.

Το ποσοστό πρασίνου στην πόλη θα μπορούσε να αυξηθεί εάν θεσμοθετηθεί η υποχρεωτική φύτευση εντός των ιδιωτικών οικοπέδων. Συγκεκριμένο ποσοστό έκτασης, το οποίο δεν θα περιορίζει τον ενδιαφερόμενο ιδιοκτήτη πρέπει κατά την έκδοση πολεοδομικής άδειας να δεσμεύεται ως χώρος πρασίνου. Η υλοποίηση του μέτρου αυτού θα πρέπει να ελέγχεται από τις πολεοδομικές αρχές.

Μέτρο 3.3. Ενέργεια

- 3.3.1. Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτηρίων και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις στέγες για μείωση των λειτουργικών εξόδων
- 3.3.2. Επέκταση και σταδιακή υπογείωση δικτύων ηλεκτρισμού και τηλεπικοινωνιών για μείωση ηλεκτρικών και μαγνητικών πεδίων που επιβαρύνουν τον ανθρώπινο οργανισμό

Άξονας προτεραιότητας 4: Τουρισμός, Πολιτισμός, Αθλητισμός

Μέτρο 4.1. Τουρισμός

- 4.1.1. Δημιουργία και προώθηση ισχυρής συνεδριακής ταυτότητας (ολοκλήρωση συνεδριακού κέντρου)
- 4.1.2. Προώθηση και ενδυνάμωση τουριστικής ταυτότητας «ήλιος - θάλασσα»
- 4.1.3. Προώθηση και ενδυνάμωση πολιτιστικής και θρησκευτικής τουριστικής ταυτότητας
- 4.1.4. Δημιουργία καζίνο

Το 2014 η Λεμεσός βρισκόταν ανάμεσα στους δέκα αναδυόμενους προορισμούς του TripAdvisor και συγκεκριμένα κατείχε την 3^η θέση. Τα σχόλια και οι βαθμολογίες των επισκεπτών της πόλης κατάφεραν να αναδείξουν την πόλη μας ως ένα ιδανικό προορισμό για διακοπές και ξεκούραση με την διαμονή, την γαστρονομία και τις δραστηριότητες της να κερδίζουν τις εντυπώσεις. Αυτό δείχνει ότι οι εντατικές

προσπάθειες που έγιναν και συνεχίζουν να γίνονται από τους τοπικούς φορείς έχουν επιφέρει καρπούς. Η πόλη αναβαθμίστηκε και επανατοποθετήθηκε ως ένας κοσμοπολίτικος παραθαλάσσιος προορισμός ποιότητας που προσφέρει ποικίλες επιλογές στον επισκέπτη σε όλη τη διάρκεια του έτους. Δυστυχώς ο εν λόγω τίτλος δεν διατηρήθηκε.

Ο συνεδριακός τουρισμός θα μπορούσε να αποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα για την πόλη. Το ήπιο κλίμα και οι πολλές μέρες ηλιοφάνειας δημιουργούν προϋποθέσεις για πραγματοποίηση συνεδριών ολόχρονα ενώ ταυτόχρονα η πόλη πληροί όλα τα προαπαιτούμενα για την φιλοξενία τέτοιων γεγονότων. Οι σύνεδροι θα έχουν την δυνατότητα επίσκεψης σε ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους, να απολαύσουν τις ομορφιές της πόλης και την μεγάλη ακτογραμμή, να ξεκουραστούν στα υπερπολυτελή ξενοδοχεία με υποδομές αθλητισμού, ευεξίας και μαγαζιά αλλά και να απολαύουν την μεσογειακή διατροφή. Για την πραγματοποίηση του στόχου αυτού απαραίτητα είναι η:

Αυτό θα οδηγήσει στην δημιουργία θέσεων απασχόληση και θα επιφέρει έσοδα ενώ μπορεί να ανόρθωση την τοπική και εθνική οικονομία. Ταυτόχρονα θα επιμηκύνει την τουριστική περίοδο ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι σύνεδροι έχουν σχεδόν διπλάσιο προϋπολογισμό από τον μέσο τουρίστα και ξοδεύουν περισσότερα στον τόπο διαμονής τους

Η ακτή Ολυμπίων πρόσφατα βραβεύτηκε με την Γαλάζια σημαία και ο Δήμος δηλώνει περήφανος για αυτό. Τα σημαντικά έργα που έγιναν φαίνεται ότι απέδωσαν καρπούς και κάτοικοι και τουρίστες ανέδειξαν την παραλία. Αυτό όμως δεν πρέπει να μας καθησυχάζει. Η παραλία πρέπει να διατηρήσει τον τίτλο αυτό αλλά και να τον εκμεταλλευτεί για να ενδυναμώσει την τουριστική της ταυτότητα.

Με την φροντίδα και ανάπτυξη και άλλων παραλιών στη πόλη σε συνδυασμό με την οργάνωση της τουριστικής περιοχής και τη δημιουργία παραλιακών αναψυκτηρίων θα βελτιωθεί η εικόνα της πόλης και θα προωθηθεί το κλασσικό προϊόν «ήλιος - θάλασσα». Οι καλοκαιρινές διακοπές να επιμηκυνθούν και θα ενισχυθεί το τουριστικό αυτό προϊόν.

Ο πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός αποτελεί ισχυρό όπλο της πόλης. Με διάφορα έργα αναβάθμισης του πολιτιστικού προϊόντος, με σύγχρονα μουσεία, αναπαλαίωση και χρήση παλαιών κτηρίων, δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών κ.α. η

πόλη μπορεί να ενισχύσει αυτό το προϊόν και να προσελκύσει τουρισμό υψηλού επιπέδου.

Σαν συμπληρωματικό προϊόν των πιο πάνω τουριστικών ταυτοτήτων θα μπορούσε να λειτουργήσει η δημιουργία καζίνο στο κέντρο της πόλης. Ο συνδυασμός της Μαρίνας Λεμεσού με τον ναυτικό τουρισμό υψηλής εισοδηματικής τάξης και του Συνεδριακού Κέντρου μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός καζίνο και η εκτεταμένη χρήση θα συμβάλει στην τόνωση της τοπικής οικονομίας. Συγχρόνως θα δημιουργηθούν πολλές θέσεις εργασίες και θα μειωθεί ο παράνομος τζόγος και η ισχύ των παράνομων καζίνο στα κατεχόμενα.

Ένα κρατικό καζίνο εξασφαλίζει την αξιοπιστία και την εμπιστοσύνη ενώ χρησιμοποιείται συνειδητά από διάφορες κοινωνικές ομάδες. Σε καμία περίπτωση ένα τέτοιο έργο δεν πρέπει να δημιουργήσει κοινωνικές ανισότητες και να αποκλείσει συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού. Ένα τέτοιο έργο πρέπει να συνοδεύεται από σύνταξη και υιοθέτηση κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου

Μέτρο 4.2. Πολιτισμός

Η πόλη βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με άλλες περιοχές. Η πολιτιστική της κληρονομία, οι αρχαιότητες και η ιστορία της αποτελούν μέσα ανάδειξης της. Με την αξιοποίηση των υφιστάμενων ιστορικών κατασκευών και την δημιουργία συγχρόνων μέσων προβολής του και μουσείων η πόλη μπορεί να αποτελέσει το σημαντικότερο πολιτιστικό κέντρο στη Μεσόγειο.

Το ιστορικό κέντρο της πόλης μπορεί να μετατραπεί σε ενιαίο κέντρο πολιτισμού με ευχάριστους τουριστικούς περιπάτους που θα ελκύσουν τουρίστες και ντόπιους. Η διαδρομή θα μπορούσε να αναδειχτεί με την συντήρηση πολλών νεοκλασικών κτηρίων που παραμελούνται από τους ιδιοκτήτες και η ανάδειξη τους. Αυτό σε συνδυασμό με τα ιστορικά μνημεία στη πόλη θα δημιουργούσε μια ενδιαφέρουσα πολιτιστική διαδρομή.

4.2.1. Οργανωμένη προβολή και ανάδειξη πολιτιστικής ταυτότητας

4.2.2. Διατήρηση, ενίσχυση και προώθηση των τοπικών εθίμων, εορτών και εκδηλώσεων και προσέλκυση συμμετεχόντων από το νησί και το εξωτερικό

4.2.3. Διοργάνωση των τοπικών εορτών και εκδηλώσεων, Καρναβάλι, Γιορτή του Κρασιού κ.α. σε συνεργασία με άλλες ευρωπαϊκές πόλεις

- 4.2.4. Διοργάνωση παραδοσιακών πολιτιστικών εκδηλώσεων και προώθηση τοπικών προϊόντων
- 4.2.5. Στήριξη πολιτιστικών συλλόγων και σχολών χώρου
- 4.2.6. Ενθάρρυνση και ενίσχυση τοπικής γαστρονομίας και όχι ξενόφερτων αλυσίδων εστιατορίων
- 4.2.7. Κίνητρα για συμμετοχή νέων στις τοπικές εκδηλώσεις και συνέχισης της τοπικής παράδοσης.
- 4.2.8. Δημιουργία ενιαίου κέντρου πολιτισμού
- 4.2.9. Ενοποίηση αρχαιολογικών μουσείων, μνημείων και παλιών κτιρίων της πόλης και δημιουργία πολιτιστικής διαδρομής
- 4.2.10. Δημιουργία χώρου υποδοχής με έκθεση παραδοσιακών επαγγελμαμάτων, ηθών και εθίμων με την άμεση συμμετοχή των επισκεπτών
- 4.2.11. Κατασκευή σύγχρονου μουσείου με έργα από νέους ντόπιους καλλιτέχνες

Μέτρο 4.3. Αθλητισμός

Στην πόλη υπάρχει ένας χώρος με υπαίθρια όργανα γυμναστικής και αυτός βρίσκεται στην παραλιακή επίχωση όπου είναι συγκεντρωμένοι και οι χώροι πρασίνου. Αυτό όμως δεν εξυπηρετεί τους κατοίκους που επιθυμούν τέτοιες ενέργειες και στα πάρκα της γειτονιάς τους. Τα υφιστάμενα πάρκα, που αυτή την στιγμή δεν είναι αξιοποιήσιμα θα μπορούσαν να αποτελέσουν χώρους άθλησης και συνάθροισης. Επιπλέον, τα υφιστάμενα πάρκα μετατρέπονται σε μη οργανωμένους χώρους παιχνιδιού που πολλές φορές μπορεί να μετατραπεί σε επικίνδυνη δραστηριότητα όταν δεν προσφέρεται σε ασφαλή και οργανωμένο χώρο. Με την δημιουργία μικρών οργανωμένων γηπέδων στα πάρκα γειτονιάς θα εξυπηρετηθούν άτομα όλων των ηλικιών και θα τονωθεί το αίσθημα της συμπαγούς πόλης.

- 4.3.1. Συνδυασμός χώρων πρασίνου με γήπεδα και άθληση
- 4.3.2. Μετατροπή κάποιων από των «πάρκων» στις περιοχές γειτονιάς σε υπαίθρια γήπεδα ποδοσφαίρου
- 4.3.3. Δημιουργία περισσότερων χώρων με υπαίθρια όργανα γυμναστικής – όπως αυτά που έχουν ήδη τοποθετηθεί στο παραλιακό πάρκο επίχωσης – για εξυπηρέτηση όλων των πολιτών στις γειτονιές
- 4.3.4. Αναβάθμιση - συντήρηση - εξοπλισμός αθλητικών εγκαταστάσεων
- 4.3.5. Δημιουργία - Επέκταση και εξοπλισμός αθλητικών εγκαταστάσεων (Κολυμβητήριο, χώρος αθλητικών δραστηριοτήτων)

4.3.6. Διοργάνωση αθλητικών φεστιβάλ και προσέλκυση κατοίκων για συμμετοχή με αποτέλεσμα την καλύτερη ποιότητα ζωής, την υγεία και την ευεξία

Άξονας Προτεραιότητας 5: Τοπική κοινωνία και απασχόληση

Μια βιώσιμη οικονομία σημαίνει ότι οι κάτοικοι μπορούν να βρουν απασχόληση και έχουν την οικονομική δυνατότητα να ζουν στην πόλη τους, οι τοπικές επιχειρήσεις έχουν την δυνατότητα να αναπτύσσονται και να επεκτείνονται, οι υπηρεσίες είναι ποιοτικές και εξυπηρετούν όλους ενώ ταυτόχρονα οι υποδομές είναι ελκυστικές. Η οικονομική υγεία εξαρτάται και από μια ασφαλή πόλη. Γενικότερα οι προσεγμένες και ορθολογικές δράσεις αποσκοπούν στη διαφύλαξη και την ενίσχυση της ταυτότητας της πόλης, στη βελτιστοποίηση της οικονομίας, του περιβάλλοντος και των κοινωνικών αξιών. Στόχος, είναι η πόλη να δημιουργήσει μια ατμόσφαιρα όπου οι επιχειρήσεις θα ευθυγραμμίζονται με τις τοπικές αξίες ενώ και καινούριες επιχειρήσεις θα προσελκύονται.

Με κατάλληλη τεχνολογική υποδομή θα δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες και προκλήσεις για τη στήριξη της οικονομίας και της απασχόλησης με ανταγωνισμό της γνώσης. Οι μελλοντικές ενέργειες των φορέων πρέπει να περιλαμβάνουν προσπάθειες για την προώθηση της επιχειρηματικότητας, προσέλκυση και ανάπτυξη νέων επενδύσεων και ταυτόχρονα υποστήριξη και ενίσχυση των υφιστάμενων επιχειρήσεων.

Μέτρο 5.1. Απασχόληση και ανθρώπινο δυναμικό

5.1.1. Ενίσχυση και ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων

5.1.2. Αντιμετώπιση ανεργίας και δημιουργία θέσεων εργασίας με συμβολή και ενίσχυση πρωτοβουλιών

Η πόλη διαδραματίζει έναν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της ποιότητας ζωής και στην οικονομική σταθερότητα και ασφάλεια των κατοίκων της. Με την αναγνώριση των δυνατοτήτων και των προοπτικών της σε όλο το φάσμα του Τοπικού Σχεδίου μπορεί να συνεισφέρει στους κατοίκους της μια βιώσιμη οικονομική υγεία διατηρώντας τον ρόλο της ως τουριστικό και οικονομικό περιφερειακό κέντρο. Η συνεργασία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων με το ΤΕ.ΠΑ.Κ. μπορεί να εμφανίσει στον ορίζοντα νέες καινοτόμες θέσεις εργασίας, να δημιουργήσει εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και συνεργασίες με άλλους οικονομικούς οργανισμούς ανάπτυξης που θα συμβάλουν στην καινοτόμο ανάπτυξη της πόλης.

Μέτρο 5.2. Επιχειρηματικότητα και καινοτομία

- 5.2.1. Αξιοποίηση ακαδημαϊκού και ερευνητικού δυναμικού και χρήση καινοτομιών
- 5.2.2. Συνεργασία φορέων με το ΤΕ.ΠΑ.Κ για δημιουργία εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού
- 5.2.3. Ενίσχυση κατάλληλων τεχνολογικών υποδομών και του ανταγωνισμού της γνώσης

Η ύπαρξη ενός πανεπιστημιακού ιδρύματος στην πόλη αποτελεί σημαντικό οικονομικό πόρο και συνεισφέρει άμεσα και έμμεσα στην τοπική οικονομία. Αποτελεί σημαντικό φορέα έρευνας και ανάπτυξης και βάζει στον κύκλο της ανάπτυξης ακόμα και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η συμβολή δεν περιορίζεται στο ακαδημαϊκό και το οικονομικό κομμάτι αφού ένα πανεπιστήμιο χαράσσει την δική του ιστορία μέσα σε μια πόλη. Συμβάλει στην πολιτιστική ανάπτυξη και το εκσυγχρονισμό τόσο της πόλης όσο και των φορέων της. Ταυτόχρονα οδηγεί στη συνεχή κατάρτιση και εκπαίδευση του προσωπικού, στην βελτιωμένη και οργάνωση της τοπικής παραγωγής.

Κεφάλαιο 9^ο:

Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της πόλης και λαμβάνοντας υπόψη την ταυτότητα και την προσωπικότητα της διαμορφώθηκε μια συνολική εικόνα για αυτήν. Η Λεμεσός ως μια πόλη μεσαίου μεγέθους, που απλώνεται σε μια επίπεδη έκταση και περιβάλλεται βόρεια από ημιορεινές περιοχές και νότια από θάλασσα, δημιουργεί τις ιδανικές συνθήκες για βιώσιμη ανάπτυξη. Με σωστή οργάνωση και ορθολογικό πολεοδομικό σχεδιασμό καθώς και με συνετή αξιοποίηση του φυσικού της πλούτου έχει δυνατότητες που προσεγγίζουν ή και ξεπερνούν πολλούς ευρωπαϊκούς προορισμούς. Η σημαντική της ιστορία που ξεκίνησε να χαράσσεται πολλά χρόνια πριν αποτελεί τον οδηγό της σε αυτή την πορεία ανάπτυξης καθώς ως πολιτιστικό κέντρο έχει πολλά να προσφέρει.

Μέσα από την αξιολόγηση που προηγήθηκε απορρέουν πολλά πρόβλημα τα οποία η πόλη καλείται να επιλύσει με σκοπό την συνέχεια της αναπτυξιακής της πορείας αλλά κυρίως την ικανοποίηση των κατοίκων της. Τα σημαντικότερα από αυτά αφορούν την μεγάλη έλλειψη χώρων πρασίνου, το έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα και πρόβλημα στάθμευσης που πηγάζουν από την «αποφυγή» των ΜΜΜ και στην απαράδεκτη έλλειψη πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων και χώρων πρασίνου.

Η Λεμεσός παρά τους πολλούς κατακτητές και την πέρασμα του χρόνου κατάφερε να διατηρήσει τον χαρακτηριστικά της και να επιβιώσει στο πέρασμα του χρόνου. Η περιοχή του κέντρου της πόλης ακόμα διατηρεί την αρχική της πολεοδομική δομή σε αντίθεση με την υπόλοιπη πόλη. Η έντονη οικιστική και βιομηχανική ανάπτυξη που σημειώθηκε κυρίως μετά την εισβολή του 1974 οδήγησε σε άναρχη δόμηση

δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα στην αστική οργάνωση και σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Εύκολα λοιπόν, γίνεται αντιληπτό ότι η πόλη δεν έχει συμπαγή ιστό. Η μεγάλη της έκταση και η χαμηλή πυκνότητα κάνουν την πορεία βελτίωσης δυσκολότερη. Οι υψηλοί ΣΔ έχουν δημιουργήσει μεγάλο απόθεμα αναξιοποίητου χώρου. Η νοοτροπία όμως για ανοικοδόμηση μονοκατοικιών που οδηγεί στο να μην εξαντλείται ο ΣΔ οδηγεί σε εξάπλωση της πόλης δημιουργώντας αστικά κενά και τεράστια λειτουργικά προβλήματα καθώς δεν υπάρχει αστική συνοχή. Από εδώ και μπρος η πόλη πρέπει να συμπυκνωθεί. Να χρησιμοποιηθεί ο ΣΔ, να οικοδομηθούν τα αστικά κενά και να σταματήσει η άσκοπη εξάπλωση για να καταφέρει επιτέλους η πόλη να οργανωθεί σε ενιαίο και συμπαγή πολεοδομικό ιστό.

Η νοοτροπία αλλά και η ελλειψής αστυνόμευση και επίβλεψη για τήρηση των θεσμοθετημένων κανονισμών οδηγεί σε παράβλεψη κάθε είδους προσπάθειας που γίνεται από τις τοπικές αρχές. Ουσιαστικά τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η πόλη συνδέονται αλυσιδωτά μεταξύ τους αφού το ένα οδηγεί στο άλλο.

Μέσα από την έρευνα πεδίου αντιληφθήκαμε τις επιθυμίες και τις ανάγκες των κατοίκων αλλά και την άγνοια τους όσον αφορά πολεοδομικά θέματα και όρους. Η άγνοια, το συμφέρον και η νοοτροπία αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την λειτουργία κάθε σχεδίου. Αυτό πρέπει να αποτελεί πρόκληση για κάθε πολεοδόμο γιατί με τις ικανότητες του δεν πρέπει μόνο να βελτιώσει την εικόνα της πόλης αλλά και την κουλτούρα των κατοίκων.

Το στρατηγικό σχέδιο καλείται να βελτιώσει την ποιότητα ζωής και θα αναβαθμίσει την ελκυστικότητά της πόλης μέσα από τις δράσεις που προτείνει.

Με την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της πόλης της Λεμεσού σε συνδυασμό με τις κατάλληλες προτεινόμενες παρεμβάσεις η περιοχή μπορεί να αναδειχθεί και να αποτελέσει πόλο έλξης για κατοίκηση και τουρισμό. Οι προτεινόμενες δράσεις θέτουν ως προτεραιότητα τον κάτοικο και την βελτίωση της ποιότητας ζωής αφού τα οφέλη διαχέονται στην κοινωνία τα πόλης.

Η πολεοδομική και κυκλοφοριακή οργάνωση στην έκταση της πόλης με ενιαίο σχεδιασμό θα οδηγήσουν στη δημιουργία συμπαγούς πόλης με αστική συνοχή. Με οργανωμένους και ενοποιημένους χώρους πρασίνου, λειτουργικά ΜΜΜ και

πολιτιστικές διαδρομές η πόλη θα γίνει ελκυστική και ανταγωνιστική. Συγχρόνως, θα εξασφαλιστούν ελεύθεροι χώροι και χώροι πρασίνου, βέλτιστο αστικό περιβάλλον, ποικίλες ευκαιρίες ψυχαγωγίας αλλά και καινοτόμες θέσεις εργασίας για όλους τους κατοίκους. Ουσιαστικά θα επιτευχτεί η δημιουργία μιας ισχυρής και ανταγωνιστικής οικονομία με σταθερές και πλήρεις ευκαιρίες απασχόλησης για όλους σε μία πόλη με βιώσιμό και λειτουργικό αστικό σχεδιασμό που θέτει ως προτεραιότητες την ποιότητας ζωής, την υγεία και την ευεξία των κατοίκων της.

Η αποτελεσματικότητα του στρατηγικού σχεδίου εξαρτάται από την επίτευξη των στόχων και του οράματος που θέτει. Εάν δεν επιτύχει τους στόχους του δεν μπορεί να θεωρηθεί επιτυχές ή αποτελεσματικό. Η σχέση ανάμεσα στη στρατηγική και την απόδοση είναι αμφίδρομη. Στόχος δεν είναι η μίμηση κάποιας ευρωπαϊκής πρωτεύουσας ή η δημιουργία μιας νέας πόλης. Στόχος είναι η αναδιαμόρφωση της πόλης μας, η διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της και η συνέχιση του πολιτισμού της.

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Στόχος του ερωτηματολογίου είναι η καταγραφή των στάσεων, των αντιλήψεων και των απόψεων των πολιτών όσον αφορά την πόλη της Λεμεσού με στόχο την βελτίωση της εικόνας της πόλης και της λειτουργικότητας της.

Σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται **ανώνυμα**.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την διάθεση του χρόνου σας και την συμβολή σας στην διεκπεραίωση της έρευνας.

I. Δημογραφικά Στοιχεία

Φύλο ☐ Άρρεν ☐ Θήλυ	Ηλικία ☐ 18-25 ☐ 25-45 ☐ 45-65 ☐ 65+	Τόπος κατοικίας ☐ Πόλη Λεμεσού ☐ Επαρχία Λεμεσού ☐ Άλλη περιοχή της Κύπρου
Επίπεδο Εκπαίδευσης ☐ Δημοτικό ☐ Γυμνάσιο ☐ Λύκειο	☐ Τεχνική Σχολή ☐ ΤΕΙ ☐ ΑΕΙ	☐ Τεχνική Σχολή ☐ ΤΕΙ ☐ ΑΕΙ
Απασχόληση ☐ Μηχανικός ☐ Εκπαιδευτικός ☐ Πληροφορική ☐ Οικονομολόγος/Λογισ/Τραπ. Υπ ☐ Δικηγόρος/Δικαστικός ☐ Υπάλληλος γραφείου	☐ Υπηρεσίες Υγείας ☐ Υδραυλικός, Ψυκτικός, Ηλεκτρολόγος ☐ Έμπορος ή Πωλητής ☐ Ελευθ. Επαγγελματίας ☐ Στρατιωτικός	☐ Εργάτης ☐ Γεωργός/Κτηνοτρόφος ☐ Άλλο ☐ Φοιτητής ☐ Άνεργος ☐ Συνταξιούχος

II. Πολεοδομικά Στοιχεία

1) Πώς θα χαρακτηρίζατε τα ύψη των κτιρίων στην πόλη της Λεμεσού; ☐ Πολύ χαμηλά ☐ Χαμηλά ☐ Κατάλληλα ☐ Υψηλά ☐ Πολύ υψηλά	2) Πιστεύετε ότι τα κτίρια πρέπει να είναι χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης; ☐ Ναι ☐ Όχι
	3) Πιστεύετε ότι τα κτίρια πρέπει να είναι χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης; ☐ Ναι ☐ Όχι
4) Αν ο Συντελεστής Δόμησης ήταν μεγαλύτερος θα τον εξαντλούσατε; ☐ Ναι ☐ Όχι	5) Πώς πιστεύετε ότι πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη της Λεμεσού; ☐ Καθ' ύψος ☐ Με επέκταση του σχεδίου πόλης
6) Θεωρείτε ότι οι χώροι πρασίνου (πάρκα) που υπάρχουν είναι αρκετοί; ☐ Ναι ☐ Όχι	7) Θεωρείτε ότι οι χώροι πρασίνου που υπάρχουν χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους; ☐ Ναι ☐ Όχι
8) Αν ναι για ποιους λόγους; ☐ Κοινωνικοποίηση ☐ Βόλτα ☐ Άθληση ☐ Ξεκούραση ☐ Παρατήρηση	9) Πώς κρίνετε την διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3μετρα; ☐ Θετική ☐ Αδιάφορη ☐ Αρνητική

III. Αστική Κινητικότητα

1) Θεωρείτε ότι υπάρχει κυκλοφοριακό πρόβλημα στην πόλη; ☐ Ναι ☐ Όχι 2) Αν ναι σε ποια σημεία; ☐ Λεωφόρος Ομονοίας ☐ Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού ☐ Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ' ☐ Οδός Γλάδστωνος ☐ Οδός Φραγκλίνου Ρούσβελτ ☐ Πλησίον Μαρίνας Λεμεσού ☐ Πλησίον Εμπορικού Κέντρου My Mall	3) Πιστεύετε ότι οι μονοδρομήσεις στο κέντρο συνέβαλαν στην μείωση του κυκλοφοριακού προβλήματος; ☐ Ναι ☐ Όχι 4) Θεωρείτε ότι η Μαρίνα Λεμεσού προκάλεσε κυκλοφορικά προβλήματα; ☐ Ναι ☐ Όχι 5) Θεωρείτε ότι υπάρχει πρόβλημα στάθμευσης στην πόλη; ☐ Ναι ☐ Όχι
6) Χρησιμοποιείτε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς για τις μετακινήσεις σας; ☐ Ναι ☐ Όχι	7) Αν όχι γιατί; ☐ Παλιά λεωφορεία ☐ Μη βολικά δρομολόγια ☐ Καθυστερημένα δρομολόγια ☐ Νοοτροπία

IV. Βιώσιμη Ανάπτυξη

1) Πιστεύετε ότι οι αναπλάσεις που έγιναν (πλατεία κάστρου, παραλιακό μέτωπο, Ανεξαρτησίας, γραμμικό πάρκο Γαρύλλη κ.α) συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης; ☐ Ναι ☐ Όχι	2) Θεωρείτε ότι η Μαρίνα Λεμεσού συνέβαλε στην ανάπτυξη της πόλης; ☐ Ναι ☐ Όχι
3) Θεωρείτε ότι γίνεται σωστή ενημέρωση για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στην πόλη (Μουσικές Βραδιές με Πανσέληνο, Γιορτή Κρασιού, Μεγάλα Μπαλέτα, Καρναβάλι κ.α); ☐ Ναι ☐ Όχι	
4) Ποια μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας πιστεύετε μπορεί να αναπτύξει η Λεμεσός; ☐ Γαστρονομία ☐ Μουσική ☐ Χορός ☐ Θέατρο/ Κινηματογράφος ☐ Ζωγραφική ☐ Μουσεία/ Αρχαιολογικοί χώροι	
5) Θεωρείτε ότι οι εγκαταλελειμμένες τουρκοκυπριακές εκτάσεις πρέπει να αναπλάθουν για να βελτιωθεί η εικόνα της πόλης; ☐ Ναι ☐ Όχι	6) Σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού Προβλήματος θεωρείτε ότι θα αυξηθεί ή θα μειωθεί ο πληθυσμός της Λεμεσού; ☐ Αύξηση ☐ Μείωση

Έχετε να προτείνετε κάτι που πιστεύετε ότι θα συμβάλει στην ανάπτυξη της πόλης;   ....

Ευχαριστούμε για την συμβολή σας!

Πίνακες Κατανομής Συχνοτήτων (Frequency Tables)

Φύλο					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άρρεν	239	46,6	46,6	46,6
	Θήλυ	274	53,4	53,4	100,0
Ηλικία					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18-25	87	17,0	17,0	17,0
	26-45	265	51,7	51,7	68,6
	46-65	137	26,7	26,7	95,3
	66+	24	4,7	4,7	100,0
Τόπος κατοικίας					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πόλη Λεμεσού	370	72,1	72,1	72,1
	Επαρχία Λεμεσού	121	23,6	23,6	95,7
	Άλλη περιοχή της Κύπρου	22	4,3	4,3	100,0
Επίπεδο Εκπαίδευσης					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δημοτικό	10	1,9	1,9	1,9
	Γυμνάσιο	29	5,7	5,7	7,6
	Λύκειο	137	26,7	26,7	34,3
	Τεχνική Σχολή	48	9,4	9,4	43,7
	ΤΕΙ	65	12,7	12,7	56,3
	ΑΕΙ	130	25,3	25,3	81,7
	Μεταπτυχιακό	90	17,5	17,5	99,2
	Διδακτορικό	4	,8	,8	100,0
Απασχόληση					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μηχανικός	52	10,1	10,1	10,1
	Εκπαιδευτικός	30	5,8	5,8	16,0
	Πληροφορική	8	1,6	1,6	17,5
	Οικονομολόγος/Λογισ/Τραπ. Υπ	65	12,7	12,7	30,2
	Δικηγόρος/Δικαστικός	6	1,2	1,2	31,4
	Υπάλληλος γραφείου	59	11,5	11,5	42,9
	Υπηρεσίες Υγείας	24	4,7	4,7	47,6
	Υδραυλικός, Ψυκτικός, Ηλεκτρολόγος	16	3,1	3,1	50,7
	Έμπορος ή Πωλητής	10	1,9	1,9	52,6

	Ελευθ. Επαγγελματίας	8	1,6	1,6	54,2
	Στρατιωτικός	22	4,3	4,3	58,5
	Εργάτης	45	8,8	8,8	67,3
	Γεωργός/Κτηνοτρόφος	3	,6	,6	67,8
	Άλλο	87	17,0	17,0	84,8
	Φοιτητής	24	4,7	4,7	89,5
	Άνεργος	32	6,2	6,2	95,7
	Συνταξιούχος	22	4,3	4,3	100,0
Ύψη κτιρίων στην πόλη					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολύ χαμηλά	16	3,1	3,1	3,1
	Χαμηλά	97	18,9	18,9	22,0
	Κατάλληλα	317	61,8	61,8	83,8
	Υψηλά	67	13,1	13,1	96,9
	Πολύ υψηλά	16	3,1	3,1	100,0
Κτίρια χαμηλότερα στο κέντρο της πόλης;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	247	48,1	48,1	48,1
	Όχι	266	51,9	51,9	100,0
Κτίρια χαμηλότερα εκτός κέντρου της πόλης;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	220	42,9	42,9	42,9
	Όχι	293	57,1	57,1	100,0
Εξάντληση μεγαλύτερου ΣΔ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	306	59,6	59,6	59,6
	Όχι	207	40,4	40,4	100,0
Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η πόλη					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθ' ύψος	113	22,0	22,0	22,0
	Με επέκταση του σχεδίου πόλης	400	78,0	78,0	100,0
Αρκετοί χώροι πρασίνου (πάρκα)					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	50	9,7	9,7	9,7
	Όχι	463	90,3	90,3	100,0
Χώροι πρασίνου χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους					

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	238	46,4	46,4	46,4
	Όχι	275	53,6	53,6	100,0
Αν ναι για ποιους λόγους;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid		266	51,9	51,9	51,9
	Κοινωνικοποίηση	13	2,5	2,5	54,4
	1, 2	8	1,6	1,6	55,9
	1, 2, 3, 4	1	,2	,2	56,1
	1, 2, 4	4	,8	,8	56,9
	1, 3	1	,2	,2	57,1
	1, 4	3	,6	,6	57,7
	Βόλτα	88	17,2	17,2	74,9
	2, 3	31	6,0	6,0	80,9
	2, 3, 4	9	1,8	1,8	82,7
	2, 4	19	3,7	3,7	86,4
	2, 5	1	,2	,2	86,5
	Άθληση	22	4,3	4,3	90,8
	3, 4	7	1,4	1,4	92,2
	Ξεκούραση	36	7,0	7,0	99,2
	4, 5	1	,2	,2	99,4
	Παρατήρηση	3	,6	,6	100,0
Διάταξη για απαγόρευση φύτευσης σε πεζοδρόμιο μικρότερο από 3 μετρα					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Θετική	264	51,5	51,5	51,5
	Αδιάφορη	106	20,7	20,7	72,1
	Αρνητική	143	27,9	27,9	100,0
Κυκλοφοριακό Πρόβλημα					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	424	82,7	82,7	82,7
	Όχι	89	17,3	17,3	100,0
Αν ναι σε ποια σημεία;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid		82	16,0	16,0	16,0
	Λεωφόρος Ομονοίας	35	6,8	6,8	22,8
	1, 2	13	2,5	2,5	25,3
	1, 2, 3	3	,6	,6	25,9
	1, 2, 3, 4	1	,2	,2	26,1

1, 2, 3, 4, 5	1	,2	,2	26,3
1, 2, 4, 6	1	,2	,2	26,5
1, 2, 5	1	,2	,2	26,7
1, 3	23	4,5	4,5	31,2
1, 3, 4	5	1,0	1,0	32,2
1, 3, 4, 6	3	,6	,6	32,7
1, 3, 5	4	,8	,8	33,5
1, 3, 5, 6	1	,2	,2	33,7
1, 3, 6	5	1,0	1,0	34,7
1, 3, 7	1	,2	,2	34,9
1, 4	7	1,4	1,4	36,3
1, 4, 5, 6	1	,2	,2	36,5
1, 4, 6	1	,2	,2	36,6
1, 4, 6, 7	1	,2	,2	36,8
1, 5	5	1,0	1,0	37,8
1, 5, 7	1	,2	,2	38,0
1, 6	16	3,1	3,1	41,1
1, 7	2	,4	,4	41,5
Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού	15	2,9	2,9	44,4
2, 3	21	4,1	4,1	48,5
2, 3, 4	6	1,2	1,2	49,7
2, 3, 4, 6	2	,4	,4	50,1
2, 3, 6	1	,2	,2	50,3
2, 3, 6, 7	1	,2	,2	50,5
2, 4	2	,4	,4	50,9
2, 5	2	,4	,4	51,3
2, 6	4	,8	,8	52,0
2, 7	1	,2	,2	52,2
Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ'	47	9,2	9,2	61,4
3, 4	26	5,1	5,1	66,5
3, 4, 6	11	2,1	2,1	68,6
3, 5	3	,6	,6	69,2
3, 5, 6	2	,4	,4	69,6
3, 6	28	5,5	5,5	75,0
3, 7	3	,6	,6	75,6
Οδός Γλάδστωνος	30	5,8	5,8	81,5
4, 5	2	,4	,4	81,9
4, 5, 6	1	,2	,2	82,1
4, 5, 6, 7	1	,2	,2	82,3
4, 6	18	3,5	3,5	85,8
4, 6, 7	1	,2	,2	86,0

	4, 7	2	,4	,4	86,4
	Οδός Φραγκλίνου Ρούσβελτ	5	1,0	1,0	87,3
	5, 6	11	2,1	2,1	89,5
	Πλησίον Μαρίνας Λεμεσού	38	7,4	7,4	96,9
	6, 7	7	1,4	1,4	98,2
	Πλησίον Εμπορικού Κέντρου My Mall	9	1,8	1,8	100,0
Σύμβολη μονοδρομήσεων στην μείωση του κυκλοφοριακού					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	227	44,2	44,2	44,2
	Όχι	286	55,8	55,8	100,0
Μαρίνα Λεμεσού προκάλεσε κυκλοφορικά προβλήματα					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	204	39,8	39,8	39,8
	Όχι	309	60,2	60,2	100,0
Πρόβλημα στάθμευσης					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	464	90,4	90,4	90,4
	Όχι	49	9,6	9,6	100,0
Χρήση MMM					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	45	8,8	8,8	8,8
	Όχι	468	91,2	91,2	100,0
Αν όχι γιατί;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid		44	8,6	8,6	8,6
	Παλιά λεωφορεία	6	1,2	1,2	9,7
	1, 2	9	1,8	1,8	11,5
	1, 2, 3	2	,4	,4	11,9
	1, 3	5	1,0	1,0	12,9
	1, 3, 4	1	,2	,2	13,1
	Μη βολικά δρομολόγια	75	14,6	14,6	27,7
	2, 3	26	5,1	5,1	32,7
	2, 3, 4	1	,2	,2	32,9
	2, 4	18	3,5	3,5	36,5
	Καθυστερημένα δρομολόγια	53	10,3	10,3	46,8
	3, 4	11	2,1	2,1	48,9

	Noootropia	262	51,1	51,1	100,0
Αναπλάσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πόλης					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	491	95,7	95,7	95,7
	Όχι	22	4,3	4,3	100,0
Μαρίνα Λεμεσού συνέβαλε στην ανάπτυξη της πόλης					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	466	90,8	90,8	90,8
	Όχι	47	9,2	9,2	100,0
Σωστή ενημέρωση για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	226	44,1	44,1	44,1
	Όχι	287	55,9	55,9	100,0
Μορφή πολιτιστικής δραστηριότητας που μπορεί να αναπτυχθεί					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Γαστρονομία	50	9,7	9,7	9,7
	1, 2	14	2,7	2,7	12,5
	1, 2, 3	1	,2	,2	12,7
	1, 2, 3, 4	1	,2	,2	12,9
	1, 2, 3, 4, 5, 6	6	1,2	1,2	14,0
	1, 2, 3, 6	1	,2	,2	14,2
	1, 2, 4	1	,2	,2	14,4
	1, 2, 4, 5	1	,2	,2	14,6
	1, 2, 6	2	,4	,4	15,0
	1, 3	4	,8	,8	15,8
	1, 3, 4, 6	1	,2	,2	16,0
	1, 3, 6	2	,4	,4	16,4
	1, 4	2	,4	,4	16,8
	1, 4, 5	1	,2	,2	17,0
	1, 4, 6	6	1,2	1,2	18,1
	1, 5	3	,6	,6	18,7
	1, 6	9	1,8	1,8	20,5
	Μουσική	58	11,3	11,3	31,8
	2, 3	23	4,5	4,5	36,3
	2, 3, 4, 5, 6	1	,2	,2	36,5
	2, 3, 4, 6	1	,2	,2	36,6
	2, 3, 5	2	,4	,4	37,0
	2, 3, 6	2	,4	,4	37,4
	2, 4	22	4,3	4,3	41,7

	2, 4, 5	1	,2	,2	41,9
	2, 4, 5, 6	1	,2	,2	42,1
	2, 5	1	,2	,2	42,3
	2, 5, 6	1	,2	,2	42,5
	2, 6	7	1,4	1,4	43,9
	Χορός	24	4,7	4,7	48,5
	3, 4	9	1,8	1,8	50,3
	3, 4, 6	2	,4	,4	50,7
	3, 5	2	,4	,4	51,1
	3, 6	2	,4	,4	51,5
	Θέατρο/ Κινηματογράφος	106	20,7	20,7	72,1
	4, 5	3	,6	,6	72,7
	4, 5, 6	2	,4	,4	73,1
	4, 6	28	5,5	5,5	78,6
	Ζωγραφική	12	2,3	2,3	80,9
	5, 6	3	,6	,6	81,5
	Μουσεία/ Αρχαιολογικοί χώροι	95	18,5	18,5	100,0
Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων τουρκοκυπριακών εκτάσεων					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	447	87,1	87,1	87,1
	Όχι	66	12,9	12,9	100,0
	Total	513	100,0	100,0	
Μεταβολή πληθυσμού σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού Προβλήματος					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αύξηση	303	59,1	60,6	60,6
	Μείωση	197	38,4	39,4	100,0
	Total	500	97,5	100,0	

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αγγελίδης, Β. (2016) *Ανάλυση Δεδομένων* [διαδίκτυο (online)]. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης: Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής & Διοίκησης. Διαθέσιμο στο: <URL: https://eclass.duth.gr/modules/document/file.php/TME179/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/lecture7_paragontiki.pdf [πρόσβαση 13 Ιουνίου 2016]
- Αναξαγόρου, Ν. (2006) 'Η συμβολή του Δήμου Λεμεσού στην Πολιτιστική Ανάπτυξη της πόλης (1960-2006)', Στο *Ταξίδι στους χρόνους μιας πόλης*, Λεμεσός: Δήμος Λεμεσού.
- Ανδρικοπούλου, Ε., Γιαννακού, Α., Καυκαλάς, Γ., Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, Μ. (2007) *Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη*, Αθήνα: Κριτική.
- Ανδρουλάκης, Γ. (2013) *Μέτρα απόκλισης* [διαδίκτυο (online)]. Ποσοτικές Μέθοδοι στη Διοίκηση Επιχειρήσεων. Διαθέσιμο στο: <URL: http://androulakis.bma.upatras.gr/mediawiki/index.php/%CE%9C%CE%AD%CF%84%CF%81%CE%B1_%CE%B1%CF%80%CF%8C%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%82 [πρόσβαση 24 Μαΐου 2016]
- Αραβαντινός, Α. Ι. (2007) *Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*, Αθήνα: Συμμετρία.
- Αρμεύτης, Γ. (2014) 'Λεμεσός: Δυτικές Συνοικίες Ανάλυση και Προτάσεις: Παρουσίαση', Λεμεσός: Δημόσια Διαβούλευση: Παρεμβάσεις στις δυτικές συνοικίες .
- Αρχή Λιμένων Κύπρου. (2015) *Νέο Λιμάνι Λεμεσού* [διαδίκτυο (online)]. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.cpa.gov.cy/CPA/page.php?pageID=10&mpath=/18/27> [πρόσβαση 7 Νοεμβρίου 2015]
- Αφεντούλη, Α. (2012) 'Ο ρόλος του αστικού πρασίνου στη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων', Θεσσαλονίκη.

Βλαστός, Θ. και Μηλάκης, Δ. (2011) *Πολεοδομία vs Μεταφορές*, Αθήνα:

Παπασωτηρίου.

Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξη. (2016)

Χρηματοδοτικά Προγράμματα [διαδίκτυο (online)]. Πύλη Ενημέρωσης

Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων. Διαθέσιμο στο: <URL:

<http://www.fundingprogrammesportal.gov.cy/el/> [πρόσβαση 17 Ιουνίου 2016]

Γοσποδίνη, Α. (2006) 'Σκιαγραφώντας, ερμηνεύοντας και ταξινομώντας τα νέα τοπία

της μεταβιομηχανικής πόλης', Στο Η. Μπεριάτος και Α. Γοσποδίνη (επ.), *Τα νέα
αστικά τοπία και η ελληνική πόλη*, Αθήνα: Κριτική, σσ. 27-47.

Δελτίο Τύπου TEE. (2008) *Μεσαίες Πόλεις και Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός* [διαδίκτυο
(online)]. *econews*. Διαθέσιμο στο: <URL:

<http://www.econews.gr/2008/06/05/middle-towns-environmental-planning/>

[πρόσβαση 25 Οκτωβρίου 2015]

Δήμος Λεμεσού. (2016) *Πολιτιστικές Δραστηριότητες και Θεσμοί* [διαδίκτυο (online)].

Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.limassolmunicipal.com.cy/index.html>

[πρόσβαση 10 Μαρτίου 2016]

Εθνική Διαδικτυακή Πύλη Ανοικτών Δεδομένων. (2016) *Γεωγραφικά Δεδομένα*

[διαδίκτυο (online)]. Κυπριακή Δημοκρατία: Υπουργείο οικονομικών.

Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.data.gov.cy/> [πρόσβαση 19 Μαΐου 2016]

ΕΜΕΛ: Εταιρεία Μεταφοράς Επιβατών Λεμεσού. (2015) [διαδίκτυο (online)].

Διαθέσιμο στο: <URL: <http://limassolbuses.com/> Απρίλιος 9, 2016,

ΕΜΠ - Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος. (2007) 'Πολεοδομικές και

Κυκλοφοριακές επιπτώσεις δημιουργίας Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου
στη Λεμεσό', Αθήνα: Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2015) *Αστική Ανάπτυξη* [διαδίκτυο (online)]. Περιφερειακή

Πολιτική. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://ec.europa.eu> [πρόσβαση 11 Νοεμβρίου
2015]

Econews. (2016) *Κρεμαστοί κήποι σε οδογέφυρα μαζεύουν το 20% των εκπομπών CO2*

[διαδίκτυο (online)]. Διαθέσιμο στο: <URL:

<http://www.econews.gr/2016/06/07/gefyra-sao-paolo-kipoi-130591/> Ανάκτηση
[πρόσβαση 7 Ιουνίου 2016]

Ζημέρας, Σ. (2003) 'Στατιστικά Πακετα Ι: Σημειώσεις μαθήματος', Σάμος: Τμήμα
Στατιστικής και Αναλογιστικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Ηλίας Μπεριάτος, Μ. Π. (2013). *Χωροταξικός και Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός:
Ανάπτυξη και Προστασία*. Βόλος: Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας.

Interreg V-A Ελλάδα - Κύπρος. (2015). 'Προγράμματα συνεργασίας στο πλαίσιο του
στόχου της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας', Λευκωσία.

Κολώτας, Τ. (2006) 'Μερικές από τις πολλές πρωτιές της Λεμεσού', Στο *Ταξίδι στους
χρόνους μιας πόλης*, Λεμεσός: Δήμος Λεμεσού.

Κολώτας, Τ. (2013). *Λεμεσός και Ιστορία* [διαδίκτυο (online)]. Η πρόοδος μιας πόλης.
Διαθέσιμο στο: <URL:
http://limassolinhistory.blogspot.gr/2013_11_23_archive.html νάκτηση
[πρόσβαση 10 Ιουνίου 2016]

Κούτρας, Μ. (2015, Οκτώβριος) *Ανάλυση κατά συστάδες με χρήση στατιστικών πακέτων*
[διαδίκτυο (online)]. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών: Πρόγραμμα
Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Στατιστική: Εφαρμοσμένη
Πολυμεταβλητή Ανάλυση: Ανάλυση κατά συστάδες. Διαθέσιμο στο: <URL:
[http://docplayer.gr/4199903-Analysi-kata-systades-me-hrisi-statistikon-](http://docplayer.gr/4199903-Analysi-kata-systades-me-hrisi-statistikon-paketon.html)
[paketon.html](http://docplayer.gr/4199903-Analysi-kata-systades-me-hrisi-statistikon-paketon.html) Ανάκτηση [πρόσβαση 14 Ιουνίου 2016]

Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού. (2016) *Μουσεία & Γκαλερί* [διαδίκτυο (online)]. Η
Κύπρος στην καρδιά μας. Διαθέσιμο στο: <URL:
[http://www.visitcyprus.com/index.php/el/discovercyprus/culture-](http://www.visitcyprus.com/index.php/el/discovercyprus/culture-religion/museums-galleries)
[religion/museums-galleries](http://www.visitcyprus.com/index.php/el/discovercyprus/culture-religion/museums-galleries) Ανάκτηση [πρόσβαση 30 Μαΐου 2016]

Κωνσταντινίδου, Ι. (2009) 'ΜΕΕΠ για την κατασκευή και την λειτουργία της Μαρίνας
Λεμεσού', Λευκωσία: Κυπριακή Δημοκρατία. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών
Πόρων και Περιβάλλοντος.

- Λαλένης, Κ. και Μεταξάς, Θ. (2006) 'Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός ως τύπος σχεδιασμού και ως εργαλείο αποτελεσματικής Αστικής Διαχείρισης', *Αειχώρος*.
- Λαμπρινός, Μ. (2015) 'Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα', Λευκωσία: Κλάδος Βιώσιμης Κινητικότητας, Τμήμα Δημοσίων Έργων.
- Λοϊζίδου, Ξ. Ι. (2008) Διάβρωση ακτών στην Κύπρο [διαδίκτυο (online)]. Monumenta. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.monumenta.org/article.php?IssueID=3&ArticleID=219&CategoryID=3&lang=gr> Ανάκτηση [πρόσβαση 7 Μαρτίου 2016]
- Μαντζούκης, Α. και Παπαντωνίου, Κ. (2014) 'Παραγοντική Ανάλυση σε Δεδομένα από Έρευνα Αγοράς' [διαδίκτυο (online)]. TEI Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης :Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας: Τμήμα Διαχείρισης Πληροφοριών: Διπλωματική εργασία. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://digilib.teiemt.gr/jspui/bitstream/123456789/2076/1/022014x02x006.pdf> Ανάκτηση [πρόσβαση 14 Ιουνίου 2016]
- Μαντζούνη, Α. Γ. (2013) 'Η Παραγοντική Ανάλυση των Αντιστοιχιών (Correspondence Analysis) και εφαρμογή της, με χρήση του Spss, σε δεδομένα έρευνας για την αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία', Πάτρα: Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών Και Πληροφορικής, Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Μαθηματικών Και Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Μάρκος, Α. (2009) 'Εφαρμογές της Παραγοντικής Ανάλυσης των Αντιστοιχιών (Correspondence Analysis): Σεμινάριο συνεχιζόμενης εκπαίδευσης', Ιωάννινα: Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Μέλισσας, Δ. Κ. (2010) 'Η δυναμική των χρήσεων', Στο *Οι Χρήσεις Γης, το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο & η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου*, Αθήνα: ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε., 3-16.
- Μπαμπαλίκης, Σ. (2013) *Η εμπειρία χωροταξικού σχεδιασμού και περιφερειακής ανάπτυξης στην Κύπρο*[διαδίκτυο (online)]. Πόλεις και Πολιτικές: για την ανταγωνιστική ταυτότητα των πόλεων. Διαθέσιμο στο: <URL:

http://www.citybranding.gr/2013/02/blog-post_2130.html Ανάκτηση [πρόσβαση
1 Νοεμβρίου 2015]

- Μπατσίδης, Α. Δ. (2014) 'Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το S.P.S.S.: Διδακτικές Σημειώσεις', Ιωάννινα: Τμήμα Μαθηματικών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Ξανθού, Δ. (2016) 'Διαχρονική μελέτη της εξάπλωσης των αστικών περιοχών της Ευρώπης μέσω νυχτερινών δορυφορικών εικόνων: Διπλωματική εργασία', Βόλος: Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Οικονόμου, Δ. (2011) 'Πολεοδομική Πολιτική, Σημειώσεις - Πρώτο Μέρος', Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Παπαδημητρίου, Γ. (2009) 'Η Ανάλυση Δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες: Σεμινάριο συνεχιζόμενης εκπαίδευσης', Ιωάννινα: Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Παπακωνσταντίνου, Α. (2005) 'Η συνταγματική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης των νησιωτικών περιοχών', Στο Γ. Ι. Τσάλτας, *Αειφορία και Περιβάλλον: Ο Νησιωτικός Χώρος στον 21ο αιώνα*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 157-176.
- Παπάνα, Α. (2016) 'Εργαστήριο στατιστικής: Στατιστικό πακέτο S.P.S.S.', Κατερίνη: Τμήμα Τυποποίησης και Διακίνησης Προϊόντων (Logistics), Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης.
- Πάτσαλου, Α. (2016) 'Εκτίμηση Επίδρασης Προσδιοριστικών Παραγόντων στη Διαμόρφωση της Αξίας των Φοιτητικών Κατοικιών στο Βόλο: Διπλωματική Εργασία', Βόλος: Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Πολύζος, Σ. (2011) *Περιφερειακή Ανάπτυξη*. Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ.
- Πολύζος, Σ. (2015) *Αστική Ανάπτυξη*. Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ.
- Τελική Τεχνική Προμελέτη Ο.Ε.Δ.Α Λεμεσού (2012). Λευκωσία: Κυπριακή Δημοκρατία: Υπουργείο Εσωτερικών, Τεχνικές Υπηρεσίες, Τομέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων.

Στατιστική υπηρεσία Κύπρου (2016) [διαδίκτυο (online)]. Διαθέσιμο στο: <URL:

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/> [πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2016]

Stratagem Energy Ltd. (2013) *Σχέδιο Δράσης Αειφόρου Ενέργειας 2012 – 2020*,

Λεμεσός: Δήμος Λεμεσού.

Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών (2016) *Αλιευτικά Καταφύγια και Δημοσιότητα*

[διαδίκτυο (online)]. Κυπριακή Δημοκρατία: Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής
Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Διαθέσιμο στο: <URL

[http://www.moa.gov.cy/moa/dfmr/dfmr.nsf/page12_gr/page12_gr?OpenDocume](http://www.moa.gov.cy/moa/dfmr/dfmr.nsf/page12_gr/page12_gr?OpenDocument)
[nt](http://www.moa.gov.cy/moa/dfmr/dfmr.nsf/page12_gr/page12_gr?OpenDocument) [πρόσβαση 30 Ιανουαρίου 2016]

Τμήμα Αρχαιοτήτων (2016) *Μουσεία* [διαδίκτυο (online)]. Κυπριακή Δημοκρατία:

Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων. Διαθέσιμο στο: <URL:

[http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLmuseums_gr/DMLmuseums_gr?O](http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLmuseums_gr/DMLmuseums_gr?OpenDocument)
[penDocument](http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLmuseums_gr/DMLmuseums_gr?OpenDocument) [πρόσβαση 6 Απριλίου 2016]

Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης (2016) *Σεισμολογία* [διαδίκτυο (online)]. Διαθέσιμο

στο: <URL:

http://www.moa.gov.cy/moa/gsd/gsd.nsf/reports_gr/reports_gr?OpenDocument
[πρόσβαση 8 Μαρτίου 2016]

Τμήμα Μετεωρολογίας (2016) *Πρόσφατα μετεωρολογικά δεδομένα* [διαδίκτυο (online)].

Κυπριακή Δημοκρατία: Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και
Περιβάλλοντος. Διαθέσιμο στο: <URL:

[http://www.moa.gov.cy/moa/ms/ms.nsf/DMLmeteo_reports_gr/DMLmeteo_rep](http://www.moa.gov.cy/moa/ms/ms.nsf/DMLmeteo_reports_gr/DMLmeteo_reports_gr?opendocument)
[orts_gr?opendocument](http://www.moa.gov.cy/moa/ms/ms.nsf/DMLmeteo_reports_gr/DMLmeteo_reports_gr?opendocument) [πρόσβαση 17 Μαρτίου, 2016]

Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (2015) *Ιστορικό - Αποστολή* [διαδίκτυο (online)].

Κυπριακή Δημοκρατία: Υπουργείο Εσωτερικών. Διαθέσιμο στο: <URL:

http://www.moi.gov.cy/moi/tph/tph.nsf/page13_gr/page13_gr?OpenDocument
[πρόσβαση 20 Οκτωβρίου 2015]

Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού (2013), Λευκωσία: Κυπριακή Δημοκρατία:Υπουργείο

Εσωτερικών, Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Τριανταφυλλόπουλος, Ν. (2011) 'Οι νέες "προνομιακές" σχέσεις της αγοράς ακινήτων
με την αστική ανάπτυξη και τον πολεοδομικό σχεδιασμό', *Αειχώρος*, 153-154.

Τσακνάκης, Γ. (2010) 'Ο Συντελεστής Δόμησης ως εργαλείο Αστικής Ανάπτυξης: Η πόλη της Λάρισας: Διπλωματική Εργασία', Βόλος: Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Φίλιας, Β. (2007) *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές Κοινωνικών Ερευνών*, Αθήνα: GUTENBERG.

Χρυσόγελος, Ν. (2005) 'Η βιώσιμη ανάπτυξη των νησιών και ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων', Στο Γ. Ι. Τσάλτας, *Αειφορία και Περιβάλλον: Ο Νησιωτικός Χώρος στον 21ο αιώνα*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 405-421.

Ξενόγλωσση

Colin Buckanan and Partners. (1994) *Limassol Transport Study*, Limassol: Ministry of Communications and Works, Department of Public Works.

Θεσμικά κείμενα

Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος του 1972 (Ν. 90/1972)

Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος του 2011 (Ν. 33(Ι)/2012)